

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU
ISSN : 2392-5507, E-ISSN : 2673-003

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธ ศาสนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยาและการแนะแนว ภาษาศาสตร์ การสอนสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาสังคม และ สาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมินต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) ซึ่งเปิดรับบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ ตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย และการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้นเพียงผู้เดียว และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบ หลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน	(กำหนดออก เดือนเมษายน)
ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม	(กำหนดออก เดือนสิงหาคม)
ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม	(กำหนดออก เดือนธันวาคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ที่ปรึกษาอธิการบดี
พระราชปรีดีติโกวี่, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระราชวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระสุรธมเมธารมณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระเมธีธรรมาจารย์, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
พระราชสุตถาภรณ์, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

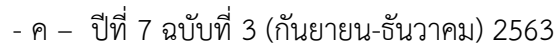
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิสัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ	W.H.Taft University
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวย เดชชัยศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย จันทรเรือง	มหาวิทยาลัยสยาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ดร.เสนห์ เดชะวงศ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร	มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

[illegible]

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย, ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

ศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา หุ่นวิไล

รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษิตย์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทธ์ บุญศรีตัน

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายจัดการ

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน, ผศ.ดร.

พระสุรัชย์ สุรชโย, ดร.

พระมหาเผด็จ จิรกุลโล, ดร.

นายสุทิศ สวัสดิ์

นางสาวอรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล

นางสาวณัชชา อมราภรณ์

ฝ่ายศิลป์

นายประวิทย์ ชัยสุข

นางสาวณัชชา อมราภรณ์

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน, ผศ.ดร. โทรศัพท์ : 095-542-6695 Email: yannawat.bud@mcu.ac.th

นางสาวณัชชา อมราภรณ์ โทรศัพท์ : 061-6142498 Email: natcha.ama@mcu.ac.th

ตั้งแต่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) เป็นต้นไป ได้ยกเลิกการตีพิมพ์รูปเล่มวารสาร โดยจะเผยแพร่เฉพาะฉบับออนไลน์เพียงช่องทางเดียว

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ :

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2563 ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) รอบที่ 4 พ.ศ. 2563-2567 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563 ให้เป็น “วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)” โดยกองบรรณาธิการได้ปรับปรุงรูปแบบบทความให้สมบูรณ์มากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาในการเข้ารับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการในรอบต่อไป

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2563 ฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 25 เรื่อง ซึ่งกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพของบทความตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกกลั่นกรองบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทย หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีน้อมรับเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญป)

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	ฉ
บทความวิจัย Research Articles :	
การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก AN APPLICATION OF THE FIVE PRECEPTS TO ENCOURAGE OF PEACEFUL COEXISTENCE OF ETHNIC GROUPS IN THE WESTERN พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก PhramahaKriengsak Bhuriwatdhako พระปิฎกโกศล Phrapidokkosol พระราชวัลภาจารย์ Phrarajwallapajan พระมหาประกอบ โชติปัญโญ Phramahaprabok Jotipungho พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ Phrakhrupramotepanyawat พระครูธรรมธรไพบูลย์ ญาณวิบุโล Phrakhrudhammatonphaiboon Nanavipulo พระครูสมุทรวิชานันท์ Phrakhrusamutwachiranuwat พระครูสมุทรวิทย์ ผาสุกโก Phrakhrusamuworavit Phasukko พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตโต Phrakhrusangharaksongphan Jayadatto ณัฐนาท ศรีเลิศ Nattanat Srilert	1
การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก THE STRENGTHEN OF THE FAMILY INSTITUTION IN ACCORDANCE WITH PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY OF ETHNIC GROUPS IN THE WESTERN พระมหาชินภัทร ฉินนาลโย Phramaha Chinnapat Chinnalayo พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม Phramaha Phiphatphong Thitadhammo อุทัย ภูบังดาว Uthai Poobangdao	13
การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก THE DEVELOPMENT OF SOCIAL MECHANISMS FOR PEACEFUL COEXISTENCE IN ACCORDANCE WITH PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY OF ETHNIC GROUPS IN THE WESTERN พระมหาคำพันธุ์ รัตนชัย Phramaha Kumphan Rananjayo พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตโต Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	43
EFFECTIVE MODEL OF TRANSFORMATION FOR LEADERSHIP DEVELOPMENT BASED ON FORMAL BUDDHADHAMMA PRINCIPLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS BASIC EDUCATION	
ปิยะวัฒน์ สุขเทศ Piyawat Sukthet วรกฤต เกื่อนช้าง Worakrit Thuanchang ปฐวิธรรม สำเนียง Patitham Samniang	
ผลของโปรแกรมการแนะแนวต่อความสามารถในการศึกษารายกรณีของนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	59
THE EFFECT OF GUIDANCE PROGRAM TO THE CASE STUDY COMPETENCE OF EDUCATION STUDENTS' NAKHON PATHOM RAJABHAT UNIVERSITY	
เจษฎา บุญมาโฮม Jesada Boonmahome	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี	71
THE RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOLS PRINCIPAL AND WORK EFFECTIVENESS OF TEACHERS IN SCHOOLS IN AMPHOE LUMLUKKA UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4, PATHUMTHANI	
นิภาพร นนธิสอน Nipaporn Nontisorn สุดารัตน์ สารสว่าง Sudarat Sarnswang พร้อมพิไล บัวสุวรรณ Prompilai Buasuwan	
การศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบเชิงรุก	85
AN INVESTIGATION OF 6TH GRADE STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS MATHEMATICS THROUGH ACTIVE LEARNING	
พัสสรณ์ วิวรรณมงคล Phatsakon Wiwanthamongkhon ศิริรัตน์ ขาวนา Sirirat Chaona	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับการแก้โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้น ตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา	96
THE CONSTRUCTION OF LEARNING ACTIVITY PACKAGE BASE ON PROBLEM BASE LEARNING FOR WORD PROBLEM SOLVING IN LINEAR EQUATION FOR MATHAYOMSUKSA 1 OF BANCHANGKARNCHANAKULWITTAYA SCHOOL	
เจนจิรา ดาวสือ Jenjira Daosue อารีรักษ์ ชัยวร Areeruk Chaiworn สาธินี เลิศประไพ Satinee Lertprapai	
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร โดยใช้เทคนิค KWDL ที่มีผลต่อทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	107
EFFECTS OF MATHEMATICS LEARNING ACTIVITIES ON SURFACE AREA AND VOLUMES USING KWDL TECHNIQUES ON PROBLEM SOLVING SKILL AND LEARNING ACHIEVEMENT OF MATHAYOMSUKSA III STUDENTS	
อรุณี เต็งศรี Arunee Tengsri รักพร ดอกจันทร์ Rakporn Dokchan อภิสิทธิ์ ภคพงศ์พันธุ์ Apisit Pakapongpun	
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ	118
EXPERIENTIAL LEARNING MANAGEMENT USING EDUCATIONAL GAME FOR BASIC MATHEMATICAL SKILL DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL PUPILS OF ANONGNART KINDERGARTEN SCHOOL	
ปรีชาภัทร์ รัตน์ศิริจันทร์ Preechaphat Ratsirijan วีระ วงศ์สรณ์ Weera Wongsan ธนาตล สมบูรณ์ Tanadol Somboon	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	130
THE CAUSAL MODEL FACTORS AFFECTING ETHIC MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE EASTERN REGION, UNDER THE BASIC EDUCATION COMMISSION	
บรรจพร แยมละมุล Bunjaporn Yamlamoon	
สถาพร พฤตติกุล Sataporn Pruettikul	
ภารดี อนันต์นาวิ Paradee Anannawee	
ปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	144
ADMINISTRATIVE FACTORS AFFECTING THE SUCCESS OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION	
พินเอก กรกต พรหมประโคน COL. Goragot Promprakon	
สุรัตน์ ไชยชมภู Surath Chaichompoo	
ไพรัตน์ วงษ์นาม Pairatana Wongnam	
ประยูร อิ่มสวาสดี Prayoon Imsawasd	
รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 7	156
MODEL OF SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATION TO WORLD CLASS STANDARD SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA, REGION 7	
พรพิมล แม้นญาติ Pornpimol Manyat	
สฎายุ ชีระวนิชตระกูล Sadayu Teerawanittragul	
ชัยพจน์ รักษาม Chaipoj Rak-ngam	
การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี	171
PROMOTION GUIDELINE INFLUENCES THE RICE SEED OF RICE SHOP IN DON CHEDI DISTRICT SUPHAN BURI PROVINCE	
จิระพงศ์ มามีสุข Jirapong Mameesuk	
เมธารัตน์ จันทะนี Metharat Chantanee	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ยุทธศาสตร์การพัฒนางานการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	183
STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF CHONBURI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION TO SUPPORT EASTERN SPECIAL DEVELOPMENT ZONE	
มนูศักดิ์ กลิ่นดี Manusak Klindee สุปราณี ธรรมพิทักษ์ Supranee Thampitug	
การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	197
DEVELOPMENT OF EFFECTIVE STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION BASED ON SANGAHAVATTHU 4 PRINCIPLES FOR SCHOOLS UNDER OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA	
พระครูปิยกิจจาทร (พงษ์นรินทร์ ปิยงโร) PhrakruPiyakijjathorn (Pongnarintr Piyankaro) บุญเชิด ขำนิศาสตร์ Booncherd Chamnisast สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai	
นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	209
INNOVATION ENCOURAGING ENVIRONMENTAL LEARNING MANAGEMENT FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION	
พระครูปลัดศุภชัย ปรีชาโน (ฉัตรคุ) PhrakrupaladSupachai Parijāno (Chatku) พระครูวิรุฬห์สุตคุณ (อุดมศักดิ์ อุดมสมโก) PhrakhruiVirunsutakhun (Udomsak Uttamasakko) สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo	
รูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสปปายะธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	220
A MODEL OF SUSTAINABLE ENVIRONMENTAL ADMINISTRATION DEVELOPMENT BASED ON SAPPAYA DHAMMA PRIMARY SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION	
พระมีศักดิ์ คุณตวัโส (สุขประเสริฐ) Phra Meesak Guttavamso (Sukprasert) บุญเชิด ขำนิศาสตร์ Booncherd Chamnisast สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	231
A MODEL OF LEADERSHIP ACCORDING TO GARĀVĀSADHAMMA 4 OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION	
พระครูปลัดณัฐวัฒน์ อธิปญโญ (อนุหนายนัน) Phrakrupalad Natthawat Adhipaṅṅo (Anuhanayon) สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai พระมหาสมบัติ ธนปญโญ PhramahaSombat Thanapanyo	
รูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	242
A MODEL OF EFFECTIVE ADMINISTRATION DEVELOPMENT BASED ON GOOD GOVERNANCE FOR PRIMARY SCHOOLS UNDER OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA	
พระมหาวินัย สิริภทฺโท (เข้มสายทอง) PhramahaVinai Siribhaddo (Chamsaithong) บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chamnisast พีรวัฒน์ ชัยสุข Peeravat Chaisuk	
รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	254
PERSONNEL ADMINISTRATION MODEL BASED ON IDDHIPĀDA 4 OF ACCOMPLISHMENT FOR PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE	
พระมหาบุญญัตติ สุจิตฺโต (รอดตุ้ม) Phramaha Panyat Sucitto (Rodtum) สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Thanapanyo	
รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21	266
PHRARIYATIDHAMMA SCHOOL ADMINISTRATION MODEL, DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION CONFORMING TO 21ST CENTURY CHANGES	
พระมหาสุวัฒน์ เสนเพ็ง Phramaha Suwat Senpeng ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsan ณกมล ปุญชเขตต์ทิกุล Nakamon Punchakhetthikul	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี THE PUBLIC RELATIONS MANAGEMENT MODEL OF PRIVATE SCHOOL IN THE DIGITAL AGE UNDER OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION IN CHONBURI PROVINCE จिरายู คุณสืบพงษ์พันธ์ Jirayu Koonsuebpongphan ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsan ไพฑูรย์ พิมดี Paitoon Pimdee	283
กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอม ในเขตภาคกลาง MARKETING STRATEGIES AFFECTING THE COMPETITIVE ADVANTAGE OF PERFUME ENTREPRENEURS IN THE CENTRAL REGION ณัฐกฤตา ธาดาวิระกิต Natkrita Thadawirakit เมธารัตน์ จันทะนี Metharat Chantanee	299
การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ สำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ PATICIPATORY COMMUNICATION BASED ON BUDDHIST EDUCATIONAL ADMISISTRATION IN NATIONAL EDUCATION PLAN MOBILLIZATION FOR NATIONAL EDUCATION COUNCIL สุกานดา ปานเพชร Sukanda Panpetch อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka	313
ภาคผนวก	326
- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ	327
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ	330
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ	331
- จริยธรรมการตีพิมพ์	337

การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ในภาคตะวันตก*

AN APPLICATION OF THE FIVE PRECEPTS TO ENCOURAGE OF PEACEFUL COEXISTENCE OF ETHNIC GROUPS IN THE WESTERN

¹พระมหาเกรียงศักดิ์ ภุริยพัฒโก PhramahaKriengsak Bhuriwatdhako, ²พระปิฎกโกศล Phrapidokkosol,
³พระราชวัลลาจารย์ Phrarajwallapajan, ⁴พระมหาประกอบ โชติปัญโญ Phramahaprakob Jotipunkho,
⁵พระครูปราโมทย์ปัญญาววัฒน์ Phrakhrupramotepanyawat, ⁶พระครูธรรมธรไพบูลย์ ญาณวิบูล
Phrakhrudhammatonphailoon Nanavipulo, ⁷พระครูสมุทรวิชานันท์ Phrakhrusamutwachiranawat,
⁸พระครูสมุห์วรวิทย์ ผาสุกโก Phrakhrusamuworavit Phasukko, ⁹พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทนต์
Phrakhrusangharaksongphan Jayadatto, ¹⁰ณัฐนาถ ศรีเลิศ Nattanat Srilert

^{1,2,3,4,5,6,7,8,9,10}วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: M.A.Ratchaburi3@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และ 2) วิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง 8 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้ และการสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง 8 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักประกันชีวิต หลักประกันทรัพย์สิน หลักประกันครอบครัว และหลักประกันสุขภาพ และ 2) ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะต่างๆ ด้วยเหตุที่ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างร่วมมือกัน ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ 3 ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบันการศึกษา จึงมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ชื่อ “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นฐาน

คำสำคัญ: เบญจศีล, การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ, กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the application of the Pañca-sīla or the Five Precepts in the daily life of ethnic groups in the Western, and 2) to analyze the model of the application of the Pañca-sīla or the Five Precepts to encourage the peaceful coexistence of ethnic groups in the Western. This research was a qualitative research using In-depth interview with 8 key informants included government heads, community leaders and village scholars in western area of Thailand according to the characteristics of the appropriate group representation from a specific randomization method then analyzed the data obtained by means of content analysis and trying to keep the original and using a group discussion with 8 qualified persons including heads of government agencies, community leaders and religious scholars from the random sampling, the data obtained by analyzing descriptive content. The findings of this research were following: 1) The application of the Pañca-sīla or the Five Precepts in the daily life of ethnic groups in the Western has 5 elements, there are life insurance, property insurance, family insurance, social insurance, health insurance. 2) The model of the application of the Pañca-sīla or the Five Precepts to encourage the peaceful coexistence of ethnic groups in the Western found that there was continuous promotion of reconciliation through various public spiritual activities due to the fact that at present all sectors were working together and driving the Five Precepts Village Project according to the 20-year National Strategy by emphasizing on the participation process of 3 coordination or Pavara principle (Families-Temples-Government/Schools), family institute, Buddhist institute and administrative institutions and educational institutions were coordinated as network called “ Good conduct in Buddhist way network” which conducted social activities using the Five Precepts Village Project as a base.

Keywords: Five Precepts, Peaceful Coexistence, Ethnic Groups

บทนำ

มนุษย์เมื่อเกิดมาแล้วจำเป็นที่จะต้องมีการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ทั้งนี้เพราะมนุษย์จัดได้ว่าเป็นสัตว์สังคม (Social Animal) (สมนึก ชูวีเชียร, 2548) การอยู่ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จึงถือว่าเป็นหนึ่งในกระบวนการเป็นอยู่ของมนุษย์ในอันจะดำรงเผ่าพันธุ์ของตนเองเอาไว้ได้ ซึ่งในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมมนุษย์นั้นจะพบว่าได้มีการพัฒนารูปแบบของสังคมมาเรื่อยๆ นับจากเริ่มรู้จักการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อป้องกันภัย ซึ่งอยู่ในรูปแบบของเผ่า และในภายหลังก็ได้พัฒนามาเป็นรูปแบบของสังคม/ชุมชนขนาดใหญ่ (จิโรโชค (บรรพต) วีรสัย และคณะ, 2540)

มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วเป็นสัตว์สังคมที่ไม่สามารถอยู่ลำพังเฉพาะตนได้ ซึ่งต้องรวมอยู่ในกลุ่มและมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ในอดีตมนุษย์มีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่ตามสภาพธรรมชาติ เมื่อต้องการอาหารก็ได้อาศัยของป่าเก็บพืชผลหรือจับสัตว์ตามที่ต้องการเป็นไปเพื่อการมีชีวิตที่อยู่รอด พัฒนาต่อมานุษย์เริ่มเกิด

ความกลัวกับภัยอันตราย รู้สึกไม่ปลอดภัย เกิดความยุ่งยากสับสน การเพิ่มจำนวนมนุษย์ ตลอดจนอารยธรรม เป็นเหตุให้มนุษย์ละทิ้งสภาพธรรมชาติมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม อยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อยู่แบบเครือญาติ ทั้งนี้โดยมุ่งหวังจะได้รับความคุ้มครองและได้รับประโยชน์เป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน (พระมหาสุหิตย์ อาภากรโธ, 2555)

การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเพื่อน เพื่อนที่เรารู้จักเป็นอันดับแรกสุดก็คือ ครอบครัวของเราเอง ถัดไปคือครอบครัวข้างเคียง หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด และที่สุดคือประเทศ และตามปกติ คนทั้งหลายนั้นจะอยู่ร่วมกันได้ดี ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่งอย่างเดียวกันเป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2555) การอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นจำนวนมากในสังคมต้องอาศัยกฎระเบียบกติกาของสังคม ซึ่งคนในสังคมนั้นๆ จำเป็นต้องเรียนรู้กฎ กติกาของสังคมพร้อมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม นี่คือการมาของการบังคับใช้กฎหมาย แต่ในทางพระพุทธศาสนามีทัศนะว่า เครื่องมือที่ได้ผลดีกว่าการบังคับใช้กฎหมายคือศีลธรรม เพราะเมื่อมนุษย์รู้สึก รับผิดชอบต่อชีวิตจากภายในจิตใจใช้สติปัญญาพิจารณาได้เองว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ย่อม บังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีและละเว้นไม่ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นความชั่วได้นั่นเอง

ศีล แปลว่า ปกติ คือ การทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด (สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), 2546) ศีลพื้นฐานที่เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้ เรียบร้อย ทำให้สังคมสงบอยู่เย็นเป็นสุขเกื้อกูลต่อกันได้ คือ ศีล 5 (สมเด็จพระญาณวโรดม, 2550) ดังนี้

ข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิต จับเอาสารว่า ความ ประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

ข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขามิได้ให้ หรือไม่ลักขโมย จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์

ข้อที่ 3 กาเมสุมิจจาจารา เวรมณี เว้นจากกาเมสุมิจจาจาร คือ ไม่ประพฤติดิฉินในกามทั้งหลาย จับเอาสารว่าความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครองบุคคลที่รักหวง แห่น ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

ข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสารว่า ความประพฤติ หรือการ ดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงต้อรอนประโยชน์หรือแกล้งทำลาย

ข้อที่ 5 สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี เว้นจากของเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความ ประมาท คือไม่เสพของมีนเมา จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาท หลั่งพลาดมัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2552)

ปัญหาสำคัญ คือ สภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน การปล้นชิงทรัพย์สิน การทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง และการ เสพสิ่งเสพติดให้โทษ ดังเช่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนอยู่บ่อยๆ ตลอดถึงปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เมื่อว่าโดยสรุปแล้วแต่เป็นการประพฤติดิฉิน ในเรื่องการละเมิดศีล 5 ทั้งสิ้น ดังกล่าวนีั สถาบันพระพุทธศาสนาจึงต้องเป็นหนึ่งในกลไกทางสังคมที่มีหน้าที่สร้างเสริมสำนึกในศีลธรรมแก่คนในสังคม

อย่างไรก็ดี ปฏิเสธไม่ได้ว่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้น ในสังคมของตน แต่การที่มีคนอยู่ร่วมกันหลายคนหลายกลุ่ม มีความหลากหลายแตกต่างกัน ย่อมมีการขัดแย้ง

กันบ้าง แม้เพียงคนๆ เดียวก็อาจมีความขัดแย้งในตนเองได้ เพราะมนุษย์ย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมดาอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ปุถุชนซึ่งมีความต้องการที่ไม่จำกัด แต่สิ่งที่สนองความต้องการนั้นมีอยู่จำกัด หากแต่ถ้าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว มีวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหา หรือดำเนินการใดๆ ที่เหมาะสมกับชุมชน และสังคมนั้นๆ ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ (โคทม อารียา, 2548)

เป็นที่น่าสังเกต คือ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์ (ชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายมอญ ชาวไทยเชื้อสายยวน ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ชาวไทยเชื้อสายเขมร ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง ชาวไทยเชื้อสายลาวโสัง) หากแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ปราศจากความเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ เพราะประชาชนในพื้นที่มีศีล 5 เป็นระเบียบปฏิบัติพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน

ดังกล่าวนี้นี้จึงควรมีการวิเคราะห์รูปแบบและกลไกทางสังคมเชิงพุทธกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา “การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” เพื่อสำรวจการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำไปสู่การสังเคราะห์ตัวแบบที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างในการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาที่เน้นความพอดีภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรมโดยสอดคล้องกับหลักการของเบญจศีลหรือศีล 5

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
2. เพื่อวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 ท่าน ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 ท่าน
3. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่
 - 3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จึงใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

โดยแนวคำถามในการสัมภาษณ์ได้นำไปตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข โดยผลการคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.70

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อสังเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม โดยครอบคลุมเนื้อหาหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ 3 (กาเมสุมิฉาจารา เวรมณี) ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) และด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ 5 (สุราเมรัยมัชฌมาทักฺขณานา เวรมณี) โดยเน้นการการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลในเบื้องต้นทั้งทางโทรศัพท์เพื่อขออนุญาต แนะนำตัวคณะผู้วิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย แล้วจึงนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมายกันไว้ โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบที่ทั้งที่เป็นทางการโดยใช้ประเด็นคำถามที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน ครอบคลุมในประเด็นการวิจัย ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) เชิงพรรณนา โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

5.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มขนาดกลาง โดยอภิปรายโต้ตอบแสดงความคิดเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลได้หลังไหลออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยตนเองและระหว่างกลุ่มสมาชิกกลุ่มกับผู้ดำเนินการสนทนา ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า

1.1 หลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) พบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ, มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5, มีการส่งเสริมการให้ตามหลักอภัยทาน, มีการส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี, มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส

1.2 หลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) พบว่า มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน, มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนเฝ้าระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นโดยช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน, หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม, มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่

1.3 หลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ 3 (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี) พบว่า มีการประพาดิตนของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว, มีการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว, มีการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ, ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างต่อเนื่อง, มีสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล 5 ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

1.4 หลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ 4 (มฺุสาวาทา เวรมณี) พบว่า มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม, มีการจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข, มีการส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก

1.5 หลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ 5 (สุราเมрымฺขขปมาทฺฐฐานา เวรมณี) พบว่า มีการสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติที่ดีเป็นฐาน, มีการรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุขภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

2. ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะต่างๆ ด้วยเหตุที่ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างร่วมมือกันขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ 3 ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว, วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบันการศึกษา จึงมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ชื่อ “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นฐาน โดยมีกิจกรรมหลักๆ ที่ชัดเจน เช่น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสุขภาพชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ในบริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. หลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) ประกอบด้วยมีการส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีการส่งเสริมการให้ตามหลักอภัยทาน มีการส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส

2. หลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนเฝ้าระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นโดยช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่

3. หลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ 3 (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี) มีการประพัตินของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว มีการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว มีการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างต่อเนื่อง มีสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล 5 ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

4. หลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ 4 (มฺสาวาทา เวรมณี) มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม มีการจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีการส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก และ

5. หลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ 5 (สุราเมรัยมัชฌมาพัตฺถาณา เวรมณี) มีการสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติดีดีเป็นฐาน มีการรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง มีการรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด ทั้งนี้ แสดงให้เห็นความเป็นต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้เป็นอย่างดี เหมาะสม และสอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นได้ ดังกล่าวนี สอดคล้องกับการวิจัยของธนพร นุตสารและคณะ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมกฎหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ ตำบลเวียงใต้ และกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ ตำบลแม่เนาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ ตำบลเวียงใต้และกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้อำเภอปายมากทำให้ทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์รับวัฒนธรรมจากภายนอกทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 2 กลุ่มนี้ใช้วัฒนธรรมกฎหมายด้วยวิธีการนับถือผีเป็นการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน แต่ปัจจุบันที่ภาวะการณที่เปลี่ยนแปลงไปการนับถือผีแบบดั้งเดิมไม่สามารถควบคุมสมาชิกภายในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบของชุมชนขึ้นมา เพื่อควบคุมให้สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งการตั้งกฎหมายท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่

จะต้องนำวัฒนธรรมกฎหมายเข้ามาปรับเพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน และสอดคล้องกับการวิจัยของวศิน โตะสิงห์ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีบุญกลางบ้าน อำเภอนันทนาคาม จังหวัดชลบุรี พบว่า (1) การปลูกฝังค่านิยม จากสถาบันครอบครัว โดยการเริ่มต้นจากพ่อ แม่ ที่ควรปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดีของสังคม การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมประเพณีบุญกลางบ้าน หรือการจัดให้มีการแสดงในรูปแบบต่างๆ (2) การจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีบุญกลางบ้านในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังและสั่งสมความรู้และส่งเสริมประเพณีบุญกลางบ้าน และความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ (3) การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีบุญกลางบ้าน เพื่อเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ (4) การส่งเสริมประเพณีบุญกลางบ้าน ต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องพร้อมการพัฒนาและส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดงานหรือการออกนิทรรศการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าของชุมชนและการแสดงพื้น ยังพบว่าสอดคล้องกับการวิจัยของศรคม เผือกผิววงศ์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจกัน ซึ่งจะช่วยในการสร้างสันติสุข ความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชนได้อย่างแท้จริงและมั่นคง จึงได้ทำการประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อใช้ในการสร้างความร่วมมือในชุมชนของวัดคูบ่อน สำหรับแนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนวัดคูบ่อนประกอบด้วย (1) การปรับทัศนคติของชุมชนในการหวงแหนวัดเป็นสมบัติของชุมชน (2) การสร้างกติกาย่างมีส่วนร่วมและยึดเป็นแนวปฏิบัติที่ชุมชนต้องร่วมมือ (3) การปรับใจเข้าหากันมองทุกอย่างด้วยเมตตา (4) การพัฒนาท่าทีการแสดงออกต่อกันด้วยเมตตา (5) การสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่เมตตาในชุมชน และ (6) การจัดสรรด้วยความเป็นธรรมในมุมมองประโยชน์ต่อส่วนรวม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของสมมาส เส่งสุข (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย (1) ความรู้เรื่องวินัยจากการทำร้ายเบียดเบียนร่างกายซึ่งกันและกัน (2) ความรู้เรื่องวินัยจากการเอาสิ่งของผู้อื่นโดยอาการแห่งขโมย (3) ความรู้เรื่องวินัยจากการประพฤติผิดในกาม (4) ความรู้เรื่องวินัยจากการกล่าวคำเท็จที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นเดือดร้อน และ (5) ความรู้เรื่องวินัยจากการดื่มสุราของมึนเมาอันเป็นเหตุเกิดความประมาท ขาดสติ และผลจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางกายเพิ่มขึ้น และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางวาจาเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาคำพอง สททวโร (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาในชุมชนทั้งสองศาสนาที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางศาสนา และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ภายใต้ภาวะความแตกต่างนั้นกลับเป็นการหลอมรวม และผสมผสานวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ของประชาชนในชุมชนทั้งสองศาสนาในชุมชนแห่งนี้ วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ จึงซึมซับและหลอมรวมกัน โดยไม่มีความเป็นเชื้อชาติหรือศาสนาแบ่งกันประชาชนในชุมชน ดำเนินชีวิตและอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของการจัดการศึกษา สำหรับผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในมิติความเป็นมนุษย์ พบว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อมีชีวิตอยู่รอดส่วนหนึ่ง และเรียนรู้ได้โดยกระบวนการศึกษาอบรมอีกส่วนหนึ่ง เป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้ สู่ผู้รู้ และเห็นได้จากการมีวิถีคิด มิติทางสังคม พบว่า โครงสร้างของความรู้ และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องปฏิรูปและฟื้นฟู ผ่านวิธีสอนและเนื้อหา การให้ผู้เรียนยอมรับและเข้าใจความหลากหลายของกันและกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของอริชฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมี

การรักษาศีลอยู่ในระดับมาก และเมื่อจัดลำดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดินในกาม เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ตามลำดับ ยังสอดคล้องกับที่พระเด่นชัย เมตติโก (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า กายสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบทางกาย 3 ประการ ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ และเว้นจากการประพฤติดินในกาม ตามทัศนะพระพุทธศาสนาเถรวาทถือว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ และสามารถจะเปลี่ยน แปลงตนเองจากความเป็น ปุถุชนไปสู่ความเป็นอริยชนได้ ถ้าได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง ดังนั้น การพัฒนาชีวิตมนุษย์ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงต้องประกอบไปด้วยการฝึกฝนอบรมตน ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และ ปัญญาอย่างสอดคล้องกัน ศึกษาลักษณะกายสุจริตในสังคมไทย พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และสังสารวัฏ จึงนิยมทำบุญและประกอบกรกุศล เพื่อหวังจะได้รับประโยชน์สุขในปัจจุบัน โดยมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นตัวชี้แนะ กระตุ้นเตือนในการดำเนินชีวิต สำหรับรูปแบบและการ พัฒนากายสุจริตในสังคมไทยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 ใช้ในการพัฒนา มนุษย์ด้วยหลักกายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน หรือสัมพันธ์กันไม่มีการแยกพัฒนา และลักษณะที่ 2 คือ หลักการพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเกื้อกูลเป็นมิตรกัน โดยใช้เกณฑ์ตัดสินพฤติกรรมที่ดี (ความดี) และพฤติกรรมที่ไม่ดี (ความชั่ว) ของชีวิตมนุษย์ในสังคมไทย ตามหลักเกณฑ์ตัดสิน 2 ประการ ได้แก่ เกณฑ์ตัดสินหลัก ตัดสินด้วยความ เป็นกุศลหรืออกุศลโดยพิจารณามูลเหตุที่เกิดว่าดีและไม่ดี แต่เกณฑ์ตัดสินรอง ตัดสินพิจารณาที่มีผล สะท้อนกลับต่อตนเองและผู้อื่นเป็นที่ยอมรับหรือไม่ และผลของการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร แนวทางการ ประยุกต์ใช้หลักกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน การประยุกต์หลักกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน สามารถ ควบคุมพฤติกรรมและพัฒนาทางร่างกาย และจิตใจของตนเองได้สุจริต จึงทำให้สังคมมนุษย์อยู่อย่างสงบสุข ภายใต้อาณัติของพระวินัย และกฎเกณฑ์ของสังคม นอกจากนี้ ยังพัฒนาด้านตนเองไปสู่ความเป็นอริยบุคคล 4 จำพวก คือ โสดาบันบุคคล สกทาคามีบุคคล อนาคามีบุคคล และพระอรหันต์ ได้อย่างดี

และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสมุณห์ธรรมธาดา (สายัน จันทวิโส) (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า การหาทางออกจากปัญหาการดื่มสุราเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นการใช้ 3 ประการ คือ (1) อบรมมุข 6 (2) เบญจศีล และ(3)สติสัมปชัญญะ และหลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพจิต และชีวิตบุคคลในครอบครัวมี 2 ประการ คือ (1) หลักฆราวาสธรรม (2) หลักสังคาลกุสตร หลักพุทธธรรมทั้ง 2 ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น 3. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาผลกระทบต่อ สังคมโดยรวม มี 3 กลุ่มคือ (1) ขันติ โสรัจ (2) เบญจธรรม และ (3) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม หลักพุทธธรรม ดังกล่าวนั้น ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะดื่มสุรา เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้ จ่ายในคราจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดีๆ และสอดคล้องกับการวิจัยของ พระอำนาจ ปริมุโต (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรักษาเบญจศีล ของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนครอบคลุมเบญจศีล ทั้ง 5 ข้อ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก อันการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำไปสู่การสังเคราะห์ตัวแบบที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างในการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาที่เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม โดยสอดคล้องกับหลักการของเบญจศีลหรือศีล 5 ดังภาพที่ 1

การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก	
	1. ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) - การส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ - การส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง - การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 - การส่งเสริมการให้ตามหลักอภัยทาน - การส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี - การส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส
	2. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) - การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม - การรณรงค์ให้คนในชุมชนเฝ้าระวังภัยโดยช่วยกันสอดส่องความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน - หน่วยงานภาครัฐฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านศีล 5 อย่างต่อเนื่อง - การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม - การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง
	3. ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ 3 (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี) - การประพฤติดนของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว - การสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น - การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว - การเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ - ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างต่อเนื่อง - สนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล 5 ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม
	4. ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) - การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม - การจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข - การส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก
	5. ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ 5 (สุราเมรัยมัชปามาทัฏฐานา เวรมณี) - การสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติที่ดีเป็นฐาน - การรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยยาและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง - การรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง - การจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง

1.2 หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม

1.3 หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว

1.4 หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ

1.5 หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล 5 ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อการเรียนรู้กระบวนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2.2 การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ Smart Ethnic Groups Community ต้นแบบชุมชนชาติพันธุ์น่าอยู่

เอกสารอ้างอิง

- โคทม อารียา. (2548). **สันติวิธีจากมุมมองศาสนา**. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิรัช (บรรพต) วีรชัย และคณะ. (2540). **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนพร นุตสารและคณะ. (2559). **วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบางยี่รงค์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เบรนต์ อาร์ เนลสัน. (2548). **ความคิดทางการเมืองตะวันตก**. แปลโดย สมนึก ชูวิเชียร. กรุงเทพมหานคร: เอ็ม แอล ครีเอชั่น.
- พระครูสุเมธธรรมธาดา (สายัน จันทวิโส). (2553). **ศึกษาปัญหาและทางออกของการตีตราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเด่นชัย เมตติโก. (2556). **แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2552). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2555). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

- พระพุทธโฆสเถระ. (2546). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. แปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง.
- พระมหาคำพอง สททวโร. (2560). **การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่ากา ร้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร. (2555). **เอกสารประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม**. พระนครศรีอยุธยา: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอานาจ ปริมุตโต. (2553). **ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนารายณ์ราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วศิน ไต้ะสิงห์. (2559). **คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ศรคม เผือกผิวงค์. (2560). **แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัด คูบอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณวโรดม. (2550). **แผนชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมมาส เส่งสุข. (2552). **ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนท่านครญาณว โรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. (2552). **การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก*

THE STRENGTHEN OF THE FAMILY INSTITUTION IN ACCORDANCE WITH
PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY OF ETHNIC GROUPS
IN THE WESTERN

¹พระมหาชินภัทร ฉินนาลโย Phramaha Chinnapat Chinnalayo, ²พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม
Phramaha Phiphatphong Thitadhammo, ³อุทัย ภูบังดาว Uthai Poobangdao
^{1,2,3}วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก 2) วิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และ 3) นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน นักวิชาการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา จากการสุ่มแบบเจาะจง 7 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของชุมชนชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า ด้านเศรษฐกิจ มี 12 ประเด็นหลัก ด้านสังคม มี 12 ประเด็นหลัก ด้านการศึกษา มี 13 ประเด็นหลัก และด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม มี 9 ประเด็นหลัก 2) แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุม 3 บริบท ประกอบด้วย บริบทอิสลามศึกษา (ศีล) บริบทอิจิตตศึกษา (สมาธิ) และบริบทอภิปญญาศึกษา (ปัญญา) และ 3) รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่า เป็นรูปแบบการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายสถาบันทางสังคมที่ประกอบด้วยบ้าน/ชุมชน วัด และโรงเรียน/ราชการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาภายใต้การเสริมสร้างและสร้างสังคมอุดมปัญญา โดยนำเอาหลักไตรสิกขาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์โดยครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การเสริมสร้างความเข้มแข็ง, สถาบันครอบครัว, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the currently general condition of ethnic communities in the western, (2) to analyze the guidelines for strengthening family institutions according to the philosophy of sufficiency economy of ethnic groups in the western, and (3) to present the model for the strengthening of family institutions based on the sufficiency Economy Philosophy of western ethnic groups in line with current circumstances. This research was a qualitative research through in-depth interviews with 10 key informants included government heads, community leaders, community development scholars in the western region of Thailand, the area context of Kanchanaburi Province according to the appropriate nature of representation of the group by a specific random method then analyzed the data obtained by means of content analysis and trying to keep the original expression including adjusting for clarity of communication and meaning. On the other hand, using a group discussion with 7 qualified persons including heads of government agencies, community leaders and religious scholars from the specific random sampling, the data obtained by analyzing descriptive content. The findings of this research were following: 1) The current state of ethnic communities in the western found that; in term of economy: there were 12 main issues, in term of society: there were 12 main issues, in term of education: there were 13 main issues, in term of hygiene and environment: there were 9 main issues. 2) The guidelines for strengthening family institutions according to the philosophy of sufficiency economy of ethnic groups in the western region covered 3 contexts as follows: context of Adhisīla-sikkhā (morality), Adhicitta-sikkhā (concentration), and context of Adhipaññā-sikkhā (wisdom). And, 3) The model for the strengthening of family institutions based on the sufficiency Economy Philosophy of western ethnic groups in line with current circumstances found that it was a collaborative model in a social institutional network consisting of families / communities, temples, and schools/governments in order to contribute to the development of body-verbal, concentration, and the creation of an intellectual society by bringing the so-called Buddhist principles, Sikkhā, consistent with the Philosophy of Sufficiency Economy to integrate appropriately and in line with the multicultural society of the ethnic community that covered economic, social, educational, and sanitary and environmental aspects.

Keywords: Strengthen, Family Institution, Philosophy of Sufficiency Economy, Ethnic Groups

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันมีข้อเท็จจริงและเป็นที่ยอมรับกันดังข้อสรุปที่ว่า “เศรษฐกิจ สังคมมีปัญหาการพัฒนาไม่ยั่งยืน” เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ของตะวันตก ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) ประเทศไทยประสบความสำเร็จเฉพาะในเชิงปริมาณจากการมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก กล่าวคือจากการที่สังคมไทยปรับทิศทาง การพัฒนาประเทศไปสู่การทำให้ทันสมัยภายใต้แนวทางทุนนิยมอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจแบบเสรีอย่างแนบแน่น (พลเดช ปิ่นประทีป, 2542)

รูปแบบการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไปจากการทำการเกษตรแบบเพื่อยู่เพื่อกิน มาเป็นการเกษตรแผนใหม่ที่มุ่งเพื่อการค้าขายเป็นหลักไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานรากของความเป็นไทยและ ภูมิปัญญาไทย เติบโตตามแนวทางเกษตรกรรมเพื่อการพาณิชย์นำเอาเทคโนโลยีตะวันตกที่เน้นผลผลิตสูงมาใช้โดยละเลยการใช้ ความหลากหลายทางชีวภาพ (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, 2554) ผลการพัฒนาได้ทำลายทุนของสังคม โดยเฉพาะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ อากาศ แร่ธาตุ ฯลฯ ซึ่งถูกนำมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย จน สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ความ สัมพันธ์กับธรรมชาติเปลี่ยนจากการพึ่งพิงเป็นการรุกราน จนแทบไม่เหลือ ร่องรอยของความสมบูรณ์ในอดีต (เสรี พงศ์พิศ, 2551)

การดำรงชีวิตของคนไทยในอดีตมีความเป็นอยู่เรียบง่ายอย่างร่มเย็นเป็นสุขด้วยการพึ่งพิง ธรรมชาติ และเครือข่ายสังคม วิถีชนบทมีอิสระในการดำเนินชีวิตของตนเอง เป็นศักยภาพพื้นฐานของ สังคมไทยทุกภูมิภาคที่มีมาแต่เดิม ถูกระบบจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมเกิดความเสื่อมถอยและ เปรียบบาง เนื่องจากระบบทุนนิยมมีรากติดขัดกับการแสวงหาความมั่งคั่งทางวัตถุ จึงสร้างความเดือดร้อนให้ เกิดขึ้นในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศของไทย (พระมหาสง่า พลสงคราม, 2542)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ โดยทรง มีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรโดยตลอด เป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่ชุมชนใน ชนบทจำนวนมากปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต ต่อมาได้มีกระบวนการการขับเคลื่อนสถานะแนวคิดนี้เป็น ปรัชยานำทางของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ซึ่งปรากฏชัดเจนนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) เป็นต้นมา โดยมีกระแสพระราชดำรัสถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความ ตอนหนึ่งว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้อง เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ

กว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงให้ความสำคัญการพัฒนาที่สมดุล มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานให้มีความเข้มแข็งในด้านความพออยู่พอกิน การพัฒนาสุขภาพอนามัย การปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และการพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นต่อไป นอกจากนั้น ปรัชญายังให้หลักการพัฒนาที่เน้นองค์รวมโดยมุ่งความสุขของบุคคล ทั้งด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ชี้ให้มีความรู้เท่าทันผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก โดยอาศัยความรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนผนวกด้วยการเสริมสร้างจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญาและความพร้อมที่จะรับความผันผวนของการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2559) องค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 องค์ประกอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตน ได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง ให้ความหมายถึงความพอเพียง เป็นการใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามหลัก สัมมาอาชีวะ คือใช้ชีวิตอย่างรู้ประมาณในการบริโภค คือ ใช้ปัจจัย 4 เท่าที่จำเป็น ไม่ใช่ใช้ตามความต้องการเพื่อสนองความอยากและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

องค์ประกอบที่ 3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ คือ ทำอะไรให้เหมาะสมต้องพอประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความพอดี ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในขอบเขตอันมีเหตุผล 2) ความมีเหตุผล คือ ทำอะไรต้องมีเหตุผล อย่าทำตามกระแส ต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าเหมาะสม การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ และ 3) มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

องค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) เงื่อนไขความรู้ คือ การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและในขั้นปฏิบัติ และ 2) เงื่อนไขคุณธรรม คือ การเสริมสร้างคุณธรรมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ได้แก่ ด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

องค์ประกอบที่ 5 แนวทางปฏิบัติผลที่คาดหวังจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ทั้งวัสดุ สังคมสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี (ทรงศักดิ์ วงศ์ภูมิวัฒน์ และคณะ, 2550)

หลักฐานเชิงประจักษ์ คือ ผลการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวชี้วัดความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ทำให้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับครัวเรือน พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตยังไม่บรรลุเป้าหมาย 22 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดที่มีผลการพัฒนาที่ด้อย คือ ตัวชี้วัดที่ 31 ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน อีกทั้งตัวชี้วัดที่มีแนวโน้มที่จะไม่บรรลุเป้าหมายมากขึ้น มีจำนวน 6 ตัวชี้วัด หนึ่งในนั้น คือ ตัวชี้วัดที่ 14 ครัวเรือนมีความมั่นคง

อย่างไรก็ดี ความเป็นจริงของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทซึ่งมีวิถีชีวิตที่เศรษฐกิจผสมผสานกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันโครงสร้างพื้นฐานหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม และมีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสร้างค่านิยม เจตคติอุปนิสัยและบุคลิกภาพของบุคคล ดังนั้น การแก้ไขปัญหาของสังคมจึงควรเริ่มที่การแก้ปัญหาในระดับครัวเรือนหรือสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรก กล่าวคือ แก้ไขจากระดับจุลภาคไปสู่ระดับมหภาค ประกอบกับที่ภาคตะวันตกของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์ ดังนั้น หากสามารถแก้ปัญหาของสังคมได้ตั้งแต่ในระดับจุลภาค หรือระดับครัวเรือน และเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์สูงให้ลุล่วงได้ ย่อมสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้เป็นตัวแบบสำหรับแก้ไขปัญหาในพื้นที่อื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อร่วมกันวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก นำไปสู่การสังเคราะห์เป็นรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยครอบคลุมเนื้อหา รวม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านสุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน นักวิชาการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 ท่าน

2.2 ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 ท่าน

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้งโดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน โดยแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของชุมชนชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกนี้ได้นำไปตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาและนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข โดยผลการคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.70

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อวิเคราะห์แนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และนำไปสู่การสังเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยครอบคลุมเนื้อหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมในบริบทของหลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ประกอบด้วย อธิศีลสิกขา (ศีล) อธิจิตตสิกขา (สมาธิ) และอธิปัญญาสิกขา (ปัญญา) โดยเน้นการการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยและคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลในเบื้องต้นทั้งทางโทรศัพท์และด้วยตนเองเพื่อขออนุญาต แนะนำตัวผู้วิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย แล้วจึงนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมายกันไว้ โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบที่ทั้งที่เป็นทางการโดยใช้ประเด็นคำถามที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน ครอบคลุมในประเด็นการวิจัย ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) เชิงพรรณนา โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

5.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มขนาดกลาง โดยอภิปรายโต้ตอบแสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลได้หลังไหลออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกันเองและระหว่างกลุ่มสมาชิกกลุ่มกับผู้ดำเนินการสนทนา ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของชุมชนชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า

1.1 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า 1) บริบทของหลักอภิสลสิกขา (ศีล) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก มีการทำมาค้าขายด้วยความไม่ทุจริตคนโกง ไม่โฆษณาขายสินค้าด้วยถ้อยคำโกหกหรือเกินความจริง หลีกเลี่ยงการเสียทรัพย์ไปกับสุรา เหล้า บุหรี่ และอบายมุขต่างๆ ตั้งราคาสินค้าการเกษตรตามราคาตลาด และเน้นการประกอบอาชีพสุจริตหรือสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ 2) บริบทของหลักอภิจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีการร่วมกันคิดพิจารณาร่วมกันในกลุ่มอาชีพของชุมชน ส่งเสริมการมีจิตสงบเป็นสมาธิขณะทำงาน มุ่งเน้นกระบวนการสร้างความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการประกอบกิจการงาน หรืออาชีพระดับครัวเรือน และ 3) บริบทของหลักอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีวัด ภาครัฐ และเอกชนให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพตั้งอยู่ในชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน และมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนโดยอาศัยพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดประจำชุมชนเป็นที่ตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาชีพแขนงต่างๆ

1.2 ด้านสังคม พบว่า 1) บริบทของหลักอภิสลสิกขา (ศีล) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีการใช้ภาษาถิ่นที่ไพเราะ ไม่พูดคำหยาบ ไม่หลอกลวงกล่าวเท็จต่อกัน ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน ไม่ประพฤติดินในกามไม่เกี่ยวข้องกับสุราและสิ่งเสพติดให้โทษ ไม่ลักขโมยหรือทุจริตฉ้อโกงกัน พึ่งพาอาศัยกันตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง พอมี พออยู่ พอกิน 2) บริบทของหลักอภิจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท มีการควบคุมอารมณ์ในคราวประชุมร่วมกัน และมีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเป็นเครื่องหล่อหลอมความสามัคคี ประองตอง และสมานฉันท์ และ 3) บริบทของหลักอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นเป็นทุนทางสังคม มีแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญา ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น โดยมีศูนย์การเรียนรู้ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดประจำชุมชน และมีกลุ่มจิตอาสาขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ

1.3 ด้านการศึกษา พบว่า 1) บริบทของหลักอภิสลสิกขา (ศีล) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีตัวอย่างที่ดีจากคนในบ้านแก่เด็ก มีกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 มีการเรียนศีลธรรมในโรงเรียน การปลูกฝังศีลธรรมแก่เยาวชนทั้งในและนอกระบบสถานศึกษา มีการอบรมเด็กและเยาวชนให้ไม่ทุจริตคดโกง และมีจิตอาสา 2) บริบทของหลักอภิจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีการสอนการทำสมาธิกับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา มีการศึกษาเรียนรู้นอกระบบหรือเรียนรู้จากวิถีชุมชน มีอุบายสร้างสมาธิให้กับเด็ก และมีการฝึกเด็กให้ไตร่ตรองก่อนลงมือทำ และ 3) บริบทของหลักอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีพระสงฆ์เป็นต้นแบบในการพัฒนาทางปัญญา มีพระสอนศีลธรรมนำความรู้สำหรับพัฒนาตนเองตามแนว

พระพุทธศาสนาไปเผยแพร่แก่นักเรียน มีหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมเข้าไปอบรมความรู้เกี่ยวกับวิถีชุมชนแก่นักเรียน มีการศึกษาดูงานวิถีชีวิตชุมชน และมีการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรชุมชนด้วย

1.4 ด้านสุนทรมายและสิ่งแวดล้อม พบว่า 1) บริบทของหลักอริสติกสิกขา (ศีล) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนไม่ดื่มสุราหรือยุ่งเกี่ยวกับเสพสิ่งเสพติดให้โทษ และมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดูแลแนะนำสุนทรมายพื้นฐานของชุมชน 2) บริบทของหลักอริจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์มีการมีการรณรงค์ให้ใช้สติในการกิน อยู่ และใช้ชีวิต มีการให้คนในชุมชนพิจารณาแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมร่วมกัน และมีการสร้างกระบวนการในการดูแลสุขภาพชุมชน และ 3) บริบทของหลักอริปัญญาสิกขา (ปัญญา) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ใช้ปัญญาพิจารณาอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ใช้ปัญญาพิจารณาแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีการดูแลสุขภาพด้วยกิจกรรมเสริมรายได้ และมีกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชนทำงานด้านสุขภาวะและสิ่งแวดล้อมต่างๆ

2. แนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า

2.1 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า 1) บริบทของหลักอริสติกสิกขา (ศีล) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมให้ทุกๆ ครอบครัวมีค่านิยมซื้อสัตย์ สุจริต ไม่ทุจริตฉ้อโกง ควรส่งเสริมให้พุดจาไพเราะและยิ้มแย้มแจ่มใส ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาทริปิทยโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข และหลีกเลี่ยงการเสียทรัพย์สินไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็น 2) บริบทของหลักอริจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมการทำงานด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจ ควรส่งเสริมการสร้างสมาธิในการทำงาน และควรส่งเสริมกระบวนการคิดพิจารณาและตัดสินใจร่วมกันของแต่ละครัวเรือน กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มสัมมาชีพในชุมชน และ 3) บริบทของหลักอริปัญญาสิกขา (ปัญญา) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวัดประจำชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตที่น้อยสั่นโดยของสมาชิกในครอบครัว หรือเป็นที่ตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพแขนงต่างๆ หรือเป็นแหล่งทดลองอาชีพครัวเรือน ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพทุกๆ อาชีพที่มีในชุมชน และควรส่งเสริมสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัว

2.2 ด้านสังคม พบว่า 1) บริบทของหลักอริสติกสิกขา (ศีล) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนทำร้าย ควรส่งเสริมค่านิยมสุจริต ไม่ทุจริตฉ้อโกง ควรส่งเสริมการไม่ล่วงเกินไม่ประพฤติดินในกาม ควรส่งเสริมการไม่พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด และพูดเพ้อเจ้อ และควรส่งเสริมสุขภาพของครัวเรือน ชุมชน และสังคม 2) บริบทของหลักอริจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีเป็นเครื่องหล่อหลอมความสามัคคี ควรส่งเสริมการควบคุมสติให้ตั้งอยู่ในความประมาท และควรส่งเสริมการควบคุมอารมณ์ในทุกสถานการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และ 3) บริบทของหลักอริปัญญาสิกขา (ปัญญา) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ควรส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งอนุรักษ์ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และควรส่งเสริมให้วัดเป็นที่ตั้งสำนักงานกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชนและสังคม

2.3 ด้านการศึกษา พบว่า 1) บริบทของหลักอริสติกสิกขา (ศีล) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความสุจริตทั้งในและนอกระบบการศึกษา ควรส่งเสริมกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 ควรส่งเสริมการพัฒนาความประพฤติของเด็กและเยาวชนโดยพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และให้ความสำคัญกับการศึกษาจากคนในครอบครัวเป็นตัวอย่างที่ดี 2) บริบทของหลักอริจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมการสอนวิธีสร้างสมาธิกับเด็กนักเรียนในสถานศึกษาต่างๆ ควรส่งเสริมการใช้อุบายสร้างสมาธิ

ให้กับเด็ก ควรส่งเสริมให้มีการฝึกให้เด็กรู้จักไตร่ตรองก่อนลงมือทำ และควรส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ระบบหรือการพิจารณาจากวิถีชุมชนจากการทำงานร่วมกับคนในครอบครัว หรือผู้ใหญ่ในชุมชน และ 3) บริบทของหลักอริปัญญาลึกซึ้ง (ปัญญา) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมให้ยกย่องพระสงฆ์ในฐานะแหล่งความรู้เคลื่อนที่เกี่ยวกับการพัฒนาตามแนวพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีบรรพบุรุษของชุมชนที่วัดประจำชุมชน และควรจัดตั้งศูนย์ยุวเกษตรชุมชนที่วัดประจำชุมชน

2.4 ด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม พบว่า 1) บริบทของหลักอริศีลสิกขา (ศีล) พบว่า พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมการงดดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และควรส่งเสริมการดูแลสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานสาธารณสุข 2) บริบทของหลักอริจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนร่วมกันพิจารณาแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมกระบวนการดูแลสุขภาพชุมชนแบบองค์รวม และควรส่งเสริมการใช้สติพิจารณาการดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกัน และ 3) บริบทของหลักอริปัญญาลึกซึ้ง (ปัญญา) พบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ควรส่งเสริมการระดมปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมการบริโภคอาหารด้วยปัญญา ควรส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มยุวอาสาพัฒนาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยใช้สถานที่ของวัด ควรส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมเสริมรายได้โดยใช้สถานที่สาธารณะหรือพื้นที่ของวัด

3. รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่า เป็นรูปแบบการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายสถาบันทางสังคมที่ประกอบด้วยบ้าน/ชุมชน วัด และโรงเรียน/ราชการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาภายใน-ภายนอก เสริมสมาธิ และสร้างสังคมอุดมปัญญา โดยนำเอาหลักพุทธธรรม ที่เรียกว่า ไตรสิกขาหรือสิกขา 3 ได้แก่ อริศีลสิกขา (ศีล) อริจิตตสิกขา (สมาธิ) และอริปัญญาลึกซึ้ง (ปัญญา) ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ โดยครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตัวแบบดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่า

1. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย บริบทอริศีลสิกขา (ศีล) ได้แก่ ส่งเสริมค่านิยมสุจริต, ส่งเสริมให้พูดจาไพเราะ มีสัมมาคารวะ ส่งเสริมการรักษาทรัพย์โดยไม่ข้องเกี่ยวอบายมุข หลีกเลี่ยงการเสียทรัพย์ไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็น บริบทอริจิตตสิกขา (สมาธิ) พบว่า ส่งเสริมการทำหน้าที่ของตนด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ส่งเสริมการทำจิตให้เป็นสมาธิใน ขณะทำงาน, ส่งเสริมกระบวนการตัดสินใจร่วมกันของครัวเรือน และบริบทอริปัญญาลึกซึ้ง (ปัญญา) พบว่า ส่งเสริมวัดประจำชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตมกน้อยสันโดษ ส่งเสริมวัดประจำชุมชนเป็นที่ตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาชีพแขนงต่างๆ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพทุกอาชีพที่มีในชุมชน ส่งเสริมสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัว

2. ด้านสังคม ประกอบด้วย บริบทอริศีลสิกขา (ศีล) ได้แก่ การอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนทำร้ายกายและใจ, ส่งเสริมความไม่ทุจริตฉ้อโกง ส่งเสริมการไม่ล่วงประพฤติดีกในกาม ส่งเสริมการไม่พูดเท็จ พูดคำ

หยาบ พุดส่อเสียด และพุดเพ้อเจ้อ ส่งเสริมสุขภาวะครัวเรือน ชุมชน และสังคม บริบทจิตตสิกขา (สมาธิ) ได้แก่ ส่งเสริมให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีเป็นเครื่องหล่อหลอมความสามัคคี ส่งเสริมการควบคุมสติให้ตั้งอยู่ในความประมาท ส่งเสริมการควบคุมอารมณ์ในทุกสถานการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และอธิปัญญาสิกขา (ปัญญา) ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาบรรพบุรุษ ส่งเสริมให้วัดเป็นที่ตั้งสำนักงานกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชนและสังคม

3. ด้านการศึกษา ประกอบด้วย บริบทอิสิลสิกขา (ศีล) ได้แก่ ปลุกฝังสำนึกสุจริตทั้งในและนอกระบบการศึกษา ส่งเสริมกิจกรรมโรงเรียนรักษาศีล 5 ส่งเสริมการพัฒนาความประพฤติของเยาวชนโดยพระสอนศีลธรรม ให้ความสำคัญกับการศึกษาจากคนในครอบครัวเป็นตัวอย่างที่ดี บริบทอิจิตตสิกขา (สมาธิ) ได้แก่ ส่งเสริมการใช้กุสโลบายสร้างสมาธิให้กับเด็ก ส่งเสริมการฝึกให้เด็กรู้จักไตร่ตรองก่อนลงมือทำ ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้กระบวนการหรือวิถีชุมชนจากการทำงานร่วมกับคนในครอบครัวหรือผู้ใหญ่ในชุมชน และอธิปัญญาสิกขา (ปัญญา) ได้แก่ ยกย่องพระสงฆ์ในฐานะต้นแบบการพัฒนาตนตามแนวพระพุทธศาสนาจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีบรรพบุรุษของชุมชนที่วัดประจำชุมชน จัดตั้งศูนย์ยุทธศาสตร์ชุมชนที่วัดประจำชุมชน

4. ด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย บริบทอิสิลสิกขา (ศีล) ได้แก่ ส่งเสริมการงดเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์และไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด ส่งเสริมการดูแลสุขภาพและรักษาสีหน้าตามมาตรฐานสาธารณสุข บริบทอิจิตตสิกขา (สมาธิ) ได้แก่ ส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนร่วมกันพิจารณาแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมกระบวนการดูแลสุขภาพชุมชนแบบองค์รวม ส่งเสริมการใช้สติพิจารณาการดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกัน และบริบทอธิปัญญาสิกขา (ปัญญา) ได้แก่ ส่งเสริมการระดมปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการบริโภคอาหารด้วยปัญญา ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยใช้สถานที่ของวัด ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมเสริมรายได้โดยใช้สถานที่สาธารณะหรือพื้นที่ของวัด

ซึ่งผลการวิจัยดังที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า หลักไตรสิกขามีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาบูรณาการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ โดยครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ดังกล่าวนี้อสอดคล้องกับการวิจัยของบรรยวสัธ ฝากคำ และนฤมล ดวงแสง (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้นำชุมชนระดับตำบลมี ผู้นำครอบครัวระดับอำเภอ และพระสงฆ์ สอดคล้องกับการวิจัยของยุทธนา ไชยจุลกุล (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 5 หมู่บ้านมีความพร้อมของชุมชนสำหรับการพัฒนา ส่วนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมได้สร้างขึ้นจากองค์ประกอบ 7 โมเดลหลัก ได้แก่ 1) ครอบครัวในอุดมคติ 2) ความรู้เรื่องครอบครัวเข้มแข็ง 3) ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและโมเดลครอบครัวเข้มแข็ง 4) แนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบด้านการยึดเหนี่ยวระหว่างกัน มี 6 โมเดลย่อย 5) แนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบด้านความยืดหยุ่นมี 4 โมเดลย่อย 6) แนวทางในการพัฒนาทักษะการสื่อสาร มี 4 โมเดลย่อย และ 7) การติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ ผลจากการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยกระบวนการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า หลังจาฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนจากแบบทดสอบความเข้มแข็งของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีประสิทธิผลและสามารถนำไปใช้งานได้จริง สอดคล้องกับการวิจัยของศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประสิทธิ์ (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า การน้อม

นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาในทุกมิติ ทั้งผู้บริหารและคณะครูน้อมนำมาเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการทำงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Whole School Approach) โดยมุ่งให้เกิดการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กิจกรรมในสถานศึกษา พัฒนาสู่การเป็นสถานศึกษาพอเพียง และดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการอย่างมีระบบทั้งโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง จนพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกด้าน และเมื่อได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติในการบริหารจัดการทั้งระบบ ดังกล่าวแล้ว สถานศึกษาสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดและบูรณาการกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ทำให้ได้รับรางวัลตามโครงการหรือนโยบายของต้นสังกัดและนอกสังกัด สอดคล้องกับการวิจัยของกานดา เตชะชั้นหมาก (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุมทั้งในด้านอาหาร ด้านการแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการดูแลสุขภาพ และด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่าย และสอดคล้องกับการวิจัยของขวัญมล ดอนขวา (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยนำหน้าขององค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่าสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด คือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ ส่วนน้ำหนักองค์ประกอบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีค่าสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด คือ ด้านการศึกษา ด้านการสร้างสรรคงาน ด้านการใช้ทรัพยากรทางปัญญา และด้านการใช้องค์ความรู้ ตามลำดับ สอดคล้องกับการวิจัยของวิชุดา ชูศรีवास (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า สมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง และน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพูใช้เองในครัวเรือน สมาชิกในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน เป็นต้น เพื่อกระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายตลาด ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนมีการวางแผนการใช้จ่ายและปลูกฝังการเก็บออมเพื่ออนาคต มีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทซึ่งมีวิถีชีวิตที่เศรษฐกิจผสมผสานกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันโครงสร้างพื้นฐานหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม และมีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสร้างค่านิยม เจตคติอุปนิสัยและบุคลิกภาพของบุคคล อันเป็นการแก้ปัญหาของสังคมและนำองค์ความรู้การวิจัย คือ รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน อันเป็นรูปแบบการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายสถาบันทางสังคมที่ประกอบด้วยบ้าน ชุมชน วัด และโรงเรียน/ราชการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากาย วาจา เสริมสมาธิ และสร้างสังคมอุดมปัญญา โดยนำ ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา (ศีล) อธิจิตตสิกขา (สมาธิ) และอภิปญญาสิกขา (ปัญญา) ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง มาบูรณาการอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ โดยครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ควรสนับสนุนให้ทุกครัวเรือนในชุมชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการสร้างหลักประกันคุณภาพชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว สังคม และสุขภาพ ด้วยการรักษาศีล 5 เป็นนิตย

1.2 ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้คนในชุมชนใช้สมาธิเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิ การมีจิตเป็นสมาธิขณะทำงาน เป็นต้น

1.3 ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้วัดประจำชุมชนเป็นสถานที่ตั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ของชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาบรรพบุรุษ แหล่งเรียนรู้อาชีพชุมชนหรือ แหล่งทดลองอาชีพต่าง ๆ โดยเน้นการดำเนินงานที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม และเน้นการดำเนินการในเชิงสาธารณะ มิใช่เชิงธุรกิจ

1.4 ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันเผยแพร่การขับเคลื่อนภารกิจเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในระบบเครือข่ายสารสนเทศออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนโดยบูรณาการร่วมกับการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

2.2 การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของวัดในการส่งเสริมสุขภาวะองค์กรของผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมเสริมรายได้ที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กานดา เต๊ะชั้นหมาก. (2556). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ขวัญกมล ดอนขวา. (2557). **แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ทรงศักดิ์ วงศ์ภูมิวัฒน์ และคณะ. (2550). **พระเจ้าแผ่นดินนักส่งเสริมการเกษตร**. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- บรรยวีสต์ ฝากคำ และนฤมล ดวงแสง. (2550). **การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสง่า พลสงคราม. (2542). **การศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2542). **สู่ความเป็นไทด้วยพลังของท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ยุทธนา ไชยจุล. (2552). **การวิจัยและพัฒนาครอบครัวเข้มแข็งโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้บังคับการบริหารส่วนตำบล**. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 15(1). 162-184.

- วิชุดตา ชูศรีवास. (2559). การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสาม
พราน จังหวัดนครปฐม. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. (2554). ปฏิรูปเกษตรกรรมเพื่อความมั่นคงทางอาหาร: บทวิเคราะห์และปฏิบัติการทาง
นโยบาย. นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี.
- ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประห์ษฐ์. (2557). การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การ
เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. รายงานการวิจัย. ศูนย์สถานศึกษา
พอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2559). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้.
นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี.
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา.

การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก*

THE DEVELOPMENT OF SOCIAL MECHANISMS FOR PEACEFUL COEXISTENCE IN ACCORDANCE WITH PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY OF ETHNIC GROUPS IN THE WESTERN

¹พระมหาคำพันธ์ ญาณชโย Phramaha Kumphan Rananjayo,

²พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตโต Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto

^{1,2}วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: pramahakumphan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกิจกรรมต้นแบบการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากกรณีศึกษาของโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการ และการสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันครอบครัว สถาบันพระพุทธศาสนา สถาบันการศึกษา/สถาบันการปกครอง ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 9 รูป/คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการประเมิน ผลปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) จากอาสาสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรม 30 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า มีลักษณะเป็นกิจกรรมเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีชุมชนชาติพันธุ์เศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วยกิจกรรมเชิงวิชาการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นพื้นฐานของการสร้างศักยภาพชุมชนชาติพันธุ์ให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ ซึ่งจากผลการประเมินรายตัวชี้วัด พบว่า ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนากลไกทางสังคม, การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, กลุ่มชาติพันธุ์

* Received: September 24, 2020, Revised: November 20, 2020, Accepted: November 25, 2020.

Abstract

The purpose of this research article was to present the model of activities for the development of social mechanisms for peaceful coexistence according to the sufficiency economy philosophy of the western ethnic groups. This research was an action research, the tools used in the research were analyzing the content from case studies of the five sub-projects and a group discussion with 9 experts from the family institute, institute of Buddhism educational institutions/governing institutions with a specific random method then analyzed the data by using descriptive content analysis techniques and evaluated by operating results (per indicator) from 30 participated volunteers then analyzed the data by using statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation. Found that the model of activities for the development of social mechanisms for peaceful coexistence according to the Sufficiency Economy Philosophy of the Western ethnic groups found that it was characterized as a network of ethnic cultural conservation sufficiency economy activities in the form of volunteer activities that show social responsibility which consisted of academic activities to instill awareness of the cultural heritage conservation of ethnic communities, emphasizing the capacity under the conditions of knowledge and morality according to the sufficiency economy philosophy and operating activities to disseminate the concept of Sufficiency Economy Philosophy that was the foundation for strengthening the capacity of ethnic communities as the foundation for national development. The results of the evaluation of each indicator showed that the context was at a high level, the input factor was at a high level, the process was at a high level and the productivity was at a high level.

Keywords: Development of Social Mechanisms, Peaceful Coexistence, Philosophy of Sufficiency Economy, Ethnic Groups

บทนำ

การพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาที่เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม ซึ่งพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปีนี้ ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตการป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตและให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

ประเด็นสำคัญ คือ การพัฒนาทางสังคมจำเป็นต้องอาศัยกลไกทางสังคม เพื่อทำหน้าที่คุ้มกันและช่วยเหลือคนในสังคม ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบหรือถูกกระทำจากเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีของวัฒนธรรมนั้น ซึ่งมีได้เป็นสิ่งยากเย็นเชิญชวนบุคคลจะทำได้ หากว่าได้หัดทำมาจนเคยชิน หรือยินดีทำตามด้วยความพอใจเพื่อจะได้ชื่อว่าเป็นสมาชิกสมบูรณ์แบบของกลุ่มและช่วยให้มีแบบ

แผนกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมแต่ละคนที่จะปฏิบัติต่อกัน (พทยา สายหู, 2544) กลไกทางสังคมปรากฏในหลายรูปแบบทั้งด้านวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ (Lopez and Scott, 2000) การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีวิธีการอยู่ร่วมกันที่ก่อประโยชน์ทั่วถึงและเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย มีการตกลงร่วมกันและร่วมกันปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น เมื่อเวลาผ่านไปจึงกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดยึดถือกันในระดับชุมชนว่าเป็นธรรม

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของกลไกทางสังคม จึงได้ข้อสรุปว่า วิธีการที่สังคมใช้ในการรักษาระเบียบของทุกสังคมมนุษย์ คือ การสอนให้รู้วาระเบียบของสังคมมีอะไรบ้าง และอีกส่วนหนึ่งเป็นการควบคุมให้บุคคลกระทำตามที่สังคมได้สอนและบอกไว้ หากสังเกตกิจกรรมสำคัญๆ ที่ชีวิตของบุคคลธรรมดาทั่วไปต้องผ่านตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตไปสู่วัยชรา พบว่า มีสถาบันที่สำคัญของชีวิต คือ 1) สถาบันครอบครัวและเครือญาติเป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่บุคคลต้องผ่านตั้งแต่แรกเกิด เป็นสิ่งที่บุคคลเลือกไม่ได้เป็นสิ่งที่ได้มาโดยกำเนิด 2) สถาบันเพื่อนฝูงและสมาคม เป็นสถาบันที่บุคคลมีโอกาสเลือกเข้าสังคมตามที่พึงพอใจหรือความสนใจมาก่อน ประโยชน์เฉพาะเรื่องอย่างอื่น 3) สถาบันเศรษฐกิจ เป็นสถาบันที่บุคคลสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยประโยชน์ คือ การแลกเปลี่ยนผลผลิต การซื้อขาย เป็นต้น 4) สถาบันการปกครอง เป็นสถาบันที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ควบคุมป้องกันการขัดแย้งผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคม 5) สถาบันนันทนาการ เป็นสถาบันที่ประดิษฐ์สิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อความเพลิดเพลิน ผลที่ได้ คือ ดนตรี ศิลปะ กีฬา หรือกลายเป็นธุรกิจที่ผู้ต้องการพักผ่อนหย่อนใจสามารถไปหาซื้อบริการในฐานะผู้ดู ผู้ชมการแสดง เป็นต้น และ 6) สถาบันศาสนา เป็นสถาบันที่ผลิตคนดี มีความรู้ โดยความเป็นคนดี คือ การรู้ศีล รู้ธรรมซึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคมมนุษย์ที่มุ่งสันติสุข (พทยา สายหู, 2544)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์ ได้แก่ 1) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยพื้นถิ่น 2) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายจีน 3) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายมอญ 4) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายยวน 5) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง 6) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมร 7) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง 8) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายลาวโซ่ง หากแต่ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทยซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ดังกล่าวนี้ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ปราศจากความขัดแย้ง และเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือ กลไกทางสังคมที่ยังคงความเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็นศักยภาพและทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่งที่จำเป็นต้องศึกษา พัฒนา และรักษาให้ยั่งยืนสืบไป

หากแต่ปัญหาสำคัญ คือ ผลการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวชี้วัดความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ทำให้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับครัวเรือน พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตยังไม่บรรลุเป้าหมาย 22 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดที่มีผลการพัฒนาที่ด้อย คือ ตัวชี้วัดที่ 31 ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน อีกทั้งตัวชี้วัดที่มีแนวโน้มที่จะไม่บรรลุเป้าหมายมากขึ้น มีจำนวน 6 ตัวชี้วัด หนึ่งในนั้น คือ ตัวชี้วัดที่ 14 ครัวเรือนมีความมั่นคง เป็นต้น ซึ่งตัวชี้วัดที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ คือ ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระดับ โดยเร่งด่วน

การนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ได้พระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้คนไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2517 กระทั่ง ปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจอย่างหนัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้ถูกนำมาปฏิบัติกันอย่างจริงจัง จนปัญหาภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศเริ่มคลี่คลาย

จากรายกลายเป็นดี นับว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ช่วยให้พสกนิกรสามารถผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนั้นไปได้ (ชนธิดา ศิวโมกษธรรม, 2550) เพราะฉะนั้นในสถานการณ์นี้ จึงเชื่อมั่นได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ได้พระราชทานให้พสกนิกรชาวไทยนี้สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงควรสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยมีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนในการขับเคลื่อนกลไกซึ่งเมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบ พบว่า ในภูมิภาคนี้มีกลไกทางสังคมที่เด่นชัด คือ 1) ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว 2) กลไกการปกครองตามหลักธรรมาภิบาล 3) การประกอบสัมมาอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 5) กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน

ประการสำคัญ คือ ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ความเป็นพหุสังคมมากขึ้น การอยู่ร่วมกันของบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ อาจนำมาซึ่งความไม่เข้าใจกันได้ ดังนั้น การเรียนรู้เพื่อยอมรับในความแตกต่างและความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยกิจกรรมต่างๆ ผ่านกลไกทางสังคมจึงมีความจำเป็นยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของสังคมไทย ดังกล่าวนี้นี้ ชุดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกโดยมีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนในการขับเคลื่อนกลไกจึงเป็นชุดความรู้ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของสังคมในสถานการณ์การเปิดประเทศอย่างเสรีเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
2. เพื่อศึกษาพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
3. เพื่อศึกษาการประกอบสัมมาอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
4. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
5. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
6. เพื่อนำเสนอต้นแบบกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ครอบคลุมการวิเคราะห์บทบาทของสถาบันทางสังคมในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก จากโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการ เป็นฐานคิดสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร

ทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตครอบคลุมประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเชิงพื้นที่ทั้งทางอ้อมและทางตรง ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยทางอ้อม โดยทางอ้อม จากการศึกษาวิจัยของโครงการย่อย 3 โครงการ ซึ่งเป็นกรณีศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสถาบันทางสังคมในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

โครงการวิจัยย่อยที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 ท่าน และ 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน

โครงการวิจัยย่อยที่ 2 พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทพื้นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ประกอบด้วย 1) เชิงปริมาณ คือ การใช้แบบสอบถามการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี (ชาติพันธุ์จีน ชาติพันธุ์ยวน ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ลาวเวียง ชาติพันธุ์ลาวโซ่ง ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง) จำนวน 400 คน และ 2) เชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน

โครงการวิจัยย่อยที่ 3 การประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทพื้นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 ท่าน และ 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน

โครงการวิจัยย่อยที่ 4 การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 ท่าน และ 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน

โครงการวิจัยย่อยที่ 5 กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทพื้นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ประกอบด้วย 1) เชิงปริมาณ คือ การใช้แบบสอบถามการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี (ชาติพันธุ์จีน ชาติพันธุ์ยวน ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ลาวเวียง ชาติพันธุ์ลาวโซ่ง ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง) จำนวน 400 คน และ 2) เชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยทางตรง จากการศึกษาวิจัยในระดับแผนงานวิจัย ประกอบด้วย ตัวแทนจากสถาบันครอบครัว/ชุมชน (บ-บ้าน) ตัวแทนจากสถาบันพระพุทธศาสนา (ว-วัด) และตัวแทนจากสถาบันการปกครอง/สถานศึกษา (ร-ราชการ/โรงเรียน) ที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) 9 รูป/คน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัครในพื้นที่ 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ของแผนงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

3.1 แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะที่ประกอบด้วยผู้วิจัยโดยฐานะเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้ร่วมวิจัยโดยฐานะเป็นผู้จดบันทึก (Note Taker) และผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และออกแบบต้นแบบกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยเน้นการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล

3.2 แบบประเมินผลการปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) สำหรับค้นหาความจริงในรอบวิธีการปฏิบัติงานต้นแบบกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม ในลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีกระบวนการดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ บริการค้นหาข้อมูลภายใต้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ข้อมูลจากโครงการย่อย 5 โครงการ ซึ่งเป็นกรณีศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสถาบันทางสังคมในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

4.2 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (ขนาดกลาง) โดยการอภิปรายโต้ตอบแสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลหลังไหลออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกันเองและระหว่างกลุ่มสมาชิกกลุ่มกับผู้ดำเนินการสนทนา

4.3 ข้อมูลจากกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action) ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยการประเมินผลปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล มีกระบวนการดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ บริการค้นหาข้อมูลภายใต้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ข้อมูลจากโครงการย่อยทั้ง 5 โครงการ อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ตัวแทนจากสถาบันครอบครัว/ชุมชน (บ-บ้าน) ตัวแทนจากสถาบันพระพุทธศาสนา (ว-วัด) และตัวแทนจากสถาบันการปกครอง/สถานศึกษา (ร-ราชการ/โรงเรียน) โดยใช้

หัวข้อปัญหาและคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการวิเคราะห์ผลปฏิบัติการ (รายตัวชี้วัด) ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคมตามประเด็นการวิเคราะห์ ร่วมกับสถิติอ้างอิงจะใช้เพื่ออธิบายความพึงพอใจ และค้นหาความจริงจากการปฏิบัติงาน

สรุปผลการวิจัย

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นรูปแบบการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายสถาบันทางสังคมที่ประกอบด้วยบ้าน/ชุมชน วัด และโรงเรียน/ราชการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากาย-วาจา เสริมสมาธิ และสร้างสังคมอุดมปัญญา โดยนำเอาหลักพุทธธรรม ที่เรียกว่า ไตรสิกขา หรือสิกขา 3 ได้แก่ อธิศีลสิกขา (ศีล) อธิจิตตสิกขา (สมาธิ) และอธิปัญญาสิกขา (ปัญญา) ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมพหุวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ โดยครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตัวแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

2. พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก แสดงให้เห็นตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน พบว่า พุทธธรรมาภิบาล หรือธรรมาภิบาลเชิงพุทธที่เป็นกลไกเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุกๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ตัวแบบกลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาลเป็นรูปแบบของการปกครองกันโดยถือกฎหมายและระเบียบวิธีประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นใหญ่ แต่ยังคงยึดความถูกต้องดีงามด้วยคุณธรรม ไม่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมตามหลักการของความมีส่วนร่วม มิใช่เปิดโอกาสให้เฉพาะผู้ที่เป็นพวกพ้องหรือกลุ่มเครือญาติเท่านั้น เป็นต้น

3. การประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

กระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก แสดงให้เห็นว่า การขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่เป็นกระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานราชการที่ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว ดังนี้ 1) การจัดทำ “หลักสูตรสังฆวิทยาการสัมมาชีพ” สำหรับพระสงฆ์ 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือจัดอบรมสังฆวิทยาการ โดยคัดเลือกพระสงฆ์ที่มีความสนใจและเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชน จำนวน 100 รูป โดยแบ่งการอบรมออกเป็น 10 รุ่น รุ่นละ 10 รูป ทั้งนี้ มีมุ่งหมายให้พระสงฆ์ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสัมมาชีพตามแนวทางของพระพุทธศาสนา 3) การสร้างหรือจัดตั้งทีมสังฆวิทยาการสัมมาชีพ โดยให้มีบทบาทในการทำงานร่วมกับทีมวิทยาการสัมมาชีพชุมชนของฝ่ายราชการที่มีอยู่แล้ว ในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย 4) ประชาสัมพันธ์และคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความพร้อม อาทิ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP ธรรมวิถี เป็นต้น เพื่อพัฒนาสัมมาชีพชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนววิถีพุทธ 5) ดำเนินการสร้างสัมมาชีพชุมชนสันติสุข ในลักษณะของวงจรคุณภาพ หรือ PDCA ที่เน้นการดำเนินการระยะสั้นและมีอบรมให้ความรู้ การติดตาม และการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม และ 6) จัดตั้งศูนย์การเสริมสร้างสัมมาชีพแนวพุทธในชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้การขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สำหรับพื้นที่อื่นต่อไป

4. การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก แสดงให้เห็น ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ที่เป็นต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะต่างๆ ด้วยเหตุที่ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างร่วมมือกัน ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ 3 ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว, วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบัน การศึกษา จึงมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ชื่อ “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นฐาน โดยมีกิจกรรมหลักๆ ที่ชัดเจน เช่น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสุขภาวะชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นต้น

5. กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก แสดงให้เห็น กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึง นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกด้วย โดย

ครอบคลุมองค์ประกอบของวัฏจักรการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมค้นหาปัญหา, ร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงของปัญหา, ร่วมแสดงความคิดเห็น/ให้ข้อมูลปัญหา, ร่วมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมรับรู้นโยบายสาธารณะ, ร่วมจัดทำแผนงาน, ร่วมแสดงความคิดเห็นสำหรับปรับปรุง และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์แผนงาน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมลงมือปฏิบัติงาน, ร่วมสนับสนุนวัสดุสิ่งของ, ร่วมบริจาคทุนทรัพย์ และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตาม และประเมินผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ร่วมกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน, ร่วมสังเกตการณ์, ร่วมประเมินความสำเร็จ, และร่วมเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น รายได้ เป็นต้น, ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่, ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ทั้งนี้ ตัวแบบดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

6. ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า มีลักษณะเป็น “กิจกรรมเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาติพันธุ์เศรษฐกิจพอเพียง” ในรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมเชิงวิชาการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นพื้นฐานของการสร้างศักยภาพชุมชนชาติพันธุ์ให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ โดยจากผลการประเมินรายตัวชี้วัด พบว่า ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก (4.26) ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก (3.90) ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก (3.98) และด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก (4.04) และมีรายละเอียดของกิจกรรมดังภาพที่ 1 – 2

ภาพที่ 1 กิจกรรมเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาติพันธุ์เศรษฐกิจพอเพียง: ภาควิชาการ

ภาพที่ 2 กิจกรรมเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาติพันธุ์เศรษฐกิจพอเพียง: ภาคปฏิบัติการ

อภิปรายผลการวิจัย

ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นผลสืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยเชื่อมโยงความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่าย และทุนทางสังคม ทั้งนี้ กิจกรรมการพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นความร่วมมือของ “บ-ว-ร” ประกอบด้วย สถาบันครอบครัว/ชุมชน (บ-บ้าน) ตัวแทนจากสถาบันพระพุทธศาสนา (ว-วัด) และตัวแทนจากสถาบันการปกครอง/สถานศึกษา (ร-ราชการ/โรงเรียน) เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมทางสังคมที่บูรณาการการทำงานในลักษณะเครือข่าย มุ่งเป้าไปที่เยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ชื่อว่า “เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาติพันธุ์เศรษฐกิจพอเพียง” สมาชิกเครือข่ายมีเป้าหมายร่วมกันในการส่งเสริมการแสดงความรับผิดชอบต่อการสร้างสังคมสังคมสันติสุข สมานฉันท์ เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยต้นแบบกิจกรรมการพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกนี้ เป็นรูปแบบของกิจกรรมเชิงวิชาการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในระดับจุลภาค พร้อมทั้งกิจกรรมเชิงปฏิบัติการในลักษณะของกิจกรรมจิตอาสา ที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรชุมชนและสังคม ชื่อว่า “กิจกรรมเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาติพันธุ์เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งประกอบด้วย 1) กิจกรรมภาควิชาการ เป็นกระบวนการกล่อมเกลางานสังคม สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ที่เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ 2) กิจกรรมภาคปฏิบัติการ เป็นกระบวนการเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นพื้นฐานของการสร้างศักยภาพชุมชนชาติพันธุ์ให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ โดยเริ่มจากชุมชนเล็กๆ และขยายไปสู่ชุมชนรอบข้างเป็นระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภูมิภาคโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เอื้ออำนวย ดังกล่าวนี

แสดงให้เห็นว่า สถาบันทางสังคมในภาคตะวันตก มุ่งสนองประโยชน์แก่คนในสังคม โดยมุ่งหมายสร้างสังคมสันติสุข สมานฉันท์ เป็นสังคมแห่งสันติ เป็นสังคมที่ไร้ความรุนแรงหรือปราศจากความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม ปรับตัวเข้าหากันได้ มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามัคคีปรองดองกัน มีสิทธิเสรีภาพต่างๆ อย่างเท่าเทียมกันบนทางสายกลางซึ่งเป็นทางสายเอกที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่สอดคล้องและสามารถบูรณาการเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ได้เป็นอย่างดี สร้างชุมชนให้มีพื้นฐานความเข้มแข็งด้วยตนเองจากภายใน ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของศรคม เผือกผิวงค์ (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ผลพบว่า แนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อช่วยให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจกัน จะช่วยในการสร้างสันติสุข ความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชนได้อย่างแท้จริงและมั่นคง ซึ่งสอดคล้องการวิจัยของพระปราโมทย์ วาทโกวิโท (2561) ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพโดยพุทธสันติวิธี ผลพบว่า รูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพ

โดยพุทธสันติวิธี คือ D-H-A-M-M-A-O-D Model ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างองค์กรสันติสุข เป็นรูปแบบการฝึกอบรมแบบธรรมะโอดีตามแนวทางของพระพุทธเจ้า เป็นการเรียนรู้ธรรมะผ่านกิจกรรมที่มีความเหมาะสม เป็นการนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาผ่านการประยุกต์เพื่อการเสริมสร้างองค์กรสันติสุข สอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาคำพอง สททวโร (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลพบว่า แม้ชุมชนทั้งสองศาสนาที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางศาสนา และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ภายใต้ภาวะความต่างต่างนั้นกลับเป็นการหลอมรวม และผสมผสานวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ของประชาชนในชุมชนทั้งสองศาสนาในชุมชนแห่งนี้ได้อย่างลงตัว วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ซึมซับและหลอมรวมกัน โดยไม่มีความเป็นเชื้อชาติหรือศาสนาแบ่งกั้นประชาชนในชุมชนดำเนินชีวิตและอาศัยอยู่ในชุมชนได้อย่างสันติสุข และหากพิจารณาในมิติความเป็นมนุษย์ นอกจากมนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อมีชีวิตอยู่รอดส่วนหนึ่ง ยังสามารถเรียนรู้ได้โดยกระบวนการศึกษาอบรมอีกส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา คือ ต้องการการเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้ สู่ผู้รู้ และเห็นได้จากการมีวิถีคิดและมิติทางสังคม และสอดคล้องกับการวิจัยของชวัญกมล ดอนขวา (2557) ที่ทำการวิจัยเรื่อง แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ผลพบว่า แบบจำลองปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อการพัฒนาประเทศเมืองคัมภีร์ประกอบที่ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล องค์ประกอบด้านความพอประมาณ โดยอาศัยเงื่อนไขด้านความรู้ ควบคู่ไปกับเงื่อนไขด้านคุณธรรมด้วย สอดคล้องกับการวิจัยของวิชุดตา ชูศรีवास (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม ผลพบว่า หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม สมาชิกในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทยในชนบทมาช้านาน และได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างพอดี พอมี พออยู่ พอกิน โดยสมาชิกในชุมชนได้ผลิตสมุนไพรไล่แมลง และน้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพูใช้เองในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย และมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ร้านค้าชุมชน กระจายผลผลิตไปยังสถานที่จำหน่ายที่จัดตั้งขึ้น เพื่อขยายตลาด ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการรณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนใช้วัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของธนพร นุตสาระ และคณะ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบางยี่รงค์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลพบว่า วัฒนธรรมกฎหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ตำบลเวียงใต้ และกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ ตำบลแม่नाเตง อำเภอบางยี่รงค์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ กลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ตำบลเวียงใต้และกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้อำเภอบางยี่รงค์ ทำให้ทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์รับวัฒนธรรมจากภายนอกทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองกลุ่มนี้ใช้วัฒนธรรมกฎหมายด้วยวิธีการนับถือผีเป็นการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน แต่ปัจจุบันที่ภาวะการเปลี่ยนแปลงไปการนับถือผีแบบดั้งเดิมไม่สามารถควบคุมสมาชิกภายในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบของชุมชนขึ้นมา เพื่อควบคุมให้สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมืองเพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน สอดคล้องกับการวิจัยของวรรณพร บุญญาสิทธิฉันทส เพียรธรรม และเทพธิดา ศิลปะบรรเลง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอบ่อทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลพบว่า ชุมชนชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอบ่อทอง จังหวัด

สุพรรณบุรี เป็นชุมชนขนาดใหญ่มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ เช่น บุญข้าวจี บุญบั้งไฟ สารทลาว ตักบาตรเทโว อย่างไรก็ตาม ชาวลาวเวียงได้มีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตบางอย่างเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและความเปลี่ยนแปลงของสังคม สันนิษฐานว่าเป็นการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของภูมิประเทศที่ และจุดเด่นที่ทำให้ชุมชนลาวเวียงแห่งนี้มีความเข้มแข็ง คือ การพยายามรักษา ฟื้นฟู และสร้างอัตลักษณ์ลาวเวียงขึ้น เพื่อตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลง ความทันสมัย รวมทั้งกระแสการท่องเที่ยว ชุมชนชาติพันธุ์ที่กำลังได้รับความนิยม และสอดคล้องกับการวิจัยของสม จะเปา (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลพบว่า ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มีความเชื่อและศรัทธาศาสนาแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมและประเพณีที่ได้เชื้อมิถ่อนมายุคต่อ ยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมที่เปิดกว้างตามลำดับ เช่น วัฒนธรรมประเพณีด้านการแต่งกาย ภาษา และประเพณีการเดินรำ เป็นต้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนากรอบทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก 2) กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกด้วยหลักพุทธธรรมาภิบาล 3) การประกอบสัมมาอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก 4) การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก 5) กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และ 6) ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนากรอบทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก สรุปเป็นภาพองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์กรความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 3 องค์กรความรู้การวิจัย คือ การพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ได้แก่

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายสถาบันทางสังคมที่ประกอบด้วยบ้าน/ชุมชน วัด และโรงเรียน/ราชการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากาย-วาจา เสริมสมาธิ และสร้างสังคมอุดมปัญญา โดยนำเอาหลักพุทธธรรม ที่เรียกว่า ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์

2. กลไกการปกครองด้วยหลักพุทธธรรมมาภิบาล เป็นกลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกด้วยหลักพุทธธรรมมาภิบาล มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก หลักการเข้าไว้ด้วยกัน โดยถือกฎหมายและระเบียบวิธีประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์

3. การประกอบสัมมาอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกระบวนการขับเคลื่อนการประกอบสัมมาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยดำเนินงานสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานราชการที่ได้ดำเนินการ คือ 1) การจัดทำ “หลักสูตรสังฆวิद्याกรสัมมาชีพ” สำหรับพระสงฆ์ 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือจัดอบรมสังฆวิद्याกร

3) การสร้างหรือจัดตั้งทีมสังฆวิทยาการสัมมาชีพ 4) ประชาสัมพันธ์และคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความพร้อม
5) ดำเนินการสร้างสัมมาชีพชุมชนสันติสุข และ 6) จัดตั้งศูนย์การเสริมสร้างสัมมาชีพแนวพุทธในชุมชน

4. การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีล เป็นการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะ คือ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ 3 ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว, วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบัน การศึกษา จึงมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ชื่อ “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นฐาน

5. กระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึง นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกด้วย โดยครอบคลุมการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และ 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

6. ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนากลไกทางสังคม ต้นแบบกิจกรรมการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก มีลักษณะเป็นกิจกรรมเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาติพันธุ์เศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นพื้นฐานของการสร้างศักยภาพชุมชนชาติพันธุ์ให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำผลการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ไปใช้ ควรมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ที่เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชนในสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้สามารถสร้างผลกระทบต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังนั้น ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนากระบวนการอนุรักษ์ สืบสาน รักษา และต่อยอดมรดกวัฒนวิถีสืบเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนชาติพันธุ์ ทั้งนี้ ควรดำเนินการวิจัยในลักษณะแผนงานวิจัยต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2561 ภายใต้แผนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่อนุเคราะห์คำปรึกษา แนะนำ ในการปรับปรุง แก้ไข การวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี ทั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยครั้งนี้จะก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา งานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนา สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญกมล ดอนขวา. (2557). **แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ชนัธมา ศิวโมกษธรรม. (2550). **บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงกับพระอัจฉริยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สุขุมวิทมีเดียมาร์เก็ตติ้ง.
- ธนพชร นุตสาระ และคณะ. (2559). **วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบางช้าง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระปราโมทย์ วาทโกวิโท. (2561). **รูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพโดยพุทธสันติวิธี**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาคำพอง สททวโร. (2560). **การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัทธยา สายหู. (2544). **กลไกของสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณพร บุญญาสถิต ฉันทัส เพียรธรรม และเทพธิดา ศิลปบรรเลง. (2560). **พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอบัวทอง จังหวัดสุพรรณบุรี**. วารสารมหาวิทยาลัยนครราชสีมา. 11(1). 26.
- วิชุดตา ชูศรีवास. (2559). **การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- ศรคม เผือกผิวงค์. (2560). **แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบอง เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สม จะเปา. (2560). **การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่**. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่. 8(2). 70.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี.
- Lopez and Scott. (2000). **Social Structure**. England: Philadelphia, Open University Press.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*

EFFECTIVE MODEL OF TRANSFORMATION FOR LEADERSHIP DEVELOPMENT
BASED ON FORMAL BUDDHADHAMMA PRINCIPLES OF SCHOOL
ADMINISTRATORS BASIC EDUCATION

¹ปิยะวัฒน์ สุขเทศ Piyawat Sukthet, ²วรกฤต เกื่อนช้าง Worrakrit Thuanchang,

³ปฏิธรรม สำเนียง Patitham Samniang

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: Piyawat778899@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม ด้วยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน เพื่อหาองค์ประกอบและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จากการสอบถามด้วยวิธีสกัดปัจจัย “PCA” เพื่อให้เหลือองค์ประกอบที่สำคัญจากกลุ่มตัวอย่าง 588 คน ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 12 คน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม มี 8 องค์ประกอบ คือ (1) วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) (2) สัจจะ (ความซื่อสัตย์) (3) อิกขนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) (4) จักขุม (มองการณ์ไกล) (5) นิสสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์ดี) (6) มัตตัญญู (รู้จักประมาณ) (7) สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) (8) อุตตัญญูตา (รู้จักตน) 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) บทนำ (2) จุดมุ่งหมายและแนวทางการพัฒนา (3) กระบวนการพัฒนา (4) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้องสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purpose of this research paper was 1) to analyze the components of effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhaddhamma principles. 2) to create effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhaddhamma principles. 3) to assess effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhaddhamma principles of School Administrators Basic Education. The methodology used in this study was Mixed Method and was divided into three phases. 1) on the analysis components of effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhaddhamma principles, the researcher examines the documents, concepts, theories and opinions from specialists. Interview was the research tool which used to evaluate the significance from 10 specialists and monks. To find out the components of effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhaddhamma principles. The effective transformational leadership development on Formal Buddhaddhamma principles. “PCA” was used to analyze the data in the Exploratory Factor Analysis to survey key elements from a sample of 588 population 2) to create effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhaddhamma principles of School Administrators Basic Education. In order to measure the suitability of the model, the connoisseurship was used among 12 informants including monks. 3) to assess effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhaddhamma principles of School Administrators Basic Education, the model was assessed by 15 specialists for accuracy, suitability, possibility and benefits. The research results revealed that : 1) The components of effective model of transformation for leadership development based on Formal Buddhaddhamma principles contain 8 elements including, (1) Technical Skill (2) Honest (3) Attentive Monitoring (4) Conceptual Skill (5) Human Relation Skill (6) Moderation (7) Community Relations (8) Knowing oneself 2) The model contains 4 sections including (1) introduction (2) aims and development approach (3) development process (4) success conditions, which are accordance with the conceptual framework of the research. and 3) The assessment of a model effective transformational leadership development on Formal Buddhaddhamma principles of School Administrators Basic Education include accuracy, suitability, possibility, benefit. The overall were highest level in all aspects.

Keywords: Leadership, Transformation for Leadership, Administrators of Basic Education

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 54 ได้บัญญัติเอาไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จาย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้ สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (คณะอนุกรรมการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในคณะกรรมการบริหารจัดการความรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560, หน้า 14-15) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 33-38)

การบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียนแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 กำหนดให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีความมุ่งหมายและหลักการให้จัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข “ผู้บริหารหรือผู้นำ” หรือผู้จัดการองค์การหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนก็ตาม ย่อมต้องมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้บริหารไม่ดีแม้องค์การจะถูกต้องและดีเพียงใดก็ตามผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมจะสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นจึงถือว่าผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 97) จากความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาประเทศซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างแท้จริงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการจัดการ เพื่อความสำเร็จในการพัฒนางานด้านการศึกษาและอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (พระมหาสารวย ฐริเมธี (ชาวดร), 2559)

ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกประกอบกับหลักพุทธธรรมกำลังได้รับความสนใจและเป็นประเด็นที่สำคัญที่ให้นักการศึกษาในสาขาต่างๆ มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้รู้จักความจริงตามธรรมชาติและของชีวิต สอนให้รู้จักตนเอง พิจารณาแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองด้วยเหตุผล เพื่อสร้างความเชื่อถือ การยอมรับของสังคม ตลอดจนการสร้างภาพพจน์ให้กับได้บังคับบัญชา

จึงอาจกล่าวได้ว่าหลักพุทธธรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีแห่งการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีให้ได้รับการยอมรับนับถือความเชื่อถือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์กร หน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและสังคมทั่วไป เหตุนั้น การขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำทางการศึกษาย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารและภาพลักษณ์ขององค์กรด้วย ผู้นำที่จะนำพาองค์กรให้พัฒนารุ่งเรืองต้องมีภาวะผู้นำที่ดีเป็นคุณสมบัติจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร แต่ถึงแม้จะมีภาวะผู้นำที่ดี ถ้าผู้นำนั้นมีอคติก็จะทำให้เกิดการบั่นทอนประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิดแก่องค์กรให้น้อยลง หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรโดยมากได้ด้วย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2549, หน้า 6)

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้วิจัยได้สนใจที่จะนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและเกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรมจึงทำงานวิจัยในเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้มีความสามารถรอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมอันจะส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขั้นตอนการวิจัย 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ ประชากร ตัวแปรที่จะศึกษา เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่จะใช้ในการวิจัย 2) ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) 4) สังเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 5) จัดทำเครื่องมือในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ และทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยการหาค่าความสอดคล้อง IOC หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) 6) เก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน (สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ติดต่อกัน 3 ปีซ้อน) จาก

กระทรวงศึกษาธิการในระหว่างปีการศึกษา 2557-2559 ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐานซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ ทั้งสิ้น 9 แห่ง จำนวน 588 คน 7) วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาระดับภาวะผู้นำ 8) วิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor analysis) เพื่อหาองค์ประกอบภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แหล่งข้อมูล 1) จากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธ ธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/ คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบาย หรือ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2 คน นักวิชาการทางการศึกษาผู้มีความรู้ระดับปริญญาเอก 2 คน ผู้บริหารการ สถานศึกษา 2 คน ผู้แทนครูที่มี วิทยฐานะเชี่ยวชาญขึ้นไปซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนและมี ประสบการณ์ ในการเป็นผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีจำนวน 2 คน ผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป/คน 3) ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ได้รับโล่ รางวัลพระราชทาน (สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ติดต่อกัน 3 ปีซ้อน) จากกระทรวงศึกษาธิการ ใน ระหว่างปีการศึกษา 2557-2559 ได้จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 9 แห่ง จำนวน 588 คน

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาที่ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน (สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ติดต่อกัน 3 ปี ซ้อน) จากกระทรวงศึกษาธิการในระหว่างปีการศึกษา 2557-2559 ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ มีทั้งสิ้น 9 แห่ง มีประชากร รวมทั้งสิ้น จำนวน 775 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน (สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ติดต่อกัน 3 ปีซ้อน)จาก กระทรวงศึกษาธิการ ในระหว่างปีการศึกษา 2557-2559 ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาที่มีผลงานเชิงประจักษ์ ทั้งสิ้น 9 แห่ง มีประชากรรวมทั้งสิ้น 775 คน กำหนด กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักใช้เกณฑ์ของ Hair (2006, p. 112) คือ อย่างน้อยที่สุดต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 เท่าของตัวแปร แต่ที่เหมาะสมควรใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 เท่า ของตัวแปรและไม่ควรน้อยกว่า 400 ตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970, pp. 608-609) ได้จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 8 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างยังไม่เพียงพอเพราะไม่ควรน้อยกว่า 400 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (1) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ของขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกประชากรออกเป็นรายโรงเรียนและแยกกลุ่มตำแหน่งหน้าที่ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูในโรงเรียน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการ กระจายตามสัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน โดยได้จำนวน 9 โรงเรียน (2) ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูในโรงเรียนให้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970, pp. 608-609) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 588 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือการวิจัยที่ใช้มี 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ และฉบับที่ 2 แบบสอบถาม

เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert scale)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ ในเชิงเนื้อหา 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อหาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) วิเคราะห์องค์ประกอบ (Exploratory factor analysis: EFA) เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบภาวะผู้นำ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขั้นตอนการวิจัย 1) ผู้วิจัยนำองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากขั้นที่ 1 มาร่างรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการกำหนดชื่อองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระบุโครงสร้างและองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมายและแนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ 2) ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารวิชาการ จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้แทนครู จำนวน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ปรับปรุงรูปแบบ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คนด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ด้านการบริหารวิชาการ จำนวน 5 คน ด้านผู้แทนครู จำนวน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยในขั้นตอนนี้ มี 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เอกสารประกอบการสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) สรุปเค้าโครงวิทยานิพนธ์และผลการวิเคราะห์ ขั้นตอนที่ 1 ฉบับที่ 2 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และฉบับที่ 3 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ ค่าสถิติ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขั้นตอนการวิจัย 1) นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตาม หลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ปี 2560 จำนวน 15 โรงเรียน ทำการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเด็น ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ 2) นำผลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละประเด็น

2. แหล่งข้อมูล 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ปี 2560 จำนวน 42 โรงเรียน 2) กลุ่มตัวอย่างในการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ 1) วิเคราะห์คำตอบที่ได้จากส่วนที่เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายข้อและภาพรวม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ทั้งหมด 8 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยได้เรียงลำดับความสำคัญมากที่สุดก่อน และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตั้งชื่อองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 11 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการไปตามขั้นตอนที่ได้วางไว้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาผู้เปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนการปฏิบัติงาน/โครงการ/กิจกรรม/แผนยุทธศาสตร์พัฒนา 3) ผู้บริหารสถานศึกษา รู้จัก ติดตาม ตรวจสอบประเมินผลและรายงานผลการพัฒนาการศึกษา แก่ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญของสถานศึกษามาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการปฏิบัติงาน/โครงการ/กิจกรรม/แผนยุทธศาสตร์พัฒนา 5) ผู้บริหารสถานศึกษากระตือรือร้น ต้องการที่จะปฏิบัติงาน ขยันหมั่นเพียร เสียสละและอุทิศเวลาให้งานอย่างเต็มที่ 6) ผู้บริหารสถานศึกษาใส่ใจในหน้าที่คิดและวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอเพื่อให้ได้คุณภาพของผลงาน 8) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จ เมื่อพบกับปัญหา หรืออุปสรรคจะพยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น 9) ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานระหว่างปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการ 10) ผู้บริหารสถานศึกษาช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาแก้ไข

ปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ และกระตือรือร้น 11) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทั้งภายในและภายนอกองค์กร

องค์ประกอบที่ 2 สัจจะ (ความซื่อสัตย์) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นต่างๆ อยู่เสมอ ด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม 3) ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสในการแก้ไข หรือปรับปรุงการทำงานที่ผิดพลาดของบุคลากร อย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ 4) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎระเบียบข้อบังคับและแบบแผนของทางราชการ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาความตระหนักในอำนาจ การปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ 6) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันในเรื่องการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาค 7) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานโดยยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ 8) ผู้บริหารสถานศึกษาการปฏิบัติงานด้วยความสุจริต เทียบตรง พร้อมรับการตรวจสอบในทุกกระบวนการ 9) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักส่งเสริมและปฏิบัติตามธรรมเนียม จารีตประเพณี ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงามในชุมชนและสังคม 10) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม เมตตา กรุณา

องค์ประกอบที่ 3 อิกขนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักจัดทำข้อมูลประวัติ คุณวุฒิประสบการณ์ ความสามารถและความถนัดของครูและบุคลากรทุกคน 2) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักนิเทศตรวจเยี่ยมการจัดการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้ครูปรึกษาหารือระหว่างปฏิบัติงาน/การจัดการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประชุมชี้แจงเป้าหมายของสถานศึกษาให้ครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 4) ผู้บริหารสถานศึกษากล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ แบบมีเหตุผล ไม่เอาความคิดตัวเองเป็นใหญ่ หรือคนข้างเคียง 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักสอบถามความสนใจของแต่ละบุคคลก่อนที่จะมอบหมายงานให้บุคคลนั้น 6) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักพิจารณาจัดสรรตำแหน่งงานต่างๆ ให้เหมาะสมตามคุณวุฒิประสบการณ์ความสามารถและความถนัดกับตัวบุคคลในการบริหารงานทุกๆ ด้าน 7) ผู้บริหารสถานศึกษารักษาและเสริมสร้างความสามัคคีรวมทั้งให้ความร่วมมือระหว่างผู้ร่วมงานและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ต่องานโดยรวม 8) ผู้บริหารสถานศึกษายินยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานในภาระงานนั้นๆ โดยไม่เข้าไปสอดแทรก เว้นแต่ว่าการกระทำนั้นไม่สามารถสำเร็จได้ด้วยเหตุ 9) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประสานงานกับชุมชนในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วม 10) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักสร้างความเสมอภาคให้กับทุกคนในสถานศึกษาและกระจายงานให้ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ

องค์ประกอบที่ 4 จักขุมา (มองการณ์ไกล) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักหลักการ เป้าหมาย ภารกิจและบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักกลยุทธ์ หรือนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดในการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนหรือท้องถิ่น 4) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักวางแผนแก้ปัญหาและปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประเมินจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาสถานศึกษา 6) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์ของการเป็นผู้นำ 7) ผู้บริหารสถานศึกษา

รู้จักตระหนักในปัญหาและรู้เท่าทันความก้าวหน้าของโลกและมองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน 8) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด 9) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักจัดทำโครงการให้ตรงกับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการบริหารโครงการต่างๆ 10) ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการได้ทันเวลาที่กำหนด

องค์ประกอบที่ 5 นิสสัยสัมพันธ์ (มนุษย์สัมพันธ์) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เรียนตามความเหมาะสมและโอกาสอันควร 3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างดี โดยการถ่ายทอดความรู้ในงาน สนับสนุนให้ได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ได้เพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์อยู่เสมอ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาพูดจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมมือทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี วางตนได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลต่างๆ ในชุมชนและสังคม 6) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความสามารถในการประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้มาติดต่องาน 7) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย ให้เกียรติและเคารพในสิทธิหน้าที่ของความเท่าเทียมกันของผู้ใต้บังคับบัญชา 8) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ให้กับบุคลากรตามความเหมาะสมแต่ละตำแหน่ง เช่น การฝึกอบรม สัมมนา 9) ผู้บริหารสถานศึกษากล่าวกย่องหรือชมเชยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในด้านต่างๆ 10) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้วาทศิลป์ในการพบปะ พูดคุย ปรีกษาหารือ ชี้แนะ ตักเตือนหรือให้เกียรติแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป ด้วยถ้อยคำที่สุภาพเชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตร

องค์ประกอบที่ 6 มัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 8 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปีในรูปแบบโครงการ/กิจกรรม เพื่อจัดสรรงบประมาณที่ได้รับ 2) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักวางแผนงานให้สามารถปฏิบัติได้และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ 3) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักใช้จ่ายเงินเท่าที่สถานศึกษามี หรือเท่าที่ได้รับจัดสรรและไม่เกินนี้ 4) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ 5) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักบริหารจัดการการศึกษาโดยยึดหลักความคุ้มค่า ความมีเหตุผล 6) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ถึงผลได้และผลเสียให้ดีในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 7) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนการสอน 8) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ของชุมชน มาสนับสนุนและใช้อย่างประหยัด

องค์ประกอบที่ 7 สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 8 ตัวแปร 1) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ผลประโยชน์ของครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำมาปรับปรุงคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาและสัดส่วนการรับนักเรียนตามขีดความสามารถและความพร้อมของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของครูนักเรียนและสร้างบรรยากาศการทำงานให้อบอุ่น สนใจทุกข์สุขตามควร 4) ผู้บริหารสถานศึกษายินยอรับฟังความคิดเห็นและคำวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนเพื่อปรับปรุงการบริหารงาน 5) ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกและให้การต้อนรับผู้มาติดต่อด้วยความสุภาพ เรียบร้อย เต็มใจ และมีน้ำใจ 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำนึกและถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องให้บริการ

ช่วยเหลือแนะนำในสิ่งที่ดีตลอดจนให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ให้การบริการด้วยความเต็มใจ และเสมอภาคกันทุกระดับ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีการประสานสัมพันธ์กับคณะครูบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง 8) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กิริยา วาจา สุภาพเรียบร้อยต่อบุคคลภายนอกที่มาติดต่อ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 8 อัตตัญญูตา (รู้จักตน) มีตัวแปรที่สำคัญ จำนวน 8 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประพจน์ตนเป็นที่น่าชื่นชมน่าเคารพ น่านับถือ และน่าศรัทธาแก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป 2) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักประพจน์และปฏิบัติตรงตามหลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ ที่การกำหนดถือประโยชน์ของทางราชการหรือส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ตัดสิน วินิจฉัย หรือแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล 3) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักถ่อมตน ไม่ยกตนข่มท่านไม่โอวดเก่ง ไม่โอวดดี ไม่อาศัยบารมีคนอื่นทำร้ายข่มเหงรังแกหรือเบียดเบียนใคร 4) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักสำรวจความประพฤติปฏิบัติ ทางกายและทางวาจาให้เรียบร้อยดีงามไม่ประพฤติเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 5) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ใฝ่ศึกษาเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ 6) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักเป็นผู้มีบุคลิกภาพ มีท่วงท่ากิริยา รวมทั้งการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อยดีงาม สะอาด และดูสง่างามสมฐานะ 7) ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักศึกษาค้นคว้าริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชาชีพทางการศึกษาและด้านบุคลิกภาพ 8) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมกับซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดด้านองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ

2. รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน ความเป็นมาและความสำคัญและวัตถุประสงค์ของรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย และแนวทางการพัฒนา ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) 2) สัจจะ (ความซื่อสัตย์) 3) อิกขนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) 4) จักขุมา (มองการณ์ไกล) 5) นิสสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์ดี) 6) มัตตัญญู (รู้จักประมาณ) 7) สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) 8) อัตตัญญูตา (รู้จักตน)

ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสร้างเครื่องมือในการประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามแนวทาง การวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 4 เจื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละชั้น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้น ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	ด้านความถูกต้อง			ด้านความเหมาะสม			ด้านความเป็นไปได้			ด้านความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ส่วนที่ 1	4.50	0.52	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด	4.66	0.49	มากที่สุด	4.66	0.49	มากที่สุด
ส่วนที่ 2	4.66	0.49	มากที่สุด	4.66	0.49	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
ส่วนที่ 3	4.91	0.28	มากที่สุด	4.91	0.28	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด	4.91	0.28	มากที่สุด
ส่วนที่ 4	4.83	0.38	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละชั้น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้ผลการประเมินออกมาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบที่ 1 วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) มีความสอดคล้องกับกระบวนการบริหารสถานศึกษาของชิต ปุริโสทม (2552, หน้า 113-114) ที่ได้กล่าวว่ากระบวนการบริหารการศึกษา (Administration Process) สามารถสังเคราะห์ได้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การอำนวยการ (Direction) 4) การประสานงาน (Coordinating)

องค์ประกอบที่ 2 สัจจะ (ความซื่อสัตย์) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง เจริญสุข (2552) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบนมีสภาพการบริหารสถานศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานตามขอบข่ายภารกิจการบริหารสถานศึกษา ส่วนรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า รูปแบบซึ่งเป็นวิธีการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยภารกิจสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป แต่ละด้านประกอบด้วยภารกิจการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบนมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ประกอบที่ 3 อีกชนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) มีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Gibson, James L., Ivancevich John M. and Donnelly James H. (2000, pp. 15-17) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ คือ ความใส่ใจส่วนบุคคล คือ ผู้นำสนใจในความต้องการของผู้ตามในการมอบหมายงานที่มีความหมายเพื่อให้ผู้ตามเกิดความก้าวหน้า

องค์ประกอบที่ 4 จักขุมา (มองการณ์ไกล) มีความสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bernard M. Bass & Bruce J. Avolio (1994, pp. 3-4) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงานและผู้อื่นให้มองเห็นถึงแง่มุมใหม่ๆ ในการทำงานและการทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องภารกิจ (Mission) และวิสัยทัศน์ (Vision) ของทีมและขององค์การ รวมถึงมีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองไปไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าและมีประโยชน์ต่อกลุ่มมากกว่า ทั้งนี้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำผู้ตามให้ทำงานได้ผลงานมากกว่าที่ผู้ตามได้ตั้งใจไว้ตั้งแต่ต้นและผู้นำการเปลี่ยนแปลงมักจะใช้การท้าทายเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลงานในระดับที่สูงขึ้น

องค์ประกอบที่ 5 นิสสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์ดี) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuhnert and Lewis (1987, pp. 648-657) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะอยู่ในระดับสูงกว่าภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนกล่าว คือ ผู้นำการแลกเปลี่ยนจะมีลักษณะการทำงานด้วยแรงจูงใจเพื่อผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายในขณะที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะอยู่ในระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นจะไม่สนใจต่อความต้องการของตนเองแต่จะเริ่มเห็นคุณค่าของหมู่คณะและของหน่วยงาน ซึ่งเป็นคุณค่าหรือคุณธรรมที่สูงกว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเสียผลประโยชน์ของตนเอง และก้าวเข้าถึงจิตใจของผู้ตามกระตุ้นให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของความมีอุดมคติศักดิ์ศรีเพื่อที่จะได้ไม่ทำงานตามหน้าที่เพียงเพื่อเงินเดือนหรือผลตอบแทนไปวัน ๆ อีกทั้งพยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติความเชื่อของผู้ตามให้เกิดการยอมรับและทำงานจนบรรลุเป้าหมายที่ยาก

องค์ประกอบที่ 6 มัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ) มีความสอดคล้องกับแนวคิดด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2554, หน้า 60-61) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง มีการใช้จ่ายงบประมาณโดยผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการบริหารงบประมาณที่คล่องตัวโปร่งใส ตรวจสอบได้ บริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจัดการกิจให้ครอบคลุมกับการเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณการบริหารการเงิน/บัญชีพัสดุและสินทรัพย์การตรวจสอบติดตามและประเมินผลและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ติดตามและประเมินผลและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัดและใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า

องค์ประกอบที่ 7 สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) มีความสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของธรรมาธิปไตย (2550, หน้า 76-79) ที่กล่าวว่า นักบริหารการศึกษายุคใหม่ต้องเตรียมรับกับโลกใหม่และต้องเตรียมตนเองให้มีคุณสมบัติและขีดความสามารถที่เหมาะสม คือ การเป็นนักสื่อสารและประชาสัมพันธ์ โลกวิชาการใหม่จะมีสิ่งดีๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนในอดีตและจำเป็นที่ประชาชนผู้รับบริการการศึกษาจะต้องทำความเข้าใจ ฝ่ายบริหารเองจะต้องทำหน้าที่เป็นนักการสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทำให้ประชาชนผู้บริโภคได้เข้าใจในคุณประโยชน์ของการศึกษาในแนวทางใหม่ๆ

องค์ประกอบที่ 8 อัตตัญญูตา (รู้จักตน) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเทพปริยัติเมธี (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ ควรมีการรู้จักตัวเองทั้ง 3 อย่าง คือ 1) คุณลักษณะภายนอก คือ มีรูปร่างสง่างาม นำเคารพศรัทธาเลื่อมใส ทั้งมีพลังกำลังแข็งแรง สุขภาพดีและมีความเพียร 2) คุณลักษณะภายใน คือ มีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี 3) มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งความแตกต่างนี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพนับถือมีความเชื่อมั่น มีความเชื่อฟังอย่างจริงใจ

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมบูรณ์ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย และแนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบของสมุทร ชำนาญ (2546, หน้า 147) ได้ให้แนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิดทฤษฎี และสัมภาษณ์เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นการพัฒนาแบบ และขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละชั้น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ผลการประเมินออกมาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกชั้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบของ Joyce, B. and Weil, M. , (1996, p. 197) ได้กล่าวว่า การประเมินรูปแบบเป็นขั้นทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยปฏิบัติ 2 ประการ คือ 1) การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบและด้านการเรียนการสอนทั้งในทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติ และ 2) การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมา และความสำคัญของรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย และแนวทางการพัฒนา ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารการ

สร้างเครื่องมือในการประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามแนวทางการวัดและประเมินผล และส่วนที่ 4 เจาะลึกความสำเร็จ สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

องค์ความรู้การวิจัยแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ความรู้สำคัญ คือ องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วิธูโร (การจัดการธุระได้ดี) องค์ประกอบที่ 2 อภิชยะ (ความซื่อสัตย์) องค์ประกอบที่ 3 อิกขนา (เอาใจใส่ตรวจตรา) องค์ประกอบที่ 4 จักขุมา (มองการณ์ไกล) องค์ประกอบที่ 5 นิสสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์ดี) องค์ประกอบที่ 6 มัตตัญญุตา (รู้จักประมาณ) องค์ประกอบที่ 7 สัมมาปาสะ (ผูกสัมพันธ์ชุมชน) และองค์ประกอบที่ 8 อัตตัญญุตา (รู้จักตน)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดมีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาทุกแห่ง

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีโอกาสดูแลความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณธรรมจริยธรรมยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นองค์กรที่มีคุณภาพมีความเข้มแข็งเจริญมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาเรื่องขนาดของสถานศึกษาที่เหมาะสมในการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้

2.3 ควรศึกษารูปแบบการนิเทศติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิมพ์เนื้อหา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในคณะกรรมการบริหารจัดการความรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560). องค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ชิต ปุริโสดม. (2552). งานบริหารการศึกษา. นครศรีธรรมราช: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ณัฐนิภา คูปรัดน์. (2550). นักบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วิทยาจารย์. 106. 76-79.
- บรรจง เจริญสุข. (2552). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระเทพปริยัติเมธี. (2553). ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสำรวย ฐิติเมธี (ชาวดร). (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเชิงพุทธบูรณาการ. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมุท ขำนาญ. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับทดสอบทางการศึกษา**. สมุทรปราการ: ออฟเซ็ทพลัส.

Bass, Bernard M. and Bruce J. Avolio. (1994) **Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership**. California: Sage Publications.

Gibson James L. Ivancevich John M. and Donnelly James H. (2000). **Organization: Behavior Structure Process**. 10 the d. Boston: McGraw – Hill Inc.

Hair J.F., Black W.C., Babin B.J., Anderson R.E., and Tatham R.L. (2006). **Multivariate data analysis**. 6th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Joyce B. and Weil M. (1996). **Model of Teaching**. New York: Prentice-Hall.

Kuhnert, K.W., & Lewis, P. (1987). Transactional and Transformational leadership: A Constructive development analysis. **Academy of Management Review**. 12

Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan. (1970). **Educational and sychological Measurement**. Boston: PWS – KENT publishing companypp.

ผลของโปรแกรมการแนะแนวต่อความสามารถในการศึกษารายกรณีของ
นักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*
THE EFFECT OF GUIDANCE PROGRAM TO THE CASE STUDY COMPETENCE OF
EDUCATION STUDENTS' NAKHON PATHOM RAJABHAT UNIVERSITY

เจษฎา บุญมาโฮม Jesada Boonmahome

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

E-mail: krutonpsy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการศึกษารายกรณีหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 และ 2) เปรียบเทียบความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณีก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 27 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบแผนการวิจัยการทดลองลักษณะมีกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยโปรแกรมการแนะแนว แบบประเมินความสามารถในการจัดทำการศึกษากรณี แบบวัดความรู้การศึกษารายกรณี และแบบวัดเจตคติต่อการจัดทำการศึกษากรณี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการศึกษารายกรณีของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) ความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณีของนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ: โปรแกรมการแนะแนว, การแนะแนว, การศึกษารายกรณี

Abstract

The purposes of this research article were 1) to compare the capability of the case study with criteria of 80% and 2) to compare the knowledge and attitude of the case study before and after by using the guidance program. A sample group in this research was students of undergraduate education of Nakhon Pathom Rajabhat University; there were 19 members of the sample group whom were obtained by using cluster random sampling. This research was experimental the single group pretest-posttest design. The research instruments were 1) Guidance Program 2) an evaluation form of case study 3) the knowledge test and 4) the

* Received: October 12, 2020, Revised: November 18, 2020, Accepted: November 20, 2020.

attitude test. Statistics used in the research which were Mean, Standard deviation, and t-test. The results of the study were as follows: 1) The capability of the case study after learning by using the guidance program was higher than the set criterion at 80 %. 2) knowledge and attitude of the case study of students after by using the guidance program was higher than that of before with a statistical significance at .05.

Keywords: Guidance Program, Guidance, Case Study

บทนำ

เด็กและเยาวชน คือ อนาคตของชาติ เพราะเด็กและเยาวชนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ประเทศไทยจึงมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าโดยได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนาสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งต่อการเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต

แต่จากรายงานสถานการณ์การพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561 ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า เด็กและเยาวชนไทยช่วงอายุ 13-17 ปี กำลังประสบปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น ได้แก่ การใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ ปัญหาโรคติดเกม ปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด ปัญหาพฤติกรรม เป็นต้น (ชานนท์ โกมลมาลย์ และคณะ, 2562) สอดคล้องกับการนำเสนอข้อมูลภาวะการณ์ของเด็กและเยาวชนไทยของสมพงษ์ จิตระดับ (2560) ที่พบว่าเด็กและเยาวชนไทยช่วงปี 2560 มีปัจจัยเสี่ยงหลายประการซึ่งยากต่อการดูแลโดยเฉพาะปัญหาผู้เรียนระดับประถมศึกษาว่ามีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด การตั้งครุฑ เรียนรู้ด้านลบจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้รวดเร็ว ขาดวินัยอย่างรุนแรง เรียนรู้อย่างไม่มีความสุข เป็นต้น

จากสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนข้างต้น สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป ซึ่งการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่านั้นสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีการ แต่วิธีการที่ได้รับการยอมรับและนิยมปฏิบัติ คือ การแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพราะการแนะแนวมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่เป็นผลผลิตทางการศึกษาให้สามารถรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง รู้ถึงความสามารถของตนเอง รู้จักปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้นสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (นพวรรณ คະนิงชัยสกุล,

2557) กระบวนการแนะแนวจึงสามารถป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sharma & Sharma (2004) และ Gibson & Mitchell (2008) ที่อธิบายว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเองอย่างแท้จริงทั้งด้านการศึกษา อาชีพและส่วนตัวสังคม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวในสถานศึกษาและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพเริ่มจากการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพราะการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลช่วยให้ครูออกแบบการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน และสามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนได้ ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนจึงเป็นพื้นฐานสำคัญต่อประสิทธิภาพการสอนและการดูแลช่วยเหลือของครู จากผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนใหญ่เป็นการศึกษา นักเรียนรายบุคคลเพื่อการแนะแนว การให้การปรึกษา และช่วยเหลือเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาเป็นหลัก เช่น ผู้ที่มีปัญหาความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พฤติกรรมลักขโมย พฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียน วิธีการศึกษารายกรณี (Case Study) ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นวิธีการที่ครูทุกคนสามารถนำมาใช้ในการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนได้ ครูจึงต้องมีหน้าที่สำคัญในการศึกษารายกรณีเพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งประกอบด้วย 2 มิติหลัก คือ การจัดการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงกำหนดให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแนะแนว จำนวน 1 รายวิชา แต่การจัดการเรียนรู้รายวิชาดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎีจิตวิทยาการแนะแนวและการให้การปรึกษาในภาพรวมซึ่งไม่ลึกซึ้งด้านการรู้จักผู้เรียนด้วยวิธีการศึกษารายกรณี เพราะด้วยข้อจำกัดของรายวิชากับระยะเวลา แต่การศึกษารายกรณีมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหาในยุคปัจจุบัน เพราะการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องและทัน่วงทีจะสามารถเกื้อกูลผู้เรียนให้มีทุนชีวิตที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของศิริภิญญา ตระกูลรัมย์ และชัตติยา ยืนยง (2563) ที่กล่าวว่า การศึกษารายกรณีเป็นกระบวนการที่สำคัญและเกิดประโยชน์อย่างมากต่อการเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อหาแนวทางเพื่อช่วยแก้ไข ป้องกัน และพัฒนาผู้เรียนโดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น การศึกษารายกรณีจึงเป็นกระบวนการสำคัญของการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติ ดังนั้น นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการศึกษารายกรณีเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เรียนขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและประกอบวิชาชีพครูในอนาคต เพราะการปฏิบัติหน้าที่ครูให้การดูแลช่วยเหลือด้วยกระบวนการศึกษารายกรณีจะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษามาตรา 22 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดโดยถือว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

การพัฒนาให้นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมีความสามารถในการศึกษารายกรณีจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่เด็กและเยาวชนมีสภาพสังคมที่ถูกยั่วยุและกระตุ้นให้มีวิธีคิดตัดสินใจกระทำในทางที่ผิด ทั้งนี้ ทศนีย์ ภาแก้ว (2555) และ Muchado (2003) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูแนะแนวในบริบทต่างๆ โดยเฉพาะการศึกษารายกรณีที่ดีคือการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติด้านจิตวิทยา

การแนะแนว เพราะการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เชิงระบบทั้งด้านความรู้ และการฝึกปฏิบัติจนเกิดเป็นความสามารถด้านต่างๆ ได้ โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะภายใต้แนวคิดการจัดบริการสนเทศ เช่น การจัดหลักสูตร การให้ข้อเสนอแนะ กิจกรรมกลุ่ม แต่ที่นักแนะแนวนิยมเลือกใช้ คือ โปรแกรมการแนะแนวซึ่งเป็นการบูรณาการการจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างเป็นระบบ

โปรแกรมการแนะแนวเป็นเครื่องมือพัฒนาบุคคลที่มีลักษณะการบูรณาการองค์ความรู้และประสบการณ์ผ่านกระบวนการจิตวิทยาและการแนะแนวกลุ่มมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ในยุคปัจจุบัน เพราะโปรแกรมการแนะแนว หรือกิจกรรมแนะแนวกลุ่มนั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การเสริมสร้างความรู้สึที่ดี ตระหนักรู้คุณค่าของตนเองและผู้อื่น พัฒนาความรู้และทักษะต่างๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ นั่นก็คือ โปรแกรมการแนะแนวสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถ และเจตคติในการศึกษารายกรณีได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนพวรรณ คณิงชัยสกุล และคณะ (2560) ที่พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวครูกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการปฏิบัติงานแนะแนวสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของสุวิस्ता คำผิว (2553) ที่พบว่า ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวครูกลุ่มตัวอย่างมีความรู้และทักษะการให้คำปรึกษาสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาความสามารถ ความรู้ และเจตคติในการศึกษารายกรณีของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่จะสำเร็จการศึกษาไปประกอบวิชาชีพครูในอนาคตด้วยโปรแกรมการแนะแนว เพื่อให้เป็นครูที่มีความสามารถในการศึกษารายกรณีเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไปซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการศึกษารายกรณีหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณีก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีรายละเอียดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. แบบแผนการทดลอง การวิจัยดำเนินการวิจัยด้วยแบบแผนการวิจัยการทดลองลักษณะมีกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการวิจัย (the single group pretest-posttest design)
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจิตวิทยาการแนะแนววัยรุ่น จำนวน 3 หมู่เรียน รวม 86 คน
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจิตวิทยาการแนะแนววัยรุ่น ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่มด้วยการจับสลากได้นักศึกษาหมู่เรียน 60/17 จำนวน 27 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมการแนะแนว 2) ตัวแปรตาม คือ (1) ความสามารถในการศึกษารายกรณี (2) ความรู้ในการศึกษารายกรณี (3) เจตคติในการศึกษารายกรณี

5. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ประกอบด้วย

5.1 โปรแกรมการแนะแนว เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถ ความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณี ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวและสื่อการเรียนรู้ จำนวน 7 หน่วยกิจกรรม คือ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษารายกรณี 2) แนวทางการศึกษาผู้เรียน 3) เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 4) การฝึกปฏิบัติการเพื่อการศึกษารายกรณีในสถานการณ์จริง 5) การตีความหมายข้อมูล สังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหา 6) การวางแผนการช่วยเหลือ เสนอแนะ และการส่งต่อ และ 7) การเขียนรายงานการศึกษารายกรณี ดำเนินการหน่วยละ 5 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 35 ชั่วโมง ดำเนินการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการแนะแนวด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบุคคล 3 ฝ่าย คือ นักวิชาการ ครูผู้ปฏิบัติงานแนะแนวในสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ องค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วยความคิดรวบยอด เนื้อหา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ขั้นตอนกิจกรรม (ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป) สื่อประกอบกิจกรรม และการประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังกล่าวด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวพิจารณาความตรงตามเนื้อหาและความสอดคล้องของกิจกรรมด้วยแบบประเมินโปรแกรมการแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่ผ่าน ต้องปรับปรุง ผ่าน และดี โดยมีการให้คะแนน 0 1 2 และ 3 ตามลำดับ เป็นรายโปรแกรมย่อยทั้ง 7 กิจกรรม พบว่า ผลการประเมินอยู่ระหว่าง 2.20–2.60 จากนั้นปรับปรุงแล้วทดลองใช้ 1 วงรอบกับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ จำนวน 20 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจิตวิทยาการแนะแนวและการให้การศึกษาแล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์

5.2 แบบประเมินความสามารถในการจัดทำการศึกษากรณี เป็นแบบประเมินความสามารถในการจัดทำการศึกษากรณีรูบิค (Rubrics) 5 ระดับ (0–4) กำหนดประเด็นการประเมิน 5 ประเด็นคือ 1) การเลือกนักเรียนในการจัดทำการศึกษากรณี 2) การเลือกเครื่องมือในการศึกษารายกรณี 3) ขั้นตอนการศึกษารายกรณี 4) การเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผน /เสนอแนะ /การช่วยเหลือ และ 5) การส่งต่อ ประเด็นละ 5 ข้อ รวม 25 ประเด็น เพื่อให้ครอบคลุมความสามารถในการจัดทำการศึกษากรณีมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงตามเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67–1.00 และทดลองใช้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ จำนวน 20 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจิตวิทยาการแนะแนวและการให้การศึกษาได้ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ .87

5.3 แบบวัดความรู้การศึกษารายกรณี เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 50 ข้อ 5 ตัวเลือก ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบลักษณะการวัดความจำและความรู้ความเข้าใจ จำนวน 10 ข้อ การนำไปใช้ จำนวน 15 ข้อ การวิเคราะห์ จำนวน 15 ข้อ การสังเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ และประเมินค่า จำนวน 5 ข้อ มีขั้นตอนการสร้าง พัฒนา และตรวจสอบคุณภาพด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงตามเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67–1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง .29-.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .26-.57 และค่าความเชื่อมั่น KR₂₀ เท่ากับ .81

5.4 แบบวัดเจตคติต่อการจัดการศึกษารายกรณี เป็นแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อ เพื่อวัดและประเมินเจตคติของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการศึกษารายกรณี โดยใช้เทคนิคการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีข้อความเชิงนิมิต 8 ข้อ และข้อความเชิงนิเสธ 2 ข้อ มีความตรงตามเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ได้จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .67–1.00 และค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .72

6. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการดำเนินการทดสอบความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณีก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว จากนั้นดำเนินการทดลองให้นักศึกษาเรียนรู้โดยการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว จำนวน 7 หน่วยกิตกรรม คือ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษารายกรณี 2) แนวทางการศึกษาผู้เรียน 3) เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 4) การฝึกปฏิบัติการเพื่อการศึกษารายกรณีในสถานการณ์จริง 5) การตีความหมายข้อมูล สังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหา 6) การวางแผนการช่วยเหลือเสนอแนะ และการส่งต่อ และ 7) การเขียนรายงานการศึกษารายกรณี ดำเนินการหน่วยละ 5 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 35 ชั่วโมง แล้วทำการทดสอบความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณีหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว และประเมินความสามารถในการศึกษารายกรณี โดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2563 ในวันพุธ เวลา 8.30–12.30 น. และดำเนินการฝึกปฏิบัติการศึกษารายกรณีในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตลอดเดือนกุมภาพันธ์ 2563

7. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t-test dependent และ one sample t – test)

สรุปผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความสามารถในการศึกษารายกรณีหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแนะแนวกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 (คะแนนเต็ม 100 คะแนน) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการศึกษารายกรณีหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

การทดลอง	n	$\bar{x}$	S	t
หลังการทดลอง	27	82.52	3.58	3.70*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวนักศึกษามีความสามารถในการศึกษารายกรณี เท่ากับ 82.52 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 ด้วยสถิติทดสอบที (t-test dependent) พบว่า ความสามารถในการศึกษารายกรณีของนักศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบความรู้ในการศึกษารายกรณีก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว (คะแนนเต็ม 50 คะแนน) ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้ในการศึกษารายกรณีก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว

การทดลอง	n	$\bar{x}$	S	$\bar{d}$	$S_{\bar{d}}$	t
ก่อนการทดลอง	27	14.26	2.49	25.00	.79	31.29*
หลังการทดลอง	27	39.26	3.01			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษามีความรู้ในการศึกษารายกรณีก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวเท่ากับ 14.26 คะแนน และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว เท่ากับ 39.26 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบด้วยสถิติทดสอบที (t-test dependent) พบว่า นักศึกษามีความรู้ในการศึกษารายกรณีสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบเจตคติต่อการศึกษารายกรณีก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว (คะแนนเต็ม 50 คะแนน) ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการศึกษารายกรณีก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว

การทดลอง	n	$\bar{x}$	S	$\bar{d}$	$S_{\bar{d}}$	t
ก่อนการทดลอง	27	33.85	2.14	10.96	.54	20.09*
หลังการทดลอง	27	44.81	2.15			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษามีเจตคติต่อการศึกษารายกรณีก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวเท่ากับ 33.85 คะแนน และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนว เท่ากับ 44.81 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบด้วยสถิติทดสอบที (t-test dependent) พบว่า นักศึกษามีเจตคติต่อการศึกษารายกรณีสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมการแนะแนวสามารถพัฒนาความสามารถในการศึกษารายกรณี ความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณีของนักศึกษาให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยนำเสนอได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการศึกษารายกรณีหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวนักศึกษามีความสามารถในการศึกษารายกรณีสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพาศรี ไพวรรณ (2552) ที่พบว่า ภายหลังการอบรมครูกลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะด้านการแนะแนวสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 สอดคล้องกับผลการวิจัยของยุพดี ทรัพย์เจริญ และเพ็ญภา กุลนาคดล (2557) ที่พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวประเภทการให้การปรึกษานิสิตมีความสามารถในการแยกแยะตนเองสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปณณาสา โพธิพฤกษ์ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2563) ที่พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวประเภทการให้การปรึกษานักศึกษามีสมรรถนะการให้การปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ส่วนผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณีด้วยการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวพบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวนักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความรู้และเจตคติในการศึกษารายกรณีสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิศา คำผิว (2553) ที่ได้ใช้ชุดการแนะแนวพัฒนาความรู้และทักษะการให้คำปรึกษาสำหรับครูที่ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวครูกลุ่มตัวอย่างมีความรู้และทักษะการให้คำปรึกษาสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา บุญมาโฮม และคณะ (2557) ที่ใช้โปรแกรมกิจกรรมแนะแนวร่วมกับหนังสือเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษากับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับหนังสือเสริมประสบการณ์นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษาสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของนพวรรณ คณิงชัยสกุล และคณะ (2560) ที่พบว่าภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมครูกลุ่มตัวอย่างมีความรู้และเจตคติการปฏิบัติงานแนะแนวสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรารวรรณ แก้วกันทะ วิไลพร นุชสุธรรม และคอย ละอองอ่อน (2563) ที่พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวประเภทกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษานักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความรู้และเจตคติต่อการให้การศึกษาสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของปณณาสา โพธิพฤกษ์ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2563) ที่พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวประเภทการให้การศึกษาแก่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะด้านความรู้และเจตคติต่อการให้การศึกษาสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายสนับสนุนเพิ่มเติมได้ว่า โปรแกรมการแนะแนวเป็นเครื่องมือที่มีลักษณะกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะทางพฤติกรรมของบุคคลได้ เพราะโปรแกรมการแนะแนวเป็นการจัดมวลงประสบการณ์ให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้บนฐานความคิด อารมณ์ และความรู้สึกเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ ดังที่ Ferbert, Griffith & Forrest (2005) ที่ได้แนะนำว่าการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นการบูรณาการมวลงประสบการณ์ 2 ส่วนสำคัญคือ จิตวิทยาแนะแนวและการให้คำปรึกษาร่วมกับการสอน ดังนั้นกิจกรรมแนะแนวจึงมีประสิทธิภาพสามารถเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และพฤติกรรมของบุคคลได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ โปรแกรมการแนะแนวครั้งนี้พัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการแนะแนวด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบุคคล 3 ฝ่าย คือ นักวิชาการ ครูผู้ปฏิบัติงานแนะแนวในสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังกล่าวด้วยการสนทนากลุ่มสรุปแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ และทดลองใช้แล้วปรับปรุงแล้ว 1 วงรอบ จึงทำให้ความรู้และเจตคติการปฏิบัติงานแนะแนวของครูกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โปรแกรมการแนะแนวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ลักษณะเนื้อหาและกิจกรรมของโปรแกรมการแนะแนวในครั้งนี้สอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน ทั้งมีความสุขในการเรียน แนวคิดนี้สอดคล้องกับการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ผู้วิจัยพบว่า ขณะเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวนักศึกษามีความตั้งใจ มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและเอื้อต่อการเรียนรู้ นักศึกษาช่วยกันคิด

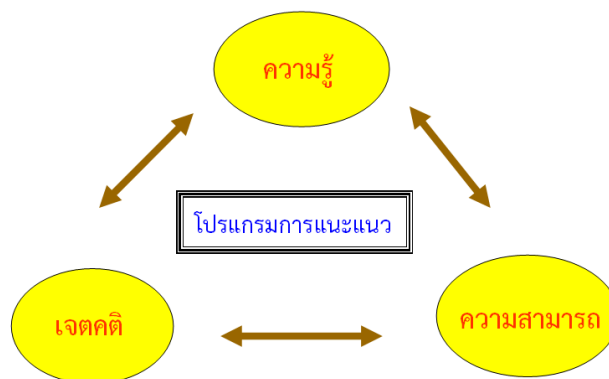
หาคำตอบเนื้อหาในบทเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ได้มีส่วนร่วมการปฏิบัติกิจกรรมโดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติการศึกษา รายการในสถานศึกษาที่ทำให้นักศึกษาได้นำความรู้จากการได้เข้าร่วมโปรแกรมไปฝึกปฏิบัติและประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ สามารถเขียนรายงานการศึกษารายการแล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนจึงเป็นการเรียนรู้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้ลงมือปฏิบัติ ได้พบกับนักเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

อีกทั้งผลของการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องแนวคิดของนพวรรณ คึงชัยสกุล (2557) ที่อธิบายว่า กิจกรรมแนะแนวมีคุณค่าสามารถช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและผู้อื่น ยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ สร้างแรงจูงใจในการดำเนินชีวิต เพราะลักษณะของกิจกรรมแนะแนวนั้นการมีส่วนร่วมและการไตร่ตรอง ความคิดมากขึ้น เกิดความสนใจและกระตือรือร้นมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ชีวิตของตนเองผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้หลายแบบตามความถนัดและความสนใจทำให้ไม่เบื่อหน่ายจึงสามารถพัฒนาความสามารถในการศึกษารายการได้ดีกว่าวิธีการอื่นๆ และแนวคิดของเจษฎา บุญมาโฮม (2563) ที่อธิบายว่ากิจกรรมแนะแนวเป็นกระบวนการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านต่างๆ ของบุคคลให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งด้านวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนสามารถเสริมสร้างทักษะต่างๆ และเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล กิจกรรมแนะแนวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โปรแกรมการแนะแนวจึงพัฒนาความสามารถในการศึกษารายการ ความรู้และเจตคติในการศึกษารายการได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาจึงเป็นเหตุให้นักศึกษามีความสามารถในการศึกษารายการสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และความรู้และเจตคติในการศึกษารายการสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวดังปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นผลการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการแนะแนวซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับบุคคลรูปหนึ่งนอกเหนือจากวิธีการทางด้านหลักสูตรและการสอนหรือเทคนิควิธีการด้านจัดการเรียนรู้เชิงทฤษฎี โดยโปรแกรมแนะแนวเป็นนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาประสบการณ์ในตัวบุคคลให้งอกงามเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น โปรแกรมการแนะแนวจึงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ด้านการแนะแนวอย่างเป็นระบบสามารถพัฒนาความสามารถในการศึกษารายการ ความรู้ และเจตคติในการศึกษารายการได้ ซึ่งการจัดระบบครั้งนี้ดำเนินการเป็น 7 หน่วยกิจกรรม ประกอบด้วย 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษารายการ 2) แนวทางการศึกษาผู้เรียน 3) เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 4) การฝึกปฏิบัติการศึกษารายการในสถานการณ์จริง 5) การตีความหมายข้อมูลสังเคราะห์และวินิจฉัยปัญหา 6) การวางแผนการช่วยเหลือ เสนอแนะ และการส่งต่อ และ 7) การเขียนรายงานการศึกษารายการ ดังนั้น โปรแกรมการแนะแนวจึงมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความสามารถในการศึกษารายการให้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และความรู้และเจตคติในการศึกษารายการให้สูงขึ้นได้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โปรแกรมการแนะแนวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความสามารถ ความรู้ และเจตคติในการศึกษารายกรณีของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างได้เป็นอย่างดีจึงควรขยายผลการนำไปใช้กับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครปฐมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนต่อไป

1.2 นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าควรเพิ่มช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมหน่วยที่ 5 เรื่องการตีความหมายข้อมูล สังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหา เพราะเป็นประเด็นที่ต้องตัดสินใจตัดสินใจ ผู้เรียนที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน ดังนั้น การนำผลการวิจัยไปใช้จึงควรเพิ่มเติมเนื้อหา กิจกรรม และช่วงเวลาของหน่วยดังกล่าวเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการติดตามผลภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวเพื่อตรวจสอบความคงทน (retention) ว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการศึกษารายกรณี ความรู้และเจตคติการปฏิบัติในการศึกษารายกรณีเปลี่ยนแปลงหรือไม่ โดยดำเนินการติดตามช่วงเวลาที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยหรือสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถในการศึกษารายกรณี ความรู้ และเจตคติในการศึกษารายกรณีเพื่อใช้ข้อมูลปรับปรุงโปรแกรมการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา บุญมาโฮม และคณะ. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตด้วยหนังสือเสริมประสบการณ์. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เจษฎา บุญมาโฮม. (2563). หลักการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน. พิมพ์ครั้งที่ 11. นครปฐม: สไมล์พรีนติ้ง แอนด์กราฟิกดีไซน์.
- ชานนท์ โกมลมาลย์ และคณะ. (2562). รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2561 เพื่อเสนอต่อกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทัศนีย์ ภาแก้ว. (255). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การศึกษารายกรณีนักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นพวรรณ คึงชัยสกุล และคณะ. (2560). ผลของโปรแกรมการแนะแนวที่มีต่อความรู้และเจตคติการปฏิบัติงานแนะแนวของครูในสถานศึกษาขนาดเล็กจังหวัดนครปฐม. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นพวรรณ คึงชัยสกุล. (2557). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักการแนะแนว. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปณณสา โพธิ์พุกษ์ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2563). การพัฒนารูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการให้การปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่. วารสารเกษมบัณฑิต. 21(1). 77-87.
- พัชรารวรรณ แก้วกันทะ วิไลพร นุชสุธรรม และคอย ละอองอ่อน. (2563). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมคุณลักษณะเพื่อนผู้ให้การปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย. วารสารพยาบาลสาร. 47(2). 286-296.
- ยุพดี ทรัพย์เจริญ และเพ็ญภา กุลนาคดล. (2557). ผลการปรึกษาทฤษฎีเชื่อมโยงระหว่างรุ่นต่อความสามารถในการแยกตนเองของนิสิตปริญญาตรี. วารสารพยาบาลตำรวจ. 6(1). 12-29.
- ยุพาศรี ไพรวรรณ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนกิจกรรมแนะแนว. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ศิริกัญญา ตระกูลรัมย์ และชัตติยา ยืนยง. (2563). การศึกษารายกรณีของเด็กและวัยรุ่น. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี. 16(3). 155-164.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2560). เด็กไทยวันนี้. มติชนออนไลน์. แหล่งที่มา www.matichon.co.th/news/418603 สืบค้นเมื่อ 9 ม.ค. 2563.
- สุวิस्ता คำผิว. (2553). ผลของชุดฝึกอบรมพัฒนาความรู้และทักษะการให้คำปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- Ferbert, S. E, Grififth, D. A. & Forrest, D. B. (2005). **Developmental classroom guidance activities**. South Carolina: Youth Light Inc.
- Gibson. L. R. & Mitchell, H. M. (2008). **Introduction to Counseling and Guidance**. 7th ed. New Jersey: Pearson.
- Muchado, J. A. (2003). An Investigation of the Perceived Need for School Counseling Service in Primary and Secondary Schools in Botswana. **Dissertation Abstracts International**. 63(8). 2800-A.
- Sharma. R. N. & Sharma. R. A. (2004). **Guidance and Counseling in India**. New Deli: Atlantic Publishers.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี*

THE RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOLS
PRINCIPAL AND WORK EFFECTIVENESS OF TEACHERS IN SCHOOLS IN AMPHOE
LUMLUKKA UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4,
PATHUMTHANI

¹นิภาพร นนทิสอน Nipaporn Nontisorn, ²สุดารัตน์ สารสว่าง Sudarat Sarnswang,

³พร้อมพิไล บัวสุวรรณ Prompilai Buasuwan

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand

E-mail: nipapornnontisorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูในสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่เป็นผู้บริหารและครูในสถานศึกษา 163 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2) ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน คือ การจัดการเรียนรู้ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการพัฒนาตนเอง และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the transformational leadership of school principal in school in amphoe Lamlukka under the secondary educational Service area office 4, Pathumthani 2) to study work effectiveness of teachers' performance in educational institutions in amphoe Lamlukka under the secondary educational Service area office 4, Pathumthani 3) to study the relationship between transformational leadership of schools principal and work effectiveness of teachers in schools in Amphoe Lumlukka under the Secondary educational service area office 4, Pathumthani. Is a survey study using 163 questionnaires of administrators and teachers in educational institutions and analyzed by statistical data which are. percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The results of the research showed that; 1) The transformational leadership for change of school in educational institutions In general, it is at the high level in all 4 aspects which are Idealized Influence Inspiration Motivation of Intellectual Stimulation And the Individualized Consideration. 2) The effectiveness of teachers' performance in educational institutions In general, it is at the high level in all 5 areas, namely learning management Setting up student support system Class management Building relationships between schools and communities And personal development 3) the relationship between transformational leadership of schools principal and work effectiveness of teachers in schools in Amphoe Lumlukka under the Secondary educational service area office 4, Pathumthani. was found in the positive correlation at a medium level with statistically significance at the .01 level

Keywords: Relationships, Transformational Leadership, School Administrators, Work Effectiveness of Teachers

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญมากโดยเฉพาะกับคนในยุคใหม่ที่จำเป็นต้องใช้วิชาความรู้สำหรับการประกอบอาชีพต่างๆ สิทธิทางการศึกษาทำให้ทุกคนมีโอกาสเสมอกัน การศึกษาในหลักสูตรแกนกลาง คนไทยทุกคนจำเป็นต้องได้รับการศึกษาขั้นต่ำทั้งหมด 12 ปี เป็นระดับการศึกษาที่เหมาะสม เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่พึงได้รับโดยรัฐบาลเป็นผู้จัดให้ เพราะการศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรด้านบุคคลของประเทศ การศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรของประเทศเป็นผู้มีความรู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักทำ สามารถแก้ปัญหาและการรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

คนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ความก้าวหน้า ความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในรูปแบบต่างๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมยุค

4.0 รวมทั้งการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมสังคมอาเซียนที่ส่งผลกระทบให้ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมและพฤติกรรมของประชากรมีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหามากหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร ด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัยความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย โรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาเยาวชน หรือพัฒนานคน ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดจึงต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญามีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

ผู้บริหารองค์การเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การ ซึ่งภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการนำพาองค์การให้มีความอยู่รอดและเจริญก้าวหน้า ถ้าองค์การใดมีผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ดีมีความสามารถย่อมนำผลสำเร็จตามเป้าหมายมาสู่องค์การได้ หากองค์การใดมีผู้บริหารที่ไม่มีคุณภาพก็จะก่อให้เกิดการทำลายขวัญและกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาส่งผลให้การทำงานสำเร็จได้ยาก (การดี อนันต์นาวิ, 2555) โดยเฉพาะผู้บริหารในระบบการศึกษาที่ต้องการผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผู้นำที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ในการบริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการทำงานเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน เพราะได้รับความพึงพอใจและมีอิทธิพลต่อผู้ตาม พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลโดยตรงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ทั้งงานด้านการสอน การปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหาร คือ กลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย เพราะผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในสถานศึกษา หากผู้บริหารมีการจัดการที่ดีมีมาตรฐานก็จะส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพการศึกษาก็เป็นไปในทางที่ดี (นนทกร อรุณโน, 2559)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถเห็นได้จากผู้นำที่มีคุณลักษณะ 6 ประการ ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ ความเชื่อและค่านิยมที่ดี การให้คุณค่าต่อทรัพยากรมนุษย์ การมีทักษะการสื่อสารและการรับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ การมีพฤติกรรมเชิงรุกและมีความกล้าเสี่ยง เป็นคุณลักษณะร่วมของผู้นำการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (นิรดา เวชญาลักษณ์, 2560) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่มีภาวะผู้นำ ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงว่ามีความรู้ความสามารถในการพัฒนาและบริหารเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรอย่างสร้างสรรค์และส่งผลกระทบต่อพัฒนา สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการสร้างความผูกพันของผู้ปฏิบัติงานด้วยค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งกับบริบทของการจัดการการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่จำเป็นต้องสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับผู้ถูกนำบนพื้นฐานของความไว้วางใจต่อกัน (ธเนศ ขำเกิด, 2550)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญสำหรับองค์กรทางการศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence: II) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation: IM) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation: IS) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration: IC) จากองค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้ผู้นำจะต้องแสดงออกด้วยการเป็นต้นแบบแล้วสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามปฏิบัติตามผู้นำ โดยผู้นำจะต้องทำการกระตุ้นทางปัญญาเพื่อให้ผู้ตามเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำงานอย่างอิสระตามขอบเขตของงานที่ผู้ตามมีความรู้ความชำนาญ คำนึงถึงความต้องการความสำเร็จ และโอกาสก้าวหน้าของผู้ตามเป็นรายบุคคล ผู้นำจะทำหน้าที่คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาตามความต้องการของผู้ตามยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้อิสระ ส่งเสริมความมั่นใจและความสำเร็จในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของชยาภรณ์ จันโท และ หิรัญ ประสานการ (2560) ที่ทำการวิจัยผลพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาคุณลักษณะของตนเองให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ให้มากกว่าการเป็นผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) เพื่อที่จะทำให้ระดับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเพิ่มขึ้น (Bass B. M. & Avolio B. J., 1993) ทั้งนี้จากการเปลี่ยนแปลงในยุคการศึกษา 4.0 การนำการเปลี่ยนแปลงเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและนโยบายการศึกษา 4.0 ที่ว่าการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคมสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและการที่จะนำการเปลี่ยนแปลงเพื่อไปสู่เป้าหมายสิ่งที่ดีกว่าและที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ต้องบริหารให้เกิด Transformative Education System คือ ระบบการศึกษาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง 3 อย่าง ได้แก่ เปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงหลักสูตร และเปลี่ยนแปลงการจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการเรียนรู้ที่ว่องไว คือ รู้เท่าทันและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงแล้วยังต้องเป็นผู้นำนโยบายการศึกษาดังกล่าวสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ โดยใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่องค์กร เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพที่สามารถรู้ว่าจะเปลี่ยนอะไรและเปลี่ยนอย่างไรที่จะประสบความสำเร็จ รวมทั้งจะเปลี่ยนในสถานการณ์ใดหรือทิศทางใดให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา 4.0 จะทำให้ครูเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงและร่วมมือกับผู้บริหารในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง (ชยาภรณ์ จันโท และหิรัญ ประสานการ, 2560)

หลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักเกณฑ์ตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าโดยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2550 ตามระเบียบกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2544 เพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและตรวจสอบได้ตามประกาศของ ก.ค.ศ. ว่าด้วยเรื่องประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู หรือคุณภาพการทำงานของครู โดยแบบประเมินผลประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาในเรื่องต่างๆ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่นๆ การพัฒนาเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน การให้รางวัลจูงใจ การให้ออกจากราชการ การบริหารงานบุคคลเรื่องอื่นๆ เป็นต้น โดยการประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการประเมินการปฏิบัติตนในการ

รักษาวินัย คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ในภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงเป็นส่วนที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับผู้เรียน หากครูผู้สอนมีปัญหาด้านคุณภาพการปฏิบัติงานที่ไม่ได้มาตรฐาน ในด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน การจัดการบริหารชั้นเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและบุคคลในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ การพัฒนาตนเอง โดยมีผู้อำนวยการ ผู้บริหารเป็นผู้กำกับติดตาม ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา คือ การอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ นิเทศติดตาม โดยการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากระตุ้นการทำงานเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถทำงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาโดยบริหารการศึกษาตามนโยบายสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2558- 2560 มีผลคะแนนการทดสอบของนักเรียนมีผลคะแนนที่ลดลงในทุกปี ซึ่งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี และโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี ถือเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ที่ตั้งอยู่ในอำเภอลำลูกกา และมีผลสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ลดลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี, 2560, หน้า 6) ทำให้ผู้วิจัยอยากทราบถึงความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อการประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูหรือไม่

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี เพื่อเป็นข้อมูลพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถนำผลวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูและผู้บริหาร ในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 3 โรงเรียน ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 279 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูป Krejcie and Morgan ที่มีความเชื่อมั่น 95% ภายในขอบเขตความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จากนั้นจึงใช้วิธีสุ่มแบบสัดส่วนได้จำนวนตัวอย่าง คือ ครูและผู้บริหาร ในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี 163 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ ประกอบด้วยคำถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง เป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ข้อ เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี จำนวน 26 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพตามขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะของครูปฐมวัย 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลความรู้ แล้วกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ขอบเขตของการศึกษา นิยามคำศัพท์และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 3) ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวความคิด และครอบคลุมตามขอบเขตของการศึกษา 4) นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมตามมาตรฐานและตัวชี้วัด 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษา โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ระหว่าง 0.67 – 1.00 6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้ง 7) นำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับตัวอย่างที่จะใช้จริงคือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต จำนวน 30 ชุด วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณหาความสัมพันธ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.936 และ 8) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย จำนวน 163 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง โดยการหาค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง 3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาในภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี ในภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา รองลงมา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นลำดับสุดท้าย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี ผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม

(n = 163)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.62	0.88	มาก	2
2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.58	0.83	มาก	4
3 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา	3.62	0.82	มาก	3
4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.65	0.80	มาก	1
รวม	3.61	0.80	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ทิศนะของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี รวมทุกด้านพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.80) รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.88) ส่วนด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.83)

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการพัฒนาตนเองและการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก การจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมาตามลำดับ การประสานความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นลำดับสุดท้าย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี โดยภาพรวม

(n = 163)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1 ด้านการจัดการเรียนรู้	4.18	0.52	มาก	2
2 การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.14	0.59	มาก	4
3 การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.14	0.63	มาก	3
4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	4.05	0.66	มาก	5
5 การพัฒนาตนเอง	4.26	0.59	มาก	1
รวม	4.15	0.51	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.52) ส่วนด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.66)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

(n = 163)

	ด้านการจัดการเรียนรู้	การจัดระบบดูแลช่วยเหลือ	การบริหารจัดการชั้นเรียน	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	การพัฒนาตนเอง	ภาพรวมการปฏิบัติงานของครู
การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	.499**	.447**	.406**	.398**	.281**	.490**
การสร้างแรงบันดาลใจ	.498**	.457**	.401**	.422**	.258**	.493**
การกระตุ้นการใช้ปัญญา	.543**	.478**	.446**	.444**	.309**	.533**
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.549**	.486**	.468**	.481**	.348**	.554**
ภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.544**	.487**	.447**	.454**	.309**	.539**

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง ที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาอำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล กับประสิทธิผล การปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อมูลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา รองลงมาตามลำดับ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นลำดับสุดท้าย จากการวิเคราะห์ข้อมูล ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี พบว่า ในภาพรวม และรายด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษานี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาปรับใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้การทำงานของผู้บริหารมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ครูได้รับการตอบสนองความต้องการในการทำงาน สร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ภูสมณี (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า

บทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธุมกร เจตย์คำ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการพัฒนาดตนเอง และการพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก ด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมาตามลำดับ การประสานความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นลำดับสุดท้าย จากการวิเคราะห์ข้อมูล ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี พบว่า ในภาพรวมและรายด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษานี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนได้มีการจัดทำคู่มือหลักเกณฑ์ การประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและตรวจสอบได้ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีทิศทางในการบริหารงานที่ชัดเจน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และพันธกิจของโรงเรียนอย่างชัดเจนจึงส่งผลให้ครูมีแนวทางในการปฏิบัติงานได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของนิลบล อุณาศรี (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานครู โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับทีทิพวัลย์ ชาลีเครือ (2559) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานีโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล กับประสิทธิผล การปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล กับประสิทธิผล การปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ และภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแบบแผนการจัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้กับครู และนอกจากนี้ยังมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงในส่วนของคุณภาพการทำงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลบล อุณาศรี (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมคุณภาพชีวิตของพนักงานครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลการทำงานของพนักงานครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($p < .05$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวัลย์ ชาลีเครือ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารไหลข้ามพรมแดนมาถึงกันอย่างรวดเร็ว สรุปลองค์ความรู้การวิจัย สรุปลองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตามโดยตรงเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการทำงานและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการทำงานของครู ซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตามนี้ จะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือที่เรียกว่า “4I’s” (Four I’s) คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration)

จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของครูเป็นอย่างมากโดยเฉพาะ ในด้านการปฏิบัติงานของครู ในภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลง เป็นส่วนที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับผู้เรียน หากครูผู้สอนมีปัญหาด้านคุณภาพการปฏิบัติงานที่ไม่ได้มาตรฐาน ในด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน การจัดการบริหารชั้นเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและบุคคลในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ การพัฒนาตนเอง โดยมีผู้อำนวยการผู้บริหารเป็นผู้กำกับติดตาม ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา คือ การอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำเฝ้าติดตาม โดยการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากระตุ้นการทำงานเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถทำงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษา ในอำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานีควรนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในแต่ละด้านให้มีระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างเช่น ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด นั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ในตัวผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถมองเห็นความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้ดี ส่วนในด้านที่ต้องปรับปรุง คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงด้านนี้ให้มากขึ้น โดยผู้บริหารควรมีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีทักษะการสื่อสารที่ดีเพื่อให้การประสานงานมีความเข้าใจกันมากขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการปฏิบัติตัว มีความน่าเคารพนับถือ สร้างความศรัทธาและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันกับผู้ร่วมงาน

1.2 สถานศึกษา ในอำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ควรตระหนักถึงประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ในด้านสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพราะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ควรมีการส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชนมีการทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน

1.3 จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี ซึ่งความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้บริหารควรใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้านเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษามากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะการสร้างแรงบันดาลใจสำหรับผู้บริหารศึกษาของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิภาพของโรงเรียนผ่านภาวะผู้นำ ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี

เอกสารอ้างอิง

- ชยาภรณ์ จันโท และ หิรัญ ประสารการ. (2560). การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. 13(1). 304-320.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). ภาวะผู้นำทางการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพวัลย์ ชาลีเครือ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธเนศ ขำเกิด. (2550). ผู้นำการเปลี่ยนแปลง. แหล่งที่มา <http://gotoknow.org/blog/teachingdevelopment/195965>. สืบค้นเมื่อ 20 ต.ค. 2562.
- ธุมาร เจตย์คำ. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นนทกร อรุณโน. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิลบล อุณาศรี. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2555). หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. ชลบุรี: มนตรี.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี. (2556). **คู่มือการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา 2556**. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี. (2560). **รายงานข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดิ**. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภาพร ภูสมที. (2559). **การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1993). **Transformational leadership development**. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.

การศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับ
การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก*

AN INVESTIGATION OF 6TH GRADE STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS
MATHEMATICS THROUGH ACTIVE LEARNING

¹พัศสรณ์ วิวรรณมงคล Phatsakon Wiwanthamongkhon, ²ศิริรัตน์ ชาวนา Sirirat Chaona

^{1,2}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Email: wphatsakon@aru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย จำนวน 20 คน มีเครื่องมือที่การวิจัยเป็นแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านคุณภาพการเรียนรู้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ได้รับความรู้และเกิดทักษะ เกิดกระบวนการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ จากการลงมือปฏิบัติ รู้สึกมีความสุข สนุกในการเรียนรู้ กล้าแสดงออกมากขึ้น 2) ด้านครูผู้สอน พบว่า นักเรียนรู้สึกอยากเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้นจากการสอนของครูที่ทำให้นักเรียนได้ความรู้และเข้าใจคณิตศาสตร์ ได้เรียนอย่างสนุกสนาน มีความสุขในการเรียน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมจากกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน รวมถึงการเรียนรู้นอกห้องเรียน เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจคณิตศาสตร์มากขึ้น และ 4) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะความรู้ ได้พัฒนากระบวนการคิด รู้รักสามัคคี และความกล้าแสดงออกมากขึ้น

คำสำคัญ: เจตคติ, คณิตศาสตร์, การเรียนรู้แบบเชิงรุก

Abstract

The purpose of this research was to Investigate of 6th Grade Students' Attitudes towards Mathematics through Active Learning. The target Group used in this research were 20 samples of 6th Grade Students in the Municipality of Wat Rattanachai School. the research instruments were the attitude towards mathematics of 6th Grade Students and the structured interview form. The statistics used for data analysis are mean and standard deviation. Content analysis. The research found that Attitudes towards mathematics of 6th Grade Students receiving proactive learning management. Overall, the students were in the highest level of satisfaction. When considering each aspect, it was found that 1) Regarding quality of learning, it was found that with good attitudes towards mathematics. Gain knowledge and skills Thought process creativity from action Feel happy Fun to learn More assertive In addition. 2) Regarding teachers, it was found that in which the students felt more interested in mathematics from the teachings of the teachers that enable students to gain knowledge and understand mathematics. Fun learning Happy to study 3) Regarding the teaching and learning media, it was found that the students learned with appropriate teaching and learning media from various learning activities that corresponds to the interests of students Including learning outside the classroom Creating a fun learning atmosphere Makes it able to learn and understand math more, and 4) Regarding the learning management process, it was found that in which the students received fun knowledge and understanding in mathematics. Have knowledge skills Developed the thinking process Know love unity and more courageous.

Keywords: Attitude, Mathematics, Active learning

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กล่าวถึง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 วรรค 5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 13-14)

เจตคติต่อคณิตศาสตร์สามารถอ้างอิงถึงอารมณ์ทางบวกหรือทางลบต่อคณิตศาสตร์ได้ (Mc Leod, 1992) เจตคติมีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายปัจจัย ดังที่ Aiken (1970, pp. 551-596) กล่าวถึงเจตคติมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์และผลสัมฤทธิ์ก็ส่งผลกระทบต่อเจตคติเช่นกัน นอกจากนี้ วิธีการสอนมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และเจตคติของนักเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์ (Papanastasiou, 2008, pp. 24-30) และในประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียน พบว่า หนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ เจตคติ (ศรัณย์ จันทศรี และ

น้อมจิต กิตติโชติ พาณิชย์, 2557: 62-79) และดวงเดือน อ่อนน้อม และคณะ (2536) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสอนได้โดยตรง แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือได้รับการปลูกฝังทีละเล็กทีละน้อยกับตัวนักเรียนผ่านทางกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูมีส่วนสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่มีต่อคณิตศาสตร์ซึ่งอาจเป็นตัวอย่างวิธีสอนหรือลำดับขั้นวิธีการสอนดังนั้นครูควรฝึกให้นักเรียนนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาขยายผลหรือสภาพจริงในชีวิตประจำวันให้นักเรียนเห็นว่าคณิตศาสตร์ไม่ใช่เรื่องไกลตัว

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว จึงควรมีการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนสนใจและได้ลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับที่ Bonwell, J. A. Eison (1991) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป ซึ่งแนวทางการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ตามแนวคิดของไมตรี อินประสิทธิ์ (2557) ได้กล่าวว่า วิธีการแบบเปิดเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งสำหรับการสอนโดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเฉพาะความแตกต่างทางด้านการสอน ซึ่งวิธีการแบบเปิดเป็นแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันใช้วิธีการคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยวิธีการแบบเปิดมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเสนอปัญหาปลายเปิด ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ขั้นที่ 3 การอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียน และขั้นที่ 4 การสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน ด้วยวิธีการสอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นแนวทางการสอนรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัยเป็นโรงเรียนหนึ่งที่ประสบปัญหาเรื่องของคะแนน O-Net ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศและนักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีกับวิชาคณิตศาสตร์ (โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย, 2561) และเมื่อผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจเบื้องต้นพบว่า นักเรียนยังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบท่องจำสูตร และนักเรียนยังเป็นผู้รับความรู้จากครูเท่านั้น เมื่อได้มีโครงการที่ทางผู้วิจัยได้เข้าไปช่วยเหลือในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนกับครูผู้สอน โดยการเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรกว่านักเรียนมีเจตคติอย่างไรต่อการจัดการเรียนรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรที่ศึกษา คือ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก โดยศึกษาในประเด็นดังนี้ 1) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 108 คน

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนจำนวน 1 ห้องเรียน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

5. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและเทคนิคการสร้างแบบสอบถามเจตคติ 2) วิเคราะห์กำหนดนิยามพฤติกรรมที่ต้องการวัดให้ชัดเจนโดยแบบประเมินเจตคติ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับ ด้านคุณภาพการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) จัดทำโครงร่างแบบสอบถามเจตคติตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ 4) นำแบบสอบถามเจตคติให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 3 คน เพื่อดูความสอดคล้องระหว่างรายการ ข้อคำถามกับนิยามของพฤติกรรมเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (IOC) ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้คือมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67-1.00 แสดงว่าแบบสอบถามเจตคติมีความเหมาะสม 5) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์เป็นฉบับเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

5.2 การสร้างและหาคุณภาพแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและเทคนิคการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) วิเคราะห์กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดให้ชัดเจนโดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านคุณภาพการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) จัดทำโครงร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ 4) นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 3 คน เพื่อดูความสอดคล้องระหว่างรายการ ข้อคำถามกับนิยามของพฤติกรรมเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (IOC) ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ที่ยอมรับได้คือมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67-1.00 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีความเหมาะสม 5) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์เป็นฉบับเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

7. เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ใช้เกณฑ์การศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ระดับคุณภาพ	ช่วงคะแนน
มากที่สุด	4.51-5.00
มาก	3.51-4.50
ปานกลาง	2.51-3.50
น้อย	1.51-2.50
น้อยที่สุด	0.00-1.50

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านคุณภาพการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D.= 0.51) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านคุณภาพการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D.= 0.42) รองลงมาคือ ด้านครูผู้สอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D.= 0.50) อันดับที่สามคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D.= 0.57) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.54) ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในภาพรวม

ด้านที่	เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์	ระดับปฏิบัติการ			อันดับ
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	
1	ด้านคุณภาพการเรียนรู้	4.81	0.42	มากที่สุด	1
2	ด้านครูผู้สอน	4.70	0.50	มากที่สุด	2
3	ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.69	0.57	มากที่สุด	3
4	ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.66	0.54	มากที่สุด	4
รวมเฉลี่ย		4.72	0.51	มากที่สุด	-

ผลการศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เมื่อพิจารณาแบบแยกรายด้าน พบว่า

1. เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านคุณภาพการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D.=

0.42) และเมื่อพิจารณาตามรายการ พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.90$, S.D.=0.31) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนมีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.85$, S.D.=0.37) นักเรียนได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์และชัดเจน และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.85$, S.D.=0.37) ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นด้านคุณภาพการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ได้รับความรู้และเกิดทักษะ เกิดกระบวนการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ จากการลงมือปฏิบัติ รู้สึกมีความสุข สนุกในการเรียนรู้ กล้าแสดงออกมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังความคิดเห็นของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ 1) สนุกได้ความรู้ที่มากขึ้นไม่น่าเบื่อได้ลงมือทำเองได้เจอเพื่อนใหม่ที่สนุกเพราะได้ทำกิจกรรมที่มีความสนุกเลยจำง่าย 2) รู้สึกสนุกได้ทั้งจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ความรู้ที่ได้เรียนมาจะได้ลงมือทำกิจกรรมเองยิ่งสนุกมาก ๆ กว่าตอนเรียนแบบธรรมดาที่จะต้องมานั่งฟังครูอธิบายและก็ให้ทำงานหลังจากนั้นก็ส่งการบ้านน่าเบื่อสุดๆ แบบนี้เด็กไม่ได้ความคิดสร้างสรรค์ได้แค่ความรู้ 3) รู้สึกสนุกเพราะกิจกรรมนั้นเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ทำให้เด็กได้มีความคิดมากขึ้นและกล้าแสดงออกกับสังคมกล้าทำในสิ่งที่ตัวเองเป็น เช่น เป็นฮีโร่ เป็นต้น และมีความสามัคคีต่อกลุ่มของตนเอง 4) รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินกับคณิตศาสตร์สามารถเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีสามารถฝึกคิดเลขได้มากขึ้นง่ายขึ้นไม่เครียด 5) รู้สึกสนุกสนานกับการเรียนคณิตศาสตร์ ที่ได้ลงมือทำกิจกรรมเช่นซูเปอร์ฮีโร่ ไรต์มิลเลอร์และการหารลงตัวของตัวเองและอยากให้มีกิจกรรมแบบนี้อีกเพื่อจะได้มีความคิด 6) ได้ฝึกคิดได้เร็วโดยไม่ต้องท่องจำแบบเดิมทำแบบนี้ทำให้จำง่ายสนุก 7) รู้สึกสนุกสนานได้ฝึกความคิดมากขึ้นได้ในการหารลงตัว 8) ได้ความสนุกสนานและมีความเรียบง่ายมากขึ้นทำให้รู้สึกไม่เครียดกับการเรียนแบบปกติ ที่ทำให้เรา ไม่ยากกลับเป็นว่าอยากเรียนมากขึ้น 9) กิจกรรมคณิตศาสตร์นี้มีความสนุกสนาน กิจกรรมไม่ทำให้เครียดและรู้สึกยากกับคณิตศาสตร์

2. เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านครูผู้สอน พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D.=0.50) และเมื่อพิจารณาตามรายการ พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ครูให้คำอธิบายต่อข้อซักถามด้วยความเต็มใจและถูกต้อง ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=0.41) รองลงมา ได้แก่ ครูมีความเป็นกลาง ยุติธรรมไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.75$, S.D.= 0.44) และครูมีความสุขเป็นมิตรต่อผู้เรียน ($\bar{X} = 4.70$, S.D.=0.47) ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นด้านครูผู้สอน พบว่า นักเรียนรู้สึกอยากเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้นจากการสอนของครูที่ทำให้นักเรียนได้ความรู้และเข้าใจคณิตศาสตร์ ได้เรียนอย่างสนุกสนาน มีความสุขในการเรียน ดังความคิดเห็นของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ 1) รู้สึกว่าเราเรียนคณิตศาสตร์ไม่เก่ง แต่ครูสอนเข้าใจคือพอทำได้และไม่ยากเท่าไร 2) ได้ทั้งความรู้เพิ่มเติมจากการสอนแบบใหม่ของครู ได้ใช้จินตนาการได้เรียนแล้วไม่เครียด สนุก เพราะว่าครูสอนแบบนี้ไม่มีการตีกันและสนุกมาก 3) ครูสอนแบบนี้ทำให้ไม่เครียดผ่อนคลายสนุกไปกับการเล่นเกมการได้รางวัล

3. เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D.=0.57) และเมื่อพิจารณาตามรายการ พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัย ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=0.52) รองลงมา ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ความหลากหลาย ($\bar{X} = 4.70$, S.D.=0.57) และสื่อการเรียนการสอนเหมาะสมและเพียงพอ ($\bar{X} = 4.70$, S.D.=0.57) ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมจาก

กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย เช่น การดู ซุปเปอร์ฮีโร่ ที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน รวมถึงการเรียนรู้นอกห้องเรียน เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจคณิตศาสตร์มากขึ้น ดังความคิดเห็นของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ 1) ได้เป็นซุปเปอร์ฮีโร่และได้ทำตัวการ์ตูน ได้ฝึกคิดเรื่องการบวกการลบการหารการคูณการทำแบบคิด จำนวนได้มากขึ้น บางอย่างก็ง่ายจนทำได้บ้าง และบางอย่างทำไม่ได้บ้างแต่ก็พอทำได้ 2) รู้สึกสนุกสนานกับการเรียนคณิตศาสตร์มีตัวการ์ตูนเข้ามาด้วยทำให้อยากเรียนและอยากทำกิจกรรมมากขึ้น 3) การเอามาทำเป็นกิจกรรมคณิตศาสตร์และได้ออกไปนอกห้องเรียนทำให้คณิตศาสตร์สนุกขึ้นมากๆ และจำง่ายและได้ฝึกคิดเลขไปในตัวด้วยทำให้บวกลบคูณหารจำง่ายมาก

4. เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.54) และเมื่อพิจารณาตามรายการ พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการจัดการจัดการเรียนรู้ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ($\bar{X}=4.80$, S.D.= 0.41) รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.47) และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมและหลากหลายวิธี ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.57) ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะความรู้ ได้พัฒนากระบวนการคิด รู้รักความสามัคคี และความกล้าแสดงออกมากขึ้น ดังความคิดเห็นของนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ 1) รู้สึกว่าไม่ยากและไม่ง่าย เพราะแต่ละครั้งที่ทำรู้สึกว่ามันไม่เครียดมันรู้แล้วมีความสามัคคีในทีม 2) ทั้งง่ายทั้งสนุกไม่ยากและได้ความรู้จากการได้ทำกิจกรรม ได้ฝึกทักษะความคิดความสามัคคีของกันและกัน ได้เรียนในรูปแบบที่ไม่ค่อยเรียนบ่อยๆ ถ้าเป็นไปได้ก็อยากจะทำแบบนี้ทุกวัน 3) หาตัวเลขได้ง่ายขึ้นคิดเลขได้ง่ายขึ้นเข้าใจกับตัวเลขและคิดได้ง่ายขึ้น 4) สนุกและได้ความรู้ง่ายกว่าการเรียนธรรมดาและเข้าใจง่ายและได้เรียนนอกสถานที่ บางครั้งแล้วก็มีความกล้าแสดงออก 5) เป็นการเรียนแบบใหม่ให้เด็กได้คิด ความคิดสนุกสนานในการเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติของนักเรียนที่มีต่อคณิตศาสตร์ในด้านคุณภาพการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ได้รับความรู้และเกิดทักษะ เกิดกระบวนการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ จากการลงมือปฏิบัติ รู้สึกมีความสุข สนุกในการเรียนรู้ กล้าแสดงออกมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อาจเป็นเพราะวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและได้ฝึกทักษะการคิดมากขึ้น โดยมีสถานการณ์ปัญหาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและเป็นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปด้วยความสนุกสนาน โดยแนวทางในการสอนของครูที่ใช้ในการสอน คือ แนวทางการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ตามแนวคิดของไมตรี อินประสิทธิ์ (2557) ที่กล่าวว่า วิธีการแบบเปิดเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งสำหรับการสอนโดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเฉพาะความแตกต่างทางด้านการสอน ซึ่งวิธีการแบบเปิดเป็นแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันใช้วิธีการคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของอรษา เจริญยิ่ง (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

เพราะในการแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดจากหลายคนจึงจะช่วยให้นักเรียนสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกิดขึ้นจากนักเรียนในกลุ่มนั่นเอง การทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มช่วยให้นักเรียนอ่อนได้เรียนรู้แนวคิดในการแก้ปัญหาจากเพื่อนในกลุ่มทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ความสำเร็จของการทำกิจกรรมทำให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจและมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้นพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่อไป ในระหว่างที่นักเรียนดำเนินการแก้ปัญหาโดยการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันนั้น ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยเฉพาะนักเรียนอ่อน ซึ่งมีผลดีต่อการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาเจตคติที่ดีขึ้นต่อคุณภาพของการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของตนเอง

2. จากผลวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านครูผู้สอน สิ่งที่นักเรียนได้สะท้อนให้เห็นชัดเจน คือ นักเรียนรู้สึกอยากเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้นจากการสอนของครูที่ทำให้นักเรียนได้ความรู้และเข้าใจคณิตศาสตร์ ได้เรียนอย่างสนุกสนาน มีความสุขการเรียน เนื่องมาจากครูผู้สอนได้ปรับบทบาทและพฤติกรรมการสอนจากเดิมที่เป็นผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้นำเสนอสถานการณ์และสร้างเงื่อนไขให้นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูมีหน้าที่คอยสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือในสิ่งที่ผู้เรียนเกิดความยุ่งยากในการเรียน โดยครูให้ความสำคัญกับวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนและฝึกให้ผู้เรียนได้นำเสนอสิ่งที่ตนเองได้แก้ปัญหาจึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและเข้าใจเนื้อหามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชา สำราญใจ (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. จากผลวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมจากกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน รวมถึงการเรียนรู้ในห้องเรียน เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจคณิตศาสตร์มากขึ้น เนื่องมาจากครูปรับวิธีการการสอนที่เน้นทักษะในการคิดของผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องมีสื่อการเรียนรู้อันครูจะต้องใช้ในการนำเสนอสถานการณ์และสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ดังกล่าว โดยเน้นการฝึกปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาจากสื่อที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมและการกำหนดสถานการณ์ปัญหา จึงทำให้บรรยากาศในการเรียนเกิดความสนุกสนาน ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรลดา จิตรกุล (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อรูปธรรมส่งผลให้นักเรียนสามารถรู้และเข้าใจเนื้อหาเรื่องปริมาตรได้มากขึ้น เนื่องจากการใช้สื่อรูปธรรมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสร้างสื่อการเรียนเองเกิดความกล้าแสดงออกและเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียน

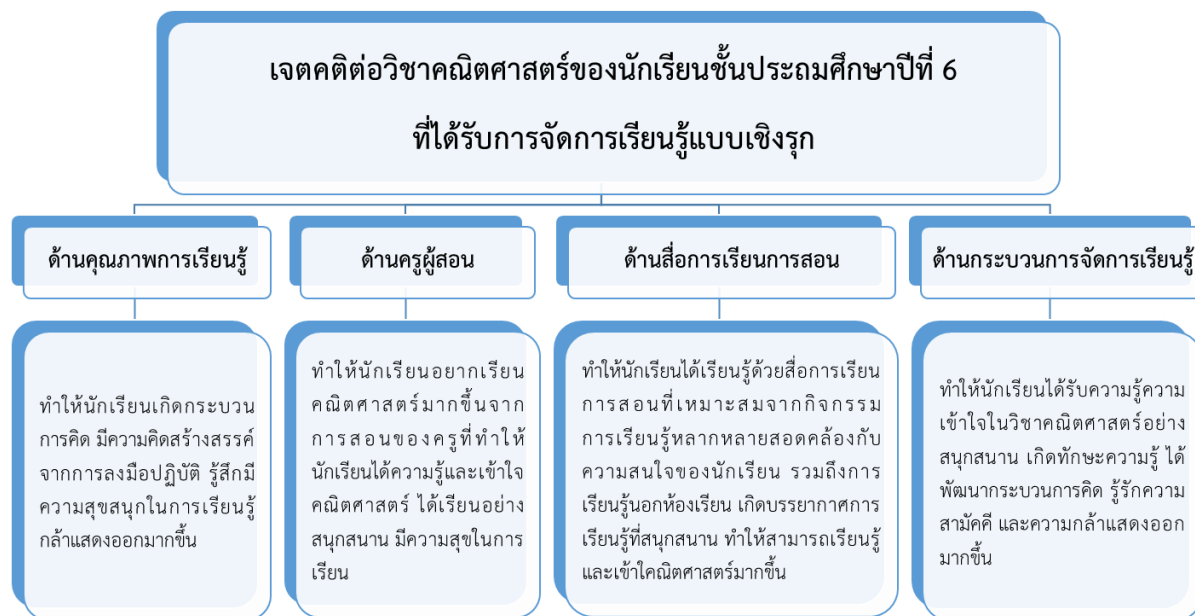
4. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะความรู้ ได้พัฒนากระบวนการคิด รู้รักความสามัคคี และความกล้าแสดงออกมากขึ้น เนื่องมาจากการที่ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมแบบเชิงรุกและเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ให้ผู้เรียนออกมาแสดงความคิดเห็นของตนเอง รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดกับครูและเพื่อนในห้อง นอกจากนี้ผู้สอนยังมีการจัดลำดับขั้นตอนสถานการณ์อย่างเป็นลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไปยาก เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในการคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ซึ่ง Bonwell J.A.

Eison (1991) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ว่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป และสอดคล้องกับไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของ Active Learning เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมีการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันและร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการศึกษาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เป็นการศึกษารูปแบบการสอนที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ สรุปเป็น 4 ประการ ได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านคุณภาพการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ได้รู้และเกิดทักษะ เกิดกระบวนการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ จากการลงมือปฏิบัติ รู้สึกมีความสุข สนุกในการเรียนรู้ กล้าแสดงออกมากขึ้น

2. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านครูผู้สอน ทำให้นักเรียนรู้สึกอยากเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้นจากการสอนของครูที่ทำให้นักเรียนได้ความรู้และเข้าใจคณิตศาสตร์ได้เรียนอย่างสนุกสนานและมีความสุขในการเรียน

3. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านสื่อการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมจากกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน รวมถึงการเรียนรู้นอกห้องเรียน เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจคณิตศาสตร์มากขึ้น

4. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะความรู้ ได้พัฒนากระบวนการคิด รู้รักความสามัคคี และความกล้าแสดงออกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านคุณภาพการเรียนรู้ พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปหายากตามลำดับ ดังนั้น ควรมีการวางแผนและการวิเคราะห์เนื้อหาที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมให้เป็นลำดับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน จากเรื่องที่ยากไปหาเรื่องที่ยากและปรับระยะเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านครูผู้สอน พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ ครูให้ความสนใจต่อผู้เรียนทุกคน ดังนั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและใช้เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนสนใจและสามารถเรียนรู้อย่างเข้าใจมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึงตลอดการทำกิจกรรม

1.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ บรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้น ควรมีการปรับบรรยากาศให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องราว โดยให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการสอนของครู ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนสื่อการสอนและวิธีการใช้สื่อ รวมถึงการพาออกนอกสถานที่ โดยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์

1.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า รายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น ควรมีการปรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นลำดับขั้นตอนฝึกทักษะให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น โดยสอดแทรกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตโดยอาศัยตัวอย่างการใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงไปสู่การใช้ชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเจตคติในรายวิชาอื่นๆ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

2.2 ควรใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อศึกษาเจตคติต่อรายวิชาคณิตศาสตร์

2.3 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติต่อรายวิชาคณิตศาสตร์ในด้านอื่นๆ และนำไปวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- จิตรลดา จิตรกุล. (2559). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สื่อรูปธรรมเรื่อง ปริมาตร ของ นักศึกษาสาขาวิชาท่องเที่ยวระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ห้อง 1 วิทยาลัยเทคโนโลยี พายัพและบริหารธุรกิจ. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). **Active Learning**. แหล่งที่มา <https://genedu.kku.ac.th/mainweb/New%20Site2014/activity/อบรมActiveLearningอุดร6-8มีค60/ActiveLearning68032016.html> สืบค้นเมื่อ 2 ม.ค. 2563.
- ดวงเดือน อ่อนน้อม และคณะ. (2536). **การสร้างเสริมสมรรถภาพคณิตศาสตร์ของครูประถมศึกษา**. รายงาน การวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไมตรี อินประสิทธิ์. (2557). **กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน**. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัย คณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย. (2561). **เอกสารรายงานการวิเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: โรงเรียน เทศบาลวัดรัตนชัย**.
- วิชา สำราญใจ. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**.
- ศรัณย์ จันทศรี และน้อมจิต กิตติโชติพานิชย์. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขตพระโขนง. **วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง**. 23(1). 62-79.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- อรษา เจริญยิ่ง. (2560). **การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องคู่อันดับและกราฟ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดลาดหญ้าไทร (สิงหวิทยาคาร) โดยการเรียนรู้ แบบเชิงรุก (Active Learning)**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Aiken Jr L. R. (1970). Attitudes towards mathematics. **Review of Educational Research**. 40(4). 551-596.
- Bonwell, J.A. Eison. (1991). **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom**. ERIC Digest. Washington D. C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education.
- McLeod, D. (1992). **Research on affect in mathematics education: a reconceptualization**. In Grows (Ed.), **Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning**. New York: McMillan Publishing Company.
- Papanastasiou, C. (2008). A Residual Analysis of Effective Schools and Effective Teaching in Mathematics. **Studies in Educational Evaluation**. 34(1). 24-30.

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับการแก้โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้น
ตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา*
THE CONSTRUCTION OF LEARNING ACTIVITY PACKAGE BASE ON PROBLEM BASE
LEARNING FOR WORD PROBLEM SOLVING IN LINEAR EQUATION FOR
MATHAYOMSUKSA 1 OF BANCHANGKARNCHANAKULWITTAYA SCHOOL

¹เจนจิรา ดาวสือ Jenjira Daosue, ²อารีรักษ์ ชัยวร Areeruk Chaiworn,

³สาธินี เลิศประไพ Satinee Lertprapai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

E-mail: jenjiradaosue2535@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองตามแบบแผนวิธีวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t – test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.04/76.20 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมากขึ้นไป เป็นจำนวนร้อยละ 70.80

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to create of learning activity package base on problem base learning for word problem solving in linear equation for Mathayomsuksa 1 students to be effective in accordance with specified criteria, 2) to study the academic achievement on word problem solving in linear equation for Mathayomsuksa 1 students after using the activity package base on problem base learning, 3) to study the satisfaction of Mathayomsuksa 1 students towards using the activity package base on problem base learning. This research was an experimental research based on one-group test after learning with a statistic criterion. The research instruments were 1) Problem-based learning management plan, 2) learning activity package of problem base learning, 3) achievement test of word problem solving in linear equation, and 4) the satisfaction questionnaires of Mathayomsuksa 1 students. Data were analyzed using descriptive statistics consisted of mean, standard deviation, and t-test. Results showed that 1) the learning activity package base on problem base learning for word problem solving in linear equation for Mathayomsuksa 1 students with a required efficiency value of 81.04/76.20. 2) the academic achievement on word problem solving in linear equation for Mathayomsuksa 1 students after using the activity package base on problem base learning was statistically higher than criterion the 70 percentage was statistically significant at .05. 3) the satisfaction of students towards the learning packages a higher level equal 70.80 percent.

Keywords: Learning Activity Package, Problem Base Learning, Mathayomsuksa Students

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผนสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่นๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 10)

จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติ (O - Net) ในปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา จังหวัดระยอง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่ามีจำนวนนักเรียนผู้เข้าสอบ 459 คน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 26.16 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศและในมาตรฐาน ค4.2 ใช้निพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และแบบจำลองทางคณิตศาสตร์อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหาได้ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.98 ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 50 ของ

คะแนนทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนขาดทักษะกระบวนการวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางการศึกษาค้นคว้าและทักษะการแก้ปัญหา ครูผู้สอนจึงต้องเร่งพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาและใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาให้นักเรียน ได้บรรลุจุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนอาจเปลี่ยนวิธีการสอน จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2561)

จากการทบทวนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของวาสนา ภูมิ (2555) ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – Based Learning) เรื่องอัตราส่วนและร้อยละที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวางคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาวางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเห็นได้ว่า การเปลี่ยนวิธีการสอนเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการเปลี่ยนวิธีการสอนจากที่เคยสอนแบบบรรยายในชั้นเรียนแบบปกติเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) เพื่อที่จะให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมีความรู้ความเข้าใจโดยแท้จริงไม่ใช่การท่องจำเพียงอย่างเดียว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการการแก้ปัญหาซึ่งเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่ง เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบท (Context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นหลักที่ผู้เรียนจะนำความรู้ไปใช้ได้จริงในอนาคต (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545, หน้า 12)

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้นและตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ในการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ซึ่งเป็นเนื้อหาในหนังสือเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระบุมาตรฐานและตัวชี้วัดที่นักเรียนจะต้องเรียน ดังนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ ค1.3 ใช้นิพจน์ สมการ และอสมการ อธิบายความสัมพันธ์หรือช่วยแก้ปัญหา ที่กำหนดให้ ซึ่งมีตัวชี้วัดคือ เข้าใจและใช้สมบัติของการเท่ากัน และสมบัติของจำนวน เพื่อวิเคราะห์ และแก้ปัญหาโดยสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สำหรับการแก้โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองตามแบบแผนวิธีวิจัยแบบกลุ่มเดียวและวัดผลหลังการทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา จังหวัดระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวน 10 ห้องเรียน 400 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา จังหวัดระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 25 คน ได้จากการสุ่มนักเรียนที่มีความสนใจในการเรียนการสอนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับการแก้โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 5 แผน

3.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับการแก้โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ชุด

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งกำหนดช่วงความรู้สึกของบุคคลเป็น 5 ช่วง คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 5 แผน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และคู่มือการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ 2) ศึกษารูปแบบการ

จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง 4) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ และด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 3 ท่าน ประเมินและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ ตัวชี้วัด และ 5) แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.2 การสร้างและหาคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลำดับการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และคู่มือการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ 2) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) สร้างชุดกิจกรรม เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้ โดยจัดชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ชุด 4) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อการตรวจสอบคุณภาพ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และ 5) แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว มีลำดับการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน และวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จากเอกสารและตำราเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ 2) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 4) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสิงห์สมุทร จังหวัดชลบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ซึ่งได้ผ่านการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวมาแล้ว จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนก โดยตรวจให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับข้อสอบที่นักเรียนตอบถูกและให้ 0 คะแนน สำหรับข้อสอบที่นักเรียนตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 ตัวเลือก และ 5) คัดเลือกข้อสอบที่มีความยาก ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

4.4 การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อกำหนดแนวทางสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน 2) สร้างต้นฉบับแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน และด้านสื่อการเรียนรู้ 3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรง ความเหมาะสมในการใช้ภาษาในแต่ละข้อ และความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนรู้ 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามที่มีดัชนีความ

สอดคล้อง ต่ำกว่า 0.50 แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง และ 6) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ได้ไปสอบถามนักเรียนกลุ่มเป้าหมายและนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละต่อไป

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_1 / E_2) โดยกำหนดเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กำหนดว่า คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70 หมายถึง มีผลการเรียนดี และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมากขึ้นไปเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 โดยนำคะแนนความพึงพอใจมาคำนวณหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของการทำแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรมหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม (E_1) และ ประสิทธิภาพของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E_2)

ผลการประเมิน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนร้อยละ
ประสิทธิภาพ ของการทำแบบทดสอบ ท้ายชุดกิจกรรมหลังเรียน (E_1)	25	50	40.52	81.04
ประสิทธิภาพ ของการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E_2)	25	20	15.24	76.20

จากตารางที่ 1 พบว่า จากการทำแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรมหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม (E_1) รวม 5 ชุด มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.04 และประสิทธิภาพของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E_2) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.20 ดังนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.04/76.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70

	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	เกณฑ์ ร้อย ละ 70	การทดสอบ ค่าที (t)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	25	20	15.24	2.047	14	3.029*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมนี้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว จำนวน 25 คน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านการจัดการเรียนรู้	26.40	48.00	26.80	2.40	0.00
	70.40*				
2. ด้านครูผู้สอน	40.00	36.00	26.80	2.40	0.00
	76.00*				
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	30.67	37.33	26.80	2.40	0.00
	68.00*				
รวม	30.40	40.40	26.80	2.40	0.00
	70.80*				

* คือ ร้อยละของนักเรียนที่มีความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป

จากตารางที่ 3 ที่แสดงคะแนนของความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว จำนวน 25 คน รวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน และด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่านักเรียนที่มีความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.80 เป็นตามที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.04/76.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรมหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 81.04 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.20 แสดงว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และนำไปสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบและวิธีที่เหมาะสม คือได้ศึกษาหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลงมือสร้างชุดกิจกรรมแล้วนำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขทั้งเนื้อหา ทำให้ชุดกิจกรรมมีความชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมต่อการเรียนรู้ นักเรียนได้ค้นคว้าหาคำตอบของปัญหาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ฝึกคิด ฝึกทำ ระดมสมอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริกัลยา สิงิมาตร (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎี constructivist และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ PBL ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง บทประยุกต์ 2 ผลพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎี constructivist และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ PBL ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.28/75.81 และ 81.81/77.36 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 และมีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6549 และ 0.6663 ตามลำดับ ซึ่งมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป และนอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรพิน คำยา (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ความสามารถด้านคิดวิเคราะห์เจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ TGT และแบบ PBL ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทีมแข่งขัน (TGT) และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มีประสิทธิภาพ 85.15/83.58 และ 81.79/80.12 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ทั้งการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ TGT และ แบบ PBL ช่วยเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดวิเคราะห์

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 15.24 คิดเป็นร้อยละ 76.20 แสดงว่า การสอนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป เป็นไปตามที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเมธาวิ อานพรหม (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการ เรื่อง เลขยกกำลัง เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยทำการทดสอบหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวาสนา ภูมิ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ที่มีต่อ

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังได้รับการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.80 เป็นไปตามที่ตั้งไว้ เห็นได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากถึงพึงพอใจมากที่สุดกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสม เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทำให้ชุดกิจกรรมสร้างความสนใจของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการค้นคว้าหาคำตอบ บรรยายภาคในการเรียนที่เปลี่ยนไปจากเดิมส่งผลให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถ ความรู้ ความคิด ในการแก้ไขปัญหาทำให้เกิดความประทับใจและความรู้สึกที่ดีในการเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้มีการวางแผนจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบตามหลักวิชาการ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสม ทำให้ชุดกิจกรรมนี้ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกันแก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆ โดยนักเรียนได้ฝึกค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้และมีความคิดอย่างเป็นระบบ สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อันเป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียนมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ และมองเห็นปัญหา หรือผู้สอนสามารถกำหนดปัญหาที่ผู้เรียนสนใจในการค้นคว้าหาคำตอบ
 2. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ผู้เรียนจะต้องอธิบายสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
 3. ขั้นศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนจะต้องค้นคว้าหาคำตอบของปัญหา กำหนดสิ่งที่ต้องการค้นคว้า และทำการค้นคว้าจากหลากหลายแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้มีข้อมูลในการแก้ไขปัญหามากที่สุด
 4. ขั้นสังเคราะห์ความรู้ ผู้เรียนจะต้องพิจารณาข้อมูลต่างๆ นำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามารวบรวมเปลี่ยนแปลงเรียนรู้กับสมาชิกภายในกลุ่ม ร่วมกันอภิปราย และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหา โดยมีการแสดงวิธีการหาคำตอบ และสามารถอธิบายที่มาของคำตอบนั้นได้
 5. ขั้นสรุปคำตอบ แต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเองและประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
 6. ขั้นนำเสนอและประเมินผล ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้นำมาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลายผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน
- สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นเป็นอย่างดี มีการรับฟังความคิดเห็นต่างๆ จากผู้เรียน ให้คำชี้แนะกับผู้เรียนอย่างทั่วถึง ไม่ลำเอียงหรืออคติ สร้างความรู้สึกร่วมกันเองระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

1.2 ควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปประยุกต์ใช้ในสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นอื่นๆ หรือนำไปใช้ในชั้นเรียนมากขึ้น

1.3 ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานแต่ละครั้ง ผู้สอนต้องเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ทั้งเตรียมอุปกรณ์ เอกสาร รวมทั้งเตรียมตัวในการแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ไว้ล่วงหน้าแล้ว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในเนื้อหาคณิตศาสตร์เรื่องอื่นๆ เช่น จำนวนเต็ม เศษส่วนและทศนิยม คู่อันดับและกราฟ เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาผลการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาทักษะความสามารถในตัวแปรอื่นๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา การเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- มัทธรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning). **วารสารวิชาการ**. 5(2). 11-17.
- เมธาวี อานพรหม. (2557). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเรื่อง เลขยกกำลัง เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ระติยา อังคุระษี. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วาสนา ภูมิ. (2555). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – Based Learning) เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2561). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา ฉบับที่ 5. แหล่งที่มา http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM3_2560.pdf สืบค้นเมื่อ 3 ต.ค. 2561.
- สิริกัลยา สิงธิมาตร. (2557). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรพิน คำยา. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ TGT และแบบ PBL ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร โดยใช้เทคนิค
KWDL ที่มีผลต่อทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*

EFFECTS OF MATHEMATICS LEARNING ACTIVITIES ON SURFACE AREA AND
VOLUMES USING KWDL TECHNIQUES ON PROBLEM SOLVING SKILL AND
LEARNING ACHIEVEMENT OF MATHAYOMSUKSA III STUDENTS

¹อรุณี เต็งศรี Arunee Tengsri, ²รักพร ดอกจันทร์ Rakporn Dokchan,

³อภิสิทธิ์ ภาคพงศ์พันธุ์ Apisit Pakapongpun

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

E-mail: rakporn@buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่มีคะแนนสอบ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ จำนวน 52 คน โดยการรับสมัครตามความสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 7 แผน แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบที ผลการวิจัยสรุปพบว่า 1) ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์, พื้นที่ผิวและปริมาตร, เทคนิค KWDL, ทักษะการแก้ปัญหา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purpose of this research paper was to develop mathematical problem solving skills and mathematics learning achievement on surface area and volumes of mathayomsuksa III after receiving learning activities using KWDL technique. The sample of this study was 52 volunteers, who had an exam score of the surface area and volumes in first semester lower than 60 percent of the criteria, in Mathayomsuksa III students in the second semester of academic year 2019 at Chonkanyanukoon School, Chonburi. The instruments used in study were, 7 lesson plans, mathematical problem solving skills test with reliability of 0.83 and mathematics learning achievement on surface area and volumes test with reliability of 0.85. The hypothesis were tested using t-test. The findings were as follows: 1) The mathematical problem solving skills on surface area and volumes of mathayomsuksa III after receiving learning activities using KWDL technique was statistically higher than the criterion of 60 percent of the exam score at the .05 level of significance. 2) The mathematics learning achievement on surface area and volumes of mathayomsuksa III after receiving learning activities using KWDL technique was statistically higher than the criterion of 60 percent of the exam score at the .05 level of significance.

Keywords: Mathematics Learning Activities, Surface Area and Volumes, KWDL Techniques, Problem Solving Skill, Learning Achievement

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาของชาติ เนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความเจริญในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานในการคิด การสร้างองค์ความรู้และการทำงาน (อัมพร ม้าคนอง, 2557) นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และใช้ในชีวิตประจำวันได้ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 56) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้วิชาคณิตศาสตร์เป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 8) โดยกำหนดสาระหลักที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคนเป็น 6 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ สาระที่ 2 การวัด สาระที่ 3 เรขาคณิต สาระที่ 4 พีชคณิต สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น และสาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552, หน้า 2-3)

ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นความสามารถหรือความชำนาญในการใช้ความรู้

คณิตศาสตร์แก้ปัญหาหรือทำงานที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ (อัมพร ม้าคนอง, 2554) แบ่งออกเป็น 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการแก้ปัญหา 2) ทักษะการให้เหตุผล 3) ทักษะการสื่อสาร สื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ 5) ทักษะการเชื่อมโยง และ 6) ทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552, หน้า 3) สำหรับทักษะการแก้ปัญหจะช่วยทำให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมีระเบียบขั้นตอนในการคิด รู้จักตัดสินใจที่ถูกต้อง และเป็นนักแก้ปัญหาที่ดี (สิริพร ทิพย์คง, 2539, หน้า 61) ตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานที่นักเรียนสามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ตลอดชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2550, หน้า 17)

ถึงแม้ว่าวิชาคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญและทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะพื้นฐานที่ใช้แก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน แต่รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 – 2560 ของโรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำคะแนนเฉลี่ยรายวิชาคณิตศาสตร์ได้ 51.61 คะแนน, 49.73 คะแนน และ 46.55 คะแนน ซึ่งมีคะแนนลดน้อยลงจากปีก่อน ในส่วนของปีการศึกษา 2560 เมื่อพิจารณาคะแนนสอบแยกตามสาระ พบว่า สาระการวัด เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ปริมาตร และความจุ เป็นสาระที่นักเรียนทำคะแนนเฉลี่ยได้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับสาระอื่นๆ และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนชลกันยานุกูล ผู้สอนรายวิชา ค23101 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร พบว่า นักเรียนจำนวน 205 คน ทำคะแนนสอบเก็บคะแนนและคะแนนสอบกลางภาคเรียนในเนื้อหานี้ได้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน คือ ร้อยละ 60 โดยสาเหตุเกิดจากนักเรียนวิเคราะห์โจทย์ปัญหาไม่ได้ ขาดการคิดอย่างเป็นระบบ เพราะโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เป็นข้อความเรียงที่ตัวเลขรวมอยู่ในข้อความนั้นๆ นักเรียนต้องเข้าใจโจทย์ปัญหา ระบุสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และหาในสิ่งที่โจทย์ต้องการซึ่งยากที่จะแก้ปัญหาได้ในทันที (ชินกมล กมลานนท์, 26 มี.ค. 2561)

เทคนิค KWDL เป็นเทคนิคการสอนที่พัฒนาทักษะทางการอ่านให้มีคุณภาพ มีการเขียนผังสัมพันธ์ทางความหมาย (semantic mapping) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การสอนทักษะภาษา สามารถนำมาประยุกต์ในการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ได้ มีขั้นตอนการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอน เค (K, What we know) นักเรียนรู้อะไรบ้างในเรื่องที่จะเรียนหรือสิ่งที่โจทย์บอกให้ทราบมีอะไรบ้าง ขั้นตอน ดับเบิลยู (W, What we want to know) นักเรียนหาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบหรือสิ่งที่นักเรียนต้องการรู้ ขั้นตอน ดี (D, What we do to find out) นักเรียนจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อหาคำตอบตามที่โจทย์ต้องการหรือสิ่งที่ตนเองต้องการรู้ และขั้นตอน แอล (L, What we learned) นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และตรวจคำตอบ (Carr and Ogle, 1987 อ้างถึงใน ฤชญา วรพิน, 2554, หน้า 18) นอกจากนี้เทคนิค KWDL ยังเป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยชี้นำความคิด ทำให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฤชญา วรพิน, 2554, หน้า 21) ดังเช่นงานวิจัยของจักรพงษ์ ผิวฉวน (2556, หน้า 51) ซึ่งกล่าวถึงเทคนิค KWDL ไว้ว่า เป็นขั้นตอนที่ช่วยในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์โจทย์ปัญหาและจัดลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ ช่วยทำให้เข้าใจโจทย์ปัญหาได้อย่างชัดเจน เพื่อได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิค KWDL ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและ

ปริมาตร โดยใช้เทคนิค KWDL ที่มีผลต่อทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนคณิตศาสตร์สามารถนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้เทคนิค KWDL ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ด้วยการทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียว วัตหลังการทดลองครั้งเดียว (One-group posttest-only design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีคะแนนสอบ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ จำนวน 205 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่มีคะแนนสอบ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ จำนวน 52 คน โดยการรับสมัครตามความสมัครใจ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนชลกันยานุกูล เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ประกอบด้วย 1) รูปเรขาคณิตสามมิติ 2) ปริมาตรของปริซึมและทรงกระบอก 3) ปริมาตรของพีระมิดและกรวย 4) ปริมาตรของทรงกลม และ 5) พื้นที่ผิวของปริซึมและทรงกระบอก

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 7 แผน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 2) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบอัตนัย 1 ชุด จำนวน 4 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.54 – 0.64 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.63 – 0.75 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบปรนัย 4 ตัวเลือก 1 ชุด จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.27 – 0.80 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31 – 0.77 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

- 1) รับสมัครกลุ่มตัวอย่างตามความสนใจและสมัครใจ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่มีคะแนนสอบ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ จำนวน 52 คน
- 2) ชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร เพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
- 3) ดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่างโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 นอกคาบเรียนปกติ เป็นระยะเวลา 16 คาบ คาบละ 50 นาที
- 4) นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร มาทดสอบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำนวน 1 คาบ เป็นเวลา 50 นาที และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร มาทดสอบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ จำนวน 1 คาบ เป็นเวลา 50 นาที หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร และ
- 5) ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

6. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

6.1 สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) หาค่าความสอดคล้องในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ และหาค่าความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับคำถามในแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 2) หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 3) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค และ 5) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้สูตร KR - 20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson formula)

6.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ 1) ตรวจสอบผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ใช้การทดสอบที (t - test for one sample) 2) หาค่าเฉลี่ย และ 3) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 วิเคราะห์ผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL โดยใช้การทดสอบที (t - test for one sample)

7.2 วิเคราะห์ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL โดยใช้การทดสอบที (t - test for one sample)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าสถิติทดสอบที ของทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร

กลุ่มตัวอย่าง	n	df	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	μ_0	S	t	p
คะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	52	51	40	34.40	24	4.96	15.139*	.000

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าสถิติทดสอบที ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร

กลุ่มตัวอย่าง	n	df	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	μ_0	S	t	p
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์	52	51	15	10.21	9	1.75	4.985*	.000

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร โดยใช้เทคนิค KWDL ที่มีผลต่อทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยใช้เทคนิค KWDL เป็นเทคนิคที่ฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า แต่ละขั้นตอนจะต้องเขียนอะไรลงในแผนผัง KWDL ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 K (What we know) ระบุสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ เป็นขั้นตอนที่เตรียมความรู้พื้นฐาน ระดมความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่เราอ่านว่ารู้อะไรอยู่บ้างแล้ว ขั้นที่ 2 W (What we want) ระบุสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ นักเรียนเขียนสิ่งที่โจทย์ต้องการให้หา ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนคิดและบอกสิ่งที่ต้องการรู้เพิ่มเติม ซึ่งบ่อยครั้งที่นักเรียนพบโจทย์ปัญหาในลักษณะที่บอกข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอที่จะหาคำตอบได้ทันที เป็นขั้นตอนที่จะวางแผนคิดหาคำตอบจากข้อมูลที่มีอยู่ ขั้นที่ 3 D (What we do) การวางแผนแก้ปัญหาและการดำเนินการแก้ปัญหาตามแผน นักเรียนเขียนลำดับขั้นตอนการวางแผนเป็นการช่วยบันทึกว่าได้ทำอะไรไปบ้างแล้ว และจะต้องทำอะไรต่อไป โดยระบุถึงวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างชัดเจน แล้วจึงอาศัยข้อมูลจากสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ในขั้นที่ 1 K (What we know) มาแสดงวิธีทำเพื่อหาคำตอบตามแผนการจนเสร็จสิ้น และขั้นที่ 4 L (What we learned) การสรุปคำตอบ เป็นการสรุปคำตอบของปัญหา ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาคำตอบได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555, หน้า 78) กล่าวว่าในการเริ่มต้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแก้ปัญหา ผู้สอนจะต้องสร้างพื้นฐานให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับกระบวนการแก้ปัญหาซึ่งมีอยู่ 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหาหรือวิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่ 2 การวางแผนแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา และขั้นที่ 4 ตรวจสอบการแก้ปัญหาหรือมองย้อนกลับ นอกจากนี้ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ครูยังสามารถตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้ กล่าวคือ ในแต่ละปัญหานักเรียนต้องแยกแยะประเด็นของโจทย์เพื่อบันทึกลงในแผนผัง KWDL นักเรียนจะพยายามเขียนสิ่งที่นักเรียนรู้ลงในแผนผังมากที่สุดแม้จะเป็นโจทย์ซึ่งเป็นปัญหาใหม่ที่นักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จึงทำให้ครูทราบว่านักเรียนไม่เข้าใจปัญหาในจุดไหน ผู้สอนก็จะช่วยอธิบายเพิ่มเติมให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาจนสำเร็จได้

เนื่องด้วยเนื้อหาคณิตศาสตร์เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรส่วนใหญ่จะเป็นโจทย์ปัญหา มีข้อความค่อนข้างยาวแทรกด้วยตัวเลข ยากแก่การอ่านทำความเข้าใจ ตรงกับคำกล่าวของวีชรา เล่าเรียนดี (2554, หน้า 130-131) กล่าวว่า การสอนคณิตศาสตร์โดยเฉพาะด้านโจทย์ปัญหา นักเรียนทุกระดับชั้นจะมีปัญหามากที่สุด เนื่องจากการอ่านโจทย์ไม่เข้าใจชัดเจน วิเคราะห์โจทย์ไม่เป็น จึงเหมาะที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เพราะเทคนิค KWDL ช่วยทำให้นักเรียนสามารถค้นหาข้อมูลจากโจทย์ปัญหา จัดลำดับความคิด และแยกแยะประเด็นปัญหาอย่างเป็นระบบ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจปัญหา สามารถแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับคำกล่าวของ Shaw Chambless Chessin Price & Beardain (1997, pp. 482-486) ที่ว่า เทคนิค KWDL เป็นเทคนิคการสอนสำหรับช่วยการอ่านเพื่อเพิ่มความเข้าใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับวิชาคณิตศาสตร์ในการพัฒนาทักษะ และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ยากและซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของจักรพงษ์ วัฒนวล (2556, หน้า 51,121) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปรผัน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กล่าวถึงเทคนิค KWDL ว่าเป็นขั้นตอนที่ช่วยในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์โจทย์ปัญหาและจัดลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ ช่วยทำให้เข้าใจโจทย์ปัญหาได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปรผัน อยู่ในระดับ ดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุณทริกา พงศ์ศิริวรรณ (2552, หน้า 40-41)

ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค KWDL ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้เทคนิค KWDL ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้น K (เรารู้อะไร) ขั้น W (เราต้องการรู้อะไร) ขั้น D (เราทำอะไร) และขั้น L (เราเรียนรู้อะไร) สามารถพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL เป็นเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับวิชาคณิตศาสตร์เนื่องจากเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์คำถามได้ดียิ่งขึ้น มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนจึงสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ตรงกับที่จักรพงษ์ ผิวนวน (2556, หน้า 121) กล่าวว่า กระบวนการในการแก้โจทย์ปัญหาที่มีลำดับขั้นตอน สามารถใช้กระตุ้นให้นักเรียนคิดหาข้อมูล จัดลำดับความคิดในการแก้โจทย์ปัญหาอย่างเป็นระบบซึ่งช่วยในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้วิเคราะห์โจทย์ปัญหา และจัดลำดับความคิดอย่างเป็นระบบช่วยให้เข้าใจโจทย์ปัญหาได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบตามที่โจทย์ต้องการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tok (2013, pp. 193-212) วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อตรวจสอบผลกระทบของการเรียนรู้แบบ KWL ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และทักษะการรู้คิดของนักเรียนเกรด 6 โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ KWL ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของซัพฟิยะห์ สาและ (2559, หน้า 68-72) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL เรื่อง ค่ากลางของข้อมูล ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ บุญแก้ว (2554, หน้า 84-86) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL โรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช สรุปผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 60% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค KWDL ที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ครูใช้เทคนิค KWL เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนเคยเรียนผ่านมา จากนั้นครูจึงนำเสนอสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน

2. ขั้นสอนเนื้อหาใหม่ ครูนำเสนอเนื้อหาใหม่ จากนั้นจึงนำเสนอปัญหาและการแก้ปัญหาด้วยเทคนิค KWL ดังนี้

ขั้นที่ 1 K (What we know) นักเรียนระดมความคิด ร่วมกันระบุข้อมูลพื้นฐานที่โจทย์กำหนดให้

ขั้นที่ 2 W (What we want) นักเรียนระบุสิ่งที่อยากรู้หรือต้องการหาคำตอบ

ขั้นที่ 3 D (What we do) นักเรียนวางแผนแก้ปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนเพื่อค้นหาในสิ่งที่นักเรียนอยากรู้

ขั้นที่ 4 L (What we learned) นักเรียนสรุปคำตอบที่ได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่โจทย์ต้องการหาคำตอบ

3. ขั้นฝึกทักษะการแก้ปัญหา นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากแบบฝึกหัดที่ครูสร้างขึ้น โดยเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน และสถานการณ์อื่นๆ ที่อาจพบในชีวิตประจำวัน

4. ขั้นสรุปบทเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปสาระสำคัญในเรื่องที่เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ครูควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ก่อนการจัดกิจกรรม และในช่วงแรกๆ ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรพูดเน้นย้ำความหมายของแต่ละขั้นตอน ได้แก่ ขั้น K ขั้น W ขั้น D และขั้น L ว่าแต่ละขั้นต้องเขียนอะไรบ้าง
 - 1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL อาจจะใช้เวลามากกว่าปกติ เนื่องจากผู้เรียนต้องเขียนขั้นตอนในการแก้ปัญหาอย่างละเอียด ครูจะต้องให้เวลานักเรียนอย่างเพียงพอ ดังนั้นครูต้องมีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเวลาที่มี
 - 1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ในช่วงคาบแรกๆ นักเรียนไม่ยอมเขียนวิธีการวางแผนแก้ปัญหาในขั้น D ก่อนที่จะดำเนินการแก้ปัญหา เพราะคิดว่าเสียเวลา ทำให้นักเรียนแก้ปัญหาผิดในบางข้อ ดังนั้นในช่วงแรกครูจะต้องแสดงตัวอย่างการวางแผนแก้ปัญหาให้นักเรียนดูอย่างเป็นขั้นตอน และคอยเตือนดูเพื่ออธิบายเพิ่มเติมให้กับนักเรียนที่ยังไม่สามารถเขียนการวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์
 - 1.4 การมอบหมายแบบฝึกหัดให้นักเรียนฝึกทำด้วยตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ควรเริ่มจากง่ายๆ ไม่ซับซ้อนมากเกินไปแล้วจึงค่อยๆ เพิ่มระดับความยากขึ้นไปเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ เมื่อทำข้อแรกๆ ได้จึงอยากที่จะทำข้อต่อไป
 - 1.5 ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และเปิดใจยอมรับความคิดเห็นที่แปลกแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน พร้อมทั้งให้กำลังใจ ชื่นชม และเสริมแรงให้กับนักเรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในห้องเรียน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งผลให้นักเรียนที่มีความสามารถทางคณิตศาสตร์ต่ำมีการพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการให้เหตุผล หรือทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น
 - 2.2 ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ในนักเรียนกลุ่มปกติเปรียบเทียบกับนักเรียนกลุ่มอ่อน ว่าสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา หรือทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านอื่นๆ ได้ไม่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษฎา วรพิน. (2554). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค เค ดับเบิลยู ดี แอล และการใช้คำถามระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความคงทนในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จักรพงษ์ ผิวนวล. (2556). การศึกษาความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปรผัน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชินกมล กมลานนท์. (26 มี.ค. 2561). ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (อรุณี เต็งศรี, ผู้สัมภาษณ์)
- ชัพพิยะห์ สาและ. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL เรื่องค่ากลางของข้อมูลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญทริกา พงศ์ศิริวรรณ. (2552). การพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู ดี แอล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2554). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 7. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริพร ทิพย์คง. (2539). งานวิจัยการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ 2521 - 2538. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร ชมรมคณิตศาสตร์สถาบันราชภัฏพระนคร.
- เสาวนีย์ บุญแก้ว. (2554). การศึกษาความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัมพร ม้าคนอง. (2554). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร ม้าคนอง. (2557). คณิตศาสตร์สำหรับครูมัธยม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Shaw, J. M., Chambless, M. S., Chessin, D. A., Price, V. & Beardain, G. (1997). Cooperative problem solving: using KWDL as an organizational technique. *Teaching Children Mathematics*. 3(9). 482.
- Tok, Ş. (2013). Effects of the know-want-learn strategy on students' mathematics achievement anxiety and metacognitive skills. *Metacognition and learning*. 8(2). 193-212.

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ของ
นักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ*
EXPERIENTIAL LEARNING MANAGEMENT USING EDUCATIONAL GAME FOR BASIC
MATHEMATICAL SKILL DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL PUPILS
OF ANONGNART KINDERGARTEN SCHOOL

¹ปรีชาภัทร์ รัตนศิริจันทร์ Preechaphat Ratsirijan, ²วีระ วงศ์สรณ์ Weera Wongsan,

³ธนาตล สมบูรณ์ Tanadol Somboon

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Education of Faculty, BangkokThonburi University, Thailand

E-mail: pc2507@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ด้านคะแนนรวม, ด้านการรู้ค่าตัวเลข1-20, การจดจำตัวเลข1-20, การจัดลำดับตัวเลข1-20 และการบวกเลข1-20 ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 16 คน และใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู 2) แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าร้อยละคะแนนเฉลี่ยและการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติค่าทดสอบ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ผลคะแนนรวมของแบบสังเกตการณ์ร่วมกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู นักเรียนปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนรวมของแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ โดยใช้เกมบันไดงู นักเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ด้านการรู้ค่าตัวเลข1-20 การจดจำตัวเลข1-20 การจัดลำดับตัวเลข1-20 และการบวกเลข1-20 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงูสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์, เกมบันไดงู, นักเรียนปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop basic mathematics skills of pre-school pupils of Anongnart Kindergarten before and after being engaged in experiential learning management using Snakes and Ladders' Game and 2) to compare the pupils' knowledge of overall, the basic mathematics skills and basic mathematics of numbers 1-20, memorization of numbers 1-20, arrangement of numbers 1-20 and addition of numbers 1-20 after participating in experiential learning management using Snakes Game. By using the simple random sampling technique, the study sample were comprised of 16 pre-school pupils who were learning in Anongnart Kindergarten in the second semester of academic year 2019. The research instruments included experiential learning management plans containing learning activities based on Snakes Game and a test to evaluate the pupils' mathematics knowledge. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, standard deviation and t-test. The research findings were as follows: 1) overall, the basic mathematics skills in knowledge after participating in experiential learning management using Snakes Game was at high. 2) the basic mathematics skills of total scores, the score of numbers 1-20, memorization of numbers 1-20, arrangement of numbers 1-20 and addition of numbers 1-20 after participating in experiential learning management using Snakes Game was at high and 3) after being engaged in learning experience using Snakes Game, the pupils of Anongnart Kindergarten gained a higher level mean score of basic mathematics skills than they did before experimental teaching at the 0.05 level of significance.

Keywords: Basic Mathematics Skills, Snakes Game, Pre-School Pupils

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดนำหลักสูตรไปใช้ โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็ก สภาพท้องถิ่นและสภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมทั้งกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) เป้าหมายยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2552-2561) แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (พ.ศ. 2560-2564) นำไปสู่การกำหนดทักษะสำคัญสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

คณิตศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของสังคมโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะคณิตศาสตร์มีความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันต่อการทำงานของทุกๆ อาชีพ ตลอดจนการผลิตสิ่งของ อุปกรณ์เครื่องจักรของโรงงานต่างๆ การก่อสร้างบ้านเรือน การก่อสร้างถนนและสะพานต่างๆ ตลอดจนการ

สำรวจพื้นที่และการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลเพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้กับมนุษย์ มนุษย์มีความจำเป็นที่ต้องมีความสามารถในการคิดคำนวณ คิดวิเคราะห์ และยังมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาต่างได้อย่างถูกต้องอย่างมีเหตุผลและมีหลักการ ดังนั้น ความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้เรื่องต่างๆ และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สิริมณี บรรจง, 2549)

สำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่นับว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยรัฐได้วางรากฐานการพัฒนาในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะด้านสติปัญญาซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้นำหลักการที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้วางไว้คือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ดังนั้นรัฐบาลได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 และรัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปเป็น 7 ปี และได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้น ต่อมาได้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์โดยตรา เป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ขึ้นใช้บังคับจนถึงปลายปี พ.ศ. 2550 จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2562)

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตสำหรับนักเรียนปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยโดยใช้กิจกรรมเกมบันไดงู เพื่อเพิ่มทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แก่นักเรียนในวัยปฐมวัยและให้เด็กสนุกสนานและเพลิดเพลิน ซึ่งเกมบันไดงูจะช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความตื่นตัว ให้ความสนใจที่ได้กิจกรรมการเล่นใหม่ๆ และในขณะเดียวกันได้เรียนรู้และเพิ่มทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในเวลาเดียวกัน ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ครูเด็กปฐมวัยจะได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมต่างๆ เพื่อการพัฒนานักเรียนปฐมวัยอย่างเหมาะสมและสมวัยในการเพิ่มทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kato Yasuhiko Honda Mika Kamii (2006, pp. 82-88) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการกระตุ้นความคิดด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการเล่น เกม Card Dominoes ซึ่งเด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากการเล่นเกมซึ่งมี 3 ทักษะคือ ทักษะความสัมพันธ์ของจำนวน การจัดลำดับตัวเลขและการแบ่งแยกประเภท ซึ่งหลังจากที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากการเล่นเกมแล้วทำให้เด็กมีความรู้ทางคณิตศาสตร์มากขึ้นกว่าการเรียนรู้แบบปกติ

จากสถิติผลการประเมินการวัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 - 2560 คะแนนเฉลี่ยของทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏทั้ง 3 ปีการศึกษาที่ผ่านมาได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2557 2557 (โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ, 2557) ซึ่งผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสนใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้ดีขึ้นโดยใช้เกมบันไดงู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20, การจดจำตัวเลข 1-20, การจัดลำดับตัวเลข 1-20 และการบวกเลข 1-20 ก่อนและหลัง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แขวง อนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียน ละ 16 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มได้มา 1 ห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 16 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรอิสระ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงูเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย 2) ตัวแปรตาม คือ พัฒนาการด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ได้แก่ การรู้ค่าตัวเลข 1-20 การจดจำตัวเลข 1-20 การจัดลำดับตัวเลข 1-20 และการบวกเลข 1-20

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 แผน ใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง วันละ 1 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ

4. การดำเนินการวิจัย ทำการประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนปฐมวัยก่อนการทดลองสอน (Pre-test) บันทึกคะแนนไว้และทำการทดลองโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัยโดยใช้เกมบันไดงูเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง วันละ 1 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมงและเมื่อดำเนินการทดลองสอนครบสัปดาห์ที่ 4 ทำการทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย (Post-test) บันทึกคะแนนไว้และนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มาเปรียบเทียบ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติด้วย การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย IOC การตรวจหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าแบบ KR-20 ของคูเดอร์ และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานของคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สูตร t-test for Dependent Sample และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจากคอมพิวเตอร์

สรุปผลการวิจัย

1. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู ผลคะแนนรวมของแบบสังเกตการณ์ร่วมกิจกรรมการปรากฏว่า นักเรียนปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏมีคะแนนหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู

นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม	ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์	
		นักเรียนปฐมวัย คะแนนรวม	
		ก่อน (Pre-test)	หลัง (Post-test)
1	20	12	17
2	20	10	18
3	20	11	19
4	20	12	17
5	20	13	16
6	20	14	18
7	20	12	18
8	20	11	17
9	20	10	19
10	20	12	18
11	20	10	16
12	20	11	16
13	20	10	17
14	20	11	18
15	20	10	16
16	20	11	19
$\sum x$		199	279
$\bar{X}$		11.25	17.44
S.D.		1.18	1.09

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลคะแนนรวมของแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ก่อน (Pre-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 11.25 คะแนนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18 และมีคะแนนรวมของแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย หลัง (Post-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 17.44

คะแนนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09 ซึ่งผลจากคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โดยใช้ผลคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20 การจดจำตัวเลข 1-20 การจัดลำดับตัวเลข 1-20 และการบวกเลข 1-20 หลัง (Post-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20, ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู

ทักษะพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์ การรู้ค่าตัวเลข 1-20	จำนวน (คน)	$\sum x$	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	t-test	
					t	Sig.
ก่อนเรียน	16	5	2.88	0.62		
หลังเรียน	16	5	4.62	0.62	8.17*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้ผลคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20 ก่อน (Pre-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 2.88 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และมีคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20 หลัง (Post-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 4.62 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ซึ่งผลจากคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการจดจำตัวเลข 1-20, ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู

ทักษะพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์ การจดจำตัวเลข 1-20	จำนวน (คน)	$\sum x$	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	t-test	
					t	Sig.
ก่อนเรียน	16	5	3.60	0.25		
หลังเรียน	16	5	4.31	0.60	8.66*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้ผลคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการจดจำตัวเลข 1-20 ก่อน (Pre-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 3.60 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 และมีคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการจดจำตัวเลข 1-20 หลัง (Post-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 4.31 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ซึ่งผลจากคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการจดจำตัวเลข 1-20 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการเรียงลำดับตัวเลข 1-20, ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู

ทักษะพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์ การเรียงลำดับตัวเลข 1-20	จำนวน (คน)	$\sum x$	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	t-test	
					t	Sig.
ก่อนเรียน	16	5	2.75	0.57		
หลังเรียน	16	5	4.50	0.73	9.04*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้ผลคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการลำดับตัวเลข 1-20 ก่อน (Pre-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย

2.75 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และมีคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการจัดลำดับตัวเลข1-20 หลัง (Post-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 4.50 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ซึ่งผลจากคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการจัดลำดับตัวเลข1-20 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการบวกเลข 1-20, ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู

ทักษะพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์ การบวกเลข 1-20	จำนวน (คน)	$\sum X$	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	<i>t-test</i>	
					t	Sig.
ก่อนเรียน	16	5	2.56	0.96		
หลังเรียน	16	5	3.94	0.68	6.21*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้ผลคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการบวกเลข 1-20 ก่อน (Pre-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 2.56 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96 และมีคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการบวกเลข1-20 หลัง (Post-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู มีคะแนนเฉลี่ย 3.94 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 ซึ่งผลจากคะแนนแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ด้านการบวกเลข1-20 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ โดยเกมการศึกษาที่ใช้ได้แก่เกมบันไดงู ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้เกมบันไดงู จากผลคะแนนรวมของแบบสังเกตการณ์ร่วมกิจกรรมการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู ปรากฏว่า นักเรียนปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏมีคะแนนหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น

ส่วนการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ปรากฏว่านักเรียนมีคะแนนหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู สามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนและเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏได้เรียนรู้โดยใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการใช้ประสาทสัมผัสในการลงมือกระทำ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมืออย่างมีจุดหมายและเหมาะสมกับวัยและสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุจิรา เหล็กกล้า (2561, หน้า 89) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้พัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของทอ รุ่ง สำเร็จเฟื่องฟู (2558, หน้า 71) ที่ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ เอนกฤทธิ์มงคล (2560, หน้า 73) ที่ผลการวิจัยพบว่า การใช้ชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยจากภาพรวมการใช้แบบฝึกชุดกิจกรรมนักเรียนสามารถทำคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ คือ 83.20/100 นอกจากนี้ยังพบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Kato Yasuhiko Honda Mika Kamii (2006, pp. 82-88) ที่เสนอว่า การกระตุ้นความคิดด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการเล่นเกม Card Dominoes ซึ่งเด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากการเล่นเกมซึ่งมี 3 ทักษะคือ ทักษะความสัมพันธ์ของจำนวน การจัดลำดับตัวเลขและการแบ่งแยกประเภท ซึ่งหลังจากที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากการเล่นเกมแล้วทำให้เด็กมีความรู้ทางคณิตศาสตร์มากขึ้นกว่าการเรียนรู้แบบปกติ

2. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้เกมบันไดงู เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20 การจัดจำตัวเลข 1-20 การลำดับตัวเลข 1-20 และการบวกเลข 1-20 ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มีผลคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ทิสนา แหมมณี (2554, หน้า 368) กล่าวว่า การสอนโดยใช้เกมการศึกษา มาเป็นวิธีสอนทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน มีส่วนร่วมในการได้เรียนรู้สูง ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการลงมืออย่างประจักษ์ด้วยตนเอง ทำให้การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจดจำได้

ยาวนานและมีความหมายและผู้อ่านก็ไม่ต้องเหนื่อยแรงมากในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา และยังพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ เอนกฤทธิ์มิ่งคล (2560, หน้า 75) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่าชุดกิจกรรมพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คะแนนของแบบชุดฝึกหัดทั้ง 5 ชุดมีค่าเท่ากับ 83.20 และคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั้ง 5 ชุดมีค่าเท่ากับ 100 เนื่องจากแบบชุดฝึกหัดกิจกรรมมีการออกแบบเริ่มจากง่ายไปยาก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนสามารถทำคะแนนได้สูงขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตสำหรับนักเรียนปฐมวัย และเพื่อเพิ่มทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แก่นักเรียนในวัยปฐมวัยและให้เด็กสนุกสนานและเพลิดเพลิน สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20 ด้านการจดจำตัวเลข 1-20 ด้านการเรียงลำดับตัวเลข 1-20 และด้านการบวกเลข 1-20 โดยมี 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู (Pre-test)
2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm Up) ครูกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้
3. ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ครูนำเข้าสู่เนื้อหาโดยการนำเสนอการเรียนรู้เกมการศึกษา เกมบันไดงู โดยครูอธิบายส่วนประกอบของเกมบันไดงู, กติกาการเล่นและการสิ้นสุดของเกม
4. ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) นักเรียนจะได้รับการฝึกตามโครงสร้างที่ได้เรียนมาในขั้นนำเสนอเนื้อหาใช้เวลาปฏิบัติจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง วันละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง
5. ขั้นการทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู (Post-test)
6. ขั้นสรุปเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัยโดยใช้ผลคะแนนรวมของแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนปฐมวัย ก่อน (Pre-test) และหลัง (Post-test) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมบันไดงู โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การหาค่า t แบบ Dependent Sample t-test

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมบันไดงู ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เข้าใจทุกขั้นตอน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้คิดวิเคราะห์และหาคำตอบเพื่อให้เด็กกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
 - 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนการเล่น เกม ครูควรให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ไม่แสดงความคิดเห็นขัดแย้งหรือตำหนิเด็ก
 - 1.4 การใช้สื่อการเรียนรู้ในที่นี้ คือ เกมบันไดงู จะต้องมีการชี้แจงส่วนประกอบ กติกาการเล่น และการสิ้นสุดของเกมให้เด็กสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามกติกาจนเกิดความคิดสร้างสรรค์
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการศึกษาผลการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาที่ได้กับปฐมวัยอาจได้รับเพิ่มเติม เช่น การพัฒนาด้านการแก้ปัญหา ด้านภาษาและด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น
 - 2.2 ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านการรู้ค่าตัวเลข 1-20 การจัดลำดับตัวเลข 1-20 และการบวกเลข 1-20 ซึ่งยังมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านอื่นๆ อีกหลายทักษะ ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไปควรทำด้านอื่นๆ ให้ครบถ้วน
 - 2.3 ควรมีการศึกษาเกมการศึกษาอื่นๆ ที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ด้านอื่นๆ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านอื่นๆ ในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทอรุ่ง สำเร็จเพ็ญฟู. (2558). **ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์
- นุจิรา เหล็กกล้า. (2561). **การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาของเด็ก ปฐมวัยชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบางแก้ว**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ประจักษ์ เอนกฤทธิ์มงคล. (2559). **การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สิริมณี บรรจง. (2549). **เด็กปฐมวัยกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ. (2557). **รายงานการประเมินตนเอง Self Assessment Report : SAR 2555-2557**. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนอนุบาลอนงค์นาฏ.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2562). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 สืบค้นเมื่อ 9 ม.ค. 2563
- Kato, Yasuhiko; Honda, Mika; Kamii. (2006). Card Dominoes. YC Young Children; Washington. 61(4). 82-88.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาค
ตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

THE CAUSAL MODEL FACTORS AFFECTING ETHIC MANAGEMENT OF
SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE EASTERN REGION,
UNDER THE BASIC EDUCATION COMMISSION

¹บรรจพร แยมละมูล Bunjaporn Yamlamoon, ²สถาพร พุทธิพิฏฐ Sataporn Pruettikul,

³ภารดี อนันต์นาวิ Paradee Anannawee

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

E-mail: iampoupee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 16 คน ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและโมเดลสมมติฐานด้วยโปรแกรมทางสถิติ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนมัธยมศึกษา 640 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารเชิงจริยธรรม ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย ปัจจัยด้านการเมืองในองค์กร ปัจจัยด้านการบริหารที่เน้นหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ และปัจจัยด้านชุมชน/สังคม พบว่า ผลการวิเคราะห์ทุกองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4) ผลการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐาน ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ $\chi^2=653.79$, $df=272$, $\chi^2/df=2.40$, GFI=0.93, CFI=0.91, AGFI=0.90, SRMR=0.05 และ RMSEA=0.047 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย ด้านชุมชน/สังคม และด้านการเมืองในองค์กรส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงสาเหตุ, การบริหารเชิงจริยธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา

Abstract

This research articles was to study the causal model factors affecting ethic management of secondary school administrators in the Eastern Region, under the Basic Education Commission. The research consisted of 2 main steps: Step 1) Studied of causal model factors affecting ethic management of secondary school administrators, under the Basic Education Commission by document reviewed and interviewed 16 administrators. Step 2) Examining the causal model and empirical data by analyzing confirmation components and hypothesis model. The sample were 640 teachers. Data analyzed by $\bar{X}$, SD , CFA and SEM (Structural Equation Modeling) by computer package program. The findings of the research. 1) Ethic management of secondary school administrators in the Eastern Region, under the Basic Education Commission was at high level. 2) The factors affecting ethic management of secondary school administrators in the Eastern Region, under the Basic Education Commission overall were at high level. 3) Confirmatory Factor Analysis: (CFA) of the factors model of ethic management of secondary school administrators in the Eastern Region, under the Basic Education Commission, vision factor, policy clarity factor, politics in organization factor, good governance administration factor, leader traits factor, and community/ social factor. There were consistent with empirical data. 4) The causal model factors affecting ethic management of secondary school administrators in the Eastern Region, under the Basic Education Commission was consistent with the empirical data, ($\chi^2=653.79$, $df=272$, $\chi^2/df=2.40$, $GFI=0.93$, $CFI=0.91$, $AGFI=0.90$, $SRMR=0.05$, $RMSEA= 0.047$) Moreover, the policy clarity factor, community social factor, and politics in organization factor were directed and indirected effecting Ethic management of secondary school administrators. ($p \leq .05$)

Keywords: Causal Model Factors Effecting, Ethic Management, Secondary School Administrators

บทนำ

จากสถานการณ์เศรษฐกิจ การเมือง และการบริหารงานราชการมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างการบริหารจัดการภาครัฐขาดความยืดหยุ่น ข้าราชการบางส่วนไม่สามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม และวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นในทุกระดับ บุคลากรขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการขาดความโปร่งใส เปิดโอกาสให้เกิดการทุจริตและผิดจรรยาบรรณในการปฏิบัติราชการส่งผลให้ภาครัฐเกิดความสูญเสียทั้งภาพลักษณ์งบประมาณ รายได้ และค่าใช้จ่ายในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในหน่วยงานภาครัฐ สำนักนายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และต่อมาได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และในปี พ.ศ. 2552 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการจึงได้จัดทำเกณฑ์สำหรับ

ประเมินเพื่อจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating) เพื่อนำไปสำรวจและประเมินระดับธรรมาภิบาลของส่วนราชการและจังหวัด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552, หน้า 4)

สถานศึกษาเป็นองค์การที่ให้บริการทางการจัดการเรียนการสอน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นที่คาดหวังของสังคมที่จะพัฒนาสมรรถภาพที่อยู่ในระดับสูง เป็นผู้มีจริยธรรมและทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น (Peterson, 2002) และเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ปัจจุบันยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และกระทำผิดในด้านต่างๆ อยู่เสมอ ผู้บริหารถือเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมายึดในการบริหารงานทุกด้านเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน เพื่อการพัฒนาสถานศึกษา สังคม และประเทศชาติอย่างสูงสุด (รัตนภรณ์ ส่งเสริม และสุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2559) อย่างไรก็ตาม หน่วยงานด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (จันทบุรี-ตราด) มีเป้าประสงค์ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บนพื้นฐานของความเป็นไทยและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (ชลบุรี-ระยอง) มีค่านิยมองค์กร คือ ซื่อสัตย์ พร้อมบริการ สุภาพ มีคุณธรรม (ณัฐชา จันทร์ดา, 2561, หน้า 11-14) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มงานกองนิติการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ในปี พ.ศ. 2553-2558 พบว่า มีปัญหาการร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในเรื่องทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาทั้งกรณีการดำเนินการทางวินัยร้ายแรงถึงขั้นปลดออกจากราชการ และกรณีการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา (หนูไกร มาเชค, 2559, หน้า 4-5) ทั้งนี้ พบว่ามาจากปัจจัยสาเหตุในหลายประเด็น อาทิเช่น ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย ปัจจัยด้านการเมืองในองค์กร ปัจจัยด้านการบริหารที่เน้นหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ และปัจจัยด้านชุมชน/สังคม

ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนหรือสถานศึกษาต่างๆ ผู้บริหาร หรือบุคลากรในสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารเชิงจริยธรรม พัฒนาตนเอง พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการบริหารการศึกษาหรือการปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อตรวจสอบโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการดำเนินการ ดังนี้ ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้บริหาร 16 คน เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการบริหารเชิงจริยธรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการตรวจสอบโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 640 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ แบ่งเป็น (1) การสร้างวิสัยทัศน์ (2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .50-.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 2) ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย แบ่งเป็น (1) ลักษณะของนโยบาย (2) มาตรฐานนโยบาย (3) ทրพยานนโยบาย มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .40-.95 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 3) ปัจจัยด้านการเมืองในองค์กร แบ่งเป็น (1) การรับรู้ในบทบาท (2) วัฒนธรรมในโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .50-.90 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 4) ปัจจัยด้านการบริหารที่เน้นหลักธรรมาภิบาล แบ่งเป็น (1) หลักความรับผิดชอบ (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความคุ้มค่า (4) หลักนิติธรรม (5) หลักความโปร่งใส (6) หลักการมีส่วนร่วม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .40-.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 5) ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ แบ่งเป็น (1) บุคลิกภาพ (2) การควบคุมตนเอง (3) แรงจูงใจ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .40-.90 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 6) ปัจจัยด้านสังคม/ ชุมชน แบ่งเป็น (1) ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ (2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) ประเพณี/ วัฒนธรรม/ ศาสนา มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .40-.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านความไว้วางใจ ด้านความเคารพ ด้านความมีคุณธรรมจริยธรรม ด้านความยุติธรรม และด้านความรับผิดชอบ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน

(n=640)

การบริหารเชิงจริยธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความไว้วางใจ	4.24	.44	มาก
2. ด้านความรับผิดชอบ	4.02	.43	มาก
3. ด้านความเคารพ	4.14	.46	มาก
4. ด้านความมีคุณธรรมจริยธรรม	4.09	.52	มาก
5. ด้านความยุติธรรม	4.06	.35	มาก
รวม	4.10	.30	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเคารพ ส่วนด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการสร้างวิสัยทัศน์ ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย มีดังนี้ มาตรฐานนโยบาย รองลงมาคือ ลักษณะของนโยบาย และทรัพยากรนโยบาย ตามลำดับ 3) ปัจจัยด้านการเมืองในองค์กร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย มีดังนี้ วัฒนธรรมโรงเรียน และการรับรู้ในบทบาทตามลำดับ 4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย มีดังนี้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และหลักความโปร่งใส ตามลำดับ 5) ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย มีดังนี้ บุคลิกภาพ การควบคุมตนเอง และแรงจูงใจ ตามลำดับ 6) ปัจจัยด้านชุมชน/สังคม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย มีดังนี้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัฒนธรรม ศาสนา ความเป็นแบบอย่างจากบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณี ตามลำดับ ดังในตารางที่ 2

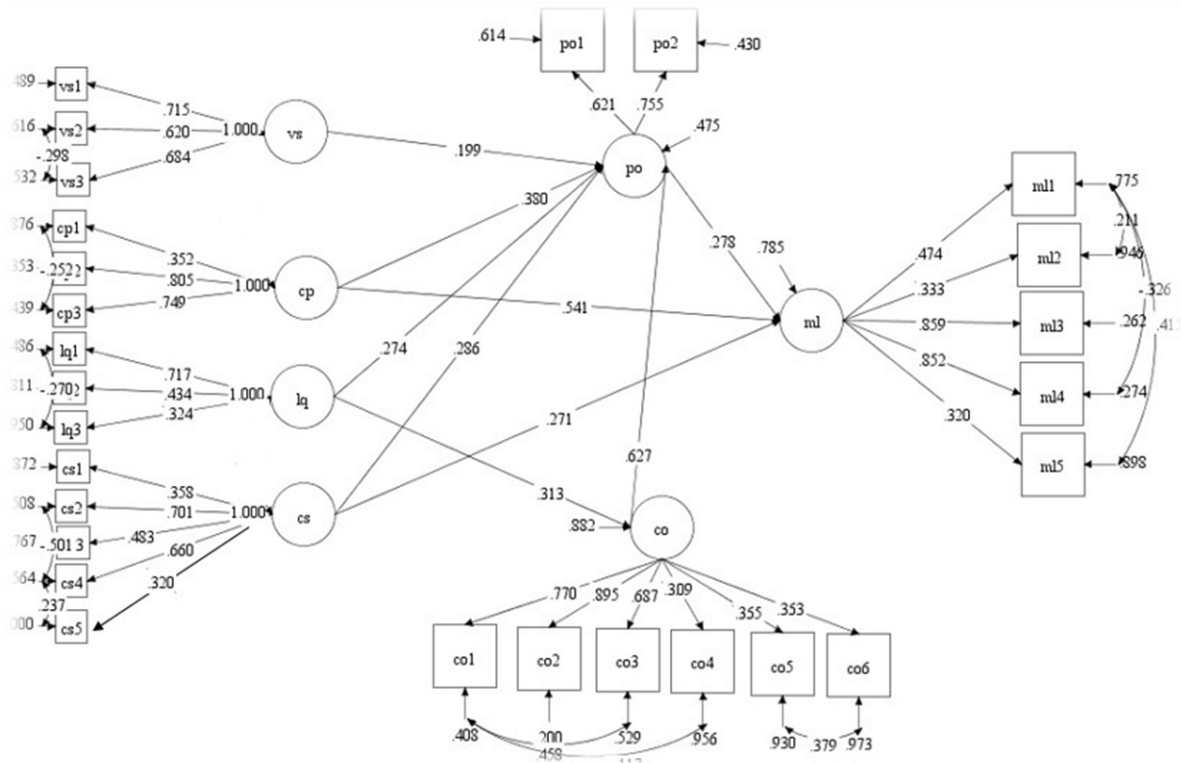
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(n=640)				
ปัจจัยที่	ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านวิสัยทัศน์	4.28	.39	มาก
2	ด้านความชัดเจนทางนโยบาย	4.19	.46	มาก
3	ด้านการเมืองในองค์กร	4.09	.56	มาก
4	ด้านวัฒนธรรมองค์การที่เน้นหลักธรรมาภิบาล	4.29	.29	มาก
5	ด้านคุณลักษณะผู้นำ	4.15	.34	มาก
6	ด้านชุมชน/สังคม	4.16	.31	มาก
รวม		4.19	.11	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก จำแนกตามปัจจัย พบว่า ด้านวัฒนธรรมองค์การที่เน้นหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความชัดเจนทางนโยบาย ด้านชุมชน/สังคม ด้านคุณลักษณะผู้นำ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการเมืองในองค์กร

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) การบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบของแต่ละปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทุกโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ $\chi^2=653.79$, $df=272$, $\chi^2/df=2.40$, GFI= 0.93, CFI=0.91, AGFI=0.90, SRMR=0.05 และ RMSEA=0.047 ซึ่งทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ดังภาพที่ 1

* $p < 0.05$, Chi-square=653.79, $df=272$, P-value=0.00000, RMSEA=0.047

ภาพที่ 1 โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรม

จากภาพที่ 1 อธิบายว่า ผลการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย, ด้านชุมชน/ สังคม, และด้านการเมืองในองค์กรส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ด้านคุณลักษณะผู้นำ และด้านวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นหลักธรรมาภิบาลส่งผลทางอ้อมต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามขั้นตอนการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. การบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารต้องแสดงความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นของสถานศึกษา ยึดมั่นในความถูกต้องเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชัย ชูกลิ่น (2558) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบความสัมพันธเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร

สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีจิตสำนึกรับผิดชอบและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้ของผู้บริหารที่นำมาใช้ประกอบกับการเป็นผู้นำที่ดี และผลการวิจัยของรัตนารักษ์ ส่งเสริม และสุวิมล โพธิ์กลิ่น (2559) ที่ได้ทำการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การที่เน้นหลักธรรมาภิบาล พบว่า ด้านวัฒนธรรมองค์การที่เน้นหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้จัดทำเกณฑ์สำหรับใช้ประเมินเพื่อจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉราพร กริ่งไกร (2558) สรุปผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์กับการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก นโยบายในการปฏิบัติงานของโรงเรียนมีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทัต จันทะสินธุ์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกลชัดเจน สามารถพัฒนาวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการศึกษาที่ดีและกระจายวิสัยทัศน์ไปยังบุคคลอื่นเพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่ความก้าวหน้า

2.3 ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบายกับการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากความเข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงและโอกาสของความสำเร็จของนโยบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของปสุตา โอษฐ์จันทร์ศรี (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ความสอดคล้องของความเรียงด้านนโยบายกับด้านกลยุทธ์ของโรงเรียนเอกชน มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง และความเรียงด้านนโยบายของโรงเรียนเอกชนประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย 2) ทรัพยากร 3) การติดต่อสื่อสาร 4) ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 5) สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และ 6) ความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติ

2.4 ปัจจัยด้านชุมชน/สังคมกับการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการช่วยเหลือ ความเสียสละ และการเอาใจใส่ในการพัฒนาสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของธัชชัย ชูกุล (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ผู้บริหารต้องสามารถคิดวิเคราะห์ถึงหลักเหตุและผลในการแยกแยะสิ่งถูกผิดในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในทุกสถานการณ์ได้ เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของทุกคน กล้าตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลทุกระดับ

2.5 ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำกับการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตน และการเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญเรือน สุวรรณจันทร์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา

ดังนี้ คือ 1) ด้านการครองตนตามหลักฆราวาสธรรม 2) ด้านการครองคนตามหลักพรหมวิหารธรรม 3) ด้านการครองงานตามหลักอิทธิบาทธรรม

2.6 ปัจจัยด้านการเมืองในองค์การในด้านการรับรู้ในบทบาทกับการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการเข้าใจพฤติกรรมและการแสดงออกของของบุคคลในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของอาคม มากมีทรัพย์ (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ผู้บริหารต้องมีความใส่ใจในกิจกรรมของสถานศึกษา สำนึกในบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและรับผิดชอบ เอาใจใส่ ดูแลปกป้องสถานศึกษาด้วยความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนและด้วยความเต็มใจ

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ขององค์ประกอบด้านการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และองค์ประกอบของปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย ปัจจัยด้านการเมืองในองค์การ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การที่เน้นหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ และปัจจัยด้านชุมชน/สังคม พบว่า ทุกโมเดลมีองค์ประกอบเชิงยืนยันสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาแต่ละองค์ประกอบได้มีการรวบรวมจากเอกสาร รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลาย และจากการให้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่นำมาศึกษาล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์การ โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาร่วมกันส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 20.8 สอดคล้องกับสุธาสิณี แม้นญาติ (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ความยุติธรรม การดูแลเอาใจใส่ การเสริมพลังอำนาจ ความรับผิดชอบ การสะท้อนคิด วิสัยทัศน์ ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ การยึดหลักคุณธรรมและความดี และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าต่างๆ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมชัดเจนตามองค์ประกอบที่ใช้วัดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

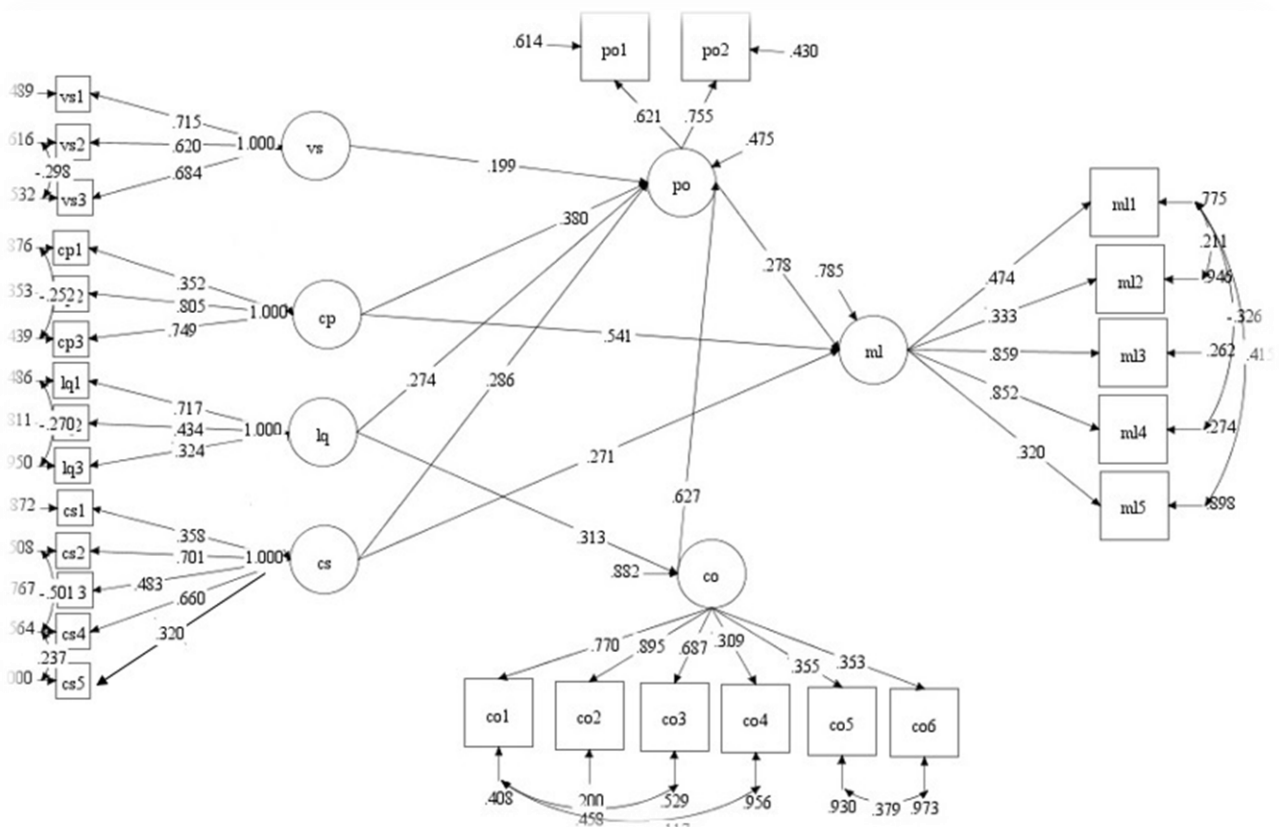
ทั้งนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย ด้านชุมชน/สังคม และด้านการเมืองในองค์การ ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการในองค์การปัจจุบัน จำเป็นต้องให้ทุกคนรับรู้ มองเห็นเป้าหมาย/ นโยบาย ที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล บรรจุสุวรรณ (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนนโยบายโดยตรงแต่ต้องปฏิบัติงานตามนโยบายแบบสั่งการตามแนวทางจากบนลงล่าง (Top-down Approach) ประกอบกับนโยบายจากรัฐที่ส่งมาให้ปฏิบัติมีการปรับเปลี่ยนบ่อยไม่ต่อเนื่องและขาดวิสัยทัศน์ระยะยาว ทำให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติได้ไม่สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดมาจากราชการส่วนกลางเกิดช่องว่างของนโยบายที่กำหนดกับการปฏิบัติจริงในระดับหน่วยปฏิบัติ และต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน/สังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช เจริญสุข (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านความร่วมมือกับชุมชน

เป็นการแสดงพฤติกรรมในการบริหารที่ประกอบด้วยความสามารถในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ประสานงานและสนองความต้องการของชุมชนโดยยึดหลักการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันดร์ เนตรภักดี (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำจะต้องมีความใส่ใจคนและสังคมรอบข้าง และมีพฤติกรรมโดยรวมที่เป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนปัจจัยด้านการเมืองในองค์กรและปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นหลักธรรมาภิบาล พบว่า ส่งผลทางอ้อมต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยปัจจัย 6 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความชัดเจนทางนโยบาย การเมืองในองค์กร วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นหลักธรรมาภิบาล คุณลักษณะผู้นำ และชุมชน/สังคม สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย

มีอธิบายสัญลักษณ์ภาพที่ 2 ดังนี้

vs	หมายถึง	ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์
vs1	หมายถึง	การสร้างวิสัยทัศน์
vs2	หมายถึง	การเผยแพร่วิสัยทัศน์
vs3	หมายถึง	การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

cp	หมายถึง	ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย
cp1	หมายถึง	ลักษณะของนโยบาย
cp2	หมายถึง	มาตรฐานนโยบาย
cp3	หมายถึง	ทรัพยากรนโยบาย
po	หมายถึง	ปัจจัยด้านการเมืองในองค์กร
po1	หมายถึง	การรับรู้ในบทบาท
po2	หมายถึง	วัฒนธรรมในโรงเรียน
co	หมายถึง	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การที่เน้นหลักธรรมาภิบาล
co1	หมายถึง	หลักความรับผิดชอบ
co2	หมายถึง	หลักคุณธรรม
co3	หมายถึง	หลักความคุ้มค่า
co4	หมายถึง	หลักนิติธรรม
co5	หมายถึง	หลักความโปร่งใส
co6	หมายถึง	หลักการมีส่วนร่วม
lq	หมายถึง	ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ
lq1	หมายถึง	บุคลิกภาพ
lq2	หมายถึง	การควบคุมตนเอง
lq3	หมายถึง	แรงจูงใจ
cs	หมายถึง	ปัจจัยด้านชุมชน/ สังคม
cs1	หมายถึง	ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ
cs2	หมายถึง	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
cs3	หมายถึง	ประเพณี
cs4	หมายถึง	วัฒนธรรม
cs5	หมายถึง	ศาสนา
ml	หมายถึง	การบริหารเชิงจริยธรรม
ml1	หมายถึง	ความไว้วางใจ
ml2	หมายถึง	ความรับผิดชอบ
ml3	หมายถึง	ความเคารพ
ml4	หมายถึง	ความมีคุณธรรมจริยธรรม
ml5	หมายถึง	ความยุติธรรม

องค์ความรู้การวิจัย มีคำอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อผู้บริหารหรือบุคลากรในสถานศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารเชิงจริยธรรม พัฒนาตนเอง พัฒนาศักยภาพในสถานศึกษาให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการบริหารการศึกษาหรือการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ประกอบด้วยปัจจัย 6 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรสร้างบรรยากาศให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์ ร่วมในองค์กรต่อไปต้องสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษาให้ยอมรับในวิสัยทัศน์ของตนเองได้อย่างชัดเจนและ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย ประกอบด้วยมาตรฐานนโยบาย รองลงมาคือ ลักษณะของ นโยบาย และทรัพยากรนโยบาย ผู้บริหารควรมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายจากหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการทำงานที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงและโอกาสของความสำเร็จของนโยบาย ผู้บริหารควรกำหนด ตัวชี้วัดของความสำเร็จของนโยบายได้เหมาะสม และระบุรายละเอียดความสำเร็จของนโยบายได้อย่างชัดเจน

3. ปัจจัยด้านการเมืองในองค์กร ประกอบด้วยวัฒนธรรมโรงเรียน และการรับรู้ในบทบาท ผู้บริหารต้องรับรู้และเข้าใจพฤติกรรมและการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลในสถานศึกษา ต้องรับรู้ อิทธิพลหรือความพยายามที่มีผลต่อการกระจายความได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่สมาชิกในองค์กร ใส่ใจใน กิจกรรมของสถานศึกษา สำนึกในบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและรับผิดชอบ เอาใจใส่ ดูแล ปกป้องสถานศึกษาด้วยความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนและด้วยความเต็มใจ

4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยหลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส ผู้บริหารต้องแสดงความ รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น มอบหมายงานให้บุคลากรในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างเหมาะสม ตามองค์ประกอบ ด้านหลักคุณธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องเพื่อเป็นที่ยอมรับและเป็นแบบอย่าง เปิดโอกาสให้บุคลากร ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจร่วมกันตาม ความเหมาะสม มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง บริหารแบบมุ่งพัฒนาองค์การ

5. ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ ประกอบด้วยบุคลิกภาพ การควบคุมตนเอง และแรงจูงใจ ผู้บริหาร ต้องมีอุดมคติ ความสนใจ ความมุ่งมั่น และเป้าหมายที่จะทำให้สถานศึกษาดำเนินไปอย่างก้าวหน้าและบรรลุ เป้าหมาย ควรมีจิตสำนึกรับผิดชอบและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้ของผู้บริหารที่นำมาใช้ประกอบกับการ เป็นผู้นำที่ดี ปฏิบัติตนตามทำนองคลองธรรมรับรู้และเข้าใจพฤติกรรมและการแสดงออกของพฤติกรรมของ บุคคลในสถานศึกษา

6. ปัจจัยด้านชุมชน/สังคม ประกอบด้วยวัฒนธรรม ศาสนา ความเป็นแบบอย่างจากบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเพณี ผู้บริหารต้องเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนในด้านต่างๆ โดยมีบุคคลในสังคมที่ยึด เป็นต้นแบบ ต้องช่วยเหลือ เสียสละ และเอาใจใส่ในการพัฒนาสังคม สามารถคิดวิเคราะห์ถึงหลักเหตุและผล ในการแยกแยะสิ่งถูกผิดในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในทุกสถานการณ์ได้ เปิดใจกว้างรับ ฟังความคิดเห็นของ ทุกคน กล้าตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคล ทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในด้านความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ควรเป็นแบบอย่างในเรื่องที่รับผิดชอบ รวมไปถึง แสดงออกถึงความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ควรให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพิ่มขึ้น สร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของบุคลากรเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงต่อเวลา และเป็นแบบอย่างที่ดี ประสานความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรทางการศึกษามากขึ้น

1.3 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือแยกตามปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบายมีค่าอิทธิพลสูงสุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านชุมชน/สังคม ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารในองค์การ การมีส่วนร่วมของชุมชนและควรสร้างความเข้าใจ โปร่งใส ในการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น

1.4 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้ ปัจจัยด้านความชัดเจนทางนโยบาย ปัจจัยด้านชุมชน/สังคม และปัจจัยด้านการเมืองในองค์การสามารถส่งผลต่อการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับด้านเหล่านี้ในการบริหารสถานศึกษามากยิ่งขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารงานของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการสร้างวัฒนธรรมชัดเจนทางนโยบาย ความร่วมมือกับชุมชน และการเปิดให้มีส่วนร่วมที่เหมาะสมต่อการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

2.3 ควรศึกษาผลกระทบต่อผู้เรียนจากปัจจัยด้านต่างๆ โดยใช้การวิเคราะห์แบบพหุระดับ

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเรือน สุวรรณจันทร์. (2560). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาตาก เขต 2. รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการ (Proceedings) การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17.
- ชูศักดิ์ เพชรกระจ่าง. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรม วัฒนธรรมองค์การองค์การแห่งการเรียนรู้ และประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ : การวิเคราะห์เส้นทาง. สมาคมนักวิจัย. 21(3).
- ณัฐชา จันทร์ดา. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ธัชชัย ชูกุลสิน. (2558). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- นัฏจรี เจริญสุข. (2558). องค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 11(2). 81-101.
- นิรันดร์ เนตรภักดี. (2553). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นประถมในประเทศไทย : ในทัศนคติของครู. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 6(1). 78-83.
- ปสุตา โอษฐ์จันทร์ศรี. (2556). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านนโยบายและด้านกลยุทธ์ของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*. 12(2). 80-91.
- ไพศาล บรรจสุวรรณ์. (2558). การนำนโยบายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติในเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตนภรณ์ ส่งเสริม และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2559). การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 16(1). 239-251.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สุทัต จันทะสินธุ์. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุธาสนี แม้นญาติ. (2554). โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- หนูไกร มาเชค. (2559). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัจฉราพร กริ่งไกร. (2558). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 10(3). 155-164.
- อาคม มากมีทรัพย์. (2556). *จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา*. *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Peterson, K. (2002). *Evaluating Principals: Balancing Accountability with Professional Growth*. New York: Sage.

ปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

ADMINISTRATIVE FACTORS AFFECTING THE SUCCESS OF SECONDARY SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

¹พันเอก กรกต พรหมประโคน COL. Goragot Promprakon,

²สุรัตน์ ไชยชมภู Surath Chaichompoo, ³ไพรัตน์ วงษ์นาม Pairatana Wongnam,

⁴ประยูร อิ่มสวาสดี Prayoon Imsawasdi

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

E-mail: promprakon@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา และสร้างโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลคือครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 480 คน มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำ ตอนที่ 2 สภาพความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมองค์กร ตอนที่ 3 สภาพความคิดเห็นด้านความผูกพันต่อองค์กร และตอนที่ 4 สภาพความคิดเห็นด้านผลสำเร็จในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบการวัดตัวแปรแฝง และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรม SPSS และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ทำให้เกิดประสิทธิผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาผ่านวัฒนธรรมองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผ่านความผูกพันต่อองค์กรโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาผ่านความผูกพันต่อองค์กรโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงสาเหตุ, การบริหาร, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article objective is to study administrative factors affecting the success of secondary schools and create linear relationship model of administrative factors affecting the success of secondary schools. The contributor is teacher in secondary school under the Office of the Basic Education Commission, amount 480 persons. The tools used in the research were questionnaires developed by the researcher divided into 4 parts, which are part 1, leadership opinions, part 2 Status of opinions about organizational culture, part 3: Status of opinions about organizational commitment and part 4: state of opinions regarding administrative achievement of secondary schools. Analyze basic data of observable variables consisting of average, standard deviation, skewness, kurtosis. Analyze the correlation coefficient between latent variables used in the study. Confirmatory factor analysis to verify the validity of the latent variable measurement model and check the consistency of the hypothesis model with the empirical data By using SPSS program and assess the suitability of the model. The results of the data analysis showed that administrative factors affecting the success of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission, there are 3 factors which are leadership factors organizational culture factors and organizational commitment factors. A model of causal relationships that are effective in the achievement of secondary school under the Office of the Basic Education Commission There are 3 factors which directly influence the success of secondary schools, namely leadership organizational culture factors and organizational commitment factors without statistical significance. Factors that indirectly influence the success of secondary schools are 2 factors which are leadership indirectly influenced the achievement of secondary schools through organizational culture with statistical significance at the level of .05 through commitment to the organization without statistic significance and organizational culture indirectly influenced the achievement of secondary schools through organizational commitment without statistically significant.

Keywords: Causal Factors, Administrative, Secondary School

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงาน เพื่อยกระดับคุณภาพ ประสิทธิภาพและเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้เน้นการปฏิรูปการศึกษาทั้งโครงสร้าง ระบบการบริหาร ทรัพยากรและการลงทุน โรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยงานทางการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องปฏิบัติตามนโยบาย โดยตรงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ มีมาตรฐานเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็ง บุคลากรมีสมรรถนะสูง มีความพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทาง ปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญมากต่อการบริหารจัดการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มี

ศักยภาพ มีสมรรถภาพในการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ เพื่อจะบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและชุมชน ต้องเปลี่ยนบทบาทให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนา องค์การและบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดสามารถบริหาร ทรัพยากร คน เงิน วัสดุ และการบริหารจัดการ (4 M) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้ องค์การประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวซึ่งจะมากน้อยเพียงใดผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังที่ลิน ทรพรหม (2548, หน้า 23) กล่าวว่า การเพิ่มและพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การและพนักงาน หัวใจสำคัญขององค์การ คือ ตัวบุคลากรที่มีอิทธิพลสำคัญต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการ เปลี่ยนแปลงในองค์การ ฉะนั้น ผู้บริหารต้องเน้นคน กลยุทธ์ และผลการปฏิบัติงานให้สมดุลกัน ซึ่งถ้าสามารถ บริหารปัจจัยทั้ง 3 ส่วนให้สมดุลกัน ถือว่าเป็นแม่แบบการบริหารที่สร้างศักยภาพและความสามารถในการ เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน สร้างความแข็งแกร่ง เพื่อรองรับเหตุวิกฤติในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ สอดคล้อง กับที่เกษม วัฒนชัย (2546, หน้า 2) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารมีความสำคัญมาก เพราะเป็นผู้ออกแบบและจัดระบบ การศึกษาทั้งระบบความคิดและระบบบริหาร ซึ่งหมายถึงการนำทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปบริหารให้เกิด ผลผลิตทางการศึกษาตามที่ประเทศชาติต้องการ ดังนั้น การใช้ทรัพยากรการบริหารงานจึงเป็นหน้าที่ของ ผู้บริหารโดยตรงที่ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุเป้าหมายขององค์การต้องพัฒนาองค์การให้บรรลุผล สำเร็จเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุด การใช้เทคนิคในการบริหารจึงเป็นเรื่องสำคัญและ จำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกองค์การ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ผู้บริหารต้องรู้ว่าจะใช้วิธีการบริหารอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่จะส่งผลให้องค์การมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของภารดี อนันต์นาวิ (2545, หน้า 130) พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารด้านความสามารถในการบริหารส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรส่งเสริมสนับสนุนรูปแบบการพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทักษะ การบริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การสร้างบรรยากาศการบริหารโดยมุ่งเน้น ผลงาน (Performance management) และที่ปรากฏในทุกองค์การ ทุกหน่วยงานจะเห็นว่าผลงานของคนใน องค์การไม่เท่ากัน อาจมีทั้งผลงานที่สูงกว่ามาตรฐาน ปานกลาง หรือ ต่ำกว่ามาตรฐาน ทำให้การบริหาร โรงเรียนแต่ละแห่งมีคุณภาพที่ไม่เท่ากัน มีความเหลื่อมล้ำกัน ทั้งด้านขนาดและคุณภาพ (วิจิตร ศรีสอาน, 2549, หน้า 10) จึงจำเป็นต้องปรับประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา เพราะโรงเรียนบางแห่งมีคุณภาพในการ จัดการศึกษาสูง มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับ แต่โรงเรียนบางแห่ง การบริการจัดการยังไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน จำนวนนักเรียนน้อยลงทุกปีจนบางแห่งต้องยุบรวมนักเรียนต้องไปเรียนร่วมกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ สถานศึกษาบางแห่ง ได้รับการร้องเรียน จากชุมชนที่ไม่พอใจในการบริหารของผู้บริหารซึ่งถือเป็นปัญหาอุปสรรคอย่างมากในการปฏิรูปการศึกษาทำให้ การปฏิรูปการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นสำคัญ ผู้บริหารเป็นผู้กระตุ้นและ สร้างเสริมทั้งด้านวิชาการด้านขวัญกำลังใจผลักดันให้ครูในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ผู้บริหารโรงเรียนยังต้องสามารถสร้างระบบการบริหารที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมทั้งส่งเสริมให้นักระบบการประกันคุณภาพไปสู่วัฒนธรรมการทำงานขององค์การ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 59 – 62) ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น ถึงแม้ว่า

จะมีความพยายามปรับเปลี่ยนวิธีการสอนแบบใหม่และมีการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน แต่ครูก็ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และยังเป็นปัจจัยชี้ขาดว่า การจัดการศึกษาจะมี ประสิทธิภาพหรือไม่ เนื่องจากครู คือ ผู้ปฏิบัติที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 59 – 62) จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การพัฒนาครู การระดมทรัพยากรและการลงทุน และการมีส่วนร่วม ของชุมชน โดยมีครูเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากครูเป็นตัวเชื่อมโยงกับทุกปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร โรงเรียน ชุมชน และระหว่างกลุ่มครูด้วยกันเอง ครูจึงเป็นเสมือนกุญแจสำคัญในการจัดการกระบวนการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 13)

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ในองค์การว่ามี ปัจจัย ไດบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน โดยเฉพาะการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน มัธยมศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดและเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาอันจะ สอดรับกับสภาวะการณ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับ องค์การได้ข้อค้นพบว่ามีปัจจัยสำคัญบางประการที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ และความผูกพันต่อองค์การ ทั้งนี้เป็นเพราะภาวะผู้นำเป็นปัจจัยหนึ่งที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การ (Steers, 1977, pp. 7 – 10 ; Lunenburg & Ornstein, 2000, p. 19 ; พิสนุ พงศ์ศรี, 2542; จันทราณี สงวนนาม, 2545, หน้า 121; รุจา รอดเข็ม, 2547; บัณฑิต ผังนิรันดร์, 2550) ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยที่จะช่วยยกระดับความสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้สูงขึ้น เพราะภาวะผู้นำเป็นเรื่องของการใช้อิทธิพลของบุคคล หรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม เพื่อนำไปสู่ ความสำเร็จขององค์การ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2541, หน้า 10) โดยผู้บริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้แทน นิติบุคคลของโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาที่จะนำองค์การไปสู่เป้าหมายของ การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำสูงจะมีความสามารถในการบริหารจัดการวิสัยทัศน์ในการจัด การศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีศักยภาพ สมรรถนะและคุณสมบัติที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม ในการดำเนินการบริหารโรงเรียนให้เกิด ประสิทธิภาพ ซึ่งในการจัดการศึกษาของไทยนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวมักแปรปรวนตามผู้นำเสนอ (รุ่ง แก้วแดง, 2546, หน้า 21) ซึ่งสอดคล้องกับสร้อยตระกูล อรรถมานะ (2550, หน้า 297) ที่เห็นว่า ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถในการนำ หรือการใช้ความสามารถในการจูงใจมน้าวบุคคล และกลุ่มรวมพลังกันทำงานให้ บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ภาวะผู้นำยังช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้จาก ภายนอกโรงเรียนนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนได้ (Young & King, 2002)

วัฒนธรรมองค์การเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ (Lunenburg & Ornstein, 2000, pp. 15-17; ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์, 2540; พิสนุ พงศ์ศรี, 2542; รุจา รอดเข็ม, 2547; ยุวราณี สุขวิญญู, 2549) ดังนั้น วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพราะว่าวัฒนธรรมองค์การเป็นหัวใจของการทำงานเป็นการรวมค่านิยมหลักอันส่งผล ไปยังโครงสร้างขององค์การและการออกแบบงาน รวมถึงแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในองค์การ วัฒนธรรมองค์การเป็นการแสดงถึงการร่วมรับรู้ และความชัดเจนถึงบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน และการมี

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของสมาชิกในองค์กร (Arroba & Kim, 1992) กลายเป็นสิ่งหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Owens, 1995, p. 83) จนอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นวิถีชีวิตของคนในองค์กรและสามารถส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรได้ (สงวน ช่างฉัตร, 2541, หน้า 200)

วัฒนธรรมองค์กรจึงมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของทุกองค์การ โดยจะเป็นพื้นฐานในความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรเป็นระดับความเชื่อที่มีรากที่ฝังลึกและเปลี่ยนแปลงยาก (มัลลิกา ต้นสอน, 2544, หน้า 157) ซึ่งส่งผลทำให้แต่ละองค์การมีวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกันออกไป วัฒนธรรมองค์กรเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานขององค์กร เป็นวิถีทางที่จะนำความเป็นเลิศมาสู่องค์กร ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ขององค์กรที่สมาชิกรับรู้และยึดถือร่วมกัน เสริมสร้างความผูกพันให้แก่บุคลากร และกระตุ้นให้เกิดการยอมรับผูกพันต่อองค์กร (ชยาธิศ กัญหา, 2550, หน้า 67) นอกจากนี้ ความผูกพันต่อองค์กรยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร (Steers, 1977, pp. 7 – 10 ; รุจารอดเข็ม, 2547; บัณฑิต ผังนิรันดร์, 2550) ดังนั้น ความผูกพันต่อองค์กรของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพราะว่าความผูกพันต่อองค์กรอาจเป็นพฤติกรรมนอกเหนือจากหน้าที่ที่บุคลากรรับผิดชอบโดยตรง บุคลากรเหล่านั้นก็จะยินดีทำงานให้กับองค์กร ถ้าบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรสูงและมองเห็นความสำคัญของเป้าหมายขององค์กรแล้วจะส่งผลให้องค์การมีผลการปฏิบัติงานในระดับที่สูง (Kast & Rosenzweig, 1985, pp. 647 – 648) ความผูกพันต่อองค์กรจะส่งผลทางบวกต่อความปรารถนาของบุคลากรที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร บุคลากรตั้งใจและทุ่มเทในการปฏิบัติงานเพื่อองค์กร (Steers, 1991, pp. 465 – 466) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ความผูกพันต่อองค์กรเปรียบเสมือนเป็นตัวคอยกระตุ้นให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพิณดา คิวานนท์, 2545, หน้า 32) ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด เพราะจะทำให้บุคลากรมีความปรารถนาที่จะอยู่เป็นสมาชิกขององค์กร ทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และมีผลงานที่น่าพอใจซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรมากที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยต่างๆ ได้อธิบายให้ทราบถึงปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรเท่านั้น แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งยังไม่มีมีการสร้างโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาให้ได้โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้สร้างโมเดลแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และความสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา และเมื่อโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นนี้ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องแล้วจะได้นำโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบผลสำเร็จในการบริหารได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพรรณนาเชิงสัมพันธ์ (Correlational descriptive research) เพื่อสร้างและทดสอบโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยตัวแปรการวิจัย 4 ตัวแปร ได้แก่ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ และผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตัวแปรแต่ละตัวจะมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการสร้างโมเดลลิสเรล ประกอบด้วยโมเดลสำหรับโครงสร้าง (Structural Equation model) ที่จะนำไปสู่การพัฒนาโมเดลสมมติฐานการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วยครูผู้สอนจำนวน 94,750 คน และมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 480 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่ใช้สำหรับสอบถามครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำ ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมองค์การ ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นด้านความผูกพันต่อองค์การ และตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นด้านผลสำเร็จในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและมีความเชื่อมั่น ให้ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถาม จำนวน 480 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการนำเครื่องวัดมาตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ส่วนการตรวจสอบหาความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งโมเดลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วยภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และผู้นำเชิงจริยธรรม

1.2 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วยวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ วัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ – ก้าวร้าว และวัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ – เฉื่อยชา

1.3 ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์การ ประกอบด้วยการยอมรับเป้าหมายขององค์การ ความพยายามทุ่มเทให้กับงาน และความต้องการเป็นสมาชิกขององค์การ

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ และปัจจัยความผูกพันต่อองค์การ โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาผ่านวัฒนธรรมองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผ่านความผูกพันต่อองค์การโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาผ่านความผูกพันต่อองค์การโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

	Leader	Culture	Commit	Schsuc
ภาวะผู้นำ (Leader)	1.00			
วัฒนธรรมองค์การ (Culture)	0.74**	1.00		
ความผูกพันต่อองค์การ (Commit)	0.80**	0.79**	1.00	
ผลสำเร็จในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา (Schsuc)	0.70**	0.77**	0.75**	1.00

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยได้รูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วยตัวแปรปัจจัยสาเหตุ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การและความผูกพันต่อองค์การ พบว่า ตัวแปรทุกตัวในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ร้อยละ 78 ซึ่งส่วนใหญ่มีความสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัยเกือบทุกข้อ แต่มีความแตกต่างกันระหว่างขนาดอิทธิพลที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถอภิปรายในรายละเอียดได้ดังนี้

1. ปัจจัยภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.70 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีภาวะผู้นำ 3 ลักษณะคือ 1) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นในการบริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความ

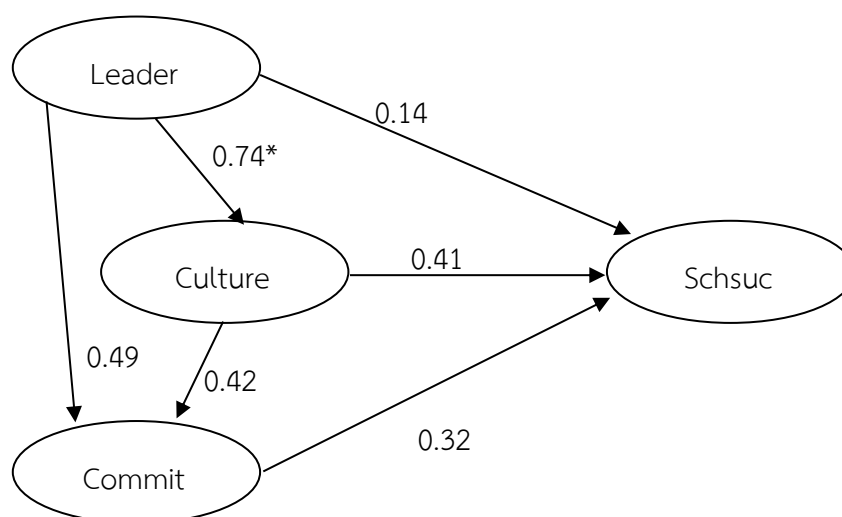
พยายามของครูให้สูงขึ้นจากความพยายามที่คาดหวังเป็นผลให้การปฏิบัติงานเกินความคาดหวัง โดยผู้บริหารโรงเรียนแสดงบทบาททำให้ครูมีความรู้สึกไว้วางใจ ยินดี จงรักภักดี และนับถือ ทำให้ครูกลายเป็นผู้ที่มีศักยภาพ เป็นนักพัฒนา เป็นผู้เสริมแรงได้ด้วยตนเอง และควบคุมตนเองได้ 2) ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นในการบริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกระบวนการทำให้ครูมีความพยายามที่คาดหวังและปฏิบัติงานตามที่คาดหวัง โดยผู้บริหารโรงเรียนใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเสริมแรงอย่างเหมาะสม และ 3) ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นในการบริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่แสดงออกถึงค่านิยมของตนเองและมีความกล้าหาญที่จะยึดค่านิยมหลักเหล่านั้นในการให้บริการที่ติดต่อส่วนรวม เพื่อให้เกิดการยอมรับและศรัทธาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีภาวะผู้นำ 3 ลักษณะ คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก และด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Williams (2003, p. 43) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในทางบวกและทำให้โรงเรียนไปสู่เป้าหมายสูงสุดของความสำเร็จมากขึ้น โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ เพราะผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้มีอิทธิพลมากกว่าปกติ ในการแนะนำเกี่ยวกับคุณภาพการสอนและมาตรฐานต่างๆ ของโรงเรียน

2. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.41 ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัฒนธรรมองค์การ 3 ลักษณะคือ 1) วัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ ซึ่งหมายถึง วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนมีลักษณะมุ่งเน้นความพึงพอใจของครูในโรงเรียน ทำให้ครูมีพฤติกรรมที่ขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้นมีความสุขกับการปฏิบัติงาน รู้สึกว่างานในองค์การมีความท้าทายอยู่ตลอดเวลา มีความพร้อมในการปฏิบัติงานสูง 2) วัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ – เฉื่อยชา ซึ่งหมายถึงวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนมีลักษณะมุ่งเน้นความต้องการ ความมั่นคงของครูในโรงเรียน ทำให้ครูมีพฤติกรรมการแสดงออกมีลักษณะคล้อยตาม พึ่งพาผู้บริหารและยึดกฎระเบียบเป็นหลักในการปฏิบัติงานและพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่ต้องรับผิดชอบ แต่จะยอมรับการมอบหมายจากผู้บริหาร 3) วัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ – ก้าวร้าว ซึ่งหมายถึง วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนมีลักษณะมุ่งเน้นความต้องการของครูในโรงเรียน ทำให้ครูมีพฤติกรรมแสดงออกมีลักษณะชอบเผชิญหน้า ชอบการมีอำนาจ การแข่งขันที่ต้องมีแพ้ – ชนะ และหลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนมัศึกษามี 3 ลักษณะคือ วัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ วัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ – เฉื่อยชา อยู่ในระดับมาก และวัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ – ก้าวร้าว อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับที่ Arroba and Kim (1992) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นหัวใจของการทำงาน เป็นการรวมค่านิยมหลักอันจะส่งผลไปยังโครงสร้างขององค์การและการออกแบบงานรวมถึงแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในองค์การ วัฒนธรรมองค์การเป็นการแสดงถึงการร่วมรับรู้และความชัดเจนถึงบรรทัดฐานในการปฏิบัติงานและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของสมาชิกในองค์การ

3. ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.32 ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความผูกพันต่อองค์กร 3 ลักษณะคือ 1) การยอมรับเป้าหมายขององค์กร ซึ่งหมายถึง การที่ครูมีเจตคติที่สอดคล้องกับเป้าหมายและค่านิยมของโรงเรียน 2) ความพยายามทุ่มเทให้กับงาน ซึ่งหมายถึง การที่ครูมีความตั้งใจที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานให้โรงเรียน และ 3) ความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร ซึ่งหมายถึง การที่ครูมีความต้องการที่จะทำงานให้โรงเรียนต่อไป ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนมัศึกษามี 3 ลักษณะ คือ ด้านความพยายามทุ่มเทให้กับงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กรอยู่ในระดับมาก และด้านการยอมรับในเป้าหมายขององค์กรอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับภรณ์ มหามนต์ (2529, หน้า 97) ที่กล่าวว่า ถ้าผู้ปฏิบัติงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะเป็นผู้ที่อุทิศแรงกายแรงใจเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดและดีกว่าผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรน้อยหรือไม่มีเลย และความผูกพันต่อองค์กรจะนำไปสู่ผลที่สัมพันธ์กับความมีประสิทธิภาพต่อองค์กร

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยภาวะผู้นำ (Leader) วัฒนธรรมองค์กร (Culture) ความผูกพันต่อองค์กร (Commit) และผลสำเร็จในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา (Schsuc) สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองเชิงทฤษฎีปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ และปัจจัยความผูกพันต่อองค์การ โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาผ่านวัฒนธรรมองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผ่านความผูกพันต่อองค์การโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษาผ่านความผูกพันต่อองค์การโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลงานวิจัยครั้งนี้พบว่า ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ และความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อผลสำเร็จในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจึงควรกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาผลสำเร็จในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกำหนดหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำสูงขึ้น โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนสร้างวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนให้เข้มแข็งและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความผูกพันต่อองค์การสูงยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถนำรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารงานของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรได้มีการศึกษาถึงปัจจัยเชิงสาเหตุอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่กว้างขวางและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุแบบพหุระดับ (Multi – Level Causal Model) จากปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 3 ปัจจัย และผลสำเร็จของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้หน่วยการวิเคราะห์ต่างระดับกัน

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2546). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บุ๊คพอยท์.
- ชยาธิศ กัญหา. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นลินี ศรพรหม. (2548). รับมือกับการเปลี่ยนแปลงในองค์กร. เพิ่มผลผลิต. 10(55). 23 – 25.
- บัณฑิต ผังนรินทร์. (2550). อิทธิพลของลักษณะองค์การ นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมการทำงานภายในองค์กร แรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรที่มีต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสนุ พงศรี. (2542). การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์กรภาครัฐเกี่ยวกับการศึกษาอาชีว นอกระบบโรงเรียน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภรณ์ มหานนท์. (2529). การประเมินประสิทธิภาพองค์กร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2545). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี
- มัลลิกา ตันสอน. (2544). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอร์เน็ท.
- ยุวราณี สุขวิญญาม์. (2549). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุประสิทธิผลองค์กรของวิทยาลัยพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- รุจา รอดเข็ม. (2547). การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์กรของวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประยุกต์ตามแนวทางการประเมินองค์กรแบบสมดุล. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2549). การบริหารการเปลี่ยนแปลงและองค์กรแห่งการเรียนรู้. เอกสารอัดสำเนา.
- สงวน ช่างฉัตร. (2541). พฤติกรรมองค์กร. พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2550). พฤติกรรมองค์กร : ทฤษฎีและการประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: เพลิเนสตูดีโอ.
- สุพินดา คิวานนท์. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและผล การปฏิบัติงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2541). **ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Arroba, T. and James Kim. (1992). **Pressure at Work: A Survivals Guide for Manager**. 2th ed London: McGraw-Hill Book Company.
- Kast, Fremont E., and Rosenzweig. (1985). **Organization and Management: A System and Contingency Approach**. 4th ed. New York: McGraw-Hill Book.
- Lunenburg, Fred C. and Allan C. Ornstein. (2000). **Educational Administration: Concepts and Practices**. Belmont, California: Wadsworth Publishing Company.
- Owens, Robert G. (1995). **Organizational Behavior in Deucalion**. 5th ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Steers, R. M. (1977). **Organizational effectiveness and work behavior**. New York: McMillan.
- Steers, R. M. (1991). **Motivation and work behavior**. 6rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Williams, Mark W. (2003). The Relationship Between Principal Response to Adversity and Student Achievement. **Dissertation Abstracts International-A**. 64(12). 4309.
- Youngs, P., and King, M.B. (2002). Principal leadership for professional development to build School capacity. **Educational Administration Quarterly**. 38(5). 643-670.

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7*

MODEL OF SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATION TO WORLD CLASS
STANDARD SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE
AREA, REGION 7

¹พรพิมล แม้นญาติ Pornpimol Manyat, ²ศุภายุ อีระวนิชตระกูล Sadayu Teerawanittragul,

³ชัยพจน์ รักษาม Chaipoj Rak-ngam

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

E-mail: 55810159@buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิด และหลักการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 10 โรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำมาจัดทำรูปแบบจำลองอิสระเพื่อใช้ในขั้นตอนต่อไป ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน โดยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 3 ประเมินผลและสรุปรูปแบบการบริหารงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 ประกอบด้วยด้านภาวะผู้นำ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการจัดกระบวนการ ด้านผลลัพธ์ และผลการประเมินในมิติขององค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียน องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอน เทียบเคียงมาตรฐานสากล และองค์ประกอบด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ส่งผลให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะด้านผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, โรงเรียนมัธยมศึกษา, โรงเรียนมาตรฐานสากล

Abstract

The purpose of this research article was to design and to develop a management model for the World-Class Standard Schools of secondary school under the Office of Secondary Education Service Area, Region 7. The research procedures consisted of 3 steps as follows: step 1 investigating the basic current concept for administration toward the World-Class Standard Schools. The participants were 10 school administrators of World-Class Standard Schools. The questionnaire was used for gathering the data and content analysis was used for data analyzing, interview and designing a management model for the World-Class Standard Schools. step 1 developing the management model using 20 experts' opinions through Delphi Technique. The research tool was a questionnaire with five- level scale. step 3 Assessing the management model for the World-Class Standard Schools of secondary school under the Office of Secondary Education Service Area, Region 7. The research findings were that Model of Secondary School Administration to World-Class Standard Schools consisted of 1) The components of the management model were; leadership, strategic planning, focus on client, measurement, analysis and knowledge management, focus on personnel, process management, performance results. and 2) Evaluation of the components of student performance, the outcomes were achieved by consisting of World-Class Standard and Quality system management.

Keywords: Model, Administration, Secondary School, World Class Standard Schools

บทนำ

ปัจจุบันนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยการยกระดับโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อให้เป็นโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาก้าวสู่มาตรฐานคุณภาพแห่งชาติ ส่งผลให้โรงเรียนมีการพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมนำความรู้ รักความเป็นไทย และมีความสามารถก้าวไกลเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดโครงการ โรงเรียนมาตรฐานสากล (World - Class Standard School Project) ขึ้นมา และเป็นโครงการที่ถือว่าเป็นนวัตกรรมในการจัดการศึกษาที่สำคัญ ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานคุณภาพเทียบเท่าสากล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ซึ่งตามแผนพัฒนากลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปี พ.ศ. 2561 – 2564 มีเป้าหมายที่จะพัฒนาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลจำนวน 1,842 โรงเรียน ดังนั้น การนำโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากลจึงมีความมุ่งหวังและมีความคาดหวังหลัก คือ ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น

พลเมืองที่มีคุณภาพ อันหมายถึงเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า และมีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทย ภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลต้องใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์วิสัยทัศน์ เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมสนับสนุนครูให้ได้พัฒนา และทันต่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดผลตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นการสร้างหลักประกัน และความมั่นคงให้กับชุมชนและสังคมได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อถือของผู้ปกครอง และช่วยในการตัดสินใจที่จะทำให้ผู้ปกครองเลือกที่จะส่งบุตรหลานของตนเองเข้ามาศึกษาในโรงเรียน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560)

คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่จะแสดงว่าโรงเรียนได้พัฒนาสู่มาตรฐานสากล คือ การบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่จะพัฒนาโรงเรียนให้มีผลดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยอิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้มีวิธีปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลก เนื่องจากมีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) ซึ่งเป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่ประเทศต่างๆ หลายประเทศทั่วโลกนำไปประยุกต์ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ เป็นต้น (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560, หน้า 34) ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะในการนำพาประเทศเข้าสู่สังคมในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ได้ทั้งการรู้ทันโลก การเรียนรู้ชำนาญการ เชี่ยวชาญการปฏิบัติ การรวมพลัง สร้างสรรค์สังคม มีการพัฒนากระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาด้วยวิธีที่หลากหลายทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล มีภาคีเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ และการบริหารการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับระหว่างประเทศ

การจัดการศึกษาตามประกาศทิศทางการพัฒนาการมัธยมศึกษายุคใหม่ (พ.ศ. 2553 – 2561) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านมามีโรงเรียนจำนวนหนึ่งสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนมีศักยภาพและความสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ตัวบ่งชี้และเป้าหมายการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนส่วนใหญ่ มีผลการดำเนินการต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่พบว่า ความรู้ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ตลอดจนทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 44 โรงเรียนใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และ จังหวัดสระแก้ว จากสภาพและปัญหาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 พบว่า ในปีการศึกษา 2560 มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ และผลการทดสอบ

ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) มีแนวโน้มต่ำลง ซึ่งเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องมาตลอดหลายปี ทำให้ต้องมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการปรับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล มีการชี้แนะให้ครูผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7, 2561)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการนำไปใช้ ในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียน เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและกำหนดรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลักการ ทฤษฎี แนวคิดการบริหารโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล องค์ประกอบสำคัญ และการนำมาใช้ในบริหารงานในโรงเรียน โดยทำการศึกษาจากเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการบริหารงานที่เป็นเลิศประสบความสำเร็จ (Best Practice) และอยู่ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว เป็นการสัมภาษณ์เฉพาะผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ข้อคำถาม หาคำตอบประกอบปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารงานโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลและนำไปกำหนดสร้างแบบจำลองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากลนำไปใช้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน ผู้วิจัยนำรายชื่อและประวัติของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่ได้พิจารณาคัดเลือกไว้เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำความคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำรูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในการบริหารงานโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) 3 รอบ

ระยะที่ 3 การประเมินและการสรุป นำเสนอรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล

การประเมินและการสรุป นำเสนอรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand quality award: TQA) การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะสรุปผลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำนวน 19 คน ครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน รวมเป็น 25 คน และนำเสนอรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำ (Leadership) โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้บริหาร โรงเรียนขึ้นนำการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ผลการดำเนินการที่คาดหวังของโรงเรียนของผู้บริหารระดับสูง รวมทั้งระบบธรรมาภิบาลของโรงเรียน และการดำเนินงานเกี่ยวกับจริยธรรม กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อชุมชน วิธีการที่ผู้บริหารระดับสูงสื่อสารกับบุคลากร การพัฒนาผู้นำในอนาคตการวัดผลการดำเนินงานในระดับองค์กร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่มีจริยธรรมและวิถีปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นพลเมืองดี

1.2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic planning) โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดทำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การถ่ายทอดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่นำไปสู่การปฏิบัติ การจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอที่จะทำให้แผนปฏิบัติ การบรรลุผลสำเร็จ การปรับเปลี่ยนแผน เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงวิธีการวัดความสำเร็จและการรักษาความยั่งยืนของโรงเรียนในระยะยาว

1.3 การมุ่งเน้นผู้รับบริการ (Focus on client) โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับ การสร้างความผูกพันกับผู้รับบริการ เพื่อความสำเร็จด้านการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน รวมถึงวิธีการที่โรงเรียนรับฟัง ความคิดเห็น ความต้องการของผู้รับบริการ และใช้สารสนเทศ เพื่อปรับปรุง และค้นหาโอกาสในการสร้างนวัตกรรม

1.4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement analysis and knowledge management) โรงเรียนมัศึกษามีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเลือกรวบรวม วิเคราะห์

จัดการและปรับปรุง ข้อมูลสารสนเทศ และทรัพย์สินทางความรู้ และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้ง การทบทวนผลการดำเนินการ และใช้ผลการทบทวนในการปรับปรุงผลการดำเนินการ เพื่อผลักดันให้เกิดการ ปรับปรุง ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการดำเนินงานและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของโรงเรียน

1.5 การมุ่งเน้นบุคลากร (Focus on personnel) โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการผูกใจ การพัฒนา และการจัดการบุคลากร เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพของบุคลากรอย่างเต็มที่และ สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับพันธกิจ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการโดยรวมของโรงเรียน รวมถึงการประเมิน ชีตความสามารถและอัตรากำลัง และการสร้างสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดี

1.6 การจัดการกระบวนการ (Process management) โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการกำหนดสมรรถนะหลัก ระบบงาน การออกแบบ การจัดการ และปรับปรุงกระบวนการที่สำคัญ เพื่อนำระบบงานไปใช้สร้างคุณค่าให้แก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และโรงเรียนประสบความสำเร็จรวมทั้ง การเตรียมพร้อมต่อภาวะฉุกเฉิน

1.7 ผลลัพธ์ (Performance results) โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการ ประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียน และการปรับปรุงในด้านที่สำคัญ ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของ ผู้เรียน (Student learning outcomes) ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ (Service recipient outcomes) ผลลัพธ์ด้านงบประมาณและการเงิน (Budgetary and financial, outcomes) ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้น บุคลากร (Workforce outcomes) ผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลของกระบวนการ (Process effectiveness outcomes) ผลลัพธ์การนำองค์กร (Leadership outcomes) นอกจากนั้น ยังเป็นการตรวจประเมินระดับผล การดำเนินการ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียน และสถาบันการศึกษาอื่น ที่จัดการศึกษาและบริการในระดับ เดียวกัน โดยจะแสดงข้อมูลสำคัญของระดับ (Levels) แนวโน้ม (Trends) ผลผลิตภาพ (Productivity) ประสิทธิภาพ (Effective) ในรอบเวลา (Cycle time) ของการดำเนินงานของโรงเรียนในปัจจุบัน ผลลัพธ์ที่ได้ จากการตรวจประเมินจะเป็นสารสนเทศตัวชี้วัดในเรื่องของความก้าวหน้า เพื่อประเมินปรับปรุงกระบวนการ จัด การศึกษาและบริการ โดยมีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับกลยุทธ์ของโรงเรียน ดังนั้น การวิจัยใน ครั้งนี้จึงนำองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ มาเป็นโมเดลในการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ต่อไป

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษา มัธยมศึกษา เขต 7 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และ รายงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง หลักการ ทฤษฎี แนวคิดการบริหารโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล องค์ประกอบสำคัญและการนำมาใช้ใน บริหารงานในโรงเรียน โดยทำการศึกษาจากเอกสาร และวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นมีการ บริหารงานที่เป็นเลิศ ประสบความสำเร็จ (Best Practice) และอยู่ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และ จังหวัดสระแก้ว เป็นการสัมภาษณ์เฉพาะผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ข้อคำถาม หาคำตอบประกอบปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารงานโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล และนำไปกำหนดสร้างแบบจำลองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล นำไปใช้พัฒนารูปแบบในขั้นต่อไป

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ตอบแบบสอบถาม เพื่อพัฒนารูปแบบ ใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi technique) โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อหาความเป็นไปได้และฉันทามติจากทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญ มาจัดทำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล

3. การประเมินและการสรุป นำเสนอรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7

การประเมินและการสรุป นำเสนอรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand quality award: TQA) การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยสรุปผลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำนวน 19 คน ครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน รวมเป็น 25 คน และนำเสนอรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล พบว่า นักเรียนมีความสามารถเป็นที่ประจักษ์ระดับนานาชาติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านการประเมินระดับชาติ มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ นักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินภาษาอังกฤษและภาษาอื่นตามที่สถานศึกษากำหนด มีการจัดการ ระบบการพัฒนาภาษาด้วยเทคโนโลยี นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะความคิด สร้างสรรค์ นักเรียนมีการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมกับวัฒนธรรม นักเรียนสามารถใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายในการทำงาน นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นพลเมืองดีมีอุดมการณ์ ประชาธิปไตย เคารพกฎ กติกา มารยาททางสังคม หลักสูตรเทียบเคียงมาตรฐานสากล กระบวนการ จัดการเรียนรู้อ้างอิงมาตรฐานสากล ครู เป็นครูมืออาชีพ ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเป็น ที่ปรึกษาให้นักเรียนได้ การตีพิมพ์วารสารวิจัยอย่างต่อเนื่องจัดประชุมด้านการวิจัยส่งเสริมศักยภาพ บุคคล สร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้แก่บุคลากรการบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้กระบวนการ มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงาน สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในสถานศึกษา พัฒนาเครือข่ายให้องค์กรมีผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจ สร้างภาพลักษณ์ และความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic planning) การมุ่งเน้นผู้รับบริการ (Focus on client) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement analysis and knowledge management) การมุ่งเน้นบุคลากร (Focus on personnel) การจัดการกระบวนการ (Process management) และผลลัพธ์ (Performance results) ในมิติขององค์ประกอบ

ด้านคุณภาพผู้เรียน องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลและองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality system management) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล ภายใต้องค์ประกอบของการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพนั้นได้อิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand quality award: TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับการวิจัยของ Hernandez (2001) ที่ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรเหมือนกับรูปแบบประสิทธิผลในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องขององค์กร มีข้อมูลที่บอกข้อกำหนดและสิ่งที่ดีของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร กระบวนการใช้การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรกับผู้บริหารใหม่ การอบรมครู การปรับปรุงห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงการประชุมอย่างต่อเนื่อง ในระดับผู้บริหารและครู วิธีการที่จำเป็นของการประเมินประสิทธิภาพของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนผลของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรในทางที่ดีของวัฒนธรรมโรงเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของดิเรก วรณเศียร และคณะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานโรงเรียนมาตรฐานสากล สามารถดำเนินการได้ในระดับมาก ในการสร้างความตระหนัก และชี้แจงแนวทางการพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลให้แก่คณะครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทบทวนปรับแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของครู การพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อยกระดับคุณภาพ โรงเรียนบริหารด้วยระบบคุณภาพ และยังพบว่าสอดคล้องกับการวิจัยของ Newby (1998) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร เป็นองค์ประกอบหลักของผู้นำ ระบบความคิด และการมอบอำนาจความมั่นใจในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องขององค์กร ทำให้โรงเรียนมองเห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง และเป็นแรงกระตุ้นคณะกรรมการในเรื่องคุณภาพการศึกษาได้มีการกำหนดคุณภาพให้เป็นที่ยอมรับ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 7

2.1 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 7 ด้านภาวะผู้นำ เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ ผู้นำต้องพัฒนาผู้เรียนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไป โรงเรียนต้องมีวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่ส่งเสริมต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการด้านผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ตั้งไว้ ตลอดจนการจัดหาและบริหารวัสดุ อุปกรณ์ให้ทันสมัยเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของศศิพร รินทะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลด้านการนำองค์การ (Leadership) โรงเรียนมีการบริหารจัดการเพื่อชี้้นำการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ของโรงเรียน และใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีวิธีการสื่อสารกับบุคลากรในโรงเรียนที่หลากหลายและเหมาะสม ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำในการดำเนินงานของโรงเรียนและได้มีการพัฒนาความเป็นผู้นำให้กับบุคลากร ด้วยการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง อีกทั้งผู้บริหารได้ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมมีจริยธรรมและวิถีปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นพลเมืองดี และเช่นเดียวกับ

การวิจัยของ Murray (1996) ที่ผลการวิจัยพบว่า จุดเน้นสำคัญของโรงเรียนที่แท้จริง คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารและการพัฒนาทีมงานมีความร่วมมือกันจะสามารถพัฒนากิจกรรมเรียนการสอนและการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ นอกจากนั้น การร่วมมือของทีมงาน ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการใช้อำนาจบทบาท มีแบ่งมอบความรับผิดชอบกันอย่างเหมาะสม ข้อกำหนดเหล่านี้ควรเป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดการฝึกอบรมเป็นกลยุทธ์สำคัญ วัฒนธรรมของความร่วมมือจะพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและโรงเรียน รูปแบบของการใช้ภาวะผู้นำจะอยู่บนฐานของพฤติกรรมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม สรุปได้ว่า ผลการวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำและการพัฒนาทีมงานที่มีคุณภาพมีการพัฒนาวัฒนธรรมของความร่วมมือในการทำงาน รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษากับผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย

2.2 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาวสอดคล้องกับมาตรฐานสากล มีกลยุทธ์ส่งเสริมการใช้ภาษาในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีการนำยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ การศึกษาในต่างประเทศมาเป็นแนวทางการวางแผนจัดให้ผู้เรียน มีการผลิตผลงานเข้าแข่งขันในเวทีระดับชาตินานาชาติอยู่เสมอโรงเรียนดำเนินการทำวิจัยและพัฒนากิจการศึกษาด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีกลยุทธ์ส่งเสริมผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนเป็นทิศทางทางการบริหารเพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ต้องมีแผนงานที่ตรงตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล สอดคล้องกับการวิจัยของศศิพร รินทะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic planning) โรงเรียนมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนและมีการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอที่จะทำให้แผนปฏิบัติการบรรลุความสำเร็จ สอดคล้องตรงตามเป้าหมายของโรงเรียนมีกระบวนการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนและเป็นขั้นตอน และสอดคล้องกับการวิจัยของดิเรกวรรณเศียร และคณะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ในระดับมาก ทั้งการสร้าง ความตระหนักและชี้แจงแนวทางการพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลให้แก่ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทบทวน ปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล

2.3 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ส่งเสริมการใช้ภาษาในระดับสากลการสื่อสารที่หลากหลาย จัดทำวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้รับบริการในการจัดการศึกษาเป็นผู้ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งยังให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ นักเรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษที่ดี ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการได้ สอดคล้องกับการวิจัยของศศิพร รินทะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลด้านการมุ่งเน้น ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and stakeholder focus) โรงเรียนมีการบริหารจัดการศึกษาที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเพื่อปรับปรุง และสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา สอดคล้องกับ เป้าหมายสูงสุดของโรงเรียนและเป็นที่พอใจของสังคม ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของดิเรก วรรณเศียร และคณะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติ ทำการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลการประเมินผล ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล พัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้โรงเรียน จัดทำสารระยวิชาเพิ่มเติม ส่งความเป็นเลิศ ทำการ พัฒนาความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศและ ICT เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง โรงเรียนมาตรฐานสากล ทำให้ผู้รับบริการได้รับประโยชน์จากการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ผลจากการวัดผล พบว่า นักเรียนสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่ สูงขึ้นจนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ใช้ประสบการณ์ตรงมากกว่าประสบการณ์ ในห้องเรียนมี ความตระหนักในสถานการณ์ของโลก สามารถเรียนรู้และจัดการได้ทุกรายวิชา บูรณาการประเด็นสังคมโลกลง ในเนื้อหาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ระบบห้องเรียนคุณภาพ โรงเรียนจัดทำหลักสูตร English program การ ทำวิจัยเชิงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารเลือกพัฒนาตามศักยภาพ โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการความรู้ และสร้างนวัตกรรมทางการบริหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการความรู้ ของสถานศึกษา ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถทางการคิด วิเคราะห์ จัดการความรู้ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะ การคิดสร้างสรรค์ การจัดการความรู้ของสถานศึกษาและนักเรียนจึงเป็นการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดทาง ความคิดให้กับโรงเรียนมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับการวิจัยของศศิพร รินทะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการ ความรู้ (Measurement analysis and knowledge management) โรงเรียนมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการ เลือกรวบรวม วิเคราะห์ จัดการและปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศ และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการทบทวน ผลการดำเนินการ และได้นำผลการทบทวนในการปรับปรุงผลการดำเนินการไปใช้ เพื่อ ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและยกระดับมาตรฐานการศึกษา

2.5 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ด้านการมุ่งเน้นบุคลากรเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมี ความเห็นสอดคล้องกันสูงได้แก่ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีเป็นที่ยอมรับ นักเรียนสามารถสอบผ่านการวัดระดับ ความสามารถทางภาษา ครูจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ความคิด นักเรียนสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ ครูส่งเสริมฝึกซ้อมนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันและกิจกรรมต่างๆ ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ จัดกิจกรรม ให้เหมาะสม จัดอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องด้านการสอน วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการบริหารบุคคล อย่างอิสระและคล่องตัว บุคลากรอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับงาน สามารถบริหารจัดการทรัพยากรบน ปัจจัยพื้นฐานที่มีอยู่อย่างเหมาะสม โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรกับเครือข่ายเพื่อการพัฒนา ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารคุณภาพขององค์กร บุคลากรที่ดีย่อมส่งผลให้การ จัดการศึกษาดีขึ้น โรงเรียนมาตรฐานสากลต้องมีความยืดหยุ่น คล่องตัว เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล เพราะต้องการความเป็นมืออาชีพสูง และสอดคล้องกับการวิจัยของศศิพร รินทะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการสร้างความผูกพันและความสามัคคีให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการ ทำงานตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้มีการพัฒนาและการจัดการบุคลากร เพื่อให้ใช้ศักยภาพของบุคลากรอย่างเต็มที่ในการร่วมสร้างสรรค์และพัฒนาโรงเรียนสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกับ Baldanaza

(1994 อ้างถึงใน บัญชา ปลื้มอารมณ์, 2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนที่มีโปรแกรมการพัฒนาศุภคณาจารย์ที่มีประสิทธิภาพนั้น ศุภคณาจารย์ในโรงเรียนมีโอกาสดำเนินการก้าวหน้าทางอาชีพสูง 2) โปรแกรมการพัฒนาศุภคณาจารย์ที่มีประสิทธิภาพชี้ให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในระดับพื้นที่การศึกษาที่มีการวางแผนเป้าหมายระยะยาวเป็นลำดับขั้นตอนที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในระดับโรงเรียน 3) โปรแกรมการพัฒนาศุภคณาจารย์ที่มีประสิทธิภาพครูมีส่วนเกี่ยวข้อง มีการวางแผนร่วมกัน เห็นชอบร่วมกัน และร่วมดำเนินการตามจุดประสงค์ 4) การพัฒนาศุภคณาจารย์ต้องดำเนินการอย่างเป็นพลวัต มีการร่วมมือกัน และต่อเนื่องกันทางด้านเนื้อหาและกระบวนการ ซึ่งเป็นการศึกษาเป้าหมายของการพัฒนาศุภคณาจารย์ ความสัมพันธ์ของการพัฒนาศุภคณาจารย์กับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การวางแผนการพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล รวมทั้งนวัตกรรมของโปรแกรมการพัฒนาศุภคณาจารย์ด้วย

2.6 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ด้านการจัดการกระบวนการ เมื่อพิจารณา ารายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ มีกระบวนการเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อของนักเรียน มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อศักยภาพผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการวัดระดับความสามารถทางภาษา นักเรียนกล้าเผชิญหน้ากับความเสี่ยง สามารถใช้ความคิดระดับสูงมีเหตุผลและวางแผนจัดการสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้บริหารจัดการ โดยผสมผสานทฤษฎีทางการบริหาร มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง ครอบคลุมพื้นที่บริการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการด้านกระบวนการเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากลประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับการวิจัยของศศิพร รินทะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนที่เป็นระบบ และครอบคลุมงานทุกฝ่ายพร้อมทั้งมีการกำหนดแนวทาง เพื่อมุ่งพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน อีกทั้งมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดนวัตกรรมในโรงเรียน และสอดคล้องกับการวิจัยของ Hernandez (2001) ที่ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการใช้การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรกับผู้บริหารใหม่ การอบรมครู การปรับปรุงห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงการประชุมอย่างต่อเนื่อง ในระดับผู้บริหารและครู วิธีการที่จำเป็นของการประเมินประสิทธิภาพของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ในทางที่ดีของวัฒนธรรมโรงเรียน วิธีการเป็นระบบ การมีส่วนร่วม และความเป็นเจ้าของ

2.7 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ด้านผลลัพธ์ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริม ทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีการตีพิมพ์วารสารวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยที่ดีด้านนักเรียน ด้านกระบวนการสอน ด้านการบริหาร ด้านการวางแผน และด้านการดำเนินการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ย่อมส่งผลให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะด้านผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพร รินทะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีความสะดวก รวดเร็วในการใช้ข้อมูล

3. การประเมินรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่

มาตรฐานสากล ผู้บริหารต้องมีการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารงานโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถเป็นที่ประจักษ์ระดับนานาชาติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านการประเมินระดับชาติ มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ นักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินภาษาอังกฤษและภาษาอื่นตามที่สถานศึกษากำหนดมีการจัดการระบบการพัฒนาภาษาด้วยเทคโนโลยี นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะความคิด สร้างสรรค์ นักเรียนมีการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมกับวัฒนธรรม นักเรียนสามารถใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายในการทำงาน นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นพลเมืองดีมีอุดมการณ์ ประชาธิปไตย เคารพกฎ กติกา มารยาททางสังคม หลักสูตรเทียบเคียงมาตรฐานสากล กระบวนการ จัดการเรียนอ้างอิงมาตรฐานสากล ครูเป็นครูมืออาชีพ ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเป็นที่ปรึกษาให้นักเรียนได้ การตีพิมพ์วารสารวิจัยอย่างต่อเนื่อง ชัดเจนประชุมด้านการวิจัยส่งเสริมศักยภาพ บุคคลสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้แก่บุคลากรการบริหารแบบมีส่วนร่วมใช้กระบวนการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงาน สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา พัฒนาเครือข่ายให้องค์กรมีผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจ สร้างภาพลักษณ์และความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ในระดับสูงจะต้องเป็นผู้กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน และมีการสื่อสารทิศทางวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ และสร้างแรงจูงใจกระตุ้นบุคลากร มีส่วนร่วมในการทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โรงเรียนมุ่งเน้นการจัดการศึกษาไปกับการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน ความต้องการคุณลักษณะของผู้เรียนในอนาคตของสังคมโลก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความพึงพอใจของผู้เรียน และปรับเปลี่ยนความต้องการเหล่านั้นมาเป็นหลักสูตรและการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม โรงเรียนจัดระบบการเรียนรู้ ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนรู้รายบุคคล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกิจการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จและส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้เรียนจะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะทำให้สามารถรอบเวลาและต้นทุน ในการพัฒนาคุณภาพ การพัฒนาโรงเรียนให้มีความยั่งยืนต้องอาศัยความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา และส่วนแบ่งทางการศึกษา ตลอดจนการจัดหลักสูตรที่สนองตอบต่อความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โรงเรียนจึงต้องมีแนวคิดที่มุ่งอนาคตอย่างจริงจัง และสร้างความผูกพันในระยะยาวกับผู้รับบริการ โดยการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรสร้างโอกาสทางนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เตรียมตัวมุ่งสู่นาคตที่เป็นเป้าหมายทางเลือกอย่างเหมาะสม โรงเรียนต้องแสวงหา สร้าง พัฒนา และใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดนวัตกรรมของหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการบริการให้เกิดกับผู้เรียนและผู้รับบริการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิด McMillan & Schumacher (2001, pp. 530-531) ที่ได้เสนอการประเมินรูปแบบที่มีประสิทธิภาพมีการประเมินจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ความมีประโยชน์ (Utility Standard) ความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ความเหมาะสม (Propriety Standard) ความเหมาะสม (Propriety Standard) และความถูกต้อง (Accuracy Standard)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การบริหารโรงเรียนด้วยการมีภาวะผู้นำ การบริหารจัดการโรงเรียนด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ระบบธรรมาภิบาลของโรงเรียน และการดำเนินงานเกี่ยวกับจริยธรรม กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อชุมชน
2. การบริหารโรงเรียนด้วยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการด้วยการจัดทำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การถ่ายทอดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่นำไปสู่การปฏิบัติ
3. การบริหารโรงเรียนด้วยการมุ่งเน้นผู้รับบริการ การบริหารจัดการด้วยการสร้างความผูกพันกับผู้รับบริการ เพื่อความสำเร็จด้านการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและใช้สารสนเทศ และค้นหาโอกาสในการสร้างนวัตกรรม
4. การบริหารโรงเรียนด้วยการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การบริหารจัดการด้วยการเลือกรวบรวม วิเคราะห์ จัดการและปรับปรุง ข้อมูลสารสนเทศ และทรัพย์สินทางความรู้ และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อผลักดันให้เกิดการปรับปรุงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. การบริหารโรงเรียนด้วยการมุ่งเน้นบุคลากร การบริหารจัดการด้วยการผูกใจ การพัฒนา และการจัดการบุคลากร เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพของบุคลากรอย่างเต็มที่ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับพันธกิจ กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการโดยรวมของโรงเรียน
6. การบริหารโรงเรียนด้วยการจัดกระบวนการ การบริหารจัดการด้วยการกำหนดสมรรถนะหลัก ระบบงาน การออกแบบ การจัดการ และปรับปรุงกระบวนการที่สำคัญ เพื่อนำระบบงานไปใช้สร้างคุณค่าให้แก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน
7. การบริหารโรงเรียนด้วยการประเมินผลลัพธ์ การบริหารจัดการด้วยการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน และการปรับปรุงในด้านที่สำคัญ ประกอบด้วยผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ ผลลัพธ์ด้านงบประมาณและการเงิน ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลของกระบวนการและผลลัพธ์การนำองค์กร

สรุปภาพองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โรงเรียนควรพิจารณานำรูปแบบการบริหารไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขนาดโรงเรียนและสภาพการบริหารจัดการโรงเรียน เพื่อนำไปพัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ดังนี้

1.1 ด้านวางแผนกลยุทธ์ ควรวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นตามหลักมาตรฐานสากล กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาวสอดคล้องกับมาตรฐานสากล จัดหลักสูตรส่งเสริมความเป็นเลิศที่หลากหลาย ตอบสนองต่อศักยภาพความถนัดของผู้เรียน

1.2 ด้านมุ่งเน้นผู้รับบริการ ควรให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดส่งเสริมนักเรียนตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล นักเรียนเลือกเรียนภาษาที่สองตามความสนใจ ส่งเสริมการใช้ภาษาในระดับสากล การสื่อสารที่หลากหลาย นักเรียนสร้างสรรค์ความรู้สิ่งใหม่ๆ ได้เพื่อพัฒนาโรงเรียน

1.3 ด้านมุ่งเน้นบุคลากร ควรพัฒนานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดี เป็นที่ยอมรับ นักเรียนสามารถสอบผ่านการวัดระดับความสามารถทางภาษา ครูจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ความคิด และนักเรียนสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์

1.4 ด้านการจัดการกระบวนการ ควรมีกระบวนการเตรียมความพร้อมเพื่อใช้ในการศึกษาต่อของนักเรียน มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อศักยภาพผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง และมีกระบวนการวัดระดับความสามารถทางภาษา

1.5 ด้านผลลัพธ์ ควรให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการให้มีการตีพิมพ์วารสารวิจัยอย่างต่อเนื่องมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากลแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ดิเรก วรรณเศียร ประสิทธิ์ เขียวศรี และนพรุจ ศักดิ์ศิริ. (2554). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานบริหารมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- บัญชา ปลื้มอารมณ์. (2557). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อบรรยากาศโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศศิพร รินทะ. (2554). การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. (2561). รายงานข้อมูลประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. ปราจีนบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7.
- สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Hernandez, T. (2001). Professional development: Implementing action research for improving classroom teaching, n.p.
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2001). Research in Education A Conceptual Introduction. 5th ed. Ny: Harper Collins College Publishes.
- Murray, D. S. (1996). A dilemma: Tight budgets, GLP adoption, and university management. *Soc of Quality Assurance*. 72(11-10). 296.
- Newby, E. F. (1998). Total quality management and elementary school. *Pro Quest-Dissertation Abstracts International*. 59(01). 88-A.

การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี*

PROMOTION GUIDELINE INFLUENCES THE RICE SEED OF RICE SHOP IN DON CHEDI DISTRICT SUPHAN BURI PROVINCE

¹จิระพงศ์ มามีสุข Jirapong Mameesuk, ²เมธารัตน์ จันทะนี Metharat Chantanee

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: jirapong.mame@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว 3) เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือลูกค้าที่ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว 335 คน มีเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 และมีสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และ LSD สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว พบว่า บุคคลที่มาเลือกซื้อเป็นเกษตรกร เลือกซื้อชนิดของพันธุ์ข้าว คือ กข 41 สาเหตุที่เลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว คือ คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าว บุคคลที่มีส่วนร่วม ในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว คือ บุคคลในครอบครัว ช่วงเวลาในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว 09.01 น. - 12.00 น. ช่องทางในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวไปซื้อที่ร้านด้วยตนเอง และวิธีในการเลือกซื้อพันธุ์ข้าวมาซื้อที่ร้านมาลิพันธุ์ข้าว 2) การส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 4 ด้านที่อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ การขายโดยใช้พนักงานขาย การตลาดทางตรง การส่งเสริมการขาย ส่วนการโฆษณาอยู่ในระดับปานกลาง 3) การเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศที่ต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวแตกต่างกัน ในด้านการโฆษณา การส่งเสริมการขาย และการขายโดยใช้พนักงานขาย ส่วนอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกันในทุกๆ ด้าน 4) การเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว พบว่า บุคคลที่มาเลือกซื้อข้าว ชนิดของพันธุ์ข้าวที่เลือกซื้อ เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ช่วงเวลาในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ช่องทางในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว และร้านค้าที่เลือกซื้อพันธุ์ข้าวต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การจัดจำหน่าย, เมล็ดพันธุ์ข้าว

Abstract

The purposes of this research were 1) to study rice seed buying behavior 2) to study the promotion of the distribution of rice seeds of rice varieties shops. In the district 3) to compare the promotion of rice seed distribution of rice breeders in Don Chedi District. Suphanburi Classified by personal factors 4) to compare the promotion of rice seed distribution of rice breeders in Don Chedi district. Suphanburi Classified by buying behavior of rice seeds The sample used was Customers who buy rice seeds in Don Chedi District 335 people in Suphanburi Province. The tools used in the study were questionnaires with a confidence value of 0.91, the statistics used were percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test. The results showed that 1) The buying behavior of rice seeds was found that the persons who chose to buy were farmers. Choosing to buy the type of rice is RD41 The reason for choosing rice is the quality of the rice seed. The individuals involved in the selection of rice seeds are family members. Time to buy rice seeds 09.01 - 12.00 Channel for buying rice seeds to buy at the store by yourself. And how to buy rice varieties to buy at Malee Rice Varieties 2) Promotion of distribution of rice varieties stores Overall is at a high level. When considering each aspect, it was found that there were 4 areas at a high level: public relations Sales by using salespeople in direct marketing Promotion Advertising aspect was at a moderate level. 3) Comparison of rice seed distribution promotion of rice breeders in Don Chedi District Suphanburi Classified by personal factors found that different sexes. There is a promotion to distribute the seeds of rice varieties stores that differ in advertising. Promotion And sales by using sales staff, age, education level, monthly income status and the number of family members There is a promotion to distribute the seeds of rice varieties stores. Not different in every way 4) Comparison of rice seed distribution promotion of rice breeders in Don Chedi District Suphanburi Classified by rice seed buying behavior, it was found that the persons who bought rice Type of rice varieties selected to buy Reasons for buying rice seeds People who influence rice seed purchase decisions When to buy rice seeds Channel for buying rice seeds And stores that choose to buy different varieties of rice There is a promotion to distribute seeds from rice varieties shops that do not differ in all aspects.

Keywords: Promotion, Guideline, Rice seed

บทนำ

ข้าวเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย ข้าวสารคุณภาพมีความต้องการสูงมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ การพัฒนาและกระจายการผลิตโดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพเพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวสารคุณภาพดี ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญในห่วงโซ่สินค้าข้าวทั้งระบบ กระบวนการผลิตและการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีจะส่งผลโดยตรงต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังคงขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพอีกมาก ดังจะเห็นได้จากปริมาณความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพสูงถึง 6 แสนตันต่อปี แต่สามารถผลิตได้เพียง 4 แสนตันเท่านั้น (กรมการข้าว, 2556) และเนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทยมากกว่า ร้อยละ 80 โดยความต้องการบริโภคข้าวในครัวเรือนไทย ปี 2562 พบว่ามีปริมาณ 101 กิโลกรัมต่อคน อีกทั้งจำนวนประชากรของประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ตลาดข้าวภายในประเทศจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก สำหรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคข้าวจากเดิมซื้อเป็นกระสอบในปริมาณ 50-100 กิโลกรัม (ณัฐนันท์ วิจิตรอักษร, 2559)

การใช้เมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพจะลดต้นทุนของเกษตรกรไทยโดยตรง เนื่องจากการใช้เมล็ดพันธุ์ดีจะลดปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ลง ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น และจากข้อมูลของกรมการข้าวพบว่า หากเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไร่ลดลงถึง 50% จากที่เคยใช้แต่เดิม ผลผลิตเพิ่มขึ้น 10% จะเห็นว่าการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ดีและมีคุณภาพได้มาตรฐานจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรโดยตรงและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่และลดต้นทุนให้กับเกษตรกรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรและลดผลกระทบจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้สามารถแข่งขันได้ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 และยิ่งรวมทั้งเพิ่มความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2560)

จากแนวโน้มตลาดการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวในประเทศไทยที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่ๆ หายใจเข้ามาในวงการธุรกิจนี้ รวมทั้งจึงมีผู้ประกอบการรายใหม่ หายใจเข้าตลาดทำให้ปัจจุบันเมล็ดพันธุ์ข้าวมีแนวโน้มที่มีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้รสนิยมของผู้บริโภคที่แตกต่างกันและเปลี่ยนไปจากวิกฤติเศรษฐกิจในสภาวะกำลังซื้อของผู้บริโภคลดลง ทำให้ทำให้แต่ละผู้ประกอบการต่างนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในการประกอบธุรกิจด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว มีการลดแลกแจกแถมเพื่อใช้สร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อป้องกันส่วนแบ่งทางการตลาดไว้ การแข่งขันของตลาดข้าวในประเทศไทยค่อนข้างรุนแรง ซึ่งในปัจจุบันตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าวในไทยมีมูลค่าประมาณ 50,000 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นเป็นอย่างมาก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

ปัจจุบันร้านพันธุ์ข้าวเป็นผู้ประกอบการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งประสบปัญหายอดขายเมล็ดพันธุ์ข้าวลดลง เนื่องจากประสบปัญหาการขาดทุนในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว เนื่องจากยังมีความรู้ด้านการตลาดไม่เพียงพอทำให้ขาดความมั่นใจในการวางแผนพัฒนาการผลิตและการตลาด ซึ่งมีผลทำให้เกษตรกรไม่มีความมั่นใจ ที่จะขยายผลจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการนั้นมีความต้องการความรู้ด้านการส่งเสริมการตลาดเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยจึงทำการศึกษาการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว สามารถนำไปปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองต่อความต้องการของ

ผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมและเป็นแนวทางในการวางแผนการตลาดสำหรับการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการศึกษาเรื่องการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรที่ทำนาในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรที่ทำนาในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 335 คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-610)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายปิด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เช่น บุคคลที่มาเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ชนิดของสายพันธุ์ข้าวที่เลือกซื้อ สาเหตุที่ตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว บุคคลที่มีส่วนร่วมในการเลือกซื้อ ระยะเวลาในการเลือกซื้อ ช่องทางในการเลือกซื้อ และวิธีการในการเลือกซื้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ใช้ระดับความคิดเห็นเป็นคะแนน ในการประเมินทางเลือกโดยคำถามเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale)

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถามเนื้อหาสาระให้มีความครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบ

ในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .91 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้ สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4. สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

4.1 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้ในการอธิบายความถี่และ ร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ค่าเฉลี่ยตัวอย่าง (Mean Sample) เพื่อใช้ในการอธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการ ส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว

4.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายค่าความแปรปรวนของ ข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการ ส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว

4.4 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่า t – test ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการส่งเสริมการจัดจำหน่าย 1) ค่า t – test เพื่อทดสอบ สมมติฐานจำแนกตามเพศ 2) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way - ANOVA) ด้วย F – test เพื่อพิจารณาว่าค่าความแปรปรวนแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีของ LSD (Fisher lest – significant different)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยพื้นฐานของลูกค้าส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุ 41-60 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน 10,001–20,000 บาท มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน

2. พฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นเกษตรกร เลือกซื้อชนิดของพันธุ์ข้าว กข 41 สาเหตุที่ ตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว คือ คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าว ช่วงเวลาในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว 09.01 น. - 12.00 น. ช่องทางการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวไปซื้อที่ร้านด้วยตนเอง และเลือกซื้อพันธุ์ข้าวที่ร้านเมล็ดพันธุ์ข้าว

3. การรับรู้ส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายการ พบว่า มี 4 ด้านที่อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการขายโดยใช้พนักงาน ขาย ด้านการตลาดทางตรง ด้านการส่งเสริมการขายอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการโฆษณาอยู่ในระดับปานกลาง ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าว ในเขตอำเภอ
ดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

การส่งเสริมการจัดจำหน่าย ของร้านเมล็ดพันธุ์ข้าว	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย	อันดับที่
1. การประชาสัมพันธ์	3.81	1.06	มาก	1
2. การขายโดยใช้พนักงานขาย	3.72	0.98	มาก	2
3. การตลาดทางตรง	3.63	1.10	มาก	3
4. การส่งเสริมการขาย	3.62	1.18	มาก	4
5. การโฆษณา	3.33	1.26	ปานกลาง	5
รวม	3.62	1.12	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาการส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการเรียงตามลำดับ จากค่าสูงมาต่ำ คือ การประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 3.81$) การขายโดยใช้พนักงานขาย ($\bar{x} = 3.72$) การตลาดทางตรง ($\bar{x} = 3.63$) การส่งเสริมการขาย ($\bar{x} = 3.62$) และการโฆษณา ($\bar{x} = 3.33$) อยู่ในระดับปานกลาง

4. การเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ลูก้าที่มี เพศ และอาชีพ มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว แตกต่างกัน ส่วน อายุ ระดับการศึกษาการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวไม่แตกต่างกัน ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขต
อำเภอ ดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ปัจจัยส่วนบุคคล	แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน
เพศ	*	
อายุ		*
ระดับการศึกษา		*
อาชีพ	*	
สถานภาพ		*
รายได้ต่อเดือน		*
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		*

จากตารางที่ 2 พบว่า ลูก้าที่มี เพศ และ อาชีพ มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว แตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษาการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านเมล็ดพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกันในทุกๆ ด้าน

5. การเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว พบว่า บุคคลที่มาเลือกซื้อข้าว ชนิดของพันธุ์ข้าวที่เลือกซื้อ เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ช่วงเวลาในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ช่องทางในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว และร้านค้าที่เลือกซื้อพันธุ์ข้าว แตกต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ในเขตอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. พฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเป็นเกษตรกร เลือกซื้อชนิดของพันธุ์ข้าว กข.41 สาเหตุที่ตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว คือ คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าว บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว คือ บุคคลในครอบครัว ช่วงเวลาในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว 09.01 น. - 12.00 น. ช่องทางในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวไปซื้อที่ร้านด้วยตนเองสื่อและขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวการตลาดทางตรง

2. การศึกษาการส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า มี 4 ด้านที่อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการขายโดยใช้พนักงานขาย ด้านการตลาดทางตรง ด้านการส่งเสริมการขายอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการโฆษณาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการโฆษณา การรับรู้ส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าวด้าน การโฆษณา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะร้านพันธุ์ข้าวยังมีการโฆษณาที่ยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร เช่น การโฆษณาผ่านทางเว็บไซต์เพื่อให้ลูกค้าได้เข้าถึงได้มากขึ้น

2.2 ด้านการประชาสัมพันธ์ การรับรู้ส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะร้านพันธุ์ข้าวมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของร้าน และราคา เช่น สินค้าคุณภาพดีราคา และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของภารณ หิรัญจานนท์ (2556) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นในระดับมากควรให้การสนับสนุนกับหน่วยงานต่างๆ

2.3 ด้านการตลาดทางตรง การรับรู้ส่งเสริมจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะร้านพันธุ์ข้าวมีการติดต่อกับลูกค้าได้หลายช่องทางทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อลูกค้า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของภารณ หิรัญจานนท์ (2556) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการตลาดทางตรงมีความคิดเห็นในระดับมาก ควรให้ความสำคัญทาง Facebook และ Line และ แคตตาล็อกผลิตภัณฑ์

2.4 ด้านการส่งเสริมการขาย การรับรู้ส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะร้านพันธุ์ข้าวมีการจัดโปรโมชั่นที่หลายหลายทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสโรชา นนทรักษานุกูล (2560) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snack ในร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลเว่น ในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snack ด้านการส่งเสริมการขาย อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการขายโดยใช้พนักงาน การรับรู้ส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าว ด้านการขายโดยใช้พนักงานขายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะพนักงานของร้านพันธุ์ข้าวมีความรอบรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และสามารถตอบข้อซักถามจากลูกค้าได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสโรชานนท์รักษานุกูล (2560) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snack ในร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลว่น ในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snack ด้านการขายโดยบุคคล อยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ลูกค้าที่มี เพศ มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว แตกต่างกัน ส่วน อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน พบว่า

3.1 ลูกค้าที่มีเพศต่างกันมีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวเหมือนกัน

3.2 ลูกค้าที่มีอายุต่างกันมีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะ ลูกค้าของร้านพันธุ์ข้าวมีการตอบสนองต่อสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาณิสรา ดิษฐคำเหมาะ (2561) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือช่างผ่านสื่อออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา บริษัท ชุมพลโลหะกิจ (8888) จำกัด ผลการวิจัยพบว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องมือช่างผ่านสื่อออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน

3.3 ลูกค้าที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่ว่าลูกค้าของร้านพันธุ์ข้าวจะจบการศึกษาในระดับใดก็รับรู้ถึงการสื่อสารทางการตลาดของร้านพันธุ์ข้าวที่เหมือนกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาณิสรา ดิษฐคำเหมาะ (2561) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือช่างผ่านสื่อออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา บริษัท ชุมพลโลหะกิจ (8888) จำกัด ผลการวิจัยพบว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องมือช่างผ่านสื่อออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน

3.4 ลูกค้าที่มีสถานภาพต่างกันมีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะลูกค้าของร้านพันธุ์ข้าวที่มีสถานภาพไม่ว่าจะโสด หรือ สมรส จะมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ หรือ การโฆษณาที่คล้ายคลึงกัน

3.5 ลูกค้าที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะลูกค้าไม่ว่าจะรายได้ต่อเดือนจะแตกต่างกัน แต่ก็มีรับรู้ และเข้าใจต่อการส่งเสริมทางการตลาดของร้านพันธุ์ข้าวที่ใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาณิสรา ดิษฐคำเหมาะ (2561) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือช่างผ่านสื่อออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา บริษัท ชุมพลโลหะกิจ (8888) จำกัด

ผลการวิจัยพบว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องมือช่างผ่านสื่อออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน

3.6 ลูกค้าที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะจำนวนสมาชิกในครอบครัวของลูกค้าที่มากกว่าหรือน้อยกว่า ไม่มีผลต่อการส่งเสริมการตลาดของร้านพันธุ์ข้าว เพราะลูกค้าได้รับข้อมูลข่าวสารได้ทั่วถึงกัน

4. การเปรียบเทียบการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวในเขตอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพฤติกรรมการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว พบว่า บุคคลที่มาเลือกซื้อข้าว ชนิดของพันธุ์ข้าวที่เลือกซื้อ เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ช่วงเวลาในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ช่องทางในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว และร้านค้าที่เลือกซื้อพันธุ์ข้าวแตกต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน พบว่า

4.1 บุคคลที่มาเลือกซื้อข้าวต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าวไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะบุคคลที่มาเลือกซื้อพันธุ์ข้าว ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกิจการหรือเกษตรกร ต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการเลือกซื้อพันธุ์ข้าวเหมือนกัน

4.2 ชนิดของพันธุ์ข้าวที่เลือกซื้อ ต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะลูกค้าที่เลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการเลือกซื้อว่าต้องการสินค้าประเภทใด นำไปใช้ทำอะไร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุธิณี แข่งเฮง (2554) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าจากร้านจำหน่ายสินค้าของผู้บริโภคราคาเดียวของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้านประเภทสินค้าที่ซื้อ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ช่วงเวลาที่ซื้อ และสื่อประชาสัมพันธ์

4.3 เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะลูกค้าที่เลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวต่างก็มีเหตุผลในการเลือกซื้อมาก่อนแล้วว่าจะดูจากอะไร เช่น คุณภาพ ราคา เป็นต้น จึงทำให้มีการรับรู้ ไม่ต่างกัน

4.4 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะลูกค้าที่มาเลือกซื้อข้าวได้มีการเตรียมตัวหรือปรึกษามาอย่างดีแล้ว จึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสุธิณี แข่งเฮง (2554) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าจากร้านจำหน่ายสินค้าของผู้บริโภคราคาเดียวของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้านประเภทสินค้าที่ซื้อ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ช่วงเวลาที่ซื้อ และสื่อประชาสัมพันธ์

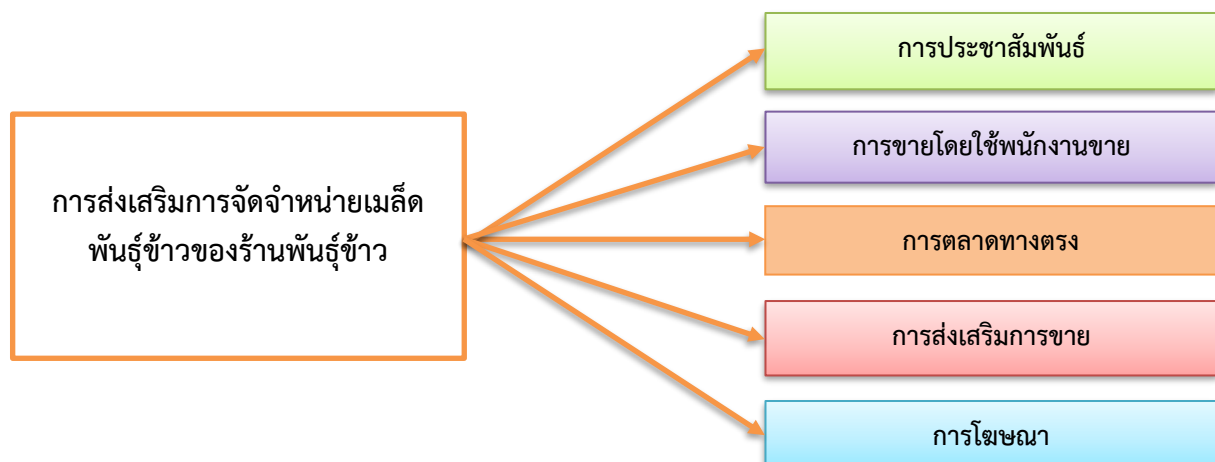
4.5 ช่วงเวลาในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะลูกค้าที่มาเลือกซื้อพันธุ์ข้าว อาจมีความสะดวกในการมาเลือกซื้อเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสายพิน วิศัลยากร (2558) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประเภทผลิตภัณฑ์ที่เลือก วัตถุประสงค์ในการซื้อ สถานที่ซื้อ ความถี่ในการซื้อ การเลือกซื้อครั้งใหม่ ช่วงเวลาในการซื้อ ช่องทางในการเลือกซื้อ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อต่อครั้ง มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน

4.6 ช่องทางในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะลูกค้าที่มาเลือกซื้อพันธุ์ข้าวต่างรับรู้ถึงช่องทางในการสื่อสารกับร้านที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสายพิน วัศลัยงกูร (2558) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประเภทผลิตภัณฑ์ที่เลือก วัตถุประสงค์ในการซื้อ สถานที่ซื้อ ความถี่ในการซื้อ การเลือกซื้อครั้งใหม่ ช่วงเวลาในการซื้อ ช่องทางในการเลือกซื้อ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อต่อครั้งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน

4.7 ร้านค้าที่เลือกซื้อพันธุ์ข้าวต่างกัน มีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะลูกค้าที่มาเลือกซื้อพันธุ์ข้าวมีเป้าหมายของการรับรู้การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวในแต่ละร้านเป็นอย่างดี

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว ในเขตอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อหาแนวทางในการวางแผนการตลาดสำหรับการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวในอนาคต โดยสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว

จากภาพที่ 1 การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว อธิบายได้ดังนี้

การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว เป็นการหาแนวทางในการวางแผนการตลาดสำหรับการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ประกอบด้วย 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากผลการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดจำหน่ายมากที่สุด ได้แก่

1. การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยการประชาสัมพันธ์ คือ การประชาสัมพันธ์ให้ภาพพจน์ของตราหือและภาพพจน์ของราคา เช่น สินค้าคุณภาพดีราคา และมีความเหมาะสม

2. การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวด้านการขายโดยใช้พนักงานขาย คือ พนักงานขายมีความรอบรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และตอบข้อซักถามได้เป็นอย่างดี
3. การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวด้านการตลาดทางตรง คือ การขายทางโทรศัพท์โดยตรงให้แก่ลูกค้า
4. การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวด้านการส่งเสริมการขาย คือ การทำบัตรสมาชิกเพื่อสะสมคะแนนเพื่อนำมาแลกของสมนาคุณ
5. การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวด้านการโฆษณา คือ การโฆษณาผ่าน Facebook

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านการโฆษณา ร้านพันธุ์ข้าวควรมีการโฆษณาผ่านทาง Facebook อย่างสม่ำเสมอ และนำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลของเมล็ดพันธุ์ข้าว ราคา รวมไปถึงคุณลักษณะต่างของสินค้าให้ชัดเจน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความรับรู้และสนใจในผลิตภัณฑ์นั้นๆ
 - 1.2 ด้านการประชาสัมพันธ์ ร้านพันธุ์ข้าวควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ภาพพจน์ของตรียี่ห้อ และภาพพจน์ของราคา เช่น สินค้าคุณภาพดีราคาถูกและมีความเหมาะสมเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจของลูกค้า
 - 1.3 ด้านการตลาดทางตรงควรมีการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวผ่านทางโทรศัพท์โดยตรงให้แก่ลูกค้า เพื่อเพิ่มช่องทางการติดต่อกับลูกค้าให้มากขึ้น
 - 1.4 ด้านการส่งเสริมการขาย ร้านพันธุ์ข้าวควรมีการทำบัตรสมาชิกเพื่อสะสมคะแนนเพื่อนำมาแลกของสมนาคุณ เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดจำหน่ายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 - 1.5 ด้านการขายโดยใช้พนักงานขาย ร้านพันธุ์ข้าวควรมีการฝึกอบรมพนักงานขายให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และตอบข้อซักถามได้เป็นอย่างดีเพื่อที่จะให้ข้อมูลกับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดีถูกต้อง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมของรูปแบบการดำรงชีวิตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อพันธุ์ข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และหาแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการจัดจำหน่ายร้านพันธุ์ข้าวต่อไป
 - 2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เช่น การพัฒนาการส่งเสริมการจัดจำหน่ายของร้านพันธุ์ข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี
 - 2.3 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องการพัฒนาการส่งเสริมทางการตลาดของร้านพันธุ์ข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว. (2556). รายงานสรุปผลการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กรมการข้าว (พ.ศ. 2556 - 2559). กรุงเทพมหานคร: กรมการข้าว.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2560). โครงการส่งเสริมการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ดีแก่เกษตรกรในสถาบันเกษตรกรปี 2560. แหล่งที่มา <http://office.cpd.go.th/dacfg/images/2560/pro2560/27pro60.pdf> สืบค้นเมื่อ 6 มิ.ย. 2563.
- ณัฐนันท์ วิจิตรอักษร. (2559). ผลศึกษาโครงการระบายข้าวในคลังของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ปาณิสรา ดิษฐคำเหมาะ. (2561). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อการตัดสินใจซื้อเครื่องมือช่างผ่านสื่อออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา บริษัท ชุมพลโลหะกิจ (8888) จำกัด. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ภารณ หิรัญจามนธ์. (2556). การส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- สโรชา นนทร์รักษานุกูล. (2560). การส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snack ในร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลเว่นในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สายพิน วิศัลยางกูร. (2558). พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์. (2562). ยอดขายเมล็ดพันธุ์ข้าวของร้านพันธุ์ข้าว. สุพรรณบุรี: สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรไตรมาส 3 ปี 2561 และ แนวโน้ม ปี 2561. แหล่งที่มา http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/econ/2561/econ3_2561.pdf สืบค้นเมื่อ 6 มิ.ย. 2563.
- สุธิณี แซ่เฮง. (2554). พฤติกรรมการซื้อสินค้าจากร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคเดี่ยวของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

ยุทธศาสตร์การพัฒนางานการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษ
ภาคตะวันออก*

STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF CHONBURI PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION TO SUPPORT EASTERN SPECIAL
DEVELOPMENT ZONE

¹มนุศักดิ์ กลิ่นดี Manusak Klindee, ²สุปราณี ธรรมพิทักษ์ Supranee Thampitug

^{1,2}วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

Graduate School of Public Administration, Burapha University, Thailand

E-mail: sabniti@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนางานการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และ 2) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการพัฒนางานการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมระดมความคิดเห็น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย EEC จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่เป็นผู้บริหารสูงสุด 10 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี 30 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้ที่มาใช้บริการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 52 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิเคราะห์เนื้อหาแบบหน่วยบริบท รวมทั้งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอุปนัย และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนางานการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการเป็นองค์กรดิจิทัลและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศเชิงพื้นที่ที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างภาพลักษณ์องค์กร ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล และยุทธศาสตร์ที่ 5 ปรับปรุง พัฒนา กฎระเบียบให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ต่างมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ 2) การพัฒนางานการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีเพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีข้อค้นพบเสนอให้มีกองที่รับผิดชอบเพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นการเฉพาะ โดยโครงสร้าง ประกอบด้วยฝ่ายที่ทำหน้าที่หลัก 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ฝ่ายจัดการความรู้ ฝ่ายประสานงาน และฝ่ายบูรณาการแผน เน้นการเป็นองค์กรที่เล็กกะทัดรัด คล่องตัว และเป็นองค์กรที่ทันสมัยด้วยการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, การพัฒนา, องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

The purpose of this research article : 1) to establish the strategy for the development of Chonburi Provincial Administrative Organization and 2) to make a suggestion for the development of Chonburi Provincial Administrative Organization to support Eastern Special Development Zone, used qualitative research as a guideline in finding research answers, including documentary research, in-depth interviews and brain storming, the key informants used in this study consist of 4 groups which were Group 1: Group of Eastern Special Development Zone policy-makers, the amount of 5 people, Group 2: Group of executives in Chonburi Provincial Administrative Organization were the top executives of the department, consist of 10 executives of the department or representatives, Group 3: Personnel in Chonburi Provincial Administrative Organization consist of government officials and employees, an amount of 30 people, and Group 4: Group of people using the service of Chonburi Provincial Administrative Organization, an amount of 52 people, data analysis used content analysis in contextual unit, including analytic induction and comparative analysis by comparing the similarities and differences that exist in the qualities and attributes of the data. The results of the research found that: 1) the strategy for the development of Chonburi Provincial Administrative Organization to support Eastern Special Development Zone consisting of 5 strategies, which were Strategy 1 Promote digital and innovation organization, Strategy 2 Develop quality spatial information centers, Strategy 3 Create the image of the organization, Strategy 4 Develop human resource management system, and Strategy 5 Improve rules and regulations to be modern in accordance with the situation, which all 5 strategies have relation and are linked together in a systematic way and in accordance with the goals of national policies and plans and 2) there will be findings in the proposal to have a new division in Chonburi Provincial Administrative Organization, the structure of the new division should have 4 main functions such as Subdivision of Spatial Database, Subdivision of Knowledge Management, Subdivision of Coordination and Subdivision of Plan Integration, focusing on creating a small, streamlined organization and a modern organization by using digital technology.

Keywords: Strategy, Development, Chonburi Provincial Administrative Organization, Eastern Special Development Zone

บทนำ

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Special Development Zone) เป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้ไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ต่อยอดความสำเร็จมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ Eastern Seaboard ซึ่งดำเนินมาตลอดกว่า 30 ปีที่ผ่านมา โดยในครั้งนี้สำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (สกรท) มีเป้าหมายหลักในการเติมเต็มภาพรวมในการส่งเสริมการลงทุนซึ่งจะเป็นการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตได้ในระยะยาว โดยในระยะแรกจะเป็นการยกระดับพื้นที่ในเขต 3 จังหวัดคือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพผ่านกลไกการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของ คณะกรรมการนโยบายพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน นอกจากนี้ คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ยังมีมติในการประชุม ครั้งที่ 1/2560 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2560 เรื่องการจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกทั้งหมด 8 แผน ซึ่งแต่ละแผนจะเชื่อมโยงกันนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่อย่างสมบูรณ์แบบเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในทุกมิติ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2560)

ทั้งนี้ แผนการพัฒนาพื้นที่ EEC ทั้ง 8 แผน ประกอบด้วย 1) แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 2) แผนปฏิบัติการการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 3) แผนปฏิบัติการการพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยีในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 4) แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 5) แผนปฏิบัติการการพัฒนาเมืองใหม่และชุมชน 6) แผนปฏิบัติการพัฒนาศูนย์กลางธุรกิจ และศูนย์กลางการเงินในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 7) แผนปฏิบัติการการประชาสัมพันธ์และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการกับประชาชนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 8) แผนปฏิบัติการการเกษตร ชลประทาน และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2560)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจังหวัดชลบุรีในส่วนหนึ่งของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดชลบุรี และเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัดในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีอำนาจและการตัดสินใจในหลายๆ ด้าน เพื่อบริการสาธารณประโยชน์ในเขตจังหวัด ตลอดทั้งช่วยเหลือพัฒนางานของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อไม่ให้งานซ้ำซ้อน จึงมีเหตุผลและความจำเป็นอย่างมาก ในการทบทวนโครงสร้างการทำงานหรือการจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีให้สอดคล้องกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2560)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีจึงถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาในส่วนหนึ่งของพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับโครงการหรือโครงสร้างในด้านต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของพื้นที่โดยตรง จึงต้องมีโครงสร้างการทำงานหรือการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หากองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ชลบุรีมีการปรับตัวในเรื่องของโครงสร้างการทำงาน นโยบายหรือยุทธศาสตร์การดำเนินงานจะมีผลกระทบต่อ การพัฒนาที่ดีหลากหลายด้าน ทำให้ไม่สูญเสียโอกาสการพัฒนา การต่อยอด การทำงานร่วมกับรัฐบาล ไม่เกิด ปัญหางานซ้ำซ้อนหรือช่วยประสานศักยภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดของพื้นที่การพัฒนาในจังหวัดชลบุรี (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการจัดทำยุทธศาสตร์ การพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการพัฒนา ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก อันจะส่งผลกระทบเชิงบวกต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. วิธีการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบด้วย 1) การ วิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ รายงาน การวิจัย เอกสารสิ่งพิมพ์ บทความเชิงวิชาการ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ (1) กลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่ กำหนดนโยบาย EEC ประกอบไปด้วย หัวหน้าฝ่ายต่างๆ จากคณะกรรมการ EEC (2) กลุ่มผู้บริหารในองค์การ บริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่เป็นผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารของหน่วยงานหรือ ผู้แทน 3) การประชุมระดมความคิดเห็น (Brain Storming) โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย (1) กลุ่มบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ประกอบไปด้วย ข้าราชการ และพนักงานจ้าง (2) กลุ่ม ภาคเอกชน ที่มาใช้บริการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วยตัวแทนของหอการค้าจังหวัด สภา อุตสาหกรรมจังหวัด และการนิคมอุตสาหกรรม (3) กลุ่มภาคประชาชน ที่มาใช้บริการองค์การบริหารส่วน จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วยผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย EEC เป็นกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบายของ ประเทศ ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการระเบียงเศรษฐกิจ ภาคตะวันออก ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกมา 5 คน ประกอบไปด้วย หัวหน้าฝ่ายงานต่างๆ จากคณะกรรมการ EEC

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีที่เป็นผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน ประกอบไปด้วยผู้บริหารของหน่วยงาน หรือผู้แทน 10 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ประกอบไปด้วยข้าราชการ และ พนักงานจ้าง 30 คน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้ที่ใช้บริการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ได้แก่ กลุ่มภาคเอกชน ประกอบด้วยตัวแทนของหอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด และการนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งแต่ละกลุ่มผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลมากลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน และกลุ่มภาคประชาชน ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้นำชุมชน 20 คน และประชาชน 20 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ลำดับ	กลุ่ม	จำนวน
1	กลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย EEC	5 คน
2	กลุ่มผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี	10 คน
3	กลุ่มบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี	30 คน
4	กลุ่มผู้ที่ใช้บริการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี	40 คน
รวมทั้งหมด		85 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis ผู้วิจัยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่ม ผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย EEC และกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ใช้วิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มที่ 3 กลุ่ม บุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และกลุ่มที่ 4 กลุ่ม ผู้ที่ใช้บริการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีใช้วิธีการระดมความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยจัดการประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่มละ 1 รอบ รวม 2 รอบ

3.2 การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการทำ SWOT Analysis แล้ว ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การกำหนดทางเลือกยุทธศาสตร์ด้วยการใช้ TOWS matrix

3.3 การวิพากษ์ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยจัดประชุมวิพากษ์ร่างยุทธศาสตร์ฯ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญร่วมการวิพากษ์ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดประชุมวิพากษ์มาแก้ไข เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนางานฉบับสมบูรณ์

4. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้และผสมผสานวิธีการวิจัยที่เรียกว่า Multiple Triangulation ดังต่อไปนี้ (Yin, 2003) 1) Data Triangulation คือ การใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันในการศึกษาปรากฏการณ์เดียวกัน ได้แก่ การศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลจากบุคคลในสถานที่ที่แตกต่างกัน 2) Investigator Triangulation คือ การใช้ผู้เก็บข้อมูลหลายคนในแต่ละสถานการณ์ 3) Theory Triangulation คือการใช้ทฤษฎีต่างกันในการตีความปรากฏการณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-Depth Interview Guide) การประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จะถูกวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบหน่วยบริบท (Contextual Unit) รวมทั้งวิธีการวิเคราะห์อื่นๆ เช่น 1) การวิเคราะห์ข้อมูลอุปนัย (Analytic Induction) โดยสร้างข้อมูลเป็นข้อสรุปชั่วคราวและเชื่อมโยงข้อสรุปต่างๆ เพื่อแสดงความสัมพันธ์และนำไปสู่ข้อสรุปที่ใหญ่ขึ้น 2) การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative Analysis) โดยการเปรียบเทียบจากความเหมือนและความแตกต่างที่มีอยู่ในคุณลักษณะ

(Qualities) หรือคุณสมบัติ (Attributes) ของข้อมูล 3) จากข้อมูลทั้งหมดประมวลสรุปผลจากแบบสัมภาษณ์เป็นหลัก และใช้ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลประกอบเพื่อสรุปเป็นภาพรวมทั้งหมดของการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงเมตริกซ์ โดยใช้ TOWS Matrix ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงเมตริกซ์ โดยใช้ TOWS Matrix

	S	W
	S1 มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการบริหารงาน S2 มีเครื่องจักรและเครื่องมือสำหรับการพัฒนาที่เพียงพอในการทำงาน S3 มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน S4 มีระบบการสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในการพัฒนาความรู้และความก้าวหน้าที่ชัดเจน S5 โครงสร้างสายการบังคับบัญชามีความชัดเจน S6 มีการกระจายอำนาจการบริหารงานให้รองนายกฯ รับผิดชอบที่ชัดเจน S7 มีโรงเรียนในสังกัดที่ได้รับการถ่ายโอนและจัดตั้งขึ้น สามารถยกระดับการบริหารจัดการการศึกษาสู่ความเป็นเลิศและสามารถพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้ S8 มีแผนยุทธศาสตร์และนโยบายการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ชัดเจน S9 มีโครงสร้างการทำงานของบุคลากรที่ชัดเจน บุคลากรมีจำนวนที่เพียงพอต่อการทำงาน S10 มีระบบสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง S11 บุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ และรู้ปัญหาในพื้นที่ S12 ผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาคีต่าง ๆ และทำงานร่วมกันกับฝ่ายสภาด้วยความร่วมมือที่ดี S13 มีนโยบายสนับสนุนความสุขในการทำงาน	W1 การทำงานยังเป็นลักษณะต่างฝ่ายต่างทำและไม่เชื่อมโยงบูรณาการ W2 การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับพื้นที่ขาดความชัดเจนในวิธีปฏิบัติร่วมกัน W3 ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร W4 ซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานยังไม่รองรับนโยบายรัฐบาลดิจิทัล W5 การเชื่อมโยงข้อมูลภายในหน่วยงานยังไม่มีประสิทธิภาพ W6 บุคลากรขาดทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล W7 บุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถโดยตรงมาปฏิบัติหน้าที่บุคลากรอยู่ในองค์กรไปกระจุกตัวอยู่ในบางกอง ในขณะที่บางกองมีบุคลากรไม่เพียงพอ W8 บุคลากรขาดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสารสนเทศ
O	SO	WO
O1 พระราชบัญญัติ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 O2 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) O3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1204 แผนการปฏิรูปประเทศ O5 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ		

O6 ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560 – 2569 O7 นโยบายการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) O8 นักลงทุนให้การยอมรับการมีภาพลักษณ์องค์กรที่ดี O9 ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กร		
T T1 กฎระเบียบภายใต้พระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ ประกาศกระทรวงฯ และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อการทำงาน T2 ขาดเป้าหมายและความชัดเจนร่วมกันในการทำงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด T3 การสื่อสารระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ที่ไม่ชัดเจน T4 เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี	ST	WT
	S S1 มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการบริหารงาน S2 มีเครื่องจักรและเครื่องมือสำหรับการพัฒนาที่เพียงพอในการทำงาน S3 มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน S4 มีระบบการสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในการพัฒนาความรู้และความก้าวหน้าที่ชัดเจน S5 โครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่มีความชัดเจน S6 มีการกระจายอำนาจการบริหารงานให้รองนายกฯ รับผิดชอบที่ชัดเจน S7 มีโรงเรียนในสังกัดที่ได้รับการถ่ายโอนและจัดตั้งขึ้น สามารถยกระดับการบริหารจัดการการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ S8 มีแผนยุทธศาสตร์และนโยบายการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ชัดเจน S9 มีโครงสร้างการทำงานของบุคลากรที่ชัดเจน บุคลากรมีจำนวนที่เพียงพอต่อการทำงาน S10 มีระบบสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง S11 บุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ และรู้ปัญหาในพื้นที่ S12 ผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาคีต่าง ๆ และทำงานร่วมกันกับฝ่ายสภาด้วยความร่วมมือที่ดี	W W1 การทำงานยังเป็นลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ และไม่เชื่อมโยงบูรณาการ W2 การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับพื้นที่ขาดความชัดเจนในวิธีปฏิบัติร่วมกัน W3 ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร W4 ซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานยังไม่รองรับนโยบายรัฐบาลดิจิทัล W5 การเชื่อมโยงข้อมูลภายในหน่วยงานยังไม่มีประสิทธิภาพ W6 บุคลากรขาดทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล W7 บุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถโดยตรงมาปฏิบัติหน้าที่บุคลากรอยู่ในองค์กรไปกระจุกตัวอยู่ในบางกอง ในขณะที่บางกองมีบุคลากรไม่เพียงพอ W8 บุคลากรขาดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสารสนเทศ

	S13 มินโยบายสนับสนุนความสุขในการทำงาน	
O O1 พระราชบัญญัติ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 O2 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) O3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) O4 แผนการปฏิรูปประเทศ O5 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ O6 ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560 – 2569 O7 นโยบายการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) O8 นักลงทุนให้การยอมรับการมีภาพลักษณ์องค์กรที่ดี O9 ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กร	SO 1) S1, S2, S3, S13, O2, O3, O4, O6 2) S4, S7, S9, S10, S11, O1, O5, O7 3) S5, S6, O2, O3, O4 4) S8, S12, O6, O8	WO 1) W1, W2, W5, O1, O5, O6, O8, O9 2) W3, W4, O2, O3, O4, O9 3) W6, W8, O2, O3, O4 4) W7, O7
T T1 กฎระเบียบภายใต้พระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ ประกาศกระทรวงฯ และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อการทำงาน T2 ขาดเป้าหมายและความชัดเจนร่วมกันในการทำงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด T3 การสื่อสารระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ที่ไม่ชัดเจน T4 เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี	ST 1) S1, S2, T2, T3 2) S3, S4, S9, S10, S13, T4 3) S5, S6, S8, S12, T2, T3 4) S7, S11, T1	WT 1) W1, W2, W3, W4, W5, T2, T3 2) W6, W8, T4 3) W7, T1

จากตารางผลที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงเมตริกซ์ โดยใช้ TOWS Matrix สามารถกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒน่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการเป็นองค์กรดิจิทัลและนวัตกรรม: องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการยกระดับการบริหารองค์กร ให้มีความทันสมัย เป็นองค์กรดิจิทัล เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสำนักงาน ในมิติ (Office Automation) เพื่อลดต้นทุนด้านเอกสาร โดยใช้ Digital Signature และระบบสื่อสารภายในออนไลน์ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานและปฏิบัติงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศเชิงพื้นที่ที่มีคุณภาพ: สร้างระบบฐานข้อมูลกลางที่เป็นรูปธรรม โดยจัดให้มีศูนย์ข้อมูลกลาง ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกลางในระดับพื้นที่และทั้งประเทศ หรือระหว่างหน่วยงานภายในขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีและจัดให้มีสถานที่กลางสำหรับเป็นคลังข้อมูลทั่วไปด้าน EEC พร้อมระบบการเชื่อมโยงข้อมูล พร้อมทั้งจัดฝึกอบรมบุคลากรผู้รับผิดชอบในด้านการนำเข้าข้อมูลและบริการข้อมูลขององค์กรให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องนั้นๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างภาพลักษณ์องค์กร: องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีสร้างรูปแบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่เป็นเอกลักษณ์อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับภารกิจอย่างเหมาะสม โดยการสื่อสารผลงานเด่นส่งเสริมการนำผลงานไปเผยแพร่ในเวทีต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั้งในรูปแบบภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการเข้าถึงสังคมในภาพกว้าง การกำหนดมาตรฐานกลางในการให้บริการประชาชนตามอำนาจหน้าที่จัดทำ Best Practices การบริการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เผยแพร่ผลงานในทุกโอกาสและส่งเสริมการดำเนินงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานกลางที่กำหนด การสร้างระบบการประชาสัมพันธ์กลางเพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีนำเสนอผลงานด้านต่างๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล: องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีสร้างระบบการพัฒนาศักยภาพ รองรับการพัฒนาขับเคลื่อนการพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการสร้างระบบการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของบุคลากร การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรในทุกตำแหน่งเพื่อรองรับความท้าทายเชิงกลยุทธ์และการบรรลุผลสำเร็จตามแผนปฏิบัติงาน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการคิดค้น สร้างสรรค์นวัตกรรม โดยกำหนดให้เป็นนโยบายสำคัญ ในการให้บุคลากรในทุกหน่วยงานมีสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการทำงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ การพัฒนาขีดความสามารถแก่บุคลากรให้มีศักยภาพในการใช้ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการสมัยใหม่ และวัฒนธรรมสากลเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันการเปลี่ยนแปลง พร้อมกำหนดให้เป็นหลักเกณฑ์ของการพิจารณาความดี ความชอบ ค่าตอบแทน การพัฒนาระบบ e-Learning เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรในแต่ละระดับ พร้อมทั้งจัดให้มีการเรียนรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล หน่วยงาน และการเรียนรู้เป็นกลุ่มบุคคล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ปรับปรุง พัฒนา กฎ ระเบียบ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์: องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พัฒนาแนวทาง กลไก ระเบียบขึ้นมาใหม่เพื่อกำหนดภารกิจ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดองค์กรที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่าให้ชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อน การกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน การอนุมัติ อนุญาต การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การบริการวิชาการ การกำกับกับการดำเนินงาน กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการให้บริการสาธารณะขั้นพื้นฐานเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตามขีดความสามารถและความพร้อม

2. การจัดทำข้อเสนอแนะการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นว่าการส่งเสริมการพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีในฐานะหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีข้อมูลเชิงพื้นที่ในเชิงลึก ดังนั้นจึงเสนอให้มีกองใหม่ที่ทำหน้าที่เฉพาะในการสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เนื่องจากมีการบริหารจัดการที่คล่องตัวกว่าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบกับที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงในเชิงของผู้บริหารมีความคงที่ ทำให้การดำเนินงานและสนับสนุนนโยบายต่างๆ จะมีความต่อเนื่อง โดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ดังนี้

2.1 ฝ่ายฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ สร้างระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ที่มีมาตรฐานทันสมัยและมีคุณภาพ สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสูงที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกลางในระดับพื้นที่และทั้งประเทศ หรือระหว่างหน่วยงานภายในขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีและจัดให้มีสถานที่กลางสำหรับเป็นคลังข้อมูลทั่วไปพร้อมระบบการเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใช้ประกอบการตัดสินใจ

2.2 ฝ่ายจัดการความรู้ มีหน้าที่ในการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบถึงประโยชน์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อสร้างทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.3 ฝ่ายประสานงาน ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกทั้งหน่วยงานในพื้นที่และหน่วยงานนอกพื้นที่ ทั้งในเรื่องการประชุม การแลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนการทบทวนที่ความเข้าใจ (MOU) กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

2.4 ฝ่ายบูรณาการแผน มีหน้าที่วิเคราะห์แผนงาน โครงการ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของหน่วยงานต่างๆ มาบูรณาการซึ่งกันและกันเพื่อลดความซ้ำซ้อนของแผนงานโครงการ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ ต่างมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบายและแผนในระดับชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับการพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหาร โดยเน้นให้องค์กรเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) กล่าวว่า นโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการวางจุดยืนของประเทศไทยสำหรับการพัฒนาระยะยาว ตอบสนองต่อความท้าทายภายในประเทศและระดับโลก การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สมบูรณ์แบบ ช่วยผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ประเทศไทยก้าวขึ้นสู่ระดับประเทศพัฒนาโดยเร็วที่สุด ปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศ และกระจายความเจริญออกสู่พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขั้นสูง เป็นฐานการสะสมเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และยกระดับการพัฒนาแบบก้าว กระโดด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศไทยในฐานะประตูของภูมิภาคเอเชีย ซึ่งผลการจัดทำยุทธศาสตร์ครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งหน่วยงานในพื้นที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการ หากพิจารณาสาระสำคัญของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจะเห็นว่าเน้นการผลิต การลงทุนที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ดังนั้น หน่วยงานในพื้นที่จึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนกาาเนินงานขององค์กรที่เน้นการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง เป็นองค์กรที่สร้างนวัตกรรมการบริหารและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงาน ในประเด็นดังกล่าวอรรถัย กักพล และฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ (2552) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนกาาเกิดนวัตกรรมการบริหาร ประกอบด้วย 1) ผู้นำองค์กร ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ ไม่ว่าจะมิบทบาทในฐานะเป็นผู้ริเริ่มหรือสนับสนุนโครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมของ ประชาชน หากมีความตั้งใจแน่วแน่และจริงจังต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานในระดับปฏิบัติการ นอกจากนี้ความจริงจังและความตั้งใจจริงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังก่อให้เกิดความไว้วางใจจากประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ทีมงานและองค์กร เนื่องจากกระบวนกาการทำงานเป็น

ความรับผิดชอบของทีมงาน ความสามารถของทีมงานในการวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดเป้าหมาย การเลือกระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วม รวมทั้งการติดต่อประสานงานกับประชาชน จึงส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานที่สำคัญ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของพนักงานในองค์กร ย่อมส่งผลให้พนักงานมีค่านิยม และทัศนคติทางบวกต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และเข้าใจ ความรู้สึกของประชาชนมากขึ้น 3) ประชาชน การทำงานร่วมกับประชาชนควรยึดประชาชนเป็นหลักมากกว่า ความสะดวกของหน่วยงาน หลีกเลี่ยงการทำงานแบบระบบราชการซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเพียงพิธีกรรมเท่านั้น และพึงระลึกว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นงานอาสาสมัคร การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องเข้าใจประชาชนในท้องถิ่นโดยต้องคำนึงถึงความน่าสนใจหรือความสำคัญของเรื่องที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ความมีอิสระของประชาชน ที่เข้ามามีส่วนร่วม ความสามารถของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสะดวกของประชาชน รวมทั้งความเต็มใจของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

2. การจัดทำข้อเสนอแนะการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นว่าในการส่งเสริมการพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีในฐานะหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีข้อมูลเชิงพื้นที่ในเชิงลึก ดังนั้นจึงเสนอให้มีกองที่ทำหน้าที่เฉพาะในการสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เนื่องจากมีการบริหารจัดการที่คล่องตัวกว่าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบกับที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงในเชิงของผู้บริหารมีความคงที่ ทำให้การดำเนินงานและสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ จะมีความต่อเนื่อง ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถึงแม้ว่าในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีเพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจะมีข้อค้นพบในการเสนอให้ มีกองใหม่ขึ้นในองค์กร แต่มีประเด็นสำคัญที่จะผลักดันและสนับสนุนกองใหม่ให้สามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จมีหลายปัจจัย ถึงแม้ว่าการพัฒนาองค์การขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากร องค์การที่มีโครงสร้างของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ย่อมเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง Ivancevich and Matteson (2002) ได้แสดงความเห็นว่า กระบวนการที่สำคัญของพฤติกรรมองค์การ ประกอบด้วยภาวะผู้นำ (Leaderships management) ซึ่งโดยหลักการดังกล่าวไม่มีวิธีการบริหารใดๆ ที่เหมาะสมต่อเหตุการณ์ในลักษณะสูตรสำเร็จ การบริหารในยุคปัจจุบันต้องเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับสถานการณ์โดยมุ่งเน้นไปที่การบรรลุวัตถุประสงค์ และการบริหารงานให้เป็นไปอย่างถูกต้อง (do thing right) และควรมีประสิทธิภาพ (efficiency) ในการใช้ทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ขณะที่ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องใช้ความสามารถทุกอย่างทรัพยากรทุกอย่างเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างดี ขณะที่ผู้นำมุ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรมในทิศทางที่ถูกต้อง (do right things) และควรมีประสิทธิภาพผลสามารถจูงใจให้ผู้ปฏิบัติเกิดแรงบันดาลใจให้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ส่วน Harris Mathew and Edward Mathew (1998) ได้กล่าวว่าการแข่งขันในยุคปัจจุบันขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างและใช้สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Assets) ในการเพิ่มพูนคุณภาพ ลดต้นทุนระยะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ๆ สร้างนวัตกรรมต้องสนองนวัตกรรมเพื่อความต้องการความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว (สถาบันเพิ่มพูนผลผลิตแห่งชาติ, 2548) การพัฒนาองค์การให้มีสมรรถนะการทำงานสูงสุด (High Performance Organization HPO) เป็นสิ่งที่ท้าทาย ซึ่งจะต้องใช้ภาวะผู้นำอย่างมากเนื่องจากต้องเผชิญกับความท้าทายต่างๆ มากมาย ความสำเร็จของการพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การที่มีสมรรถนะการทำงานสูง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น อีกประการหนึ่ง การได้รับการพัฒนาให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะการปฏิบัติงานสูงจะเพิ่มพูนศักยภาพทางด้านการความสามารถในการแข่งขันเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกสามารถเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ซึ่งได้พัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์ที่มีประโยชน์ในการสำรวจสภาพแวดล้อมในการแข่งขัน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment Analysis) เป็นการวิเคราะห์โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment Analysis) เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) (SWOT Analysis) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งได้นำมาปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับ EEC ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการเป็นองค์กรดิจิทัลและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสำนักงาน ในมิติ (Office Automation) เพื่อลดต้นทุนด้านเอกสาร โดยใช้ Digital Signature และระบบสื่อสารภายในออนไลน์ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานและปฏิบัติงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศเชิงพื้นที่ที่มีคุณภาพ สร้างระบบฐานข้อมูลกลางที่เป็นรูปธรรม โดยจัดให้มีศูนย์ข้อมูลกลาง ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกลางในระดับพื้นที่และทั้งประเทศ หรือระหว่างหน่วยงานภายในขององค์กรและจัดให้มีสถานที่กลางสำหรับเป็นคลังข้อมูลทั่วไปพร้อมระบบการเชื่อมโยงข้อมูล พร้อมทั้งจัดฝึกอบรมบุคลากรผู้รับผิดชอบในด้านการนำเข้าสู่ข้อมูลและบริการข้อมูลขององค์กรให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องนั้นๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างภาพลักษณ์องค์กร องค์กรมีการสร้างรูปแบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่เป็นเอกลักษณ์อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับภารกิจอย่างเหมาะสม โดยการสื่อสารผลงานเด่นส่งเสริมการนำผลงานไปเผยแพร่ในเวทีต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั้งในรูปแบบภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการเข้าถึงสังคมในภาพกว้าง เผยแพร่ผลงานในทุกโอกาสและส่งเสริมการดำเนินงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานกลางที่กำหนด

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล: สร้างระบบการพัฒนาบุคลากร สร้างระบบการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของบุคลากร การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรในทุกตำแหน่ง เพื่อรองรับความท้าทายเชิงกลยุทธ์และการบรรลุผลสำเร็จตามแผนปฏิบัติงาน ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการคิดค้น สร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรในแต่ละระดับ พร้อมทั้งจัดให้มีการเรียนรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล หน่วยงาน และการเรียนรู้เป็นกลุ่มบุคคล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ปรับปรุง พัฒนา กฎ ระเบียบ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์: องค์กรมีการพัฒนาแนวทาง กลไก ระเบียบขึ้นมาใหม่เพื่อกำหนดภารกิจ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดองค์กรที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า ให้ชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อน การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐาน การอนุมัติ อนุญาต การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การบริการวิชาการ การกำกับ การดำเนินงาน กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการให้บริการสาธารณะขั้นพื้นฐานเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตามขีดความสามารถและความพร้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีควรกำหนดนโยบาย ทิศทาง และแนวทางในการพัฒนาองค์กรในการสรรค์สร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาตามภารกิจบริการในระดับพื้นที่ตามกรอบการพัฒนาของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย 20 ปี และนโยบาย EEC

1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีควรพิจารณาปรับปรุงระเบียบ กฎหมายให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 20 ปี ตลอดจนทบทวนศึกษาวิเคราะห์ความทันสมัยของกฎหมายที่มีอยู่เดิมเปรียบเทียบกับความเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ปัจจุบัน

1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีควรพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการองค์การขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีให้มีศักยภาพ ในการออกแบบและพัฒนาการบริหารการบริการรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษารูปแบบการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ตลอดจนองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาความเป็นเลิศจากต่างประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น พร้อมศึกษาวิจัย เพื่อค้นหามาตรการในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความจำเป็น โดยเฉพาะการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาและการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในประเทศต่างๆ ในประเด็นความเหมือน ความแตกต่าง และข้อเสนอแนะต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548). **กรณีศึกษา Best Practices การสร้างความพึงพอใจและความสัมพันธ์กับลูกค้า**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เรดเพิร์นครีเอชั่น.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2560). **EEC เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อรรถัย กักพล และฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ. (2552). **เคล็ดลับการจัดบริการสาธารณะท้องถิ่น บทเรียนจากรางวัลพระปกเกล้า**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

Harris Mathew, Edward Mathew. (1 9 9 8). Teacher Perception of Community Education Program Impacton School Community Relations in Rural Districts. **Dissertation Abstracts International**. 38. 143.

Ivancevich J. M. & Matteson T. M. (2002). **Organization Behavior and Management**. 6th ed. Houston: McGraw-Hill.

Porter M. E. (1990). **The Competitive Advantage of Nations**. London: Macmillan.

Yin, R. K. (2003). **Case study research: Design and methods**. 3rd ed. Thousand Oaks. CA: Sage.

**การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4
สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา***

**DEVELOPMENT OF EFFECTIVE STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION BASED ON
SANGAHAVATTHU IV PRINCIPLES FOR SCHOOLS UNDER OFFICE OF PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA**

¹พระครูปิยกิจจาทร (พงษ์นรินทร์ ปิยงโร) PhrakruPiyakijjathorn (Pongnarintr Piyankaro),

²บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chamnisast, ³สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: pongnarintr4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี มีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมนักเรียน ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 คน และขั้นตอนที่ 3 เสนอการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน สรุปผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินการ และ 4) กระบวนการดำเนินการ เป็นการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย (1) การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ (2) การนิเทศติดตาม (3) การส่งเสริมสนับสนุน (4) การประเมินและรายงาน โดยบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจผูกไมตรีเอื้อเพื่อเกื้อกูลประสานใจกัน ประกอบด้วย (1) ทาน เป็นการให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ ช่วยเหลือแบ่งปันของกิจกรรมนักเรียน (2) ปิยวาจา เป็นการพูดอย่างรักกัน วาจาสุภาพอ่อนหวานน่าฟังของกิจกรรมนักเรียน (3) อตถจริยา เป็นการทำประโยชน์ชวนช่วยเหลือให้ด้วยแรงกายของกิจกรรมนักเรียน และ (4) สมานัตตตา เป็นการเอาตัวเข้าสมานปฏิบัติต่อคนทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกันของกิจกรรมนักเรียน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารกิจกรรมนักเรียน, ประสิทธิภาพ, สังคหวัตถุ 4

Abstract

This research paper aimed to propose the development of effective student affairs administration based on Sangahavatthu IV principles for schools under office of Primary Education Service Area. Mixed methods research with 3 steps was designed. Step 1: study the condition of student affairs administration using questionnaires with 400 samples. Step 2: develop effective student affairs administration based on Sangahavatthu IV by interviewing 24 key informants. Step 3: propose the development of effective student affairs administration based on Sangahavatthu IV with focus group discussion of 10 key informants. Research results showed that the development of effective student affairs administration based on Sangahavatthu IV principles for schools under office of Primary Education Service Area consisted of 1) principles, 2) goals, 3) operational systems, and 4) operational processes. It was an effective management of student activities. A systematic process for organizing activities consisted of (1) setting policies and guidelines, (2) supervision and monitoring, (3) promoting and supporting, and (4) assessment and reporting by integrating with the principle of Sangahavatthu IV, which is the connection of kindness, generosity, support and coordination, consisted of (1) Dana is giving generosity and sacrifice, helping sharing of student activities, (2) Piyavaca is kindly speaking to one another, polite and sweet words of student activity, (3) Atthacariya is a benefit, help with the physical strength of student activities, and (4) Samanattata is to heal people with equal treatment of student activities.

Keywords: Development, Student Affairs Administration, Effective, Sangahavatthu IV

บทนำ

ปัจจุบันนี้ การเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ ความเป็นคนดีทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, หน้า 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนเช่นเดียวกับการเรียนสาระการเรียนรู้ เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยกำหนดให้เป็นเกณฑ์สำคัญในการผ่านช่วงชั้นและจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาทุกช่วงชั้น และจัดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง มุ่งพัฒนาความสามารถตามศักยภาพของตนเอง เน้นการเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยผู้เรียนเป็นผู้เลือกเองตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดอย่างแท้จริงไม่ใช่กิจกรรมที่ครูจัดขึ้นในการเรียนวิชาต่างๆ โดยเน้นการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมด้วยตนเองร่วมกับกลุ่มอย่างครบวงจร เริ่มตั้งแต่การศึกษา การวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผลและปรับปรุง ซึ่งผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ผ่านการประเมินและสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดจึงจะจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2)

สถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนผลักดันให้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีประสิทธิภาพ โดยสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติและความสามารถความต้องการของผู้เรียน มุ่งเน้นจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อสังคม และจัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนร่วม รวมถึงการที่สถานศึกษาจะจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนขึ้นในสถานศึกษานั้นจะต้องยึดความสนใจ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอขอจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้เอง สำหรับนักเรียนในช่วงชั้นสูงๆ ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบกิจกรรมของตนพอสมควรและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติกิจกรรมที่ตนเองถนัดชอบ หรือสนใจ สำหรับช่วงชั้นต้นๆ ที่ผู้เรียนยังขาดความรู้ความสามารถและไม่สามารถรับผิดชอบกิจกรรมใดๆ ได้แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, หน้า 55-57)

ดังนั้น การจัดกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนได้แสดงความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติอันแท้จริง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา 2562 มาตรา 22 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 ข้อ 3 กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมจะเป็นเครื่องช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมเป็นการสร้างประสบการณ์ ความแตกต่างของนักเรียน เพื่อสร้างเจตนาที่ดีและพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ นอกจากผู้เรียนจะสอบผ่านในรายวิชาที่บังคับไว้ และวิชาเลือกตามที่กำหนดแล้ว ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจบหลักสูตรทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 42)

จะเห็นได้ว่า ในการจัดกิจกรรมนักเรียนดังกล่าวจะต้องยึดนักเรียนเป็นหลักและมีการจัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้กระทำกิจกรรมด้วยตนเองและช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะทำงานทำให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม มีความรู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนเพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญจัดกิจกรรมตามความสนใจความถนัดของผู้เรียน ทั้งนี้ การจัดการศึกษาในอนาคตจึงไม่ใช่ว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องร่วมกันจัดการศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาทุกๆ ฝ่าย และการร่วมกันจัดกิจกรรมนักเรียนในด้านต่างๆ โดยมีความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียน จึงน่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น การทำงานร่วมที่จะให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ทุกคนจะต้องยึดหลักธรรมาทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับอยู่ร่วมกันในสังคม นั่นก็คือ หลักสังคหวัตถุ 4 (อง.จตุกก.(ไทย) 21/32/42) คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีประกอบด้วย 1) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่ายินดี ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สามานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชวนช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2550, หน้า 25)

ทั้งนี้ จากบริบทข้างต้นจึงทำให้รู้ว่าการกิจกรรมนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่างานวิชาการแม้แต่น้อย รวมถึงการทำกิจกรรมนักเรียนในรูปแบบเดิมที่ไม่เห็นความสำคัญของส่วนการศึกษาต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะทำให้ไม่บรรลุตามเป้าหมายของการบริหารการศึกษา จึงควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น และการทำงานจะให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะต้องพึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน โดยบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำหลักธรรมไปบูรณาการกับสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบแนวคิด

2. ศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27,709 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 444,581 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 45) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดตามกรอบแนวคิด ซึ่งสังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7 – 1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .812 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่และค่าร้อยละ 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนา พัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 เสนอการพัฒนาระบบการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

1.1 หลักการบริหารกิจกรรมนักเรียน เป็นกระบวนการหรือแผนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน การดำเนินงานตามแผนและโครงการและมีการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ ประกอบด้วยมี 4 ประการ ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ 2) ด้านนิเทศติดตาม 3) ด้านส่งเสริมสนับสนุน 4) ด้านการประเมินและรายงาน

1.2 หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกัน ผูกไมตรีเอื้อเพื่อเกื้อกูล ประสานใจกัน ในการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาไพเราะ 3) อตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ 4) สมานัตตตา วางตนเหมาะสม

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้ดำเนินการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยใช้การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำหลักการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. ระบบการดำเนินการ วิธีดำเนินการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่าย รับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมจัดการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 8) ดำเนินการการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ทุกภาคส่วนต่อไป

4. กระบวนการดำเนินการ กระบวนการดำเนินการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ด้านการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ 1) มีแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน 2) มีแผนหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามนโยบาย 3) จัดกิจกรรมนักเรียนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ 4) จัดกิจกรรมนักเรียนที่ให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง 5) เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้เรียนได้เสนอกิจกรรมนักเรียนตามความต้องการ 6) กำหนดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 7) มีการประชุมปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนเป็นประจำ 8) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการบริหารกิจกรรมนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านนิเทศติดตาม 1) มีการนิเทศติดตามการบริหารกิจกรรมนักเรียนในระหว่างการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) มีการจัดทำแผนงานการนิเทศและติดตามการบริหารกิจกรรมที่ชัดเจน 3) มีการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะกับหัวหน้างานในการทำแผนงานและโครงการกิจกรรมนักเรียน 4) มีการสังเกตผู้สอนขณะทำการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5) มีการจัดเชิญผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิมาให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมนักเรียน 6) มีการติดตามสอบถามปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 7) มีการจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้เสนอปัญหาในการบริหารจัดการนักเรียน 8) มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับในการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันสำหรับติดตามและประเมินผล

3. ด้านส่งเสริมสนับสนุน 1) ให้การสนับสนุนงบประมาณการบริหารกิจกรรมนักเรียนอย่างพอเพียง 2) ส่งเสริมให้ครูได้รับการสัมมนา ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน 3) ให้การส่งเสริมพัฒนาครูด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน 5) ให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียน 6) มีการผลิตและจัดทำจัดหาสื่อเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อใช้สอนนักเรียน 7) มีการจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียน 8) เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐ และเอกชน มีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา

4. ด้านการประเมินและรายงาน 1) มีการนำผลของการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียน ไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา 2) มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) มีการประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา และรายงานให้ทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ 4) เอาใจใส่ต่อการบริหารกิจกรรมนักเรียนมีการปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ 5) ศึกษาวิทยาการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงในการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ 6) มีการประเมินผลกระบวนการทำงานของนักเรียนในแต่ละกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 7) มีการนำเสนอผลการประเมินกิจกรรมนักเรียนให้ทราบทั่วกันหรือในรายงานประจำปีของโรงเรียน 8) นอกจากการประเมินผลแต่ละกลุ่มกิจกรรมนักเรียนแล้วโรงเรียนยังมีผลการประเมินผลรวมกิจกรรมนักเรียนโดยภาพรวม

4.2 การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสัณทัตถ์ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ทาน (การให้) 1) โรงเรียนให้การสนับสนุนงบประมาณการบริหารกิจกรรมนักเรียนอย่างพอเพียง 2) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการสัมมนาฝึกอบรมศึกษาดูงาน 3) ผู้บริหารให้การส่งเสริมพัฒนาครูด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน 5) ผู้บริหารให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียน 6) สนับสนุนให้มีการผลิตและจัดทำจัดหาสื่อเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อใช้สอนนักเรียน 7) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม แข่งขัน ประกวด เกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียน 8) เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐ และเอกชน มีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา

2. ปิยวาจา (วาจาไพเราะ) 1) ผู้บริหารพูดเพื่อเปิดโอกาสให้คณะครูในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมนักเรียน และยินดีรับฟังปัญหาด้วยความเต็มใจ 2) ผู้บริหารปฏิบัติตนโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบการบริหารกิจกรรม โดยไม่พูดซ้ำเติม หรือบ่นกระทบทั้งผู้อื่น 3) ผู้บริหารได้บริหารกิจกรรมนักเรียนด้วยความเป็นธรรม รับฟังปัญหาของผู้ร่วมงานในสถานศึกษาด้วยความเต็มใจโดยใช้วาจาที่สุภาพ 4) ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทตาม ความสามารถแม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษาในการบริหารกิจกรรมนักเรียน และใช้น้ำใจเสียงด้วยความเต็มใจ 5) แม้การบริหารกิจกรรมนักเรียน ไม่ละความพยายามที่จะปฏิบัติงานจนสำเร็จ ไม่เคยกล่าววาจาที่ทำให้รู้สึกในแง่ลบ 6) รับฟังปัญหาจากนักเรียน ครู และประชาชนในท้องถิ่นเสมอ เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการบริหารกิจกรรมนักเรียนด้วยความสุภาพอยู่เสมอ

3. อัธยาศัย (ประพฤติตนเป็นประโยชน์) 1) ผู้บริหารสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมของครูและนักเรียน 2) โรงเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนเป็นประจำ 3) จัดให้มีการนำผลของการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา 4) จัดให้มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย 5) มีการนิเทศติดตามประเมินผลการบริหารกิจกรรมนักเรียน ในระหว่างการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 6) มีการประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาและรายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ 7) เอาใจใส่ต่อการบริหารกิจกรรมนักเรียนมีการปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ 8) ศึกษาวิทยาการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงในการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

4. สมานัตตตา (วางตนเหมาะสม) 1) การมอบหมายงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสามารถของครูและบุคลากรในโรงเรียน 2) ผู้บริหารทำงานด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียนด้วยความวิริยะอุตสาหะโดยปฏิบัติสม่ำเสมอ 3) โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารกิจกรรมนักเรียน 4) มีความรักต่อการบริหารกิจกรรมนักเรียนและหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่จนสามารถพัฒนางานที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพ 5) เต็มใจทำงานด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน และปรารถนาจะปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ 6) ผู้บริหารได้บริหารกิจกรรมนักเรียนด้วยความซื่อตรง โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ 7) ผู้บริหารตรงต่อเวลาปฏิบัติงานด้วยความมานะมุ่งสู่ความสำเร็จของการบริหารกิจกรรมนักเรียน 8) มีการ

บริหารกิจกรรมนักเรียนโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวม มิได้หวังเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือผลประโยชน์จากการบริหารกิจกรรมนักเรียน

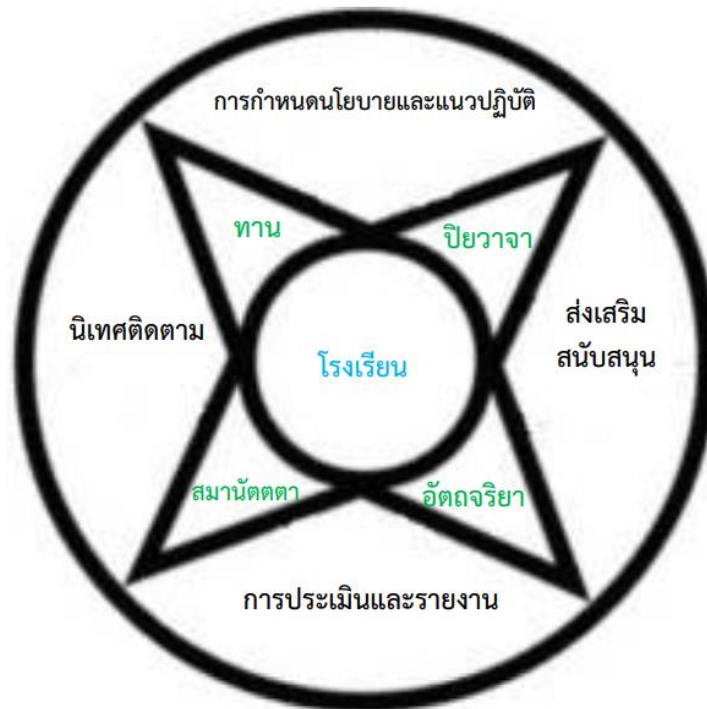
อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย ระบบการดำเนินการ และกระบวนการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4 หลักการ คือ (1) การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ (2) การนิเทศติดตาม (3) การส่งเสริมสนับสนุน (4) การประเมินและรายงาน 2) การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ (1) ทาน การให้ (2) ปิยวาจา วาจาไพเราะ (3) อัตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ (4) สมานัตตตา วางตนเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญเรือง กันกรุด (2556) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คือ องค์ประกอบที่ 1 นโยบายการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 1) การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) คณะกรรมการการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) แผนพัฒนาสถานศึกษา กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ 1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการเอง เน้นคิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนบำเพ็ญประโยชน์รอบครัว ชุมชน โรงเรียน 3) ส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือกิจกรรมจิตสาธารณะกับสถานศึกษาและหน่วยงานของรัฐและเอกชน องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ 1) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) กิจกรรมการรณรงค์ 3) กิจกรรมการช่วยทำงานเพื่อสังคม 4) กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ 5) กิจกรรมการให้กำลังใจผู้เสียสละเพื่อสังคม องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรสา ทรงศรี (2557) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการกิจการนักเรียน 2) การบริหารกิจการนักเรียน คือ งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานกิจกรรมนักเรียน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานกิจกรรมที่เป็นจุดเน้นและเอกลักษณ์ของสถานศึกษา 3) กระบวนการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lethwood, Leonard and Sharratt (1998, pp. 243-276) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของสถานศึกษาจะมีลักษณะที่ยืดหยุ่นยอมให้มีการตัดสินใจร่วมของคณะครูอาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ ต้องมีวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นแบบร่วมมือและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีค่านิยมที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน เคราฟในความคิดของเพื่อนร่วมงาน มีความมุ่งมั่นที่จะใช้ความกล้าในการสร้างผลงานใหม่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลย้อนกลับการยินดีกับความสำเร็จร่วมกัน มุ่งความต้องการและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้ สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ว่า

การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นและมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เจริญขึ้นของการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมกิจกรรมที่เกิดจากงานกิจการนักเรียน ด้านกีฬาและนันทนาการ ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบำเพ็ญประโยชน์และสังคมสงเคราะห์ ด้านการเสริมวิชาการ และด้านศาสนาและส่งเสริมจริยธรรม

1. การบริหารกิจกรรมนักเรียน กระบวนการหรือแผนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน การดำเนินงานตามแผนและโครงการและมีการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ การกำหนดระเบียบและหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) ด้านนิเทศติดตาม การติดตามการจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทินของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) ด้านส่งเสริมสนับสนุน การสรรหาการสนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในการจัด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) ด้านการประเมินและรายงาน การรับทราบผลการประเมินพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. สังคหวัตถุ 4 ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกัน ผูกไมตรีเอื้อเพื่อเกื้อกูล ประสานใจกัน ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่เสียสละ ช่วยเหลือ แบ่งปันของการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) ปิยวาจา การพูดอย่างรักกัน วาจาสุภาพอ่อนหวานน่าฟังของพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) อตถจริยา การทำประโยชน์ ขนขวายช่วยเหลือ ไปด้วยแรงกายของการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) สมานัตตตา การเอาตัวเข้าสมาน ปฏิบัติต่อคนทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกันของการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. โรงเรียน การพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน คือ ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรมีแผนยุทธศาสตร์ ในการบริหารกิจกรรมนักเรียนที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริงควรมีความจริงใจในการวางแผนและการกำหนดทิศทางของการบริหารกิจกรรมนักเรียนอย่างชัดเจน

1.2 ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เข้มงวดตรงต่อเวลาอยู่เสมอซึ่งก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและควรเอาเป็นแบบอย่างที่ดี และควรเป็นนักบริหารที่ควรเอาเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบสูง มีความมุ่งมั่นในหน้าที่การงานเสมอและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

1.3 ผู้บริหารควรเสียสละผลประโยชน์ของตนเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วมและเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ และควรเป็นนักบริหารที่มีความอดทน อดกลั้น เมื่อมีอารมณ์ใดๆ มากระทบ ก็ไม่แสดงออกมา แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกิจกรรมนักเรียน เช่น การบริหารโรงเรียน นวัตกรรมการศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น ที่มีความสามารถประยุกต์กับการบริหารกิจกรรมนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญเรือง กันกรุด, (2556). **รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. คุุชฎินิพนธ์ศึกษาศาสตรคุุชฎินิพนธ์ิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2550). **ธรรมบุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อรสา ทรงศรี. (2557). **รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. คุุชฎินิพนธ์ศึกษาศาสตรคุุชฎินิพนธ์ิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- Lethwood, K.,Leonard, L and Sharratt, L. (1998). Conditions Fostering Organizational Learning in School. *Education Administration Quarterly*. 34. 243-276

นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*

INNOVATION ENCOURAGING ENVIRONMENTAL LEARNING MANAGEMENT FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

¹พระครูปลัดศุภชัย ปรีชาโน (ฉัตรคุ) PhrakrupaladSupachai Parijāno (Chatku),

²พระครูวิรุฬห์สุตคุณ (อุดมศักดิ์ อุดมสมสกโก) PhrakhuWirunsutakhun (Udomsak Uttamasakko),

³สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: supachaichatku@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครู 390 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนานวัตกรรม ด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและขั้นตอนที่ 3 เสนอนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูป/คน ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ และ 4) กระบวนการดำเนินการ เป็นการดำเนินการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ (1) นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน (2) นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน (3) นวัตกรรมด้านหลักสูตร (4) นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล (5) นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ โดยบูรณาการกับสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ภายนอก ภายในโรงเรียน สังคมภายในโรงเรียน และการเรียนการสอน

คำสำคัญ: นวัตกรรม, การจัดการเรียนรู้, สภาพแวดล้อม, นักเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research paper aimed to propose innovation encouraging environmental learning management for primary school students under Bangkok Metropolitan Administration. Mixed methods research was designed and was divided into 3 steps. Step 1: Study environment learning management. The questionnaire was used by 390 administrators and teachers, and data were analyzed by using descriptive statistics consisted of frequency, percentage, mean and standard deviation. Step 2: develop innovation by interviewing 24 key informants with interview form, and data was analyzed by content analysis. Step 3: propose innovation encouraging environmental learning management by focus group discussion of 10 experts with questions for focus group discussion, and data was analyzed by content analysis. Research results found that innovation encouraging environmental learning management for primary school students under Bangkok Metropolitan Administration consisted of 4 components: 1) principles, 2) purpose, 3) operational methods, and 4) process. It was an action to develop educational innovations that encouraged learning management. These learning management innovations can emphasize the process of learning management within educational institutions in 5 areas: (1) innovation in teaching and learning, (2) innovation in teaching and learning methods, (3) innovation in curriculum, (4) measurement and evaluation Innovation, (5) management innovation by integrating with the environment that encouraged innovation in learning management in 3 areas which were physical within the school, society within the school, and teaching and instruction.

Keywords: Innovation, Learning Management, Environmental, Primary School Students

บทนำ

โรงเรียนมีบทบาทสำคัญโดยตรงที่ต้องการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพสิ่งสำคัญคือการสร้างเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เกิดตามวัยและศักยภาพของผู้เรียน พัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นบุคคลมีความรู้ ทักษะความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพได้ ส่วนประกอบที่สำคัญยิ่ง ก็คือ การจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่จะช่วยให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ช่วยพัฒนาโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพราะบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนมีส่วนในการเสริมสร้าง ความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่างๆ ของนักเรียนเป็นอันมากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านกายภาพ รวมทั้งสภาพแวดล้อมด้านวิชาการของโรงเรียน ซึ่งรวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนนั้นนับว่าเป็นผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรงบรรยากาศที่เป็นมิตรและมีเมตตาธรรมมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่พร้อมมีวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลโดยตรงถึงการบริหารสภาพแวดล้อมทางกายภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางวิชาการที่ดีและมีประสิทธิภาพ

สภาพแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ หากเราสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้ดี เราก็สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดีได้โดยง่าย บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมักมีอิทธิพลต่อจิตใจนักเรียนโรงเรียนที่มีบริเวณร่มรื่น นำพักอาศัยมีอาคารที่สะอาด จัดไว้เป็นระเบียบสวยงาม ย่อมหล่อหลอมพฤติกรรมของนักเรียนให้ฝึกฝนในทางที่ดีโดยง่าย สถาบันการศึกษามีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญมากในด้านการให้ความรู้ทางด้านวิชาการและยังหล่อหลอมลักษณะนิสัยที่ดีแก่นักเรียนและสิ่งอื่นๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น ผู้บริหารครูและผู้ปกครองได้ตระหนักถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ต้องทำความเข้าใจและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพต่างๆ ก็จะช่วยลดปัญหาต่างๆ ได้ในสังคม เพราะสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลสำหรับนักเรียนมากที่สุด คือ บ้าน และโรงเรียน (นงคราญ จันทรวงษ์, 2551, หน้า 28)

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ บริเวณในโรงเรียนและอาคารสถานที่ของโรงเรียนควรพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้ บริเวณเรียน ซึ่งหมายถึง อาคารเรียนทั่วไป อาคารเรียนวิชาเฉพาะ เช่นห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องดนตรี ห้องกรรมศาสตร์ เป็นต้น บริเวณบริการและสนับสนุนการเรียน ได้แก่ บริเวณที่อำนวยความสะดวกในการบริการครูและนักเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องน้ำ ห้องส้วม และโรงอาหาร เป็นต้น บริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ บริเวณทั่วไปภายในโรงเรียน เช่น สนามกีฬา สวนหย่อม ที่นั่งพักผ่อน สโมสร ฯลฯ บริเวณที่พักอาศัย ได้แก่ บริเวณที่ใช้เป็นที่พักอาศัยของครู นักเรียน นักการภารโรง ซึ่งมักเป็นนักเรียนประจำที่มีนักเรียนอยู่ประจำในหอพัก สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ได้แก่ บริเวณภายในห้องเรียน ควรพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้ ขนาดและลักษณะของห้องเรียน ซึ่งหมายถึง การพิจารณาขนาดพื้นที่ของห้องเรียน ลักษณะพื้น เพดาน การทาสีของห้องเรียน รวมทั้งที่ตั้งของห้องเรียนนั้นๆ ในอาคารเรียนกระดานดำและอุปกรณ์ ซึ่งหมายถึง การพิจารณากระดานดำติดฝาผนัง ในเรื่องที่ขนาด อุปกรณ์จำเป็น เช่น ชอล์ค แปรงลบกระดาน และอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนของครู ป้ายข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งหมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับป้ายชั้นเรียน ป้ายชื่อครูประจำชั้น บอร์ดนิทรรศการป้ายแสดงข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ตารางวันหยุด ตารางเวร แผนภูมิสถิติต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียนมุมและการตกแต่งห้องเรียน ซึ่งหมายถึง การพิจารณาลักษณะการตกแต่งนักเรียน การตกแต่งภาพการจัดมุมเสริมประสบการณ์ การจัดเก็บอุปกรณ์ ซึ่งหมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับการจัดเก็บอุปกรณ์เอกสาร หรือพัสดุที่จำเป็นในห้องเรียน เช่น ไม้กวาด แก้วน้ำ แปรงสีฟัน เอกสารหลักฐานในชั้นเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ครู และนักเรียน ซึ่งหมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะโต๊ะ เก้าอี้ของครูและนักเรียน ความเพียงพอความเหมาะสม ตลอดจนรูปแบบการจัดโต๊ะและเก้าอี้ (สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า 91)

ในการจัดสภาพแวดล้อมจึงควรที่จะเป็นไปเพื่อเป้าหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ โดยยึดตัวผู้ใช้สภาพแวดล้อมเป็นหลักในการพิจารณา และศาสตร์แห่งการบริหารการศึกษาที่ได้มีระบุไว้ว่า งานสำคัญงานหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ก็คือ การจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ อาคารสถานที่บริเวณสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริหารการศึกษาโดยการคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพของสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตอบสนองวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (สมพิศ ไหงาม, 2550, หน้า 10)

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งมีส่วนช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบการ สถานที่ บริเวณรวมทั้งบุคคล และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหรือก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพราะสภาพแวดล้อมทุกอย่างมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นการ

เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติหน้าที่การงานของทุกคน ในสถานศึกษาช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนให้ทุกคนในโรงเรียนมีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่ร่วมกัน คือ สร้างความรัก ความผูกพัน และความเอื้ออาทรต่อกัน เหตุนี้ ผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญคนหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ผู้บริหารจึงควรเข้าใจเห็นใจและให้กำลังใจแก่ครูอาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่ ครูจะร่วมมือปฏิบัติหน้าที่ของตน ให้มีความรัก ความเมตตาแก่นักเรียน นอกจากการสอนเนื้อหาวิชานักเรียนจะเกิดความรู้สึกว่าอยากมาโรงเรียนมาแล้วก็มี ความอบอุ่นสบายใจทำให้เกิดความสะดวกสบายในการศึกษาเล่าเรียนและจะทำให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษานวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษาที่สังกัด และเผยแพร่ผลการวิจัยให้โรงเรียนประถมศึกษาในได้นำไปพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาที่นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ศึกษาที่นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

- 2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต ประกอบด้วย 435 โรงเรียน แบ่งเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1,015 คน และครู จำนวน 13,143 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 14,158 คน 2) กลุ่ม ตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ,

2552, หน้า 45) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 390 คน คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดตามกรอบแนวคิดซึ่งสังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุม สอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7 – 1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .819 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่และค่าร้อยละ 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน ด้วยการเลือกเจาะจงด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ และ 4) กระบวนการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

1.1 หลักการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศโน้มน้าวความรู้สึกของเด็กที่มีความพึงพอใจที่จะเรียนทำให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์

ผลได้โดยง่าย แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพภายในโรงเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน 3) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

1.2 หลักนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเทคนิค วิธีการ หรือกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน 2) นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน 3) นวัตกรรมด้านหลักสูตร 4) นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล 5) นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม โดยใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. ระบบการดำเนินการ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอแนะนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในการสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 8) ดำเนินการการจัดการเรียนรู้ ในการสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมโดยมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ทุกภาคส่วนต่อไป

4. กระบวนการดำเนินการ กระบวนการดำเนินการนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพภายในโรงเรียน

1. นวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน 1) จัดทำคู่มือในการปฏิบัติเมื่อเข้าห้องเรียนอย่างเหมาะสม 2) จัดทำสื่อวีดิทัศน์ในการแนะนำแผนผังของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน 3) การพัฒนาบทเรียนและนวัตกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้เทคโนโลยีตามหลัก Thailand 4.0

2. นวัตกรรมวิธีการจัดการเรียนการสอน 1) การบูรณาการเรื่องการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมและการนำขยะมาใช้ประโยชน์รวมทั้งสอดแทรกในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดการใช้แหล่ง

เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 3) การจัดกลุ่มนักเรียนในการดูแลห้องเรียนและห้องปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

3. นวัตกรรมหลักสูตร 1) พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ด้านการลดใช้พลังงาน การจัดการขยะและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา 2) มีหลักสูตรสาระเพิ่มเติมเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนอยู่เสมอ 3) มีการฝึกอบรมการใช้อาคารเรียนห้องเรียนอย่างเหมาะสม

4. นวัตกรรมการวัดและประเมินผล 1) สามารถกำกับติดตามผลสำเร็จของการดำเนินงานของโรงเรียนบริหารสิ่งแวดล้อม จากศูนย์การเรียนรู้ 2) ประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อวัดผลการเข้าใช้ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และห้องสมุด 3) สร้างเครื่องมือวัดผลความพึงพอใจของการปรับภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน

5. นวัตกรรมการบริหารจัดการ 1) การบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 2) มีการจัดการขยะมูลฝอย โดยการแยกประเภทของขยะอย่างเห็นได้ชัด 3) การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีณรงค์เรื่องคุณค่าของน้ำอยู่เสมอ

4.2 นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน

1. นวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน 1) จัดทำคู่มือกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน 2) วางแผนการจัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองทางสื่อออนไลน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน 3) จัดทำนิทรรศการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน

2. นวัตกรรมวิธีการจัดการเรียนการสอน 1) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับครูศึกษานิเทศก์และนักเรียน 2) ส่งเสริมสนับสนุนต่อยอดพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ลดใช้พลังงานการจัดการขยะและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา 3) ขยายผลความรู้ด้านการจัดการขยะ ลดใช้พลังงานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาและชุมชน

3. นวัตกรรมหลักสูตร 1) จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อชี้แจงการดำเนินการสร้างจิตสำนึกบริหารจัดการขยะและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมงานวิจัยด้านการสร้างจิตสำนึกบริหารจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) มีหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยสร้างวัฒนธรรมร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

4. นวัตกรรมการวัดและประเมินผล 1) ส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลจากการสืบค้นมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงประเด็นปัญหา/สถานการณ์ท้องถิ่น กำหนดทางเลือกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม 2) ประเมินพฤติกรรมหรือการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม 3) ตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

5. นวัตกรรมการบริหารจัดการ 1) กำหนดนโยบายวางแผนการบูรณาการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน 2) สร้างภาคีเครือข่ายในการร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน 3) ให้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด ชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4.3 นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

1. นวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน 1) จัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์เพื่อณรงค์เผยแพร่การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม 2) พัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมการบริหารจัดการขยะแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการขยะและนำขยะมาใช้ประโยชน์ 3) ทำคู่มือการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์สามารถเข้าใจง่าย

2. นวัตกรรมวิธีการจัดการเรียนการสอน 1) สามารถนำความรู้ไปประยุกต์กิจกรรมและบูรณาการด้านการจัดการขยะสู่ห้องเรียนและชุมชนได้ 2) ส่งเสริมให้การรวมกลุ่มเพื่อสร้างจิตสำนึกและความคิดสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) จัดกิจกรรมประกวดการนำวัสดุเหลือใช้มาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

3. นวัตกรรมหลักสูตร 1) มีการพัฒนาให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) บูรณาการประเด็นสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) บริหารจัดการหลักสูตรสิ่งแวดล้อมทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง

4. นวัตกรรมการวัดและประเมินผล 1) มีแบบประเมินผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม 2) มีแบบทดสอบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างเหมาะสม 3) มีรายงานผลการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา

5. นวัตกรรมการบริหารจัดการ 1) จัดการเรียนรู้การนำพลังงานทดแทนหรือพลังงานหมุนเวียนมาใช้ในโรงเรียน 2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์อนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าภายในโรงเรียน 3) มีกิจกรรมพัฒนาภายในโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหามลพิษต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

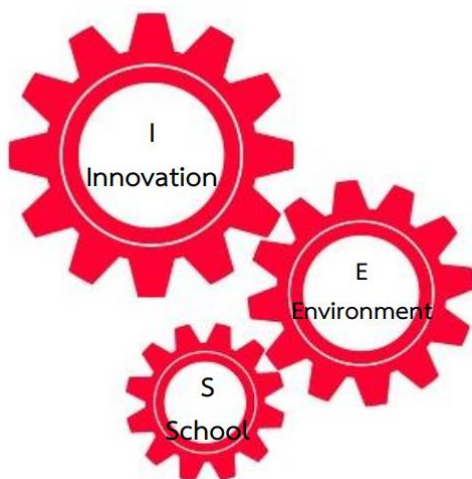
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

นวัตกรรมทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเทคนิควิธีการ หรือกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1) นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน 2) นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน 3) นวัตกรรมด้านหลักสูตร 4) นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล 5) นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพภายในโรงเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน 3) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนวดี โมรากุล (2560) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เป็นองค์การแห่งนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน 8 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการความรู้ 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) ภาวะผู้นำ 4) บรรยากาศองค์การ 5) การทำงานเป็นทีม 6) โครงสร้างองค์การ 7) วัฒนธรรมองค์การ และ 8) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ยังพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงศ์ นิพัทธนันท์ (2556) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตภาคเหนือตอนบนมีความพร้อมในการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้ง 4 มิติโดยมีปัจจัยสนับสนุนการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ 1) ปัจจัยด้านหลักสูตรในโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา 2) ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร 3) ปัจจัยด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 4) ปัจจัยด้านกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมโรงเรียน 5) ปัจจัยด้านความร่วมมือโรงเรียนกับชุมชน 6) ปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 7) ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในโรงเรียน และ 8) ปัจจัยด้านผู้เรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Howe and Disinger John (2002) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศภายในโรงเรียนนั้นไม่สามารถประเมินได้แค่ลักษณะภายนอกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพิจารณาส่วนประกอบด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เช่น นโยบายนักเรียน การติดต่อสื่อสารครูระเบียบข้อบังคับ ผู้ปกครองการสนับสนุนช่วยเหลือ การให้รางวัลและโครงการพิเศษต่างๆ ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียนสามารถทำได้โดยการสร้างนโยบายของโรงเรียนที่เน้นให้

ความสำคัญของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักความภาคภูมิใจและการกระตุ้นใจ กิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนนั้นจะต้องมุ่งไปยังสังคมของเด็กและการเจริญเติบโตทางอารมณ์ที่สามารถช่วยให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นมาได้ โดยที่กิจกรรมนั้นได้รวมไปถึงการปกครองโดยนักเรียน ความปลอดภัยกิจกรรมพิเศษ และการให้โอกาสต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์วิธีการกระบวนการที่ส่งผลให้กระบวนการผลิตและการทำงานในภาพรวมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้เป็นอย่างดี สรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น IES ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย IES

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

IES เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดเน้นสำคัญดังนี้

I = Innovation นวัตกรรมทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเทคนิคการในการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

1. นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์เครือข่ายและเทคโนโลยีโทรคมนาคม ทำให้นักการศึกษาพยายามนำศักยภาพของเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ จำนวนมากมาย ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนเป็นกลุ่ม และการเรียนแบบมวลชนตลอดจนสื่อที่ใช้เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2. นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน การใช้วิธีระบบในการปรับปรุงและคิดค้นพัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียนรายบุคคล การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนแบบมี

ส่วนร่วม การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา การพัฒนาวิธีสอนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาจัดการและสนับสนุนการเรียนการสอน

3. นวัตกรรมด้านหลักสูตร การใช้วิธีการใหม่ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการสอนบุคคลให้มากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของโลกนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรรายบุคคล หลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์ และหลักสูตรท้องถิ่น

4. นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล การใช้นวัตกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการวัดผลและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการวิจัยทางการศึกษา การวิจัยสถาบันด้วยการประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาสนับสนุนการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา ครู อาจารย์

5. นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ การใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการ เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารการศึกษาให้มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก นวัตกรรมการศึกษาที่นำมาใช้ทางด้านการบริหารจะเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการฐานข้อมูลในหน่วยงาน

E = Environment Learning Management นวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศใ้มนั้ความรู้สึ่กของเด็กให้มีความสงบเห็นสิ่งดีงามในธรรมชาติ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชีวิตมีความพึงพอใจที่จะเรียนทำให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลได้โดยง่าย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมกายภาพภายในโรงเรียน โรงเรียนและชุมชนมีการปลูกสร้างอาคารที่น่าอยู่ เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดที่สภาพการดี และมีการจัดการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. สภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน การกำหนดนโยบาย การวางแผน การนิเทศการ ประเมินผล วัฒนธรรม ประเพณี กฎระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ ความคิด สร้างสรรค์กิจกรรมพัฒนา และการรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

S = School โรงเรียนควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนโดยใช้แนวทางการนำเสนอวัตกรรมการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับสภาพภายในโรงเรียน โดยมีการจัดอุปกรณ์การเรียน เครื่องมือที่จำเป็น และการทำความสะอาดภายในอาคาร

ห้องเรียน ห้องสุขา และบริเวณรอบโรงเรียน ควรมีการวิจัยแนวทางในการพัฒนาการจัดการด้านอาคารสถานที่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามความต้องการของผู้เรียนฯ

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมในการส่งเสริมการช่วยเหลือระหว่างรุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้องและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยควรศึกษาแนวทางสร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องและส่งเสริม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้งานวิชาการ

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดอบรมผู้สอนด้านการใช้เทคนิคในการสอนแต่ละวิชา ควรศึกษาและแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สัปปายะ 7 วัฏธรรม 4 เป็นต้น เพื่อนำมาบูรณาการกับนวัตกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อม

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่น การมีส่วนร่วม การบริหารวิชาการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นงคราญ จันทร์วงศ์. (2551). บรรยายภาพและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตนวดี โมรากุล. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบองค์การแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สมพิศ โห้งาม. (2550). การจัดการและการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุทธิพงศ์ นิพัทธนันท์. (2556). แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามกรอบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ไทยร่มเกล้า.
- Howe and Disinger John F. (2002). Environmental Education's Definitional Problem. From http://www.cnr.uidaho.edu/css487/EE_Definitional_Problem.pdf Retrieved July 5, 2020.

รูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน
สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*

A MODEL OF SUSTAINABLE ENVIRONMENTAL ADMINISTRATION DEVELOPMENT
BASED ON SAPPAYA DHAMMA PRIMARY SCHOOLS UNDER BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

¹พระมีศักดิ์ กุตตวโส (สุขประเสริฐ) Phra Meesak Guttavamso (Sukprasert),

²บุญเชิด ขำนิสาตร์ Booncherd Chamnisast, ³สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: phrameesak3@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครู 390 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ และ 4) กระบวนการดำเนินการ เป็นการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 3 ด้าน (1) สภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมที่เป็น วัตถุ อาคารสถานที่ และบริเวณสถานศึกษา (2) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน การกำหนดนโยบาย การวางแผน การนิเทศการ ประเมินผล วัฒนธรรม ประเพณี กฎระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา (3) การจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมพัฒนาและการรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้าน สิ่งแวดล้อม โดยมีการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน อันเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่เกื้อกูลช่วยสนับสนุนในการบริหารงานให้ได้ผลดี ได้แก่ (1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่เหมาะสม (2) โคจรสัปปายะ การเดินทางเหมาะสม (3) ภัสสสัปปายะ การพูดคุยเหมาะสม (4) บุคคลสัปปายะ บุคคลเหมาะสม (5) โภชนสัปปายะ อาหารเหมาะสม (6) อุตสัปปายะ อากาศเหมาะสม (7) อิริยาปสัปปายะ อิริยาบถเหมาะสม

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารสิ่งแวดล้อม, หลักสัปปายธรรม, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objective of this research paper was to propose a model of sustainable environmental administration development based on Sappaya Dhamma for primary schools under Bangkok Metropolitan Administration. Mixed methods research was conducted and three steps were designed. Step 1: Study of environmental management conditions in primary schools under Bangkok Metropolitan Administration. The questionnaire was used for collecting 390 administrators and teachers. Data were analyzed by descriptive statistics consisted of frequency, percentage, mean and standard deviation. Step 2: the model was developed by interviewing 24 key informants, and the data was analyzed by content analysis. Step 3: proposing a model by focus group discussion with 9 experts using focus group discussion guidelines, and data was analyzed by content analysis. The results of the research were found that 1) a model of sustainable environmental administration development based on Sappaya Dhamma for primary schools under Bangkok Metropolitan Administration consisted of 4 elements: 1) Principle, 2) Purpose, 3) Method of Action, and 4) Process. The environmental management in primary schools covered all 3 aspects which were (1) the social environment within the school that arranged the environment of material, buildings and educational institutions, (2) social environment within the school which were policies, planning, supervision, evaluation of culture, traditions, rules and regulations related to environment in educational institutions, and (3) teaching and learning management that was the management of learning, creativity, development activities and reporting of performance to support environmental performance by developing environmental management in accordance with sustainable Sappaya Dhamma which was suitable thing that supports helping the administration to be effective, including (1) suitable residences, (2) appropriate travel, (3) proper communication, (4) suitable person, (5) appropriate food, (6) appropriate weather, and (7) appropriate performance.

Keywords: Model, Environmental Administration, Sappayadhamma, Primary Schools

บทนำ

การบริหารสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษามีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามนุษย์ใช้สติปัญญาและความสามารถในการที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับชีวิต เพราะการนำสิ่งแวดล้อมมาใช้โดยไม่รู้ไม่เข้าใจ ไม่อนุรักษ์ ประกอบกับการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วทำให้ความต้องการใช้ทรัพยากรมีมากขึ้นจึงทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ความสกปรก และมลภาวะต่างๆ กลายเป็นปัญหาใหญ่ที่นับวันจะเพิ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เหตุนั้น สถานศึกษาจึงประสบปัญหาสภาวะแวดล้อมดังกล่าว ส่วนหนึ่งมาจากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ในระดับประเทศมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนำเอา

ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างมากจนทำให้ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ ทำให้เกิดสภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษต่างๆ ขึ้น เช่น อากาศเสีย น้ำเสีย ป่าไม้ลดน้อยลง เป็นต้น เป็นที่ยอมรับกันว่า “มนุษย์” เป็นตัวการอันสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเป็นพิษดังกล่าวจนส่งผลให้สิ่งแวดล้อมไม่สามารถปรับตัวได้ทันจึงทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ ตามมา มนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่สุดในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปัญหาเหล่านี้ในวันข้างหน้าจะทวีมากขึ้น หากไม่ร่วมมือกันและแก้ไขวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนทุกคนตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการอนุรักษ์และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คือ การให้การศึกษา โดยเริ่มจากเด็กในวัยเรียนจนถึงประชาชนทั่วไป (นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกลม, 2551, หน้า 1)

ปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหาที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้นซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน ในการแก้ไขและพัฒนาควรเป็นความรับผิดชอบของคนทุกคน สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนรับผิดชอบการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างและรักษาความคิดและนิสัยที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ สถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยปรับและเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นพลังในการปกป้องรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์พลังงานให้แก่บ้านเมืองในปัจจุบันและอนาคต ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ใหม่ที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมของเยาวชนและคนในสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ยิ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่คนใหม่ในการพัฒนา เพราะตั้งอยู่บนกระบวนการความคิดและการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามีการคิดเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจัง อันเป็นผลการปฏิสัมพันธ์ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องปฏิบัติบนรากฐานของความรักเมตตาและความจริงใจต่อกันอย่างจริงจังที่เรียกว่ากลยุธมิตร ดังนั้น วิธีการที่จะแก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้ตรงจุดที่สุด คือ การแก้พฤติกรรมของมนุษย์ โดยการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและปลูกจิตสำนึกให้เกิดความคิด ความรู้สึก และความห่วงใยสิ่งแวดล้อมอันจะทำให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและสามารถแก้ปัญหาได้ ทั้งจะส่งผลสะท้อนกลับมาปลูกฝังความรับผิดชอบต่อที่จะหวงแหนและพิจารณากำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างรู้ขอบเขต ตลอดจนปกป้องรักษาความสมดุลทางธรรมชาติได้ (ระพี สาคริก, 2552, หน้า 49)

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันกระแสของการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมกำลังเป็นที่สนใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการ หากจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะถูกต่อต้านโดยองค์กร ชุมชน และประชาชนเสมออย่างไรก็ตามในส่วนของรัฐเองก็ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในมาตรา 50 ระบุว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การก่อกำจัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งกระทำได้เว้นแต่การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม (จันทราณี สงวนนาม, 2551, หน้า 4) ทั้งนี้ ในมาตรา 56 ได้กำหนดเพื่อให้ความคุ้มครองในเรื่องนี้ว่าสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพสวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง และเพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมมีการนำไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ไว้ในมาตรา 79 ว่ารัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนายั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำหนดมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตประชาชน (ธเนศ ขำเกิด, 2551, หน้า 13) จากการที่ได้มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ ความตระหนักถึงปัญหาเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลมาจากการพัฒนาในอดีตที่คำนึงถึงเฉพาะผลผลิตที่เพิ่มขึ้นแต่เพียงประการเดียว โดยมีได้พิจารณาถึงผลกระทบที่ตามมา ผลที่ได้รับจึงไม่ใช่สิ่งที่สังคมโดยรวมต้องการ เพราะการมีความเจริญทางเทคโนโลยีสูง มีผลผลิตทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณมากเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อประชาชนยังต้องประสบปัญหาความยากจนและมีความเหลื่อมล้ำในฐานะยากจนมีอาจใช้ผลผลิตนั้นได้เท่าเทียมกันประการหนึ่งกับการเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อันมีผลกระทบถึงชีวิตผู้คนอีกด้วยนั้นย่อมเท่ากับว่า เรากำลังสูญเสียไปทั้งคุณภาพของสภาพแวดล้อมและคุณภาพของชีวิต ดังนั้นไม่ว่าเทคโนโลยีจะประสบความสำเร็จในการสร้างสักเท่าใดก็ย่อมมิใช่สิ่งที่ถูกต้อง เพราะผู้คนมิได้มีสิทธิเท่ากัน โอกาสของการรับผลผลิตเพื่อส่งเสริมฐานะการดำรงชีวิต ขณะเดียวกันผู้ที่ยากจนกว่ายังต้องรับภาระจากปัญหาที่เกิดจากผลผลิตนั้นมากอีกด้วย

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนเพื่อให้เกิดความรู้ ความรับผิดชอบ ความรัก และความห่วงใยในสิ่งแวดล้อมจึงเน้นย้ำให้ทุกหน่วยงานทุกระดับในสังกัดให้ความสำคัญและถือเป็นนโยบายเร่งด่วนในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้บริหารทุกระดับรับนโยบายนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง กำหนดเป้าหมายตามนโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ให้บุคลากรและนักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีจิตสำนึกพร้อมทั้งร่วมมือในการอนุรักษ์พัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การบริหารงานสิ่งแวดล้อมจึงควรมีหลักธรรมในการบริหารควบคู่กันไป ดังนั้น การบริหารงานสิ่งแวดล้อมจึงควรมีการบูรณาการหลักสัปปายธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2551, หน้า 35) ที่จะทำให้เกิดความสะดวกสบายในการศึกษาเล่าเรียนและจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้แหล่งเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างรอบด้าน โดยการกำหนดนโยบาย การวางแผน การควบคุม การแก้ไข และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่ดีและถูกสุขลักษณะ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรม อันประกอบด้วยการบริหารจัดการ การจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และการจัดการเรียนการสอน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต ประกอบด้วย 435 โรงเรียน แบ่งเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1,015 คน และครู จำนวน 13,143 คน รวมทั้งสิ้น 14,158 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 45) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 390 คน คือ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดตามกรอบแนวคิด ซึ่งสังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ผู้มีประสบการณ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .821 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่และร้อยละ 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

1.1 การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นการกำหนดนโยบาย การวางแผน การควบคุม การแก้ไข และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในสถานศึกษา ให้อยู่ในสภาพที่ดีและถูกสุขลักษณะโดยใช้แนวทางการดำเนินงานตามโครงการ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน

1.2 หลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน เป็นสิ่งที่เหมือนกัน สิ่งที่เกี่ยวข้อง ช่วยสนับสนุนในการบริหารงานให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย ประกอบด้วย มี 7 ประการ ได้แก่ 1) อาวาส สัปปายะ ที่อยู่เหมาะสม 2) โคจรสัปปายะ การเดินทางเหมาะสม 3) ภัสสสัปปายะ การพูดคุยเหมาะสม 4) บุคคลสัปปายะ บุคคลเหมาะสม 5) โภชนสัปปายะ อาหารเหมาะสม 6) อุตุสัปปายะ อากาศเหมาะสม 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาปถเหมาะสม

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. ระบบการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการพัฒนารูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมจัดการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 8) ดำเนินการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมในการสร้างรูปแบบการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ทุกภาคส่วนต่อไป

4. กระบวนการดำเนินการ

กระบวนการดำเนินการรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1) การบริหารสิ่งแวดล้อม 3 ด้าน 2) การบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรม 7 โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน 3 ด้าน

ด้านที่ 1 การบริหารสภาพแวดล้อมกายภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 1) มีอาคารเรียน อาคารประกอบและพื้นที่โรงเรียนสะอาดปลอดภัยด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย 2) มีปลูกไม้ร่มเงา ไม้ดอกไม้ประดับ ร่มรื่น สวยงาม 3) มีมาตรการ/แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและปลอดภัย 4) มีการวางแผนและใช้ประโยชน์พื้นที่ในโรงเรียนอย่างคุ้มค่า 5) จัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่สะอาดและเพียงพอ 6) มีการสนับสนุนช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 7) มีการบำบัดน้ำเสียและทางระบายน้ำที่ถูกสุขลักษณะ 8) มีมาตรการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด 9) มีการจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ 10) มีการจัดระบบการจัดการและป้องกันมลภาวะต่างๆ

ด้านที่ 2 การบริหารด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 1) มีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 2) มีการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม 3) มีการประชุมปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรายเดือน 4) มีการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมต่อสังคมแก่ครูและนักเรียน 5) มีการนิเทศ /ติดตามประเมินผลการจัดสิ่งแวดล้อมในระหว่างดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 6) มีการบริหารงานสิ่งแวดล้อมด้วยความเป็นธรรมรับฟังปัญหาของผู้ร่วมงานในสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ 7) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม แข่งขัน ประกวด เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 8) มีกฎระเบียบในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน 9) มีการวางระบบ การปรับปรุง พัฒนาและบำรุงรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ 10) มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับทักษะในการปฏิบัติและการดำรงชีวิตในด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 3 การบริหารด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) มีการส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) มีการส่งเสริมการศึกษาให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา 3) มีการมอบหมายฝ่ายวิชาการจัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น โครงการ 4) มีการกำหนดให้ครูบูรณาการเนื้อหาวิชาสิ่งแวดล้อมกับกลุ่มการเรียนสาระอื่นๆ 5) มีการร่วมกับชุมชนจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และรอบบริเวณโรงเรียนให้สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6) สนับสนุนให้มีการผลิตและจัดทำ/จัดหาสื่อ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อใช้สอนนักเรียน 7) มีการนำผลของการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ไปใช้ในการ พัฒนาสถานศึกษาและเสนอผลงานให้ชุมชนทราบ 8) มีกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องขยะมูลฝอย วิธีการจัดการขยะมูลฝอย และพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยหลายรูปแบบ 9) มีการกระตุ้นให้ครูนำแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้สอนจริงด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย 10) มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น

4.2 การบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรม 7

1. อาวาสสัปปายะ ที่อยู่เหมาะสม (1) สถานที่จัดการเรียนรู้สบายด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี (2) สมความเป็นชุมชนกันมาอย่างตระหนักรู้ในความดีงาม (3) ที่อยู่ที่พักอาศัยและสถานที่ปฏิบัติ มี 2 อย่าง

ได้แก่ อากาศสัปปายะ คือ ที่อยู่ ที่พัก ที่อาศัยและสถานที่ที่ไม่เหมาะสมแก่การปฏิบัติและอวาสสัปปายะ คือ ที่อยู่ ที่พักที่อาศัยและสถานที่ที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติ (4) โรงเรียนมีสถานที่พักผ่อนที่พอเพียงแก่นักเรียนและผู้มาเยือน (5) โรงเรียนมีห้องสุขาสะอาดและเพียงพอต่อการบริการ (6) โรงเรียนมีสถานที่จอดรถเป็นเอกเทศปลอดภัยจากอันตรายจากต้นไม้และการเล่นกีฬาของนักเรียน (7) โรงเรียนให้ความสนใจดูแลเกี่ยวกับแสงสว่างในห้องเรียน (8) มีอาคารที่ตั้งเหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการศึกษา (9) โรงเรียนมีประตูและรั้วที่แข็งแรงเพื่อความปลอดภัยของทรัพย์สินภายในโรงเรียน

2. โคจรสัปปายะ การเดินทางเหมาะสม (1) โคจรสัปปายะ ชุมชนที่เราอยู่นั้นเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สืบทอดความเป็นอยู่ซึ่งกันและกันมาด้วยความเกื้อกูลด้วยดี (2) หมู่บ้านหรือท้องถิ่นที่หาอาหาร ที่เที่ยวไปเพื่อเข้าไปการเรียนการสอน มี 2 อย่าง ได้แก่ โคจรสัปปายะ คือ หมู่บ้านหรือท้องถิ่นที่ไม่เหมาะสมเพื่อเข้าไปบิณฑบาต และโคจรสัปปายะ คือ หมู่บ้านหรือท้องถิ่นที่เหมาะสม

3. ภัตตสัปปายะ การพูดคุยเหมาะสม (1) ธรรมสัปปายะ มีหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนรู้ที่ตีงามสร้างเสริมวิถีชีวิตที่สุข สงบ สบายหมดทุกข์ (2) การพูดคุย หรือถ้อยคำ มี 2 อย่าง ได้แก่ ภัตตสัปปายะ คือ การพูดคุย หรือถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมในระหว่างปฏิบัติและภัตตสัปปายะ คือ การพูดคุย หรือถ้อยคำที่เหมาะสม (3) โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา (4) ครูพูดให้กำลังใจเสริมแรงแก่นักเรียนที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมาย (5) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้จัดกิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์เรื่องของสิ่งแวดล้อม

4. บุคคลสัปปายะ บุคคลเหมาะสม (1) บุคคลสัปปายะ อยู่ร่วมกับบุคคลที่ถึงธรรมผู้ก่อให้เกิดวิถีสันติแห่งการเรียนรู้และการจัดการชีวิตอย่างสงบงาม (2) บุคคลที่อยู่ร่วมกันหรือมีการสนทนาปราศรัยกัน มี 2 อย่าง ได้แก่ บุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่ไม่สมควรเข้าไปสนทนาปราศรัยในขณะที่กำลังปฏิบัติ และบุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่สมควรเข้าไปสนทนาปราศรัยในขณะที่กำลังปฏิบัติ โยคาวจรพึงเลือกคบบุคคลสัปปายะเพื่อความตั้งมั่นแห่งจิตของตนในขณะที่กำลังปฏิบัติ (3) โรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการต่างๆ ที่ให้แก่ครูและนักเรียนอยู่เสมอ (4) ครูให้ความดูแลและติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิดโดยให้ความรักเมตตาและเอาใจใส่แก่นักเรียนอย่างทั่วถึง

5. โภชนสัปปายะ อาหารเหมาะสม (1) โรงเรียนให้ความสนใจติดตามดูแลเกี่ยวกับการให้บริการน้ำดื่มและน้ำใช้ให้สะอาดอยู่เสมอ (2) อาหารสัปปายะ มีอาหารทางกายภาพชีวภาพสบายพร้อมอุปกรณ์สร้างการเรียนรู้ที่ดีอาหารและเครื่องบริโภคในระหว่างกำลังปฏิบัติธรรม 2 อย่าง ได้แก่ โภชนสัปปายะ คือ อาหารและเครื่องบริโภคที่เป็นที่ไม่ถูกใจไม่พอใจ ไม่ถูกกับร่างกายไม่เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉะนั้น ไม่สมควรแก่การบริโภคของโยคาวจร (3) โภชนสัปปายะ คือ อาหารและเครื่องบริโภคที่ถูกใจพอใจ ถูกกับร่างกายเกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉะนั้นไม่ยาก เป็นที่สมควรแก่การบริโภคของโยคาวจร เพราะมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนหรือบั่นทอนสภาพจิตใจ (4) โรงอาหารมีความสะอาดถูกหลักอนามัยและได้รับการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ (5) โรงอาหารมีโต๊ะรับประทานอาหารที่พอเพียง (6) อาหารมีสด สะอาด ปลอดภัย ถูกตามหลักโภชนาการ (7) อาหารมีคุณค่าทางสารอาหารครบถ้วน ทั้ง 5 หมู่ และ (8) ภาชนะที่ใส่อาหารมีความสะอาดปลอดภัยตามหลักอนามัย

6. อุตุสัปปายะ อากาศเหมาะสม (1) อุตุสัปปายะ มีบรรยากาศและฤดูกาลในการเรียนรู้ที่สม่ำเสมอ โดยมีความเป็นกลาง และความพอเพียงเป็นแกนสัมผัสในใจที่สบาย (2) ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อม มี 2 อย่าง ได้แก่ อุตุสัปปายะ คือ สภาวะดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น หนาว

เกินไป ร้อนเกินไป เป็นต้น และอุณหภูมิที่เหมาะสม คือ สภาพแวดล้อมที่อากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ไม้หนามเกินไป ไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น โยคาวจรพึงเลือกอยู่ในธรรมชาติที่อากาศที่ทำให้จิตใจของตนแจ่มใส มั่นคงเอื้ออำนวยแก่การปฏิบัติธรรมของตน (3) โรงเรียนให้ความสนใจดูแลเกี่ยวกับแสงสว่างในห้องเรียน อยู่เสมอ (4) โรงเรียนมีอาคารที่ตั้งเหมาะสมและแข็งแรง ปลอดภัย โดยเอื้อต่อการจัดการศึกษา

7. อริยาบถสัปปายะ อริยาบถเหมาะสม (1) อริยาบถสัปปายะ มีกิจกรรมสร้างเสริมการเรียนรู้ที่ทำให้ตนเองและชุมชนเกิดความเคลื่อนไหว พัฒนาการเรียนรู้ เสริมสร้างพลังแห่งตนและชุมชน รวมทั้งขยายตัวสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการพัฒนาที่ดีงามจำเริญ (2) อาคารหรือการเคลื่อนไหวอยู่ในกิริยาท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง มี 2 อย่าง ได้แก่ อริยาบถสัปปายะ คือ อาคารหรือการเคลื่อนไหวในกิริยาท่าทางที่ปฏิบัติแล้วไม่ถูกใจมีการเคลื่อนไหวที่ไม่พอดี และอริยาบถสัปปายะ คือ อาคารหรือการเคลื่อนไหวในกิริยาท่าทางที่ปฏิบัติแล้วถูกใจจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี

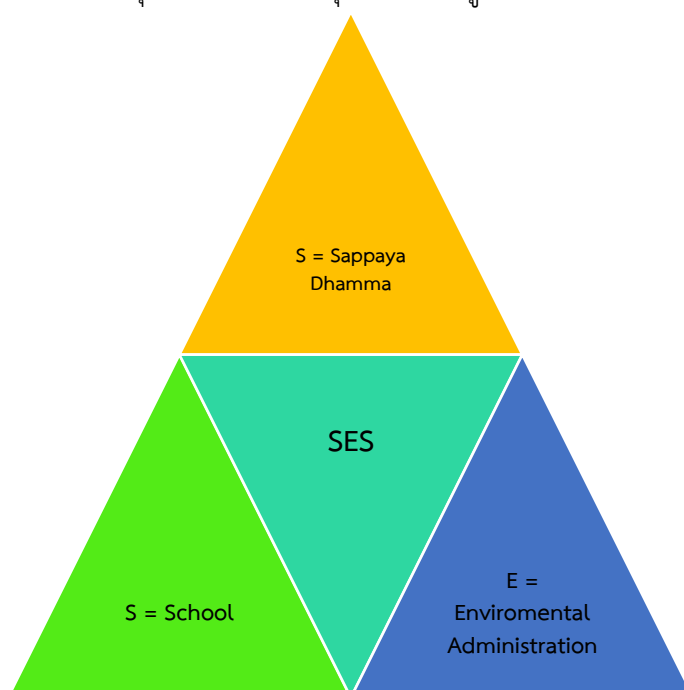
อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

รูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ (1) การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นการกำหนดนโยบาย การวางแผน การควบคุม การแก้ไข และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่ดีและถูกสุขลักษณะ (2) หลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน เป็นสิ่งที่เหมาะสมสิ่งที่เหมาะสมช่วยสนับสนุนในการบริหารงานให้ได้ผลดีช่วยให้สมาธิตั้งมั่นไม่เสื่อมถอย 2) จุดมุ่งหมาย (1) เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน (2) เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อม (3) เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ 3) ระบบการดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ (1) การบริหารสิ่งแวดล้อม 3 ด้าน ด้านที่ 1 การบริหารสภาพแวดล้อมกายภาพภายในโรงเรียน ด้านที่ 2 การบริหารด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน ด้านที่ 3 การบริหารด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน และ (2) การบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรม 7 ประการ ได้แก่ อาวาสสัปปายะ โคจรสัปปายะ ภัสสสัปปายะ บุคคลสัปปายะ โภชนาสัปปายะ อุตุสัปปายะ และ อริยาบถสัปปายะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนินา พงเดช (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยการบริหารจัดการเพื่อให้สถานศึกษาวางแผนการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ โครงสร้าง และนำไปสู่การปฏิบัติจริง การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินการหรือใช้วิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียน การสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาและเอื้อต่อการเรียนรู้และฝึกฝนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงศ์ นิพัทธนันท์ (2556) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีปัจจัยสนับสนุนการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ กลไกสำคัญในขับเคลื่อนโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การจัดการโรงเรียนแบบองค์รวม และการบูรณาการการพัฒนาที่ยั่งยืนในหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น SES Model ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายได้ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร คือ SES Model เป็นหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

S = Sappaya Dhamma หลักสัปปายะธรรมที่ยั่งยืน เป็นสิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เหมาะสม ในการบริหารงานให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย มี 7 ประการ ได้แก่ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่เหมาะสม 2) โคจรสัปปายะ การเดินทางเหมาะสม 3) ภัสสสัปปายะ การพูดคุยเหมาะสม 4) บุคคลสัปปายะ บุคคลเหมาะสม 5) โภชนสัปปายะ อาหารเหมาะสม 6) อุตุสัปปายะ อากาศเหมาะสม 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถเหมาะสม

E = Enviromental Administration การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นการกำหนดนโยบาย การวางแผน การควบคุม การแก้ไข และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในสถานศึกษา ให้อยู่ในสภาพที่ดี และถูก สุขลักษณะโดยใช้แนวทางการดำเนินงานตามโครงการ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในโรงเรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน

S = School โรงเรียน สำหรับการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายะธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ควรความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรมีแผนยุทธศาสตร์ ในการบริหารสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริงควรมีความจริงจังในการวางแผนและการกำหนดทิศทางของการบริหารสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน

1.2 ผู้บริหารควรมีระบบในการทำงานดีและมีคุณภาพหมายถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสิ่งแวดล้อมที่ผ่านๆ มา ผู้บริหารควรเป็นนักบริหารที่มีการฝึกฝนพัฒนาเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารสิ่งแวดล้อมให้มีความเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ

1.3 สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนที่ดี ต้องได้รับการวางแผนการจัดการ สภาพแวดล้อมโดยผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและนำมาปฏิบัติ มีการตรวจสอบจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลับมาปรับปรุงอีกครั้ง ตามแนวปฏิบัติของ PDCA

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมตามหลักสัปปายธรรมที่ยั่งยืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น วุฒิชัยธรรม 4 สาราณียธรรม 6 อริยสัจ 4 เป็นต้น ที่มีความสามารถประยุกต์กับการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

จันทรานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บิศพัทยภัท.

ธเนศ ขำเกิด. (2551). **การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในองค์กร**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิศจินเอนส์แอนด์ดี.

นงนภัส คู่ขวัญ เที่ยงกมล. (2551). **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นินา พลเดช. (2558). **รูปแบบการบริหารสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์.

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ระพี สาคริก. (2552). **การศึกษากับการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: วศิระ.

สุทธิพงศ์ นิพัทธนันท์. (2556). **แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามกรอบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร*

A MODEL OF LEADERSHIP ACCORDING TO GARĀVĀSADHAMMA IV OF
PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

¹พระครูปลัดณัฐวัฒน์ อธิปญโญ (อนุหนายอนน์) Phrakrupalad Natthawat Adhipaṅkō (Anuhanayon),

²สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Sudhipong Srivichai,

³พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapaṅkō

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: anuhanayon9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา 390 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม 4 ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ และ ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ เป็นการนำหลักภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ (1) จักขุมา มีวิสัยทัศน์ (2) วิฐุโร มีความรู้ความสามารถ (3) นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ เพื่อมาบูรณาการกับหลักฆราวาสธรรม 4 คือ (1) สัจจะ ความจริงใจ (2) ทมะ ความควบคุมอารมณ์ (3) ขันติ ความอดทน และ (4) จาคะ ความเสียสละ

คำสำคัญ: รูปแบบ, ภาวะผู้นำ, ผู้บริหาร, ฆราวาสธรรม 4, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research paper aimed to propose a model of leadership according to Garāvāsadhamma IV of primary school administrators under Bangkok Metropolitan Administration. Mixed methods research was conducted and three research steps were designed. Step 1: Study leadership of primary school administrators using a questionnaire to collect from a sample group of 390 primary school administrators and teachers. Data were analyzed by descriptive statistics such as percentage, frequency, mean, standard deviation. Step 2: study the leadership style of administrators according to Garāvāsadhamma IV by interviewing 24 key informants, the data was analyzed by content analysis according to the interview form. Step 3: proposing the model of leadership according to Garāvāsadhamma IV of primary school administrators under Bangkok Metropolitan Administration by conducting focus group discussion of 9 experts, the data was analyzed by content analysis based on the guideline questions for focus group discussion. The results of the research showed that a model of leadership according to Garāvāsadhamma IV of primary school administrators under Bangkok Metropolitan Administration consisted of 4 compositions: (1) Principles, (2) Goals, (3) Operational systems, and (4) Operational processes. Three areas of leadership principles of school administrators were applied which consisted of (1) the visionary, (2) Vithuro with knowledge and ability, (3) Nissayasampanno, have human relations to integrate Garāvāsadhamma IV, namely (1) truth, (2) control of emotions, (3) tolerance, and (4) sacrifice.

Keywords: Model, Leadership, Administrators, Garāvāsadhamma IV, Primary School

บทนำ

การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันตามลักษณะของปัญหาตามสติปัญญาและความประสงค์ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ระดับคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีหลายระดับทั้งที่เป็นสัจธรรมเบื้องต้น เบื้องกลาง และเบื้องสูง มีทั้งส่วนที่เรียกว่าเป็นโลกียธรรมและโลกุตระธรรม เหตุฉะนั้น การนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาของสังคมถือเป็นสิ่งสำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน ในสังคมทุกๆ สังคมย่อมมีผู้นำซึ่งเป็นผู้มีความรู้และความสามารถในการนำสมาชิกไปสู่เป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ร่วมกัน สังคมไทยก็เช่นเดียวกันย่อมมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธ คือ ผู้ที่มีความรอบรู้ รอบคอบ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถรับผิดชอบในการทำงาน มีทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มองผู้ใต้บังคับบัญชาในแง่ดี มีความยุติธรรม มีหัวใจพระพรหม รู้รักสามัคคี มีความเสียสละ ไม่มีมานะทิฐิ ปราศจากอคติ ซึ่งคุณธรรมต่างๆ เหล่านี้จะต้องมีอยู่ในตัวของผู้นำที่จะทำให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานด้วยการบริหารตน การบริหารคน และการบริหารงานในองค์กรตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ถือว่าการที่จะเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธที่ดีนั้นต้องมีคุณสมบัติตามหลักพุทธธรรม ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธที่จะนำบุคคลอื่นนั้นตามรอยพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก ยิ่งองค์กรมีขนาดใหญ่เท่าใด ความสำคัญของผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธที่มีต่อสมาชิกในองค์กรก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นองค์กรใดได้ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธที่ดี

องค์กรนั้นก็จะได้ไปด้วย ในทางตรงกันข้ามองค์กรใดได้ผู้นำที่ไม่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธ องค์กรนั้นก็ต้องประสบกับความยากลำบากในการบริหารงานขององค์กรนั้นๆ (สมบุรณ์ สุขสำราญ, 2560, หน้า 90)

การบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน ผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์จึงจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยต้องสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้อย่างเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์แก่การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ผู้บริหารที่ดีควรมีความสามารถในการบริหารงาน โดยให้บุคลากรร่วมมือปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ผู้บริหารต้องมีความสามารถสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในงาน เกิดความรักความศรัทธาในหน่วยงาน เสียสละเพื่องาน ทดมเท กำลังกายกำลังใจ กำลังความคิดสติปัญญา หาทางปรับปรุงให้งานนั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น (พิชาภพ พันธุ์แซ, 2554, หน้า 42)

ผู้บริหารองค์กรจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ทั้งนี้ เนื่องจากภาวะผู้นำจะเป็นภาวะที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นๆ ในองค์กรซึ่งบุคลากรในองค์กรจะให้ความร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด ผู้นำที่ดีจึงต้องใช้ภาวะผู้นำของตนในการอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานที่ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ได้ทั้งผลงานและให้ได้ทั้งใจ ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการบริหารงาน เพราะผลงานด้านต่างๆ ขององค์กรมีส่วนสัมพันธ์กับคุณภาพของความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้นำจะเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จของขององค์กร (ธงชัย สันติวงษ์, 2550, หน้า 403) เพราะถ้าหากองค์กรใดได้ผู้บริหาร หรือผู้นำที่มีคุณภาพเข้าไปบริหารงานแล้วย่อมเป็นหลักประกันได้ว่า องค์กรนั้นต้องได้รับการพัฒนาและเจริญรุ่งเรืองแน่นอน ผู้นำเป็นจุดดวงประทีปขององค์กรเป็นตัวแทนขององค์กรและเป็นจุดรวมพลังของคนในองค์กร ดังนั้น ผู้นำจะต้องรับผิดชอบทั้งบุคลากรในองค์กรและผลงานที่เกิดขึ้นโดยการปรับตัวเพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง หรือเพื่อรักษาสถานภาพและบทบาทของตนเองให้ชัดเจน

ผู้บริหารในสถานศึกษามีตั้งแต่ระดับพื้นฐานระดับต้นไปสู่ระดับสูง แต่ละระดับย่อมมีความสำคัญทั้งสิ้น เปรียบเสมือนผู้ควบคุมกลไกขับเคลื่อนสิ่งต่างๆ ไปทุกส่วน ดังนั้น ผู้บริหารทุกระดับจึงมีความสำคัญไม่แพ้กันซึ่งบุคคลเหล่านั้นนอกจากจะมีลักษณะต่างๆ ที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้บริหารทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ มีบารมี มีอำนาจที่น่าเกรงขาม เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้อาวุโสก็ตาม แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้เลย ก็คือภาวะผู้นำที่จะต้องนำพาสถานศึกษา ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องไปสู่การพัฒนาเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการศึกษาชาติ

ทั้งนี้ ปัญหาเรื่องภาวะผู้นำก็มักเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันเสมอ เช่น บริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ แก้ปัญหาในองค์กรไม่ได้เกิดความขัดแย้งที่ไม่มีวันจบสิ้น ไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หรือเรื่องการควบคุมอารมณ์ตนเองไม่อยู่ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์น้อย จนกระทั่งเรื่องการผิดศีลธรรม มองข้ามบรรยากาศในการทำงาน ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ขาดการสร้างขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่และประชาชน ปัญหาความไม่ยุติธรรมไม่มีวิสัยทัศน์ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และระเบียบปฏิบัติ การตัดสินใจที่ขาดหลักเกณฑ์และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ดีพอและเรื่องที่มีปัญหามาช้านานสำหรับผู้นำคือไม่โปร่งใสในการทำงาน

ในปัจจุบัน พบว่า ภาวะผู้นำในมุมมองของพระพุทธศาสนาในกรอบแนวคิดในศตวรรษที่ 21 ประสานกันส่งเสริมคุณสมบัติภาวะผู้นำในสถานศึกษาให้เป็น คนดี เก่ง และมีความสามารถในการนำพา

องค์การของตนให้ทำงานอย่างมีความสุข โดยอาศัยหลักพุทธธรรมช่วยส่งเสริมการสร้างคุณสมบัติภาวะผู้นำด้านการพัฒนาตน เป็นคนเก่งคน โดยอาศัยการมีจิตใจเอื้อเฟื้อเพื่อนร่วมงานสร้างขวัญและกำลังใจ และเก่งงานมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานและบริหารคน ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการสร้างศรัทธาผู้ทำงานร่วมกันและขับเคลื่อนงานในองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานทั้งด้านสังคมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ตามทศนะของพระพุทธศาสนาบนพื้นฐานความคิดภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (พระครูโสภาสนนทกิตติ์ (ศักดา แสงทอง), กัมยธร สัจจา, 2557, หน้า 135-144) เหตุนั้น การมีความสามารถมีวิสัยทัศน์ มีความขยันอดทน มีความซื่อสัตย์สุจริต การมีมนุษยสัมพันธ์เหล่านี้เป็นลักษณะภาวะผู้นำที่ดี สอดคล้องตรงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ขรรยาวาสธรรม 4 ประการ เมื่อพิจารณาผู้ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ทั้งหลายที่ประสบความสำเร็จทั้งในอดีตและปัจจุบันพบว่า ผู้นำเหล่านั้นจะต้องมีหลักขรรยาวาสธรรม 4 ดังกล่าว ยึดเหนี่ยวเป็นข้อปฏิบัติ ไม่ข้อใดก็ข้อหนึ่ง หรือบางคนก็มีครบทั้ง 4 ข้อ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกื้อหนุนส่งเสริมให้เป็นผู้นำที่นำเคารพศรัทธาได้รับการยอมรับ สามารถครองใจผู้ร่วมงาน และสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรยาวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยจะศึกษาหลักภาวะผู้นำตามหลักขรรยาวาสธรรม 4 อันประกอบด้วย ความสามารถ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต และความมีมนุษยสัมพันธ์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรยาวาสธรรม 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรยาวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรยาวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรยาวาสธรรม 4 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรยาวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

- 2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต ประกอบด้วย 435 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน 1,015 คน และครู 13,143 คน รวมทั้งสิ้น 14,158 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 45) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจ

ในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 390 คน คือ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดตามกรอบแนวคิด ซึ่งสังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุม สอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7 – 1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .863 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่และค่าร้อยละ 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบูรณาการหลักธรรมาภิบาล 4 และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลตามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม คือ 1) ความเหมาะสมของภาพรูปแบบ 2) องค์ประกอบของรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

1.1 หลักการบริหารโรงเรียน เป็นการดำเนินการในการทำงานด้านทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

1.2 หลักภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พฤติกรรมที่แสดงออกมาทางกาย วาจาในลักษณะต่างๆ ของผู้นำเพื่อให้ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ร่วมกันทำงานให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 3 ประการ ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ (จักขุมา) 2) มีความรู้ความสามารถ (วิจิโร) 3) มีมนุษยสัมพันธ์ (นิสสยสัมปันโน)

1.3 หลักขรรวาทธรรม 4 เป็นธรรมสำหรับผู้อยู่ร่วมกันความเชื่อสัจต่อกัน การฝึกตน ความอดทนอดกลั้น การเสียสละ การแบ่งปัน มีน้ำใจคุณสมบัติของผู้ที่สามารถสร้างเกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติและสร้างหมู่ญาติมิตรให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความเพียรของตน ประกอบด้วยธรรม 4 ประการ คือ 1) สัจจะ ความจริงใจ 2) ทมะ ความควบคุมอารมณ์ 3) ขันติ ความอดทน 4) จาคะ ความเสียสละ

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการจัดการโดยใช้รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มีส่วนร่วมในภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. ระบบการดำเนินการ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมกันดำเนินตามภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 8) ดำเนินการการจัดการภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 ในการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 โดยมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ทุกภาคส่วนต่อไป

4. กระบวนการดำเนินการ กระบวนการดำเนินการตามภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรรวาทธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการดังนี้

4.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการมีวิสัยทัศน์ตามหลักขรรวาทธรรม 4

1. สัจจะ ความจริงใจ 1) มีความจริงใจในการวางแผนและการกำหนดทิศทางขององค์กรอย่างชัดเจน 2) มีแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารงานที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริง 3) มีความจริงใจในการจัดทำโครงสร้างการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

2. ทมะ ความควบคุมอารมณ์ 1) เป็นนักบริหารที่มีการฝึกฝนพัฒนาเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานให้มีความเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ 2) มีการควบคุมอารมณ์ได้ดีในการก้าวข้ามความขัดแย้งเพื่อ

การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนในทางที่ดีขึ้น 3) มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาอย่างตั้งใจ

3. ขั้นตอน ความอดทน 1) ปฏิบัติตนโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบการบริหารโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ 2) มีความอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป 3) มีความอดทนต่อการประเมินผลโรงเรียนที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. จาคะ ความเสียสละ 1) เป็นนักบริหารที่เสียสละในการพัฒนาระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและสามารถทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีความสุข 2) ให้การส่งเสริมพัฒนาครูด้านการบริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 3) เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

4.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการมีความรู้ความสามารถตามหลักธรรมาธรรม 4

1. สัจจะ ความจริงใจ 1) มีระบบในการทำงานดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) มีความจริงใจต่อการทำงาน คือเมื่อได้รับมอบหมายงานจากภาครัฐก็ตั้งใจทำให้ดีที่สุด 3) สามารถบริหารงานได้อย่างดีตามความรู้ความสามารถทางการศึกษา

2. ทมะ ความควบคุมอารมณ์ 1) มีทักษะในการทำงานรวมถึงความกระตือรือร้นในการบริหารงานและการข่มใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา 2) เอาใจใส่ต่อการบริหารโรงเรียนมีการปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ 3) ศึกษาวิทยาการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

3. ขั้นตอน ความอดทน 1) มีวินัยใฝ่รู้และมีความอดทนในการบริหารงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทตามความสามารถแม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษาในการบริหารโรงเรียน 3) แม้การบริหารโรงเรียนจะมีอุปสรรคต่างๆ ผู้บริหารก็ไม่ละความพยายามที่จะปฏิบัติงานจนสำเร็จ

4. จาคะ ความเสียสละ 1) มีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการสั่งงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง 2) มีการกระจายการบังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสในการดูแลซึ่งกันและกัน 3) เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีการอบรมดูงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถสูงขึ้น

4.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ตามหลักธรรมาธรรม 4

1. สัจจะ ความจริงใจ 1) กระตุ้นให้ทุกคนมุ่งมั่นปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งก่อให้เกิดความหมายในชีวิตการทำงานอยู่อย่างมีเป้าหมายด้วยความภูมิใจและทุ่มเทเพื่อคุณภาพของผลงานที่ปฏิบัติ 2) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดเข้มงวดตรงต่อเวลาอยู่เสมอซึ่งก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและควรเอาเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ซื่อตรงต่อความดี คือ จะทำอะไรก็ตามจะต้องมีคุณธรรมอยู่เสมอไม่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความเดือนร้อน

2. ทมะ ความควบคุมอารมณ์ 1) เป็นแบบอย่างที่ดีมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบสูง มีความมุ่งมั่นในหน้าที่การงานเสมอและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมของครูและนักเรียน 3) มีการประชุมปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเป็นประจำ

3. ขั้นตอน ความอดทน 1) มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานดี มีความอดทน มีกิริยามารยาทเรียบร้อยสุภาพอ่อนโยน 2) มีความอดทนอดกลั้นเมื่อมีอารมณ์มากกระทบก็ไม่แสดงออกมาแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา 3) ได้บริหารโรงเรียนด้วยความเป็นธรรมและรับฟังปัญหาของผู้ร่วมงานในสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ

4. จาคะ ความเสียสละ 1) เสียสละผลประโยชน์ของตนเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วมและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ 2) มีการช่วยเหลือเมื่อมีเหตุประสบภัย เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม 3) มีการจัดสวัสดิการตามความเหมาะสมนอกจากที่ทางราชการจัดให้

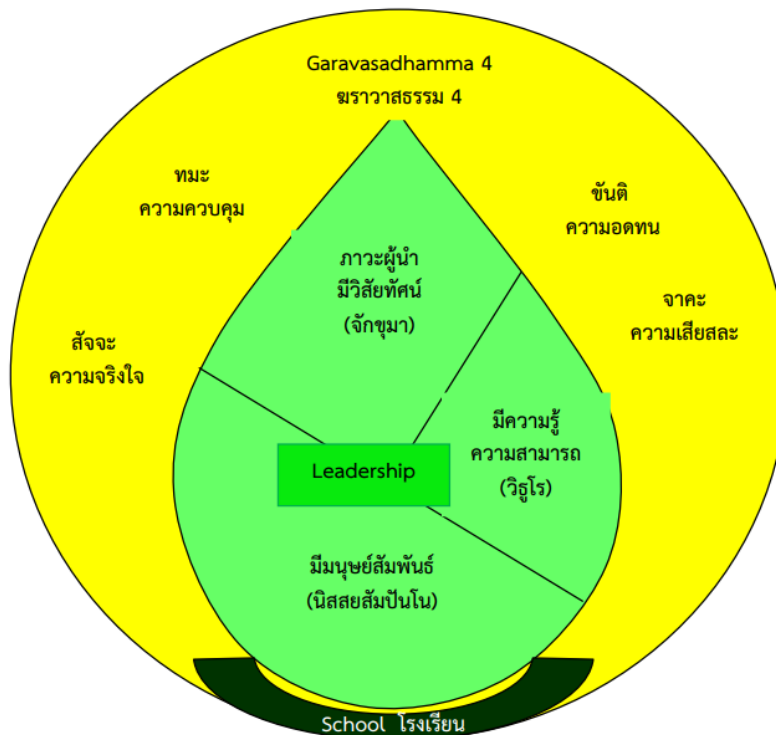
อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นหลักภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางกายวาจาของผู้บริหารเพื่อให้ผู้ร่วมงานได้ทำงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ (จกขมา) 2) มีความรู้ความสามารถ (วิรุโร) 3) มีมนุษยสัมพันธ์ (นิสสยสัมปันโน) ร่วมกับหลักธรรมาภิบาล 4 เป็นธรรมสำหรับผู้เกี่ยวข้องความซื่อสัตย์ต่อกัน การฝึกตน ความอดทนอดกลั้น การเสียสละ การแบ่งปัน มีน้ำใจคุณสมบัติของผู้ที่สามารถสร้างเกียรติยศ สร้างปัญญา สร้างทรัพย์สมบัติและสร้างหมู่ญาติมิตรให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยกำลังความเพียรของตน ประกอบด้วยธรรม 4 ประการ ได้แก่ 1) สัจจะ ความจริงใจ 2) ทมะ ความควบคุมอารมณ์ 3) ขันติ ความอดทน 4) จาคะ ความเสียสละ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เนาว์วัน (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพบว่าอันดับแรกหลักธรรมด้านหลักปาปนิคธรรม 3 ในด้านจกขมา (การมีวิสัยทัศน์ที่ดี) ด้านวิรุโร (ด้านความชำนาญในงาน ความเป็นมืออาชีพ) และด้านนิสสยสัมปันโน (การสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีตลอดจนการสร้างสรรคทางสังคม โดยอาศัยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราณี พัททองพรรณ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำ ความรู้ ทักษะ ทศนคติ คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ประกอบด้วยคุณลักษณะที่นำไปใช้ในการมองไปข้างหน้าอย่างมีวิสัยทัศน์ โดยมีความรู้ความเข้าใจในบริบทและสภาพสังคมไทย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ LGS Model ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย “LGS Model”

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย LGS Model มีอธิบายดังนี้

L G S Model เป็นรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมา 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จะมีจุดเน้นสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

L = Leadership ภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พฤติกรรมที่แสดงออกมาทางกาย วาจาในลักษณะต่างๆ ของผู้นำเพื่อให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาช่วยกันทำงาน ให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มี 3 ประการได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ (จกขมา) 2) มีความรู้ ความสามารถ (วิรูโร) 3) มีมนุษยสัมพันธ์ (นิสสยสัมปันโน)

G = Garavasadhamma 4 หลักธรรมา 4 เป็นธรรมสำหรับภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) สัจจะ ความจริงใจ 2) ทมะ ความควบคุมอารมณ์ 3) ขันติ ความอดทน 4) จาคะ ความเสียสละ

S = School การบริหารโรงเรียน เป็นการดำเนินการในการทำงานด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักธรรมา 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา โดยนำหลักภาวะผู้นำทั้ง 3 ด้าน ไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) มีวิสัยทัศน์ (จกขมา) ต้องมีปัญญามองการณ์ไกล เป็นผู้ฉลาดสามารถในการ

วางแผนและฉลาดในการใช้คน 2) มีความรู้ความสามารถ (วิจิตร) เป็นผู้มีความสามารถในการจัดการธุระต่างๆ หรือกิจการทั้งปวงได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบริหารการศึกษา และ 3) มีมนุษยสัมพันธ์ (นิสสัยสัมพันธ์) เป็นผู้มีความสัมพันธ์ดีกับเพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น ซึ่งเป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักทวารวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรม คือ ทวารวาสธรรม 4 ไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) สัจจะ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมที่ทำให้มนุษยประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาได้ ผู้ที่เป็นนักบริหารจึงควรปลูกฝังสัจจะให้เกิดขึ้นในจิตใจของตน เพื่อจะได้นำไปใช้ในการบริหารตนและบริหารคนให้ประสบความสำเร็จ 2) ทมะ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีการฝึกฝนตนเอง ควบคุมจิตใจด้วยการใช้ปัญญาการฝึกตน ผู้อยู่ครองเรือน ต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะมีความรู้ใหม่ๆ มาบริหารในครอบครัวให้เจริญก้าวหน้าต่อไปการฝึกตนมีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และทักษะอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต 3) ขันติ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีความอดทน ผู้บริหารต้องมีความอดทนอดกลั้นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นหรือมีอุปสรรคเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นความอดทน ต่อความลำบากทางด้านร่างกาย ต้องอดทนต่อความลำบากทางใจ 4) จาคะ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีความเสียสละ ความแบ่งปัน เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมผู้ที่มิจาละนั้นจะเป็นเครื่องเสริมสร้างไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น พรหมวิหาร 4 อคติ 4 ศีล 5 สัมปยุตธรรม 7 บารมี 10 เป็นต้น ที่มีความสามารถประยุกต์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน เช่น การบริหารโรงเรียน นวัตกรรมการศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พระครูโอภาสณทกิตติ (ศักดา แสงทอง), กัมยธร สัจจา. (2557). ภาวะผู้นำที่ดี เก่ง ในศตวรรษที่ 21 ในทัศนะพระพุทธศาสนา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 1(2). 135-144.
- พัชรานี พักทองพรรณ. (2554). **แนวโน้มคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนสตรีเอกชน**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชาภพ พันธะ. (2554). **ผู้นำกับการจัดการเปลี่ยนแปลง**. พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟปริ้นท์.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วันทนา เนาว์วัน. (2558). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิมล จันทรแก้ว. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2560). **ปรัชญาแนวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Adams. Robert P. Juniperus. (1993). **Flora of North America Editorial Committee**. Flora of North America North of Mexico. 2. Oxford University Press.
- Boone. E. J. (1992). **Developing programs in adult education**. Prospect Heights. Brooklyn: Waveland Press.
- Daniel Yoshor. Eli M. Mizrahi. (2012). **Response of the personal muscles to sudden inversion stress during standing**. New York: McGraw-Hill.

รูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

A MODEL OF EFFECTIVE ADMINISTRATION DEVELOPMENT BASED ON GOOD
GOVERNANCE FOR PRIMARY SCHOOLS UNDER OFFICE OF PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA

¹พระมหาวินัย สิริภทโท (แช่มสายทอง) PhramahaVinai Siribhaddo (Chamsaithong),

²บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chamnisast, ³พีรวัฒน์ ชัยสุข Peeravat Chaisuk

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: phramahavinai7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่เป็นครู 400 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 คน และขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ เป็นกระบวนการดำเนินการพัฒนาการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ (1) การบริหารงานวิชาการ (2) การบริหารงานบุคคล (3) การบริหารงานงบประมาณ (4) การบริหารงานทั่วไป โดยบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาล อันเป็นหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) ประกอบด้วย (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความรับผิดชอบ (5) หลักการมีส่วนร่วม (6) หลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, หลักธรรมาภิบาล, ประสิทธิภาพ, โรงเรียนประถมศึกษา

* Received: December 05, 2020, Revised: December 25, 2020, Accepted: December 25, 2020.

Abstract

This research paper aimed to propose a model of effective administration development based on good governance for primary schools under the Office of Primary Education Service Area. Mixed methods research with three steps was designed which were: Step 1: the state of administration based on good governance for primary schools under the Office of Primary Education Service Area, data were collected from 400 samples using questionnaires. Step 2: developed the model by interviewing 24 key informants, and Step 3: validated a model by focus group discussions with 10 experts and proposed it. Research results indicated that a model of effective administration development based on good governance for primary schools under the Office of Primary Education Service Area consisted of 1) principles, 2) objectives, 3) operational procedures, 4) operational processes. It was the process of conducting school management development in four areas: (1) academic administration, (2) personnel management, (3) budget management, and (4) general administration. The main good governance was integrated with the principle of good governance and society consisted of (1) rule of law, (2) moral code, (3) transparency principle, (4) accountability principle, (5) participatory principle, and (6) value principle.

Keywords: Model, Administration, Good Governance, Effective, Primary Schools

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงหรือความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองและชุมชนทุกระดับอย่างรวดเร็วฉับพลันและบางครั้งสืบสนไร้ทิศทางทำให้ความเจริญด้านวัตถุได้ซึมซาบและเข้ามาแทนที่ความเจริญด้านจิตใจในทุกชุมชน ในเวลาเดียวกัน การบริหารจัดการที่บุคคล หรือหน่วยงานนำมาใช้ เช่น การบริหารจัดการที่เน้นความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ ความทันสมัย และการเพิ่มรายได้ ก็ได้เน้นหรือให้ความสำคัญกับด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้น และยิ่งความเจริญด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้นเพียงใดย่อมทำให้ความเจริญด้านจิตใจยิ่งลดน้อยลงไปด้วย อีกทั้งปัญหาสำคัญที่ชาติบ้านเมือง สังคม และชุมชนประสบทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหายาเสพติด ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมืองการปกครอง (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551, หน้า 1)

ปัจจุบันนี้ องค์กร หรือหน่วยงานใดที่สามารถดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรได้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ประกอบด้วยคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ สำหรับผู้บริหารนับว่าเป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงานต่างๆ เป็นอันมาก เพราะเป็นหัวหน้าของหน่วยงานที่ควบคุม ดูแล ดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและลุล่วงสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหาร หรือผู้นำ หรือผู้จัดองค์กรหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็ก หรือหน่วยงานใหญ่หน่วยงานราชการ หรือเอกชนก็ตามย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อการสำเร็จ หรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่งการศึกษาจะมีการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาการด้านต่างๆ ของคนในชาติ ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในทุกด้าน เช่น ด้านวิชาการและคุณธรรม (วีระยุทธ ชาติตะกานัญญ์, 2552, หน้า 38) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพของผู้บริหารการศึกษา หมายถึง ความพร้อมในการ

บริหารจัดการที่มีคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพกระบวนการพัฒนาคุณภาพ และการควบคุมคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ ทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นหลักชัยของหน่วยงานและเป็นดวงประทีปของผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ดี จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพและการปฏิบัติงานของการบริหารงานของผู้บริหารย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน รวมทั้งประสบการณ์ และทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร ในการดำเนินงานของผู้บริหารนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการในการชักนำ บุคคลในองค์กรให้มีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นร่วมกันตัดสินใจร่วมกันปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน 3 ประการ คือ ทักษะด้านการทำงาน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิด

นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องมีหลักในการดำเนินงานที่เหมาะสมอันจะส่งผลให้ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธาตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินงาน จะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการนำหลักการ บริหารมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญ ในการจัดระเบียบให้สังคมทั้ง ภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และ ฝ่ายธุรกิจ เป็นการบริหารงานยุคใหม่ที่เน้นความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ ความประพฤติ ชอบ การมีส่วนร่วม และกระบวนการยุติธรรม โดยยึดหลักสำคัญพื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลัก คุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อให้เกิด ความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การเอาใจใส่ในปัญหาของบ้านเมือง มีความ กล้าหาญที่จะรับผิดชอบจากการกระทำ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน มีระเบียบวินัย เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่าง ประหยัด คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงาน

สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษามีผู้บริหารคอยควบคุมดูแลให้ การจัดการการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพและการปฏิบัติงานของผู้สอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตาม เป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้มี บทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาและการสร้างควมมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ภาวะผู้นำเป็น เครื่องชี้ให้เห็นว่าผู้นำนั้นๆ มีคุณสมบัติความสามารถ และภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับตำแหน่งเพียงใดและ ผู้บริหารในฐานะผู้นำของหน่วยงานจะได้รับความร่วมมือด้วยดีได้นั้น ในการบริหารจำเป็นต้องแสดงบทบาท ภาวะผู้นำที่เหมาะสมต่อผู้ร่วมงาน เพราะภาวะผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานและนอกจากการ แสดง บทบาทภาวะผู้นำที่เหมาะสมแล้ว ผู้บริหารยังต้องนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิด ประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการภาครัฐได้กล่าวแนวทางการ บริหารสถานศึกษาจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาปัจจุบันพบว่า ภาครัฐขาดกลไกและกฎเกณฑ์เป็นการ บริหารงานที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพลโลกจึงทำให้เกิดทุจริตฉ้อฉลได้ง่ายและ ขาดความโปร่งใสในการบริหารและประชาชนเข้าไม่ถึงข้อมูลในที่สุดการบริหารงานก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีก

มากมายตามมานอกนั้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะต้องทำการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาโดยต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้มีคุณธรรมและ โปร่งใส (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, หน้า 4-18)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบ การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการให้ผู้บริหารได้นำหลักการในการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัย เชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีหลักการเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามและใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้

- 2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27,709 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น จำนวน 444,581 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, หน้า 45) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและ กำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และ ระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

- 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดตามกรอบแนวคิด ซึ่ง สังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุม สอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบ เนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item

Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .876 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ด้วยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนากิจการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการพัฒนากิจการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนากิจการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ และ 4) กระบวนการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

1.1 หลักการบริหารโรงเรียน เป็นการดำเนินการในการทำงานของโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงานงบประมาณ 4) การบริหารงานทั่วไป

1.2 หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) มีความถูกต้องเป็นธรรมสุจริตโปร่งใสมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความรับผิดชอบ 5) หลักการมีส่วนร่วม 6) หลักความคุ้มค่า

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้ดำเนินการพัฒนากิจการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้รูปแบบการพัฒนากิจการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา สามารถนำหลักการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมเน้นการบริหารโรงเรียนในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในการพัฒนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 8) ดำเนินการบริหารโรงเรียนในการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

4. กระบวนการดำเนินการ กระบวนการดำเนินการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยดำเนินการตามองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ดังนี้

4.1 การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านการบริหารงานวิชาการ

1. หลักนิติธรรม 1) บริหารวิชาการด้วยความเป็นธรรมตามระเบียบของทางราชการเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเคารพกฎระเบียบและกฎหมาย 2) มีการยึดกฎหมาย ระเบียบ และบังคับในการบริหารงานวิชาการมาใช้อย่างเหมาะสม

2. หลักคุณธรรม 1) บริหารวิชาการโดยยึดหลักคุณธรรมมีภาวะความเป็นผู้นำปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา 2) นำหลักธรรมในศาสนาและจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัดมาใช้ในทางวิชาการให้ความเป็นธรรมและยุติธรรมเสมอโดยนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

3. หลักความโปร่งใส 1) บริหารวิชาการเป็นไปด้วยความชัดเจนโปร่งใส เป็นไปตามหลักสูตรและระเบียบการวัดผลการเรียนรู้ 2) ไม่มีความลับหรือซ่อนเร้นข้อมูลทางวิชาการโดยเฉพาะในการจัดประเมินผลนักเรียน

4. หลักการมีส่วนร่วม 1) บริหารงานวิชาการโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายของโรงเรียน 2) เปิดโอกาสให้ทั้งครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการทดสอบประเมินผล

5. หลักความรับผิดชอบ 1) บริหารงานหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การเรียน การนิเทศกำกับและติดตามการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ 2) มีการเตรียมตัวการจัดแผนการสอนอย่างดี มีตำราสอน พร้อมจัดหาคู่มือและเอกสารแจกจ่ายอย่างทั่วถึง

6. หลักความคุ้มค่า 1) บริหารงานวิชาการในการจัดการเรียนการสอนและการใช้จ่ายด้วยความคุ้มค่าได้ประโยชน์สูงสุด 2) มีการนึกถึงคุณค่าที่ลงทุนไปในทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นวัสดุอุปกรณ์ หรือการจัดกิจกรรม

4.2 การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านการบริหารงานบุคคล

1. หลักนิติธรรม 1) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรได้ทำงานตามความรู้ความสามารถที่เหมาะสมเป็นไปตามระเบียบของทางราชการและตามเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียน

2. หลักคุณธรรม 1) บริหารงานบุคลากรโดยยึดหลักคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม ให้การสนับสนุนบุคลากรอย่างทั่วถึง 2) มีการวางตัวปฏิบัติต่อบุคลากรในโรงเรียนอย่างเหมาะสม

3. หลักความโปร่งใส 1) บริหารงานบุคลากรด้วยความโปร่งใสแสดงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลงานของบุคลากรชัดเจน 2) ผู้บริหารสามารถจัดสื่อประชาสัมพันธ์กับบุคลากรได้ด้วยวิธีต่างๆ

4. หลักการมีส่วนร่วม 1) มีการบริหารงานบุคลากรโดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่างๆ 2) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน

5. หลักความรับผิดชอบ 1) บริหารงานบุคลากรด้วยความรับผิดชอบต่อทุกฝ่ายมีขวัญกำลังใจในการทำงาน 2) ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนทำงานเป็นทีม

6. หลักความคุ้มค่า 1) บริหารงานบุคลากรอย่างเหมาะสมกับงาน คุ้มค่า และได้ประโยชน์สูงสุด 2) ผู้บริหารควบคุมกำกับให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานเต็มความรู้ความสามารถ

4.3 การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านการบริหารงานงบประมาณ

1. หลักนิติธรรม 1) การบริหารงานธุรการ การเงิน งบประมาณ พัสดุ เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ 2) มีการจัดทำบดูลรายรับ-รายจ่าย มีหลักฐานการรับ-รายจ่าย ตามระเบียบข้อกำหนดของการใช้จ่ายงบประมาณ

2. หลักคุณธรรม 1) การบริหารงานธุรการ การเงินงบประมาณอย่างตรงไปตรงมา มีความชัดเจนมีคณะกรรมการกำกับและตรวจสอบได้ในทุกระดับ 2) มีความซื่อสัตย์สุจริตไม่ยกยอกฉ้อฉล ไม่บกพร่องในการรับ-จ่าย

3. หลักความโปร่งใส 1) การบริหารงานจัดซื้อจัดจ้างและการงบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ 2) ยึดระเบียบในการรับ-จ่ายกันอย่างเคร่งครัด มีหลักฐานการรับ-จ่าย สามารถเปิดเผยได้

4. หลักการมีส่วนร่วม 1) การบริหารงานธุรการการเงิน งบประมาณ พัสดุ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและการใช้งบประมาณของโรงเรียน 2) ผู้บริหารให้คณะครูด้วยกันมีส่วนร่วมในการพิจารณารายรับ-จ่าย ตลอดจนการอนุมัติค่าใช้จ่ายในโครงการ

5. หลักความรับผิดชอบ 1) การบริหารงานธุรการการเงิน งบประมาณ พัสดุ โดยให้บุคลากรรับผิดชอบร่วมกันและผู้บริหารติดตามการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ 2) เมื่อเกิดเหตุผิดพลาดหรือเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้น ผู้บริหารมีการแสดงความรับผิดชอบ

6. หลักความคุ้มค่า 1) การบริหารงานธุรการการเงิน งบประมาณ พัสดุ การจัดสวัสดิการด้วยความประหยัดคุ้มค่าได้ประโยชน์แก่ส่วนรวม 2) มีการประหยัดใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าได้ประโยชน์สูงสุดของโรงเรียน

4.4 การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านการบริหารงานทั่วไป

1. หลักนิติธรรม 1) ผู้บริหารปฏิบัติตามกฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง การออกแบบอาคารสถานที่ตามกฎหมาย 2) มีการบริหารกิจการนักเรียนเป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานโดยการปกครอง

นักเรียนมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษามีการประชุม คณะอย่างสม่ำเสมอ

2. หลักคุณธรรม 1) บริหารงานกิจการนักเรียน โดยการรณรงค์จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่นักเรียนตามนโยบายของหน่วยงาน 2) ผู้บริหารเอาใจใส่ดูแลสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับอย่างดี

3. หลักความโปร่งใส 1) บริหารกิจการนักเรียนด้วยความโปร่งใสสามารถแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างเปิดเผย 2) มีการจัดทำรายงานผลการเงินให้แก่สาธารณชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง

4. หลักการมีส่วนร่วม 1) บริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน 2) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาตามภาระหน้าที่ของตนได้

5. หลักความรับผิดชอบ 1) บริหารงานกิจการนักเรียนด้วยความรับผิดชอบและเกิดผลประโยชน์ที่ดีตามนโยบายของทางราชการ 2) มีการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการพัฒนาการศึกษาแก่ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบ

6. หลักความคุ้มค่า 1) บริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนการสอน 2) บริหารงานโดยการระดมทรัพยากรจากของชุมชนมาสนับสนุนและใช้อย่างประหยัดคุ้มค่า

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

รูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ คือ หลักการบริหารโรงเรียนเป็นการดำเนินการในการทำงาน 4 ด้าน และหลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ 4) กระบวนการดำเนินการ เป็นกระบวนการดำเนินการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นการบริหารการศึกษาผู้บริหารใช้กระบวนการโดยความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเริ่มจากการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ และผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา สำหรับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม ซึ่งเป็นการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน ด้านที่ 2 การบริหารงานบุคคล เป็นการจัดหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าทำงานในตำแหน่งต่างๆ เพื่อให้ได้ประสิทธิผลสูงสุด โดยคำนึงถึงความสุขและความพึงพอใจของบุคลากรในโรงเรียนด้วย ด้านที่ 3 การบริหารงานงบประมาณ เป็นการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงาน และโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ด้านที่ 4 การบริหารงานทั่วไป เป็นการบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารโรงเรียน ให้การบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลัก

ในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริการงานมุ่งพัฒนาโรงเรียนให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการปฏิบัติงานงานตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก นอกจากนี้ การพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2557, หน้า 5-6) มีความถูกต้องเป็นธรรม สุจริตโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยการวิจัยครั้งนี้ถือองค์ประกอบตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (บวรศักดิ์ อวรรณโณ, 2552, หน้า 17-18) ซึ่งประกอบด้วย หลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม เป็นระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นข้อตกลงของหน่วยงาน โดยที่ระเบียบ และหลักเกณฑ์การบังคับใช้นั้นต้องเป็นธรรม 2) หลักคุณธรรม เป็นหลักปฏิบัติในการทำในสิ่งที่ถูกต้อง ด้วยความซื่อสัตย์ จริใจ ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม บนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรม 3) หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของหน่วยงานและผู้รับบริการ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ 4) หลักความรับผิดชอบ เป็นความมุ่งมั่นและตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุความสำเร็จ สอดคล้องตามกฎระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอย่างมีสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชน และประเทศ 5) หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานและผู้รับบริการ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารงาน หรือการดำเนินการของหน่วยงานได้ร่วมรับรู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ 6) หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยความประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทำให้งานมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล (บวรศักดิ์ สุวรรณโณ, 2542, หน้า 16-18) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวีระยุทธ พรพจน์ธนาศ (2557) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบธรรมาภิบาลที่เหมาะสมกับการบริหารงานโรงเรียน ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้โรงเรียนได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารโรงเรียนอย่างประสบผลสำเร็จ ภาครัฐควรมีบทบาทในการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมโดยมีการวัดธรรมาภิบาลในโรงเรียน และมีการกระตุ้นจูงใจให้โรงเรียนนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในโรงเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นกระบวนการบริหารของสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมด้วยความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเป็นรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัยคือ GSA Model ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย GSA Model

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย เป็นการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ คือ GSA Model ดังนี้

G = Good Governance หลักธรรมาภิบาล อันเป็นหลักการพัฒนาการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อันเป็นหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นข้อตกลงของหน่วยงาน โดยที่ระเบียบและหลักเกณฑ์การบังคับใช้นั้นต้องเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับจากสมาชิก ระเบียบและหลักเกณฑ์เหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในหน่วยงานและผู้รับบริการ รวมทั้งเอื้ออำนวยต่อการควบคุมและพัฒนา ผู้รับบริการด้วยการกำหนดและปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงไว้อย่างเคร่งครัด

2. หลักคุณธรรม หลักปฏิบัติในการทำในสิ่งที่ถูกต้อง ด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามบนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรม ภายใต้ระเบียบและข้อบังคับของผู้รับบริการและยังประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

3. หลักความโปร่งใส การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของหน่วยงานและผู้รับบริการ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้

4. หลักความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นและตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุความสำเร็จ สอดคล้องตามกฎระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอย่างมีสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชน และประเทศ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริการและส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานดังกล่าวทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ตลอดจนพร้อมแสดงข้อเท็จจริงในการประกอบภารกิจต่อสาธารณชน สามารถชี้แจงเหตุผลได้และพร้อมต่อการตรวจสอบจากสาธารณะ

5. หลักการมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานและผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารงาน หรือการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจรวมทั้งร่วมสนับสนุนติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ

6. หลักความคุ้มค่า การบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยความประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทำให้งานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

S = School Administration การบริหารโรงเรียน เป็นกระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรม โดยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ และผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพื่อการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม หลักการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่

1. การบริหารงานวิชาการ การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพที่สุด

2. การบริหารงานบุคคล การจัดหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าทำงานในตำแหน่งต่างๆ เพื่อให้ได้ประสิทธิผลสูงสุด โดยคำนึงถึงความสุขและความพึงพอใจของบุคลากรในโรงเรียน

3. การบริหารงานงบประมาณ การวางแผนการใช้ทรัพยากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงาน และโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4. การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารโรงเรียน ให้การบริหารงานด้านอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริการงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่งเสริมการปฏิบัติงานงานตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก

A = Administrator ผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยจะต้องได้รับการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา พระสงฆ์ ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักนิติธรรม ผู้บริหารควรมีการยกย่องชมเชยครูและนักเรียนที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งอาจจะมีการมอบรางวัลหรือเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน

1.2 หลักคุณธรรม ผู้บริหารควรมีการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีความลำเอียงหรือเลือกที่รักมักที่ชังในการปฏิบัติหน้าที่ต่อครูหรือนักเรียน และควรปฏิบัติงานโดยยึดหลักความถูกต้องเป็นกลาง เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

1.3 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารงานที่เปิดเผย มีการกระจายอำนาจ และการมอบหมายหน้าที่ให้ครูได้ปฏิบัติด้วยความรอบคอบและมีการตรวจสอบการบริหารงานการเงินด้วยความโปร่งใสและตรงไปตรงมา

1.4 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรให้มีการเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครองเครือข่าย หรือผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เข้ามาให้ความรู้แก่นักเรียนและจัดกิจกรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นแบบการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

1.5 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูที่ได้รับมอบหมายงานในด้านต่างๆ ผู้บริหารทำหน้าที่เพียงให้คำปรึกษาคำแนะนำ รวมทั้งมีการติดตามสรุปประเมินผลบุคลากรให้ชัดเจน

1.6 หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมวางแผนการจัดทำงบประมาณรายปีให้เหมาะสมและนำงบประมาณนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าแก่โรงเรียนและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาจากโรงเรียนระดับอื่นที่มีการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลว่ามีการใช้คุณธรรมที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันจากการวิจัยครั้งนี้

2.2 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้ร่วมกับการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เช่น อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 สาราณียธรรม 6 อปปริหานิยธรรม 7 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสสอร์แอนด์ดี.
- บวรศักดิ์ สุวรรณโณ. (2542). การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2551). การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม : แนวคิด ปัญหา และการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.
- วีระยุทธ ชาศะกาญจน์. (2552). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามีอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2557). ธรรมาภิบาลในองค์การภาครัฐ: ศึกษากรณีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

PERSONNEL ADMINISTRATION MODEL BASED ON IDDHIPĀDA IV FOR PRIMARY
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE

¹พระมหาบุญดี สุจิตโต (รอตตัม) Phramaha Panyat Sucitto (Rodtum),

²สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon,

³พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapañño

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: phramahapanyat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ และ 4) กระบวนการดำเนินการ เป็นการดำเนินการการบริหารงานบุคคลหลัก 5 ด้าน คือ (1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง (2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง (3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (4) วินัยและการรักษาวินัย (5) การออกจากราชการ รวมถึงการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้แนวทางการบูรณาการตามหลักอิทธิบาท 4 คือ (1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงานบุคคล (2) วิริยะ ความเพียรพยายามในการบริหารงานบุคคล (3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการบริหารงานบุคคล (4) วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จการบริหารงานบุคคล

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารงานบุคคล, อิทธิบาท 4, ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research paper aimed to propose a model of personnel administration based on Iddhipada IV for primary school administrators under Primary Education Service Area Office. Mixed research method was used for research design and was divided into 3 steps. Step 1: study the condition of personnel administration of primary school administrators. The questionnaire was used for 400 teachers, and data were analyzed by using descriptive statistics consisted of frequency, percentage, mean and standard deviation. Step 2: develop the model by interviewing 24 key informants, and data was analyzed by content analysis. Step 3: proposed a model by focus group discussion of 9 experts with focus group discussion guideline, and data was analyzed through content analysis. Research results found that a model of personnel administration based on Iddhipada IV for primary school administrators under Primary Education Service Area Office was composed of 4 elements: 1) principles, 2) objectives, 3) procedures, and 4) operational processes. It was the operation of personnel administration in 5 main areas: (1) manpower planning and position determination, (2) recruiting and appointment, (3) enhancing efficiency in official performance, (4) discipline and preserve discipline, (5) resign from government service. School development using an integrated approach based on Iddhipada IV, namely (1) Chanda, desire, satisfaction, affection in personnel administration, (2) Viriya, persistence in personnel management, (3) Citta, focus on personnel administration. (4) Vimamsa, consideration of reasons for success, personnel administration.

Keywords: Model, Personnel Administration, Iddhipāda IV, Primary School Administrators

บทนำ

องค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐกิจเอกชน หรือภาคราชการนั้น การบริหารงานมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทรัพยากรพื้นฐานในการบริหารงานมีองค์ประกอบหลัก 4 อย่าง ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการบุคลากรถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด เพราะบุคลากรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารเป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์อย่างมหาศาลในกระบวนการผลิตทั้ง 4 อย่างนั้น ปัจจัยทุกตัวต้องมีบุคลากรเป็นผู้ใช้ทรัพยากรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่ง แก้วแดง, 2554, หน้า 11)

การศึกษาเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของชาติ ถ้าการจัดการศึกษาของชาติมีคุณภาพก็หมายถึงประชาชนในชาติมีคุณภาพตามไปด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงนับเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดและผู้บริหารโรงเรียนก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การที่ผู้บริหารจะบริหารงานบุคคลในโรงเรียนให้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่มี

ศักยภาพ โดยเฉพาะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ วิสัยทัศน์ จึงจะทำให้การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเกิดความสำเร็จ ตลอดจนมีผลสัมฤทธิ์สูง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550, หน้า 7-8)

โรงเรียนนับเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญสถาบันหนึ่งที่นำนโยบายของทางการศึกษาไปสู่ภาคปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งการจัดการศึกษาในโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ความหวังในอนาคตของเยาวชนของชาติจึงต้องฝากไว้กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ความหวังในอนาคตของเยาวชนในชาติจึงต้องฝากไว้กับผู้บริหารโรงเรียนเกือบทั้งสิ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2551, หน้า 12) ดังนั้น เมื่อผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งเช่นนี้แล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องบริหารงานในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จให้จงได้ เหตุนั้น การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนต้องถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะโรงเรียนมีองค์ประกอบอยู่ 2 ประการ คือ คนและงาน นั้นหมายความว่า การบริหารคนอย่างไรจะไดมาซึ่งความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพ คนถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะคนเป็นผู้กระทำให้เกิดปัจจัยอื่นๆ โดยเฉพาะงานก็คนเป็นผู้ทำให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้งทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและอีกนานัปการ เมื่อเศรษฐกิจและวัฒนธรรมทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป คนไทยในสังคมจึงต้องมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาและได้รับการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน เพราะจะทำให้เกิดความสมดุลในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าหากสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป แต่อีกสิ่งหนึ่งนิ่งหยุดอยู่กับที่ย่อมไม่เกิดผลดีแน่นอน ดังนั้นการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนในระดับรากหญ้าให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน

การบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษามุ่งให้บุคลากรปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของหน่วยงาน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจระบบคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัวเกิดความอิสระในการปฏิบัติงานภายใต้กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีกำลังใจนำไปสู่การบริการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานเพื่อสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยทรัพยากรในการบริหาร โดยการบริหารงานบุคลากรเพื่อนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา คือ คุณภาพของการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีศักยภาพและมาตรฐานสูงขึ้น (กรมวิชาการ, 2560, หน้า 15) นอกจากนี้ การบริหารงานบุคลากรเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุ่งองค์ประกอบตามพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพ วินัย และการรักษาวินัย การออกจากราชการ เป็นต้น ซึ่งแต่ละองค์ประกอบเป็นงานที่ซับซ้อนยุ่งยาก เพราะเกี่ยวข้องกับคนการบริหารงาน ในปัจจุบัน ผู้ที่มีความรู้ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในระดับต่างๆ ย่อมต้องการผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นทุนเดิมนั้นหมายความว่า บุคคลนั้นๆ เป็นคนที่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกมุ่งมั่นในการเสริมสร้างคุณงามความดีมีความรับผิดชอบที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์วัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ อีกทั้งรวมไปถึงทำให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะผู้ปฏิบัติตามในองค์กรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 30-36)

ผู้บริหารสถานศึกษาจัดเป็นบุคคลสำคัญที่สุดของสถานศึกษา เพราะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียน และสังคมภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 12) ทั้งนี้ ผู้บริหารเปรียบเหมือนผู้นำในครอบครัว การบริหารจัดการในครอบครัว โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะส่งผลให้ครูผู้สอนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำในทางดำรงชีวิตภายใต้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร โดยเฉพาะความมีคุณธรรมจริยธรรมการดำรงชีวิตตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธในทางพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผู้บริหารควรใช้ในการบริหารงานบุคคลให้ประสบความสำเร็จ คือ อิทธิบาท 4 (ที.ปา.(ไทย) 11/110/80-81) อันเป็นหลักธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่ายๆ ว่า ทางแห่งความสำเร็จมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2549, หน้า 842)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารงานบุคคล สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้การบริหารบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ อีกทั้งจะได้นำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27,709 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น จำนวน 444,581 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลปจารุ, 2552, หน้า 45) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มของประชากรตามจำนวนสัดส่วน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดตามกรอบแนวคิดซึ่งสังเคราะห์จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุม สอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7 – 1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .861 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่และค่าร้อยละและข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การบริหารงานบุคคล การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การสนทนากลุ่ม ด้วยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีดำเนินการ และ 4) กระบวนการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักการ หลักการในการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.1 หลักการบริหารงานบุคคล เป็นการวางนโยบาย การกำหนดแผนงาน การเลือกสรร การฝึกอบรม การกำหนดค่าตอบแทน การจัดอัตราค่าจ้าง การเสริมสร้าง แรงจูงใจ การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ และบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานของบุคคลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในหน่วยงาน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนอัตราค่าจ้างและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ

1.2 หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เป็นฐานแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการทำงาน 2) วิริยะ ความเพียรพยายามในการทำงาน 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการทำงาน 4) วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จของงาน

2. จุดมุ่งหมาย

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้ดำเนินการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

3. วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในทิศทางนโยบายและมาตรการการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 3) คณะกรรมการบริหารนำเสนอรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผนดำเนินการร่วมกัน 6) ร่วมเน้นการบริหารโรงเรียนในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ร่วมตรวจสอบงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินการในการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 8) ดำเนินการบริหารโรงเรียนในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 โดยมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

4. กระบวนการดำเนินการ เป็นการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานบุคคลทั้ง 5 ด้าน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การบริหารงานบุคคลด้านการวางแผนอัตราค่าจ้างและกำหนดตำแหน่งตามหลักอิทธิบาท 4

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีความพอใจในการมีส่วนร่วมวางแผนตำแหน่งงานของโรงเรียน 2) มีความพอใจในการมีอิสระในการตัดสินใจในการกำหนดตำแหน่งงานตามขอบเขตความรับผิดชอบ

2. วิริยะ ความเพียรพยายามในการบริหารงานบุคคล 1) มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่เหมาะสมเป็นไปตามระเบียบราชการ 2) มีการวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมและเพียงพอต่อนักเรียน

3. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีความใส่ใจในการรวบรวมและรายงานข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) ร่วมกันวิเคราะห์อัตรากำลังบุคลากรของโรงเรียนอย่างเหมาะสม

4. วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จการบริหารงานบุคคล 1) ร่วมกันตรวจสอบอัตรากำลังที่เกินหรือขาดในตำแหน่งต่างๆ 2) ร่วมกันพิจารณาเสนอแผนอัตรากำลังของโรงเรียน

4.2 การบริหารงานบุคคลด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามหลักกฤษฎีกา 4

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงานบุคคล 1) ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจของมติที่ประชุมในการสรรหาบุคลากรที่ได้รับความเห็นและพิจารณาแล้วจากทุกฝ่าย 2) มีความพอใจที่จะเสนอความต้องการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งต่างๆ

2. วิริยะ ความเพียรพยายามในการบริหารงานบุคคล 1) ได้ส่งเสริมให้มีบุคลากรเพิ่มเติมในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 2) มีการดำเนินการสรรหาและจัดจ้างบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในสถานศึกษาดำเนินตามความเหมาะสม

3. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีการแจ้งภาระงานมาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ และเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) มีดำเนินการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการสำหรับบุคลากรทางศึกษาหรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มสำหรับผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ

4. วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จการบริหารงานบุคคล 1) มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยเป็นระยะ 2) มีการรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการเตรียมความพร้อมและพัฒนาของข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับเข้าปฏิบัติใหม่

4.3 การบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการตามหลักกฤษฎีกา 4

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามแผนของการบริหารโรงเรียน 2) มีความพอใจในการให้บุคลากรมีส่วนร่วมที่จะปรับปรุงและพัฒนาการบริหารโรงเรียน

2. วิริยะ ความเพียรพยายามในการบริหารงานบุคคล 1) มีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรด้วยความตั้งใจ 2) ร่วมกันคิดสร้างสรรค์งานใหม่ๆ อยู่เสมอในการพัฒนาโรงเรียน

3. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีความยินดีทุกครั้งที่เพื่อนร่วมงานได้รับความชื่นชมหรือสนับสนุนจากหัวหน้างาน 2) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาแห่งการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จการบริหารงานบุคคล 1) ส่งเสริมให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ 2) ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเอาใจใส่ในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

4.4 การบริหารงานบุคคลด้านวินัยและการรักษาวินัยตามหลักอิทธิบาท 4

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีการแจ้งเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับทางราชการให้แก่บุคลากรทางการศึกษา 2) มีความยินดีที่จะปฏิบัติวินัยทางราชการอย่างเคร่งครัด
2. วิริยะ ความเพียรพยายามในการบริหารงานบุคคล 1) ส่งเสริมการมีวินัยและการรักษาวินัยของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน 2) มีการจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการรักษาวินัย
3. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยยึดข้อปฏิบัติของทางราชการเป็นสำคัญ 2) มีการชมเชยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่รักษาวินัยทางราชการที่ดีเสมอมา
4. วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จการบริหารงานบุคคล 1) มีปัญหาในการรักษาวินัยทางราชการ ผู้บริหารจะพยายามแก้ปัญหาหรือหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นทันที 2) เปิดโอกาสให้บุคลากรชี้แจงเมื่อมีข้อร้องเรียนในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

4.5 การบริหารงานบุคคลด้านการออกจากราชการตามหลักอิทธิบาท 4

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลพิจารณาการปฏิบัติงานบุคลากรในโรงเรียน 2) มีความพอใจในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานในการพิจารณาพ้นออกจากราชการ
2. วิริยะ ความเพียรพยายามในการบริหารงานบุคคล 1) มีการอนุญาตลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด 2) มีการอนุญาตให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกษียณอายุราชการก่อนกำหนดตามความต้องการ
3. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการบริหารงานบุคคล 1) มีจิตไมตรีต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และสนใจถามทุกข์สุขผู้ร่วมงานอยู่เสมอ 2) มีการให้โอกาสบุคลากรที่ถูกภาคทัณฑ์ได้มีโอกาสแก้ตัวในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น
4. วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จการบริหารงานบุคคล 1) ข้อผิดพลาดที่เกิดจากประวัตินของบุคลากร ผู้บริหารจะถูกนำมาตรวจสอบและร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น 2) มีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ก่อนจะมีการ sacked งานหรือพ้นจากราชการ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยพบประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

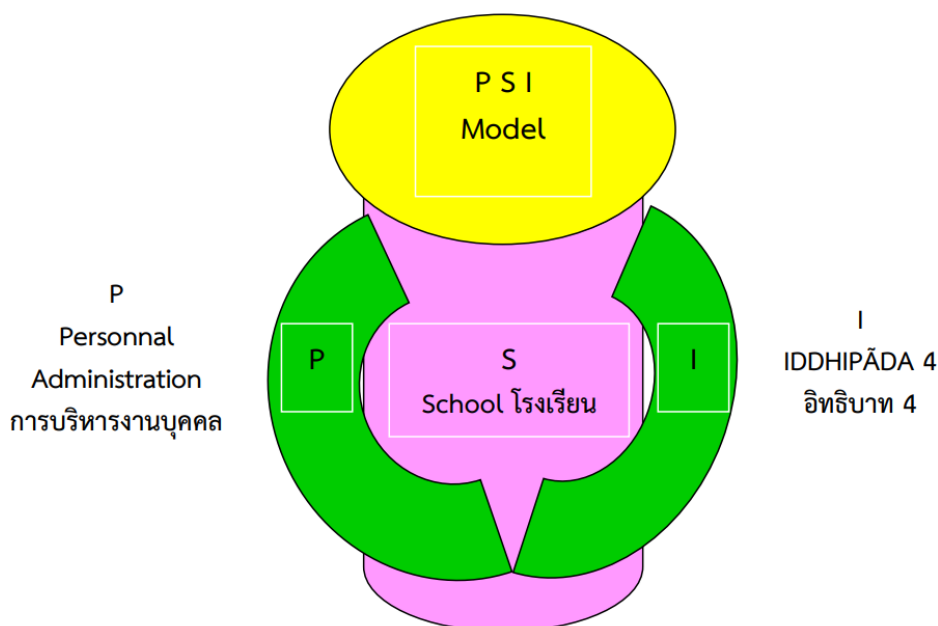
รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ รวมถึงการพัฒนาโรงเรียนโดยใช้แนวทางการนำเสนอรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการ

บริหารงานบุคคล 2) วิริยะ ความเพียรพยายามในการบริหารงานบุคคล 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการบริหารงานบุคคล 4) วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จการบริหารงานบุคคล ผลการประเมินรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อาจเป็นเพราะการบริหารงานบุคคลมีการบริหารงานบุคคลที่ดีมีประสิทธิภาพเป็นอย่างดีเยี่ยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมหวัง ขุนพรหม (2558) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยโครงสร้างการบริหารงานบุคคลการวางแผนอัตรากำลังและกำหนด ตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การบำเหน็จความชอบและทะเบียนประวัติ การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การวินัยและนิติการ และการวิจัยการบริหารงานบุคคล ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสกลธ์ ขุนสนธิ (2552) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยการบริหารด้านสิ่งแวดล้อม งบประมาณ การพัฒนางานทั่วไป การวางแผน การสรรหาและเลือกสรรบุคลากร การประเมินและพัฒนาบุคลากร ด้านวินัย และการสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งผลการใช้รูปแบบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และยังพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิน งามประโคน, พีรวัฒน์ ชัยสุข, พระครูภัทรธรรมคุณ, พระมหาสมบัติ ธนปญโญ และเกษม แสงนนท์ (2562, หน้า 134-146) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลในปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารจะต้องวางนโยบาย แผนการพัฒนาบุคลากรประจำปีและปฏิบัติตามแผนให้ชัดเจนและประยุกต์กับหลักอิทธิบาท 4 หลักปฏิบัติที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุกอย่าง 1) ฉันทะ ความพอใจในการบริหาร ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ 2) วิริยะ ความเพียรไม่ทอดทิ้งในการประกอบกิจนั้นๆ ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างไม่ย่อท้อ 3) จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้นๆ ด้วยการร่วมกันตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 4) วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุดเพราะเป็นการพิจารณาร่วมกันติดตามผลงานที่ทำและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้นเพื่อรับผลประโยชน์ที่ได้จากการบริหารเพื่อความสำเร็จและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานบุคคลทั้ง 5 ด้าน ของผู้บริหารโรงเรียน อันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้ สรุปองค์ความรู้การวิจัยคือ PSI Model ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 PSI Model

จากภาพที่ 1 PSI Model มีอธิบายว่า การบริหารงานบุคคลจะต้องใช้การวินิจฉัยสั่งการอันจะเป็นการสื่อสารและการประสานงานเพื่อให้เกิดดุลยภาพที่ชัดเจนในองค์กรเพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

P = Personnel Administration การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 5 ด้าน ได้แก่

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ภาระงานในการบริหารบุคคลในโรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติ ได้แก่ การวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังคน การเคลื่อนย้ายอัตรากำลัง การตัดโอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือน การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในโรงเรียนมากที่สุด
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การบริหารงานบุคคลจะต้องทำหน้าที่เสาะแสวงหาบุคลากรตามที่ต้องการโดยที่กระบวนการสรรหา เลือกสรร บรรจุแต่งตั้งที่เหมาะสมตามระบบคุณธรรม
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การฝึกอบรมเมื่อเข้าปฏิบัติงานใหม่ๆ รวมทั้งการเตรียมบุคลากรใหม่เข้าสู่หน่วยงานที่จะช่วยให้บุคลากรใหม่เข้าสู่หน่วยงานด้วยความราบรื่น สามารถปรับตัวได้เร็วและปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายตั้งแต่วินาทีแรก และการฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรเป็นกิจกรรมสำคัญที่อาจกระทำทั้งเป็นรายบุคคลและการกระทำเป็นกลุ่ม โดยการศึกษาอบรม การดูงาน การเข้าร่วมประชุมสัมมนา ทั้งที่หน่วยงานจัดขึ้นเอง และส่งเข้าร่วมโครงการที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น
4. วินัยและการรักษาวินัย การบริหารงานบุคคลในขั้นตอนนี้ยังจำเป็นที่จะต้องให้มีการประเมินผล การปฏิบัติงานที่ยุติธรรม เพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการรักษาวินัย นอกเหนือจากการพัฒนาตัวบุคคลแล้ว การที่จะสามารถจัดหาบุคลากรที่ดีไว้ได้ หน่วยงานอาจจำเป็นต้องจัดให้มีสวัสดิการและบริการด้านสงเคราะห์ต่างๆ ให้เหมาะสมด้วย
5. การออกจากราชการ การดำเนินการที่โรงเรียนให้พ้นจากราชการเนื่องด้วย 1) ตาย 2) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการโดยการเกษียณอายุราชการ 3) ลาออกจากราชการ

เพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตำแหน่งทางการเมือง หรือตำแหน่งอื่นที่ ก.พ. กำหนดหรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น 4) ถูกสั่งให้ออกเมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกใน ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก 5) การถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

S = School โรงเรียนควรมีส่วนร่วมกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 ระหว่างผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน

I = IDDHIPĀDA 4 การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในการบริหารงานบุคคล ความพอใจ ความรัก ความชอบ ความสนใจในสิ่งที่ทำ คือ มีใจที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ

2. วิริยะ ความเพียรพยายามในการบริหารงานบุคคล ความขยันหมั่นเพียรที่ผู้ปฏิบัติงานพึงปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นพยายามด้วยความอดสาหะอดทน ทำอย่างเต็มที่เต็มกำลังและเต็มความสามารถเพื่อให้งานที่ปฏิบัติประสบความสำเร็จ

3. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการบริหารงานบุคคล ความเอาใจใส่ในงานที่ทำ หมั่นตรวจตราดูแลอยู่เสมอ ไม่ปล่อยปละละเลยกับงานของตนตั้งใจและจดจ่ออยู่กับงานที่ตนกำลังทำอยู่ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของงาน

4. วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จการบริหารงานบุคคล การใช้เหตุผล การใช้สติ รู้จักคิด รู้จักอ่านว่าสิ่งไหนทำไปแล้วถูกหรือผิดอย่างไร ถ้าสิ่งที่ทำไปแล้วได้ผลดี ก็ควรจะทำมากขึ้น ถ้าสิ่งไหนผิดก็ควรที่จะแก้ไขในการนำไปสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านฉันทะ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการอบรมปลูกฝังจิตสำนึกให้มีความพอใจในโรงเรียนหรือศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินงาน และควรสร้างทีมงานที่มีคุณสมบัติตามลักษณะงานนั้นๆ เพื่อให้โอกาสในการสร้างสรรค์งานและเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านวิริยะ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการซักถามถึงปัญหาและเสริมแรงกระตุ้นให้กับบุคลากรเพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เอาใจใส่ในการบริหารงาน เกิดปัญหา ร่วมกันแก้ไขไม่ทอดทิ้งกันจนกว่างานจะประสบความสำเร็จจุล่งไปด้วยดี ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการ โดยการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่บุคลากรต้องการ

1.3 ด้านจิตตะ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องยึดหลักธรรมเข้ามาปฏิบัติอย่างเอาใจใส่ในสิ่งนั้นๆ สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และควรสนับสนุนให้ผู้ดำเนินงานเสนอความคิดเห็นที่เพิ่มประสิทธิภาพในงานที่ปฏิบัติเพื่อพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมต่อความรู้ใหม่ๆ อย่างเป็นระบบ ศึกษาผลงานที่ประสบผลสำเร็จ มาพัฒนางานให้เหมาะสมกับสถานศึกษา

1.4 ด้านวิมังสา ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบยึดตามระเบียบเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและควรมีการตรวจสอบและประเมินผลการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อคติ 4 อริยสัจ 4 สังคหัตถ์ 4 ศีล 5 สาราณียธรรม 6 เป็นต้น มาใช้ร่วมกับการบริหารงานบุคคล

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน เช่น ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม การพัฒนาการบริหาร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2560). **แนวทางปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2560**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิสิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2549). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2550). **การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2554). **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สกลธี ขุนสนิท. (2552). **รูปแบบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลตามนโยบายการกระจายอำนาจในจังหวัดชายแดนด้านตะวันออก**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- สมหวัง ขุนพรหม. (2558). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2551). **แนวทางการดำเนินการของผู้บริหารในโรงเรียน ประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิน งามประโคน, พีรวัฒน์ ชัยสุข, พระครูภัทรธรรมคุณ, พระมหาสมบัติ ธนบุญโญ และเกษม แสงนนท์. (2562). **การบริหารการศึกษา : แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบการบริหารจัดการ**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 6(3). 134-146.

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21*

PHRARIYATIDHAMMA SCHOOL ADMINISTRATION MODEL, DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION CONFORMING TO 21ST CENTURY CHANGES

¹พระมหาสุวัฒน์ เสนเพ็ง Phramaha Suwat Senpeng, ²ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsan,

³ณกมล ปุญชเขตต์ทิกุล Nakamon Punchakhetthikul

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

E-mail: sususu0072@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทั้ง 4 ฝ่าย ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 9 จำนวน 118 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน และ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ใช้แบบประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทั้ง 4 ฝ่าย ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 9 จำนวน 118 คน (ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน 88 คน) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบัน โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารวิชาการ ตามลำดับ 2) การพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยงานหลักการบริหาร 4 ด้าน คือ (1) การบริหารงานวิชาการ (2) การบริหารงานงบประมาณ (3) การบริหารงานบุคคล (4) การบริหารงานทั่วไป และ 3) ผลการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, โรงเรียนพระปริยัติธรรม, การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objective of this research article was to develop the Phrapariyattidhamma School Administration Model, Department of General Education Conforming to 21st Century Changes. Three steps of research design were conducted. The first step was to study the condition and guidelines for the Phrapariyattidhamma School Administration, General Education Department in the present by using questionnaires to collect data from representative samples, who were school administrators and administrative assistant of all four departments of Phrapariyattidhamma School Administration, General Education Department, the 9th Group has of 118 samples. The second step was to develop and try out the Phrapariyattidhamma School Administration Model, Department of General Education Conforming to 21st Century Changes by interviewing 7 key informants. The third step was to evaluate the Phrapariyattidhamma School Administration Model, Department of General Education Conforming to 21st Century Changes by using evaluation form of usefulness and feasibility from representative samples, who were school administrators and administrative assistant of all four departments of Phrapariyattidhamma School Administration, General Education Department, the 9th Group has of 118 people (30 samples of school administrators and 88 samples of school administrative assistant). Data were analyzed by using descriptive statistics consisted of percentage, mean and standard deviation. Research results indicated that 1) the overall of the conditions and guidelines for the Phrapariyattidhamma School Administration, General Education Department in 21st century in the present has a high level of practice in all four areas, which were general administration, personnel management, budget management, and academic administration, respectively. 2) Developed model and try out of the Phrariyatidhamma School Administration Model, Department of General Education Conforming to 21st Century Changes consisted of four administrative principles consisted of (1) academic administration, (2) budget administration, (3) personnel management, (4) general administration. 3) Results of evaluation the usefulness and feasibility of implementing the Phrapariyattidhamma School Administration Model, Department of General Education Conforming to 21st Century Changes were at highest levels.

Keywords: Model, Administration, Phrariyatidhamma School, 21st Century Changes

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข การศึกษาเป็นเทคนิคหรือเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เจตคติ และวัฒนธรรมในสังคมทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ และสังคมโลก อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และค่านิยมตลอดจน วัฒนธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทุกอย่างด้านการศึกษาก็ถูกดำเนินการโดยสถาบันและองค์กรต่างๆ ด้วยแนวทางและยุทธวิธีที่แตกต่างกันหรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า บรรดากิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นใน องค์กรและช่วยให้การดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดจากการ บริหารการศึกษา (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2548, หน้า 1) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดกรอบแนวคิดของการจัดการศึกษาไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ดังนั้น การเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 จึงเป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติใน การเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความ เชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาวิจัยของสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อศึกษาภาพการจัดการศึกษาไทยในอนาคต 10- 20 ปี พบบทสรุปที่น่าสนใจ กล่าวคือ สังคมโลกในอนาคตจะส่งผลต่อสังคมไทยเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) สังคม แข่งขันที่ใช้ความรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาและแข่งขันเป็นสังคมในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ สังคมมนุษย์ชน ซึ่งจะได้รับมีความสำคัญมากขึ้นในสังคมไทยจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้นและสังคม พอเพียง 2) จากสภาวะการแข่งขันและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่จะต่อเนื่องในอนาคตทำให้สังคมไทยต้องหัน ไปให้ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) คุณลักษณะของมนุษย์ในยุคไร้พรมแดนที่ได้รับ ความเชื่อถือและนำมาเป็นทิศทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งวงการศึกษาและวงการธุรกิจ คือ ทักษะแห่ง ศตวรรษที่ 21 (21 century skills) โดยขอบข่ายของทักษะ 3 ด้าน คือ

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skill) ในยุคไร้พรมแดน การ สร้างผลผลิตทางธุรกิจ การเมือง สังคม การศึกษาและวัฒนธรรมล้วนต้องการความคิดริเริ่ม (Initiatives) ความ รักที่จะเรียนรู้ และความจริงจังที่จะพัฒนาทักษะของตน เพื่อมุ่งความเป็นเลิศในสิ่งที่ตนทำด้วยการศึกษาและ สอบถามผู้รู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ล้วนเป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่งในการเชื่อมโยงและต่อยอดความรู้ที่ได้รับมาให้กลายเป็นผลงานใหม่ที่มีคุณค่าสูงขึ้น

2. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (life and career skills) ในยุคอุตสาหกรรมประเทศต้องการทุน มนุษย์ที่มีทักษะความเป็นผู้เชี่ยวชาญ สามารถทำงานเฉพาะอย่างของตนตามที่กำหนดในเส้นทางของ กระบวนการผลิต แต่ยุคไร้พรมแดนต้องการมนุษย์ที่มีทักษะชีวิตและอาชีพมากกว่า เนื่องจากโลกได้เปลี่ยนเป็น การดำเนินธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและความแปลกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ การพัฒนาทักษะ ชีวิตด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีจึงจำเป็น เพื่อให้เกิดการผสมผสานลักษณะและ ความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มบุคคล รวมถึงทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (information medial and technology skills) การเชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกันผ่านทางเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT)

ทำให้มีการพัฒนาระบบและโปรแกรมต่างๆ สำหรับใช้งานทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรมการดำรงชีวิตประจำวันซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของผู้คน

3. ทักษะด้านการใช้สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงเป็นเรื่องที่ต้องฝึกฝนและมีการพัฒนาอีกมาก เพราะเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและทันสมัยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หากไม่รู้จักใช้อย่างถูกวิธีและทำให้เกิดประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ก็อาจเป็นอันตรายหรือเกิดผลเสียหายนับได้มหาศาล

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะของพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ทั้งนี้เพื่อเป็นรากฐานที่เพียงพอ สำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งได้พัฒนาหน้าที่การงานและคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัวในการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2551, หน้า 16) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 6 ที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนมาตราที่ 22 ได้ระบุไว้อีกว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และเพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกรูปแบบ จึงได้มีการจัดการเรียนการสอนให้แก่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรซึ่งเป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกับนักเรียนในการเรียนปกติได้ เนื่องจากไม่มีความสะดวก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการจัดการเรียนการสอนด้านสามัญศึกษาควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนด้านพระพุทธศาสนาจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาขึ้น ส่วนด้านการบริหารให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษาแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ (กองพุทธศาสนศึกษา, 2557, หน้า 18) และเป็นศาสนศึกษาแผนกสามัญศึกษา โดยกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำเนินการจัดการศึกษาแผนกสามัญศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณร ในพระพุทธศาสนา เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา และการสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาวิชาธรรมและวิชาสามัญ เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งเป็นการจูงใจดึงดูดผู้เข้ามาบวช เพิ่มบุคลากรทางศาสนาให้มีความรู้ทุกแขนงมากขึ้น เป็นพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ที่มีการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งทางธรรมและสามัญสมบูรณ์มากขึ้น ไม่มีช่องว่างทางความรู้เป็นมาตรฐานสากลและให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่ศาสนทายาทที่ดี ได้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ก้าวหน้าทันกับการศึกษาทางโลก เป็นการยกระดับการศึกษาของชาติ และลดความซ้ำซ้อนของผู้เรียน (พระมหาสมบัติ ธนบุญโย (ฉลอง), บรรจบ บรรณรุจิ, 2557, หน้า 93-102) นอกจากนี้ยังเป็นการจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรด้านวิชาการทางโลกควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดบทบาทของสถานศึกษาว่า มีหน้าที่หลักในการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไปให้เกิดความสอดคล้องกับสังคมใน แต่จากสภาพการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงต้องปรับเปลี่ยนให้ทันตามความต้องการของสังคมในยุคดังกล่าวแล้วโดยเน้นทักษะ 3 ด้านนั้น ซึ่งพบว่า ปัญหาการดำเนินงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีหลายประเด็น เช่น 1) งบประมาณสนับสนุนในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ 2) การจัดการความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ 3) สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย 4) การสนับสนุนการพัฒนาครูให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน 5) การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และ 6) ระบบการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพการศึกษาและการสร้างเอกภาพการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียนและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในบริบทพื้นที่นั้นๆ (กองพุทธศาสนศึกษา, 2553, หน้า 1) ดังนั้น การพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางการพัฒนาทรัพยากรในการบริหาร รูปแบบการบริหาร ปัจจัยการสนับสนุน และความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ การกำหนดรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมจะทำให้การบริหารบรรลุเป้าหมาย ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะพิจารณาได้จากการบริหารงาน ทั้ง 4 ฝ่ายควบคู่กับการใช้ทรัพยากรในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการวัสดุและเทคโนโลยีที่จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาให้มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 8C รวมถึงด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม

ด้วยเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยมีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเผยแพร่เป็นเอกสาร หรือเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

ศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบการจัดการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบสอบถาม

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 9 (จำนวน 34 โรงเรียน ใน 4 จังหวัด) รวม จำนวน 170 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทั้ง 4 ฝ่าย ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 9 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie; & Morgan (1970) เป็นเครื่องมือในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มแบบหลายชั้นตอน (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 คน (จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน และ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน 88 คน)

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงบประมาณ และ 4) การบริหารงานทั่วไป

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 2 รูป 2) ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารและโรงเรียนผ่านการประเมินภายนอก รอบ 3 อยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 3 รูป/คน และ 3) อาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาหรือสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 รูป/คน รวมจำนวน 7 รูป/คน โดยการใช้แบบเจาะจง (purposive sampling)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน 1) ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 2 รูป 2) ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารและโรงเรียนผ่านการประเมินภายนอก รอบ 3 อยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 3 รูป/คน 3) อาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาหรือสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 7 รูป/คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การดำเนินการวิจัยในห้วงขั้นตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ยกร่าง รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยนำข้อมูลขั้นตอนที่ 1 ในส่วนที่ 1 ส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 มาวิเคราะห์ร่วมกับหลักทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 แล้วใช้ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลสำหรับร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบด้านความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (จบการศึกษาระดับปริญญาเอก) จำนวน 2 รูป 2) ผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 3 รูป/คน และ 3) อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาหรือหลักสูตรและการสอน 2 รูป/คน

ส่วนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา (วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2563)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจะดำเนินการการวิจัย ดังนี้

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจะดำเนินการโดยนำรูปแบบที่สร้าง และทดลอง ปรับปรุงตรวจสอบแล้ว จากขั้นตอนที่ 2 ไปให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินรูปแบบโดยใช้แบบสอบถาม

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 ฝ่ายงาน คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายบุคลากร และฝ่ายอาคารสถานที่ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 9 (จำนวน 34 โรงเรียน ใน 4 จังหวัด) จำนวน 170 คน)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 9 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie; & Morgan (1970) เป็นเครื่องมือในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 คน (จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 30 คน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน 88 คน)

3) ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21

ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถาม ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม

สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ (n = 130)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารวิชาการ	4.10	0.10	มาก
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.16	0.07	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.29	0.06	มาก
4. ด้านการบริหารทั่วไป	4.30	0.08	มาก
รวม	4.21	0.25	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปฏิบัติการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.29$) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X} = 4.10$)

2. ผลการพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) งานหลักการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2) กระบวนการบริหาร 3) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 งานหลักการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย 4 งาน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารวิชาการ มีแนวทางในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนตรงตามระเบียบการวัดประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับชั้น 5) การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการจัดการศึกษา 6) การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาให้ทันสมัย 7) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามประกาศกระทรวงฯ 9) การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นเพื่อการพัฒนาวิชาการ 10) การพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

2. การบริหารงบประมาณ มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) การเสนอของบประมาณเพื่อการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน 2). ระบบตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างชัดเจน 3) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 4) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการเงินไว้อย่างชัดเจน 5) ระบบการบริหารการเงินที่ชัดเจน 6) การจัดระบบบริหารบัญชีอย่างชัดเจน 7) การบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบ 8) กลยุทธ์ในการบริหารงบประมาณมีความชัดเจน 9) การรายงานการใช้งบประมาณทุกภาคการศึกษา 10) การใช้งบประมาณเป็นไปตามแผน

3. การบริหารงานบุคคล มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังคนไว้อย่างชัดเจน 2) การสรรหาบุคลากรอย่างเป็นระบบ 3) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 4) ระเบียบปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างชัดเจน 5) การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองด้วยวิธีต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ 6) การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในงานบุคคล 7) การประเมินประสิทธิภาพบุคคลอย่างโปร่งใส 8) การพิจารณาความดีความสามารถของบุคคลตามเป็นจริง 9) แผนพัฒนาบุคคลระยะ สั้น-กลาง-ยาว อย่างชัดเจน 10) การมอบหมายภารกิจตามความสามารถของบุคคล

4. การบริหารงานทั่วไป มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติงานงานธุรการ 2) การปฏิบัติงานเลขานุการตามคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ 4) การส่งเสริมกิจการนักเรียน 5) การปฏิบัติการประสานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 6) การดูแลอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนการสอน 7) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 8) การจัดทำสำมะโนผู้เรียนและการรับนักเรียน 9) การประชาสัมพันธ์งานด้านการศึกษาแก่สาธารณชน 10) การจัดระบบบริการความสะดวกในการศึกษาหาความรู้แก่ชุมชนใกล้เคียงและสาธารณทั่วไป

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (planning) 2) การจัดองค์การ (organizing) 3) การนำปฏิบัติ (leading) 4) การควบคุม (Controlling) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน (planning) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) ประชุมวางแผนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ 2) ทำงานทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ 3) กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน 4) ถ่ายทอดแผนงานและเป้าหมายงานในทุกระดับ 5) ดำเนินงานทุกขั้นตอนเป็นไปตามแผน

2. การจัดองค์การ (organizing) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) จัดองค์กรให้มีชีวิตชีวาไม่หยุดนิ่ง 2) จัดสรรงานมอบหมายงานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 3) จัดสรรทรัพยากรให้กับทีมงานหรือบุคลากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4) จัดองค์กรเพื่อดึงดูดให้บุคลากรเข้ามาทำงาน 5) บริหารการเงินให้เหมาะสมเพียงพอในการดำเนินงาน

3. การนำปฏิบัติ (leading) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) ดึงความสามารถของบุคลากรมาใช้ให้เต็มศักยภาพ 2) กระตุ้นและส่งเสริมให้ทีมงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3) สื่อสารกับทีมงานแบบรายบุคคลและรายกลุ่ม 4) ช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำงานแก่ทีมงาน 5) สร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย

4. การควบคุม (Controlling) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) กำกับดูแลและควบคุมแผนงานว่าได้ตามผลลัพธ์ที่วางแผนไว้หรือไม่ 2) ปรับเปลี่ยนแผนได้เมื่อประเมินแล้วว่าผลงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย 3) ตรวจสอบให้แน่ใจแล้วว่าทรัพยากรขององค์กรได้ถูกนำมาใช้ตามแผนงานแล้ว 4) ควบคุมดูแลด้านคุณภาพและความปลอดภัย 5) ควบคุมว่าผลงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) มีความรอบรู้ (Mastery) 2) มีความรู้ในขอบข่ายของศตวรรษที่ 21 (Themes of 21st century) 3) มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation) 4) มีทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information media and technology skills) 5) มีทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skill) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. มีความรอบรู้ (Mastery) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ 2) มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการนำไปปฏิบัติตามบริบทของสังคมที่

เปลี่ยนไป 3) มีความรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารได้ 4) มีวิสัยทัศน์สู่การพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) มีความรู้ที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

2. มีความรู้ในขอบข่ายของศตวรรษที่ 21 (Themes of 21st century) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) มีทักษะด้านภาษาในระดับดีเลิศมากกว่า 2 ภาษา 2) มีศีลธรรมคุณธรรมควบคู่กับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3) มีกิจกรรมจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน 4) มีความรู้เท่าทันสิ่งรอบตัวต่างๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต 5) มีการศึกษาหรือค้นคว้าหาความรู้แบบไร้ขีดจำกัด

3. มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) มีการนำนวัตกรรมที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ 2) มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจรรย์ญาณคิดเป็น แก้ปัญหาได้ในการใช้สื่อ 3) มีการพัฒนาความสามารถด้านนวัตกรรมให้สูงขึ้นนำไปใช้ในการจัดการได้ตามบริบทของสถานศึกษา 4) มีการสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม 5) นวัตกรรมที่สร้างขึ้นประหยัด และคุ้มค่าต่อการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

4. มีทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information media and technology skills) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) มีการใช้สื่อ/เทคโนโลยีสารสนเทศและฝึกการใช้เทคโนโลยีให้เกิดทักษะอยู่เสมอ 2) มีความรอบรู้ในเทคโนโลยีการสื่อสารกับผู้อื่น ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) มีการนำสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือทางการบริหารได้เหมาะสม 4) มีการติดตามข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อวิชาชีพและการบริหารจัดการของสถานศึกษา 5) มีการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ อยู่เสมอ

5. มีทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skill) มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) มีคุณธรรม ศีลธรรม และใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ 3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดูแลใส่ใจตนเองและผู้อื่น และหมั่นหาความรู้อยู่เสมอ 4) มีความรู้และความเข้าใจรู้จักใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข 5) มีการพัฒนาทักษะทางสังคมและการเรียนรู้วัฒนธรรม มีความเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบ

ผลการตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ด้านความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ในการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและความเหมาะสม

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้

รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
งานหลักการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา						
1. การบริหารงานวิชาการ	4.23	0.10	มากที่สุด	4.27	0.26	มากที่สุด
2. การบริหารงานงบประมาณ	4.16	0.07	มากที่สุด	4.23	0.73	มากที่สุด
3. การบริหารงานบุคคล	4.29	0.06	มากที่สุด	4.28	0.71	มากที่สุด
4. การบริหารงานทั่วไป	4.30	0.08	มากที่สุด	4.55	0.90	มากที่สุด
ด้านกระบวนการบริหาร						
1. การวางแผน	4.58	0.36	มากที่สุด	4.47	0.25	มากที่สุด
2. การจัดองค์กร	4.71	0.46	มากที่สุด	4.69	0.37	มากที่สุด
3. การนำ	4.51	0.34	มากที่สุด	4.49	0.29	มากที่สุด
4. การควบคุม	4.57	0.58	มากที่สุด	4.67	0.47	มากที่สุด
คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21						
1. มีความรอบรู้ (Mastery)	4.58	0.77	มากที่สุด	4.65	0.64	มากที่สุด
2. มีความรู้ในขอบข่ายของศตวรรษที่ 21	4.25	0.83	มากที่สุด	4.16	0.78	มากที่สุด
3. มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม	4.10	0.85	มากที่สุด	4.05	0.76	มากที่สุด
4. มีทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี	4.11	0.75	มากที่สุด	4.08	0.65	มากที่สุด
5. มีทักษะชีวิตและอาชีพ	4.79	0.41	มากที่สุด	4.75	0.53	มากที่สุด
รวม	4.40	0.41		4.41	0.56	

จากตารางที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ โดยภาพรวม พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า 1) การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ โดยภาพรวม พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ 2) ความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

สรุปผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ ปรากฏว่านำไปใช้ได้จริงตามวัตถุประสงค์ รูปแบบ

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 ฝ่าย ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้ความสำคัญกับการวางแผนการบริหารงานทั้ง 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป อย่างเป็นรูปธรรม มีการสร้างเครือข่ายการบริหารในองค์กร การนำผลการบริหารมาประเมินเพื่อการปรับปรุง และอย่างต่อเนื่อง จัดทำระบบโครงสร้างการบริหารการของโรงเรียนอย่างชัดเจน มีแนวทางในการสื่อสารให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจ ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมิน มีการพัฒนาระบบงานของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และ PDCA เข้ามาพัฒนางานวิชาการ โดยทำงานเป็นทีม ทีมงานมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหาร และเป็นผู้นำด้านวิชาการตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการที่สำคัญที่สุดคือ วิชาการด้านการสร้างคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ต้องพัฒนาหลักสูตรให้ทันกับโลกภายนอกอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสมยงค์ แก้วสุพรรณ (2552, หน้า 223-230) ที่ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ แต่ละโรงเรียนได้แบ่งการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงาน งบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป และมีปัจจัยเชิงสาเหตุ 6 ด้าน คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน ผลการสร้างรูปแบบได้ โครงการทั้งหมด 38 โครงการ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน 22 โครงการ มาตรฐานด้านครู 8 โครงการ มาตรฐานด้านผู้บริหาร 8 โครงการ แนวทางการใช้แต่ละโครงการดำเนินการตามระบบวงจรคุณภาพ PDCA และสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวภา บัวเวช (2550, หน้า 142) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย นโยบาย วัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การสร้างบรรยากาศการสื่อสารในองค์กร 2) ด้านระบบ การบริหาร องค์กร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากรเข้าทำงาน ค่าตอบแทน การประสานงาน และงบประมาณ 3) ด้านบุคลากร ประกอบด้วย คุณลักษณะของบุคลากร การฝึกอบรมและพัฒนา และความผูกพัน 4) ประเภทของสื่อ ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมพิเศษ สื่อเทคโนโลยี และสื่อเบ็ดเตล็ด ภายในมหาวิทยาลัย

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) งานหลักการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2) กระบวนการบริหาร 3) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

2.1 งานหลักการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า การบริหารงาน 4 งาน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารมีการวางแผนอย่างมีอาชีพ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติตามแผน การดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการประเมินครบวงจร และนำผลไปใช้ประโยชน์จริง ผลการดำเนินงานของโรงเรียนดังกล่าว ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของยาวภา บัวเวช (2550, หน้า 142) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย นโยบาย วัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การสร้างบรรยากาศการสื่อสารในองค์กร 2) ด้านระบบการบริหารองค์การ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากรเข้าทำงาน ค่าตอบแทน การประสานงาน และงบประมาณ 3) ด้านบุคลากร ประกอบด้วย คุณลักษณะของบุคลากร การฝึกอบรมและพัฒนา และความผูกพัน 4) ประเภทของสื่อ ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมพิเศษ สื่อเทคโนโลยี และสื่อเบ็ดเตล็ดภายในวิทยาลัย

2.2 กระบวนการบริหาร มี 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผน (planning) 2) การจัดองค์การ (organizing) 3) การนำปฏิบัติ (leading) 4) การควบคุม (Controlling) ในการดำเนินงานทั้ง 4 งาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ใช้กระบวนการบริหารตามทฤษฎีการบริหารอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการทำงานร่วมกันกับทุกภาคส่วน การกระจายอำนาจ มีระเบียบ มีคุณภาพ และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน อันเป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในการสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษา งานพัฒนาระบบและเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเหล่านี้ก็จะต้องมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน เน้นโครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบมีความรู้รอบด้าน โดยเฉพาะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกเป็นอย่างมาก เป็นแบบอย่างที่ดี และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม ชูสิ่วรรณ (2559, หน้า 156) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากลประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การนำองค์การ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติ 7) ผลลัพธ์ ด้านผู้เรียน นำองค์ประกอบไปสร้างรูปแบบการบริหารพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากลได้ 6 ระบบ ได้แก่ ระบบที่ 1 การนำองค์การโดยต้องรู้และเข้าใจบริบทของโรงเรียนที่มีความท้าทาย ระบบที่ 2 การวางแผนกลยุทธ์ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องนำวิสัยทัศน์มาดำเนินการในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ไปสู่ความเป็นเลิศ ระบบที่ 3 การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรตามความสามารถของผู้เรียนโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ระบบที่ 4 การวัด สารสนเทศและการจัดการความรู้ ระบบที่ 5 การพัฒนาบุคลากรเป็นฐานในการกำหนดกลยุทธ์ ระบบที่ 6 ระบบการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับระบบการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 7 เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานจาก 6 ระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ อภัยใจวิ (2560, หน้า 167) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส

โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อม ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป 2) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงและการรายงานผลมีการประสานงานเป็นกลไกการขับเคลื่อน 3) ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน และประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ เงื่อนไขความสำเร็จ 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และ 2) มีองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ

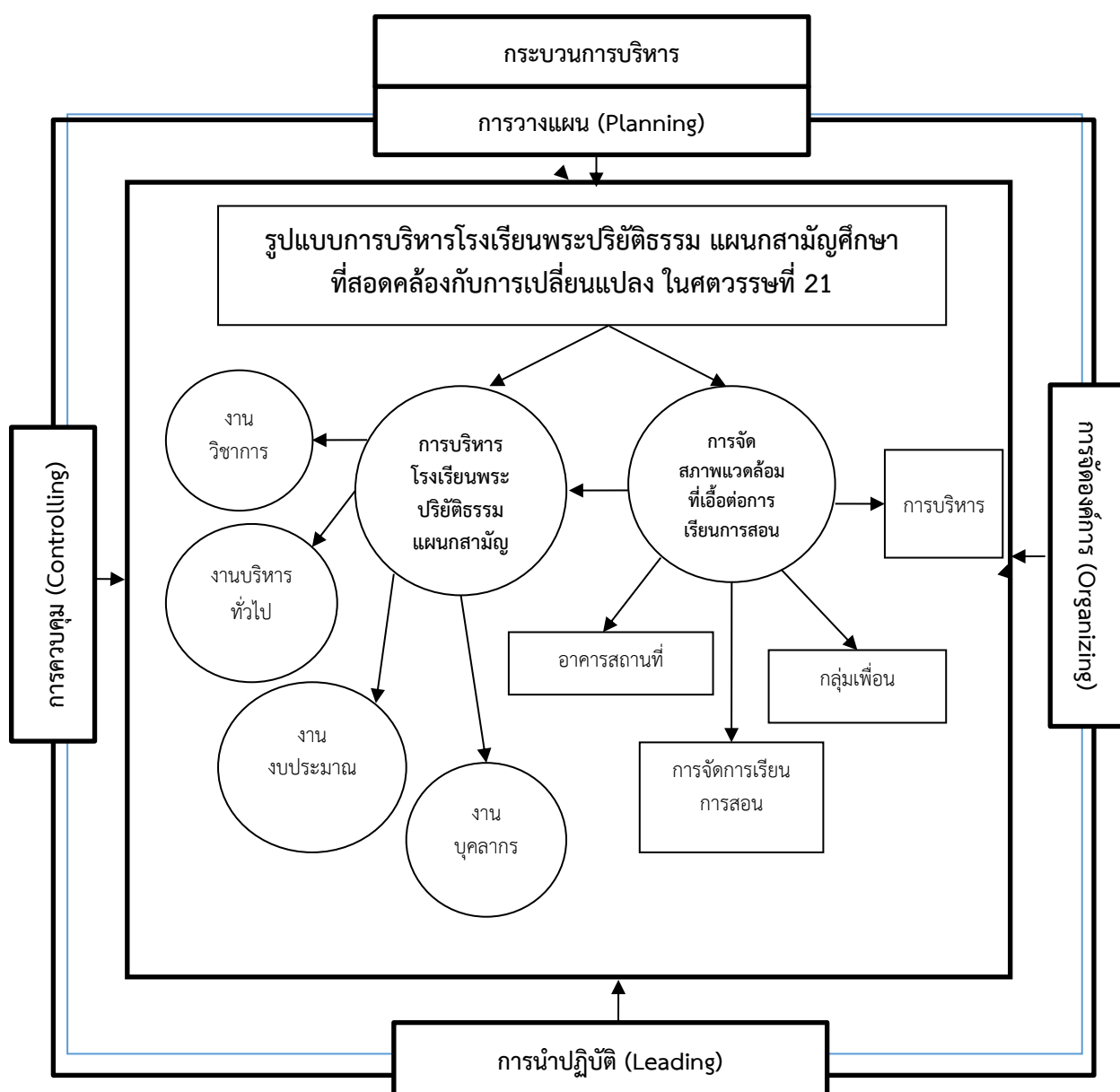
2.3 คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) มีความรอบรู้ (Mastery) 2) มีความรู้ในขอบข่ายของศตวรรษที่ 21 3) มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 4) มีทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 5) มีทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะทั้ง 5 ทักษะดังกล่าว จึงส่งผลให้การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่ต้องปลูกฝังให้เกิดคือ ต้องมีคุณธรรม และศีลธรรม มีหลักธรรมาภิบาลในการประกอบวิชาชีพ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต สามารถนำธรรมะมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดูแลใส่ใจตนเองและผู้อื่น และหมั่นหาความรู้อยู่เสมอรู้จักใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของพระจักรพล สิริธโร (2559, หน้า 230) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติหลายประการ ทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ต่างๆ และเกิดความรู้ใหม่จากการปฏิบัติ 3 ลักษณะ คือ 1) ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติตามหลักการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทเฉพาะโรงเรียนศรีจันทร์วิทยา 2) ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน และ 3) ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการถอดบทเรียน

3. จากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ โดยภาพรวม พบว่า ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า การสร้างรูปแบบเป็นไปตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี มีโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจง่ายขึ้น ตลอดทั้งใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการบริหารที่ชัดเจนและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบเกี่ยวกับโครงสร้างและแนวทางการดำเนินงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสร้างรูปแบบของ Bardo & Hartman (1982, p. 11) ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากมายเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้นควรจะมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น สำหรับ Ivancevich et al. (1989, p. 16) เสนอรูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด (open system) เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วนคือ 1) ปัจจัยนำเข้า (input) 2) กระบวนการ (process) 3) ผลผลิต (output) และ 4) ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม (environment feedback) การพิจารณา รูปแบบในลักษณะนี้ ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าส่งไปผ่านกระบวนการซึ่งจะจัดกระทำให้เกิดผลผลิตขึ้นและให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งแสดงถึงการเริ่มมี

ลักษณะของความเป็นระบบเปิด จึงทำให้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยสามารถนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวปฏิบัติให้เกิดมาตรฐานคุณภาพทางการปฏิบัติ และเกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สรุปล่องค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายดังนี้

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางการวางแผนและตัดสินใจในระดับผู้กำหนดนโยบาย หรือระดับผู้ปฏิบัติ ให้มีความสอดคล้องเหมาะสม มีประโยชน์ และประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังนี้

1. การกิจหลักการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ต้องปฏิบัติ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป

2. กระบวนการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (planning) 2) การจัดองค์การ (organizing) 3) การนำปฏิบัติ (leading) และ 4) การควบคุม (Controlling)

3. คณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของยูเนสโกและภาคีเครือข่ายเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นองค์กรในสหรัฐอเมริกาที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักคิด นักการศึกษา เอกชน และหน่วยงานของรัฐร่วมกันพัฒนารอบงานเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

3.1 มีความรอบรู้ 1) ภาษาอังกฤษ การอ่านศิลปะภาษา 2) ภาษาของโลก 3) ศิลปะ 4) คณิตศาสตร์ 5) เศรษฐศาสตร์ 6) วิทยาศาสตร์ 7) ภูมิศาสตร์ 8) ประวัติศาสตร์ 9) การปกครองและความเป็นพลเมือง

3.2 มีความรู้ในขอบข่ายของศตวรรษที่ 21 1) ความตระหนักเรื่องโลก 2) พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ 3) พื้นฐานด้านการเป็นพลเมือง 4) พื้นฐานด้านสุขภาพ 5) พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม

3.3 มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) ทักษะความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา 3) การสื่อสารและความรวมกลุ่ม 4) ความร่วมมือ

3.4 มีทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 1) พื้นฐานเกี่ยวกับสารสนเทศ 2) พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อ 3) พื้นฐานเกี่ยวกับ ICT

3.5 มีทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย 1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) ริเริ่มและขึ้นาตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม 4) ความสามารถในการผลิตและพันธะรับผิดชอบ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสร้างเข้าใจและความตระหนักในการบริหาร เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ควรนำไปปรับใช้ในบริบทของโรงเรียน เช่น มัธยมศึกษา เพื่อการบริหารโรงเรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างครบถ้วนต่อเนื่อง ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้ง 14 กลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้ง 14 กลุ่ม

2.2 ควรศึกษาด้านผลกระทบของการบริหารโรงเรียน ในศตวรรษที่ 21 ของหน่วยงานการศึกษาอื่นๆ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการจัดทำวิจัยในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้ง 14 กลุ่ม ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กองพุทธศาสนศึกษา. (2557). **คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ณรงค์ อภัยใจวิ. (2560). **รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พระจักรพล สิริโร. (2559). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมบัติ ธนปญโญ (ฉลอง), บรรจบ บรรณรุจิ. (2557). **ยุทธศาสตร์เชิงพุทธสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย. 1(2). 93-102.
- เยาวภา บัวเวช. (2550). **รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2548). **การแสวงหาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพกรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สมยงค์ แก้วสุพรรณ. (2552). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2551). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ 9119 เทนนิคพริ้นติ้ง.
- อุดม ชูสีวรรณ. (2559). **รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Bardo J.W. & Hartman J.J. (1982). **Urban sociology a systematic introduction**. New York: F.E. Peacock.
- Ivancevich, J. H. et al. (1989). **Management: Principles and Functions**. 4thed. Boston: MA Richard D. Irwin.
- Krejcie R. V. & Morgan D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement.

รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี*
THE PUBLIC RELATIONS MANAGEMENT MODEL OF PRIVATE SCHOOL IN THE
DIGITAL AGE UNDER OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION IN
CHONBURI PROVINCE

¹จिरายู คุณสืบพงษ์พันธ์ Jirayu Koonsuebpongphan, ²ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsan,

³ไพฑูรย์ พิมดี Paitoon Pimdee

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

E-mail: Aomz_aha@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาและทดลองรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี และเพื่อประเมินการใช้รูปแบบด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี มีการดำเนินการดังนี้ (1) สร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ (2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ (3) ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร (4) ติดตามและประเมินผล ส่วนแนวทางการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ ทั้ง 4 ด้าน ควรมีการวางแผน (Planning) มีการจัดแผนกประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะ (Organizing) มีการนำไปปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ (Leading) และมีการควบคุมการดำเนินการประชาสัมพันธ์ (Controlling) 2) ผลการพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ได้รูปแบบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักดังนี้ (1) งานการประชาสัมพันธ์ในยุคดิจิทัล (2) กระบวนการบริหาร (3) ปัจจัยที่ส่งเสริม และ 3) ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารงานประชาสัมพันธ์, โรงเรียนเอกชน, ยุคดิจิทัล, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, จังหวัดชลบุรี

* Received: November 30, 2020, Revised: December 21, 2020, Accepted: December 21, 2020.

Abstract

The objectives of this research were to study the status and guideline of public relations management of private schools in digital age under office of the Private Education Commission in Chonburi Province, to develop and try out the public relations management model of private schools in digital age under office of the Private Education Commission in Chonburi Province, and to evaluate the model in terms of feasibility and utility. The research results were as following: 1) the status and guideline of public relations management of private schools in digital age under office of the Private Education Commission in Chonburi Province were organized by using (1) school public relation network, (2) providing information to public, (3) giving information service, and (4) monitoring and evaluation whereas the manage process consisting of planning, organizing, leading, and controlling. 2) The developed model composed of 3 components which were (1) tasks of public relation, (2) management process, and (3) supporting factors. 3) The model evaluation results of the public relations management model of private schools in digital age under office of the Private Education Commission in terms of feasibility and utility were both at the most levels.

Keywords: Model, Public Relations Management, Private School, Digital Age, Private Education Commission, Chonburi Province

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญต่อชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังจะเห็นได้จากมาตราต่างๆ เช่น มาตรา 8 ระบุให้การศึกษาต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นจัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ครอบครัว สังคมและชุมชน มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุน การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต มาตรา 29 สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นจัดการศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 32)

เหตุนี้ การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยทั่วไปยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและกว้างขวาง เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การประชาสัมพันธ์ การให้บริการ การมีส่วนร่วมกับชุมชน การดำเนินงานการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชนยังไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดปัญหาด้าน การประสานงานกับชุมชน นอกจากนี้ยังพบสภาพ ปัญหาว่า คณะครูและผู้บริหารโรงเรียน ยังไม่เข้าใจวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนทำให้โรงเรียน

ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรและสภาพการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ผู้ปกครองนักเรียนก้าวทำงานในหน้าที่ของโรงเรียนมากเกินไป ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชนน้อย คือ การบริหารด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนไม่เป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 142)

โรงเรียนจึงต้องหาแนวทางหรือวิธีการให้เกิดความสัมพันธ์กับชุมชนอาจจะดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การทำการประชาสัมพันธ์ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับ สมาชิกภายในองค์กรและประชาชนภายนอกองค์กร ดังที่ ลักษณะ สตะเวทิน (2554, หน้า 64) ได้กล่าวไว้ว่า การติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การใช้สื่อต่างๆ เป็น เครื่องมือสื่อสารนำข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้จักและมี ทัศนคติที่ดีต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น องค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับสื่อประชาสัมพันธ์ เพราะถ้าองค์กรไม่มีสื่อ ประชาสัมพันธ์หรือเลือกใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแล้วก็จะส่งผลให้การ ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ขององค์กรไม่ประสบผลสำเร็จ ในทำนองเดียวกัน อรุณรัตน์ ชินวรรณ (2553, หน้า 64) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นกระบวนการ ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะการบริหารงานมิได้อาศัยเฉพาะคน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ เท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ การสนับสนุนจากบุคคล ปัจจุบันการประชาสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับ กันอย่างกว้างขวางในทุกวงการ ซึ่งในปัจจุบันสังคมเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร (Information society) มีเครือข่ายแห่งการสื่อสารครอบคลุมและโยงใยเข้าการพัฒนาการแห่งเทคโนโลยีที่ทันสมัย ยุคทุนเหตุการณ์ เป็นตัวเร่งให้ประชาชนตื่นตัวในสิทธิแห่งการรับรู้ (the people's right to know) และเปิดรับต่อข่าวสารใน หลากหลายรูปแบบด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยตามกระแสสังคมยุคใหม่ การประชาสัมพันธ์จึงเป็นงานเชิง สร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนด้วยการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและการพัฒนาส่งเสริม ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกรักใคร่ที่ดี โดยเฉพาะโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งในสังคม ทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชน เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม รวมทั้งให้มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม งานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย คือ การสอน การแนะแนวการศึกษา และอาชีพกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนและบริการของโรงเรียนเพื่อสนอง ความสนใจ และความต้องการอันจำเป็นของนักเรียน ชุมชน หรือสังคมใกล้โรงเรียนและประเทศชาติ (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2551, หน้า 5)

จากผลการวิจัยของเยาวภา บัวเวช (2550, หน้า 59) ที่ได้ศึกษาปัญหาด้านการบริหารด้าน ประชาสัมพันธ์ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคด้านการประชาสัมพันธ์ที่สำคัญ กล่าวคือ ผู้บริหารขาดความเข้าใจ ในความหมายของการประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้อง ขาดการดูแลเอาใจใส่ และไม่ให้ความสำคัญกับงาน ประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะในระดับผู้บริหารขาดเครื่องมือ/อุปกรณ์ที่จำเป็นในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ขาดการบริหารอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การประชาสัมพันธ์จึงมักจะขาดการวางแผนระยะสั้น ระยะกลาง และ ระยะยาว รวมทั้งการขาดการประสานงานด้านวางแผนประชาสัมพันธ์ นอกจากนั้นยังมีปัญหาของการขาดการ แบ่งงานภายในหน่วยงานที่ไม่มีลักษณะเป็นสัดส่วนแน่นอน จึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการประชาสัมพันธ์ ขาดการวางแผนและวิจัยประเมินผล จึงทำให้การประชาสัมพันธ์ทำไปอย่างเลื่อนลอย สูญเปล่า และสิ้นเปลือง และขาดการประสานงานภายในหน่วยงานเอง ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน เข้าใจผิดพลาด ความห่างเหินขาด

ความร่วมมือกันการบริหารของหน่วยงานจึงด้วยประสิทธิภาพนำไปสู่ความยุ่งยากในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

จากสภาพความเป็นจริงโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนภาครัฐหรือเอกชนมีความจำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อและประสานงานกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชน เช่น เทศกาลสงกรานต์ ปีใหม่ เข้าพรรษา ลอยกระทง เป็นต้น การให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งจำเป็น (จำเนียร พลหาร, 2553, หน้า 25) การประชาสัมพันธ์โรงเรียนหรือการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอสารสนเทศต่อประชาชนด้วยวิธีติดต่อสื่อสารเพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อหน่วยงานองค์การสถาบัน จึงไม่ใช่เป็นเพียงแต่งงานประจำเท่านั้น แต่เป็นงานสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างหน่วยงาน หรือองค์กรสถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องการประชาสัมพันธ์ที่ดีเป็นการสร้างความนิยมให้แก่กลุ่มประชาชนต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กร หรือสถาบันด้วยวิธีการบอกกล่าวให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ และสิ่งต่างๆ ที่องค์กรหรือสถาบันได้ทำลงไป การประชาสัมพันธ์ที่ดีจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการดำเนินงานขององค์กรสถาบัน (ระพีพรรณ ร้อยพิลา, 2553, หน้า 23) โดยการประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดียิ่ง เพราะเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชนได้ทราบถึงกิจการของโรงเรียนหรือข่าวสารภายในโรงเรียน (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2551, หน้า 231)

ในปัจจุบัน การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีบทบาท ความสำคัญ และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปนำมาใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสารด้วยคุณสมบัติอันโดดเด่นในเรื่องของการลดต้นทุน ช่วยลดค่าใช้จ่าย สามารถทำการสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา โดยมีเนื้อหาทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารให้ข้อเท็จจริงในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้ผู้รับสารหรือผู้ที่มิปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้เกิดการรับรู้การยอมรับ เป็นที่รู้จักภายใต้บริบทในยุคของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่อาศัยการเชื่อมต่อแบบไร้สายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบใหม่ เรียกว่า สื่อใหม่ (New Media) เป็นช่องทางการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) ผ่านอุปกรณ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์สื่อสารประเภทต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟน หรือคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เป็นต้น เป็นอุปกรณ์การสื่อสารพกพาส่วนบุคคล สามารถนำติดตัวผู้ใช้ไปได้ทุกที่หยิบใช้ได้ตลอดเวลา สะดวก รวดเร็ว ไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย ตอบสนองต่อการใช้งานของผู้ใช้ได้ทุกรูปแบบ จากการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลาจึงเป็นสาเหตุให้ความต้องการและพฤติกรรมการใช้บริโภคข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้งานเปลี่ยนแปลงไป และนับวันจะเพิ่มบทบาทความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ (สำนักประชาสัมพันธ์, 2561) สอดคล้องกับความเห็นที่ว่าสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่เข้าถึงผู้คนทุกระดับในปัจจุบัน โดยมีการใช้กันอย่างแพร่หลายภายใต้การพัฒนาตลอดเวลาของเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ซึ่งมีแนวโน้มจะกลายเป็นสื่อหลักสำหรับผู้คนในโลกอนาคต (พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์, 2554, หน้า 99)

ดังนั้น งานการประชาสัมพันธ์จึงเป็นภารกิจของโรงเรียนที่จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะถ้าจัดทำดีจะมีผลดีต่อชื่อเสียง ความนิยมชมชอบ และเกียรติคุณของโรงเรียน และจะต้องให้ความสำคัญมากเท่าๆ กับการบริหารโรงเรียนด้านอื่นด้วย โดยการบริหารงานประชาสัมพันธ์ที่ดีจะต้องเริ่มจากผู้บริหารจนถึงเจ้าหน้าที่ทุกคนในหน่วยงาน เพราะเมื่อทุกคนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องจะได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ดี เมื่อมี

พฤติกรรมที่ดีแล้วก็จะก่อให้เกิดความสามัคคีและความราบรื่นในการปฏิบัติงาน และเป็นเครื่องมือในการสร้างสัมพันธ์อันดีกับชุมชน หรือการจูงใจคนในชุมชนให้เห็นถึงประโยชน์ของโรงเรียนอันจะนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกัน โรงเรียนเอกชนที่ต้องสร้างความเชื่อถือให้กับประชาชน อีกทั้งยังต้องแข่งขันกับโรงเรียนของรัฐแทบทุกสังกัด นอกจากนี้ โรงเรียนเอกชนยังต้องแข่งขันกันทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ ด้านความแตกต่างกันของขนาดพื้นที่ จำนวนบุคลากร การเงิน คุณภาพในการบริหารจัดการ และคุณภาพเชิงวิชาการระหว่างโรงเรียนของรัฐบาล และโรงเรียนของเอกชนด้วยกัน มีผลทำให้โรงเรียนเอกชนที่ด้อยคุณภาพปรับตัวไม่ทัน ต้องประสบปัญหาขาดทุน และล้มเลิกไปในที่สุด เมื่อการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการบริหารงานของโรงเรียน โดยเฉพาะในยุคภาวะเศรษฐกิจถดถอยและสังคมที่มีการแข่งขันทางด้านสื่อและเทคโนโลยีอย่างเข้มข้นดังที่กล่าวมาแล้ว

จากการที่การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเอกชนในจังหวัดชลบุรี มีโรงเรียนเอกชน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 56 โรงเรียน ซึ่งจะต้องมีการแข่งขันกันสูงมาก ดังนั้น แต่ละโรงเรียนจะต้องมีแนวทางการบริหารงานประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในโรงเรียนของตนได้ อันจะนำมาซึ่งการเพิ่มจำนวนนักเรียนให้พอเพียงที่จะดำเนินการต่อไปได้ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรีจึงมีความสนใจที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดชลบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อพัฒนาและทดลองรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อประเมินการใช้รูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี มีวิธีดำเนินการ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงตำรา/เอกสารหรือที่เผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เพื่อนำมาวิเคราะห์

เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวบ่งชี้ด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถาม

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้างานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเอกชน ที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 102 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้างานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเอกชน ที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี อนาคตกลุ่มตัวอย่าง หาได้จากการใช้ตาราง Krejcie; & Morgan (1970) และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 88 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ (1) การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ (2) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (3) การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร (4) การติดตามและประเมินผล

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คนประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำนวน 3 คน และผู้ที่สอนเกี่ยวกับประชาสัมพันธ์ ในสถาบันอุดมศึกษาที่หรืออาจารย์ผู้สอนในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน (1) การสร้างเครือข่ายและประชาสัมพันธ์ (2) การเผยแพร่ข่าวสาร (3) การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร (4) การติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและทดลองรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ดำเนินการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยนำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาไว้แล้วในบทที่ 2 มาเป็นข้อมูลสำหรับยกร่างรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ (1) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี (2) ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับเชี่ยวชาญของโรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) อาจารย์มหาวิทยาลัย มีการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาหรือหลักสูตรและการสอน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความถูกต้องและความเหมาะสม

ส่วนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยมีสถานที่ทดลอง ได้แก่ โรงเรียนพงศ์สิริวิทยา จังหวัดชลบุรี และมีระยะเวลาในการทดลอง 1 ภาคการศึกษา ระบุวันที่ 1 พ.ย. 2562 ถึงวันที่ 30 เม.ย. 2563

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยการใช้แบบประเมิน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. สรุปและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี หลังจากการทดลองใช้แล้ว

2. นำร่างรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ที่ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาและทดลองรูปแบบที่สมบูรณ์ แล้วจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 มาประเมินโดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

3. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้างานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเอกชน ที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 102 คน

4. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้างานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเอกชน ที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อนาคตกลุ่มตัวอย่าง หาได้จากการใช้ตาราง Krejcie; & Morgan (1970) และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 88 คน

5. ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถาม ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปฏิบัติการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

การบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี	ระดับการปฏิบัติ (n = 88)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์	4.36	0.57	มาก
2. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ	4.27	0.79	มาก
3. การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร	4.55	0.60	มากที่สุด
4. การติดตามและประเมินผล	4.26	0.71	มาก
รวม	4.36	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.55$) และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา คือ ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ ($\bar{X} = 4.27$) และด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 4.26$) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาและทดลองรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

2.1 รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) งานการประชาสัมพันธ์ในยุคดิจิทัล 2) กระบวนการบริหาร 3) ปัจจัยที่ส่งเสริม โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1. การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ มีแนวทางในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการประชาสัมพันธ์หรือเครือข่ายประชาสัมพันธ์เดียวกันที่ชัดเจน 2) กำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายประชาสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารชัดเจนเป็นที่ยอมรับ 3) มีกิจกรรมที่ให้เครือข่ายประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4) มีการยอมรับและมองเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมเครือข่ายนักประชาสัมพันธ์ 5) มีสื่อ/อุปกรณ์งานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่ทันสมัยครบถ้วน

2. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) มีการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้รับสารวิธีการส่งสารได้อย่างถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้อย่างอิงข้อมูลข่าวสารได้ 2) มีการบริการข้อมูลข่าวสารในหลายช่องทาง เช่นแบบออฟไลน์หรือออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์ เป็นต้น 3) มีระบบการตรวจสอบการข้อมูลข่าวสารในการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนครบถ้วน

3. การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) มีการวางแผนในการให้บริการในช่องทางสื่อและวิธีการต่างๆ 2) มีการควบคุมทางด้านช่องทางการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารหรือช่วงเวลาขอรับบริการด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ชัดเจน 3) มีระบบการโต้ตอบอัตโนมัติที่ให้บริการบริการข้อมูลข่าวสารและจากสื่อประเภทบุคคล 4) มีการติดตามตรวจสอบการบริการด้านข้อมูลข่าวสารให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน 5) มีการนำผลการบริการด้านข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน

4. การติดตามและประเมินผล มีแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) มีการดำเนินการและตรวจสอบคุณภาพข้อมูลข่าวสารหรือสื่อที่ออกแบบไว้ก่อนเผยแพร่ 2) มีการติดตามและการประเมินผลหลากหลายมิติของผู้ให้บริการและผู้รับบริการข้อมูล 3) มีการนำข้อมูลและผลการประชาสัมพันธ์มาปรับปรุงการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ต่อไป 4) ควรมีการติดตามและการประเมินผลเป็นระยะสำหรับเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ 5) มีเครื่องมือในการติดตามผลให้เหมาะสมในกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยประเมินผลรายบุคคลหรือประเมินผลตามกระบวนการทำงานต่างๆ 6) มีการประเมินผลทุกภาคส่วน เช่น จาก

ผู้บังคับบัญชาหรือผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าแผนกงานประชาสัมพันธ์ เพื่อนร่วมงาน และจากผู้ใช้บริการเป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร

1. การวางแผน มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 การจัดบุคลากร (Staffing) มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ครูและบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน 2) กำหนดแนวทางการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนไว้ชัดเจน 3) การจัดโครงสร้างการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน 4) กำหนดภารกิจ หน้าที่ของบุคลากร และมีคำสั่งแต่งตั้งการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนชัดเจน

1.2 การจัดงบประมาณ (Budgeting) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ 1) มีแผนการใช้งบประมาณตามภารกิจ เพื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) มีการระดมทรัพยากร จากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) มีระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างโปร่งใส

2. การจัดองค์กร (Organizing) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 การพัฒนาบุคลากร (Personal Developing) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ 1) วางแผนในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ตามนโยบาย ตามโครงการหรือกิจกรรม 2) มีแผนการสร้างการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเชิงรุก 3) บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ในข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2.2 การอำนวยการ (Directing) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดระบบการให้บริการประชาสัมพันธ์และจัดทำแบบฟอร์มการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน 2) มีคำสั่งและกำหนดภารกิจ หน้าที่ของครูและบุคลากรตามโครงสร้างการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 3) จัดหาอุปกรณ์ให้ผู้รับผิดชอบในการให้บริการประชาสัมพันธ์ 4) จัดทำหลักฐานการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่างๆ 5) มีอาคาร สถานที่ เครื่องอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 6) มีการติดต่อประสานงานภายในองค์กร ที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นประโยชน์ 7) มีการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน 8) มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่อสาธารณชน

3. การนำ (Leading) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การบังคับบัญชา (Commanding) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดทิศทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้รับบริการ และนโยบายของรัฐ 2) มีการบริหารด้วยหลักคุณธรรม และจรรยาบรรณของวิชาชีพ 3) มีการพัฒนาศักยภาพของผู้ร่วมงานให้เหมาะสมกับภารกิจ

3.2 การประสานงาน (Coordinating) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ 1) มีการใช้เครื่องมือสื่อสาร และเทคโนโลยี ในการติดต่อประสานงานภายในโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ส่วนตัวในการประสานงาน และติดตามผลการดำเนินงาน 3) ประสานสัมพันธ์กับหน่วยงาน ในชุมชน และองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

4. การควบคุม (Controlling) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 การกำกับติดตาม (Monitoring) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ 1) มีแนวทางหรือวิธีการ ในการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญ ในการติดตาม ประเมินผลการการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) มีการ

กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรตามภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบ 3) มีการทบทวน ปรับปรุงแนวทาง ในการกำหนดตัวชี้วัดและแผนการประเมินให้เหมาะสม 4) มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลอย่างเหมาะสม

4.2 การรายงาน (Reporting) มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้ 1) มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง และเชื่อถือได้ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 2) มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคลากร การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเชิงรุก 3) มีการนำผลการปฏิบัติงาน เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข และยกย่องชมเชย 4) มีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และรายงานผู้บังคับบัญชาตามกำหนด

องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยที่สนับสนุนการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 1) นักประชาสัมพันธ์ 2) ช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ 3) นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการ 4) การติดตามและประเมินผลของผู้ใช้และผู้รับข้อมูล 5) .ข่าวสารที่เผยแพร่ต้องสามารถตรวจสอบได้และมีแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน

2.2 ผลการตรวจสอบโดยใช้แบบสัมภาษณ์ความถูกต้องและเหมาะสม จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน มีความคิดเห็นว่า ร่างรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย มีรูปแบบบริหารที่มีแนวคิดทฤษฎีที่ถูกต้อง ตรงกับหลักในการประชาสัมพันธ์ และมีปัจจัยส่งเสริมที่ทันสมัย เหมาะสมกับในยุคดิจิทัล สามารถนำไปใช้ได้ และทำให้เกิดประโยชน์สูง พร้อมนำข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3 ผลการทดลองใช้ รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ผลปรากฏว่าทำให้โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ที่เป็นระบบมากขึ้น มีการแต่งตั้งคณะทำงาน และผู้ดูแลที่ชัดเจน มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย สามารถเผยแพร่ข้อมูลเข้าถึงคนจำนวนมาก โรงเรียนเป็นที่รู้จัก มีผู้ติดตามในช่องทางออนไลน์ของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงได้ดี สามารถเข้าถึงกิจกรรมและความเคลื่อนไหวของโรงเรียนได้ง่าย มีผู้ให้ข้อมูล เพื่อติดต่อสอบถาม ผู้ปกครองไม่ต้องเข้ามาในโรงเรียนด้วยเอง อาจจะติดต่อกันในรูปแบบช่องทางออนไลน์ที่ทางโรงเรียนจัดไว้ให้ เพิ่มความสะดวกและรวดเร็ว มีช่องทางให้ผู้ปกครองสามารถประเมินผลและความคิดเห็น เพื่อให้ทางโรงเรียนได้มีแก้ไขปรับปรุงพัฒนาได้ทันทีได้รับความสนใจ ได้ผลตอบรับดี จากผู้ปกครองและบุคคลที่มาติดต่อกับทางโรงเรียน

3. เพื่อประเมินการใช้รูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรีในยุคดิจิทัล ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการประเมินการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรีในยุคดิจิทัล ไปใช้

รูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัด ชลบุรีในยุคดิจิทัล	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหาร	4.56	0.22	มากที่สุด	4.62	0.10	มากที่สุด
1. การวางแผน	4.58	0.34	มากที่สุด	4.59	0.28	มากที่สุด
2. การจัดองค์กร	4.51	0.34	มากที่สุด	4.66	0.28	มากที่สุด
3. การนำ	4.53	0.34	มากที่สุด	4.65	0.25	มากที่สุด
4. การควบคุม	4.54	0.36	มากที่สุด	4.64	0.27	มากที่สุด
ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	4.53	0.16	มากที่สุด	4.58	0.11	มากที่สุด
1. การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์	4.54	0.34	มากที่สุด	4.54	0.28	มากที่สุด
2. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ	4.50	0.31	มากที่สุด	4.56	0.29	มากที่สุด
3. การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร	4.51	0.37	มากที่สุด	4.59	0.29	มากที่สุด
4. การติดตามและประเมินผล	4.56	0.36	มากที่สุด	4.61	0.29	มากที่สุด
รวม	4.55	0.10	มากที่สุด	4.58	0.06	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรีในยุคดิจิทัลไปใช้ โดยภาพรวมพบว่ามีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า

1. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรีในยุคดิจิทัลไปใช้ โดยภาพรวมพบว่ามีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

2. ความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรีในยุคดิจิทัล ไปใช้ โดยภาพรวมพบว่ามีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้ความสำคัญกับการวางแผนการทำงาน การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ การนำผลการประเมินการประชาสัมพันธ์ไปใช้เพื่อการ

ปรับปรุงและอย่างต่อเนื่อง จัดทำระบบโครงสร้างการบริหารการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน มีแนวทางในการสื่อสารให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจ ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำนวัตกรรมใหม่ๆ ของการประชาสัมพันธ์มาใช้ในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นสาระประโยชน์ สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมิน มีการพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน และใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวภา บัวเวช (2550, หน้า 142) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหาร ประกอบด้วยนโยบาย วัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การสร้างบรรยากาศการสื่อสารในองค์กร 2) ด้านระบบ การบริหารองค์การ ประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากรเข้าทำงาน ค่าตอบแทน การประสานงาน และงบประมาณ 3) ด้านบุคลากร ประกอบด้วยคุณลักษณะของบุคลากร การฝึกอบรมและพัฒนา และความผูกพัน 4) ประเภทของสื่อ ประกอบด้วยสื่อบุคคล สื่อกิจกรรมพิเศษ สื่อเทคโนโลยี และสื่อเบ็ดเตล็ดภายในมหาวิทยาลัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนาภรณ์ สือโย (2553, หน้า 82-87) ที่ผลการวิจัยพบว่า ระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์ ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการ และการนิเทศ ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ตามกรอบงานประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น แต่ยังมีจุดที่ต้องแก้ไขระบบงานประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมจึงมีการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยได้ใช้กลยุทธ์การนิเทศ โดยกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้ามีการนำเสนอให้ความรู้ ความเข้าใจในเชิงรุกแล้ว เจ้าหน้าที่เป็นการประชาสัมพันธ์ต่างให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สามารถนำความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ไปใช้ให้เกิดการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องได้

2. รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหาร พบว่า การวางแผนอย่างมีอาชีพ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติตามแผน การดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการประเมินครบวงจร และนำผลไปใช้ประโยชน์จริง ผลการดำเนินงานของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังกล่าว ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวภา บัวเวช (2550, หน้า 142) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย นโยบาย วัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การสร้างบรรยากาศการสื่อสารในองค์กร และด้านระบบ การบริหารองค์การ ประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากรเข้าทำงาน ค่าตอบแทน การประสานงาน และงบประมาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกตัญญู เจริญรัตน์ (2552, หน้า 135-139) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนบ้านมาบกราดใน วงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมระดมความคิด การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศกำกับ ติดตามผล โดยจัดกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อศึกษาระบบ วิเคราะห์ระบบ และออกแบบระบบ ซึ่งมีผลทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้อย่างเป็นระบบ สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนต่อสาธารณชนได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ สะดวกรวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน แต่มีครูส่วนน้อยที่ยังไม่สามารถพัฒนาได้ จึงได้มีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมระดมความคิด การประชุมเชิงปฏิบัติการและการ

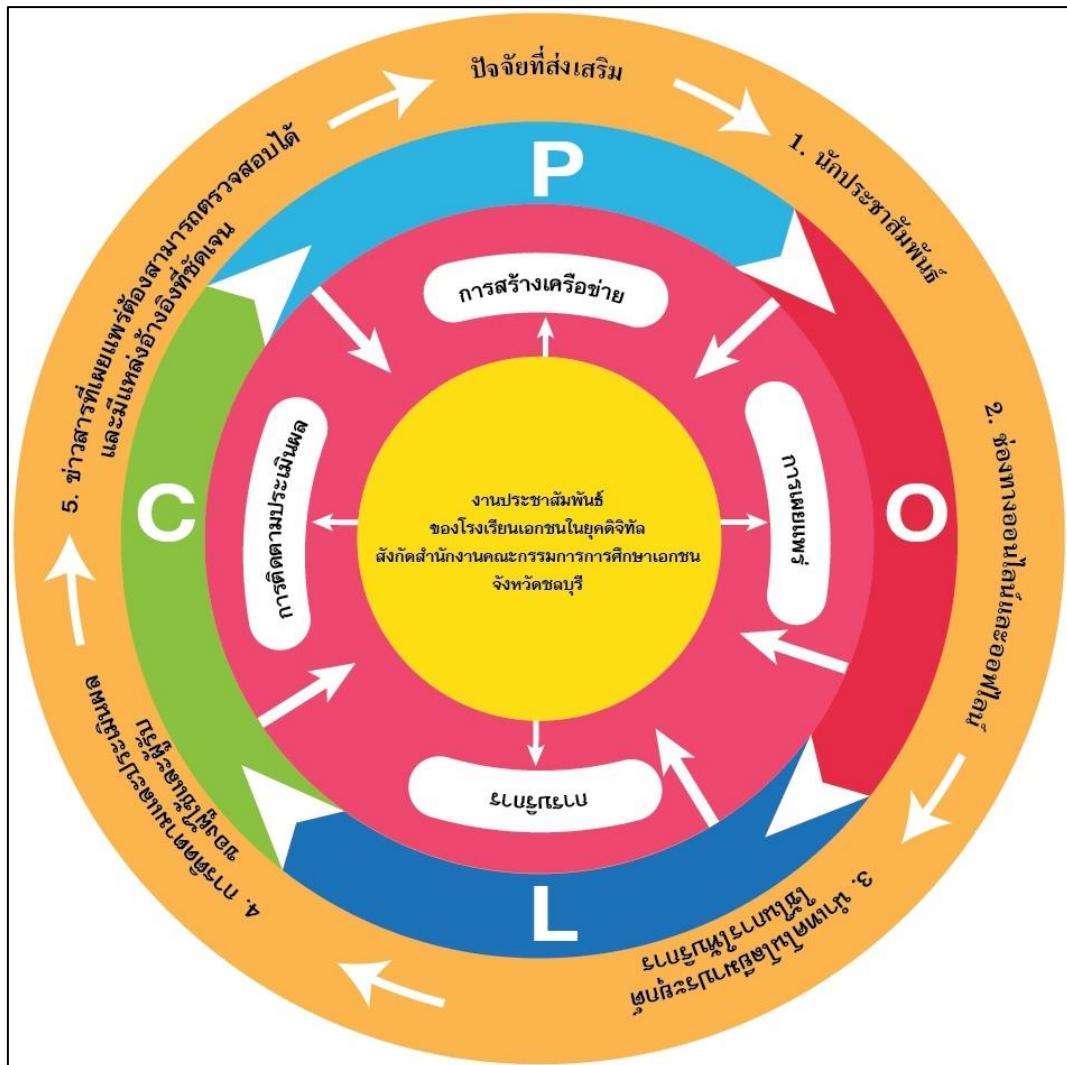
นิเทศ กำกับ ติดตามผล เพื่อทบทวนและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์ ทำให้ครูเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจในระบบงานประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องก่อให้เกิดระบบงานประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่า มีการการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร การติดตามและประเมินผลพัฒนาครู บุคลากร ทุกฝ่าย ต้องร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจในการทำงาน โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารประชาสัมพันธ์โดยใช้หลากหลายช่องทางใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชิต ปัญญาประชุม (2552, หน้า 128-134) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน สกลนครพัฒนศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นกระบวนการพัฒนาระบบ Systems Development Life Cycle โรงเรียน (SDLC) 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การศึกษาระบบ (Systems Investigation) การวิเคราะห์ระบบ (Systems Analysis) การออกแบบระบบ (Systems Design) การใช้ระบบ (Systems Implementation) การดูแลรักษาและตรวจสอบระบบ โดยใช้กลยุทธ์การประชุมกลุ่มย่อยและกลยุทธ์การนิเทศจากการพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์

3. จากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ไปใช้ โดยภาพรวม พบว่า ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะรูปแบบที่สร้างขึ้นได้มาจากการนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ในการบริหารที่ชัดเจนและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบเกี่ยวกับโครงสร้างและแนวทางการดำเนินงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติจริงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสร้างรูปแบบของ Keeves (1988, pp. 561-565) ที่กล่าวว่า การสร้างรูปแบบต้องอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจนเพื่อจะนำไปสู่การพยากรณ์ที่ตามมา ซึ่งสามารถรวบรวมได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และรูปแบบที่ดีจะต้องผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง เนื่องจากจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ คือ การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นมาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่ จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ตามขั้นตอนดังกล่าวจึงทำให้ผลการประเมินโดยผู้เกี่ยวข้องพบว่า รูปแบบที่พัฒนาครั้งนี้มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล จังหวัดชลบุรี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ว่า

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำรูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ไปใช้เป็นแนวทางการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1. หลักการและวิธีการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล ควรมีการดำเนินการในเรื่อง 1) แต่งตั้งผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) จัดทำแบบฟอร์มการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน 3) จัดให้มีการประเมินผล และปรับปรุงงานประชาสัมพันธ์ 4) จัดอุปกรณ์ให้ รับผิดชอบอุปกรณ์ในการให้บริการประชาสัมพันธ์ 5) วางแผนในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ตามนโยบาย ตามโครงการ หรือกิจกรรม 6) จัดระบบการให้บริการประชาสัมพันธ์ 7) จัดทำหลักฐานการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่างๆ 8) จัดให้มีสถานที่ประชาสัมพันธ์เป็นสัดส่วน 9) จัดทำเอกสารเผยแพร่ และประสานงานกับหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง 10) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงการประชาสัมพันธ์

2. งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล ไว้ว่า ด้านประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย 1) การสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ 2) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่อสาธารณชน 3) การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร 4) การติดตามและประเมินผล

3. กระบวนการบริหารด้านประชาสัมพันธ์โรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล เป็นกระบวนการบริหารงาน (management process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (planning) การจัดการองค์กร (organizing) การนำปฏิบัติ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสร้างเข้าใจและความตระหนักให้กับครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ควรนำไปปรับใช้ในบริบทของโรงเรียน เช่น ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ในระดับต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

2.2 ควรศึกษาด้านผลกระทบของการประชาสัมพันธ์ตามบริบทของสถานศึกษาในระดับต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- กัตัญญู เจริญรัตน์. (2552). การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนบ้านมาบกรวด อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). ปฏิรูปการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จันทรานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บุคพอยท์.
- จำเนียร พลหาร. (2553). ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชันพรี้นต้ง.
- นุชิต ปัญญาประชุม. (2552). การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนสกลนครพัฒนาศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสารคาม.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์ : สื่อแห่งอนาคต. วารสารนักบริหาร. (4)99.
- เยวภา บัวเวช. (2550). รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. คุษณินพนธ์ปรัชญา คุษณินบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ระพีพรรณ ร้อยพิลา. (2553). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการประชาสัมพันธ์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ลักขณา สตะเวทิน. (2554). สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้าพรินต์ติ้ง.
- วัฒนาภรณ์ สือโย. (2553). การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสารคาม.
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักประชาสัมพันธ์. (2561). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการใช้เฟซบุ๊ก
(Facebook). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- อรุณรัตน์ ชินวรรณ. (2553). สื่อประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Keeves, P.J. (1988). Educational research methoddogy and measurement: An
international handbook. Oxford: PergamonPress.
- Krejcie R. V. & Morgan D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement.

กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอม ในเขตภาคกลาง*

MARKETING STRATEGIES AFFECTING THE COMPETITIVE ADVANTAGE OF PERFUME ENTREPRENEURS IN THE CENTRAL REGION

¹ณัฐกฤตา ธาดาวิระกิต Natkrita Thadawirakit, ²เมธารัตน์ จันทะนี Metharat Chantaneer

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: natkrita.skincare@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมและกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง 2) เพื่อศึกษาความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง 3) เพื่อเปรียบเทียบความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจและกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง 386 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม และกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) การเปรียบเทียบความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ในภาพรวม แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และมีความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ด้านการสร้างแตกต่าง และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจและกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ: กลยุทธ์ทางการตลาด, ความได้เปรียบในการแข่งขัน, ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอม

Abstract

This research paper aimed 1) to study perfume business marketing strategies and new marketing strategies of perfume business entrepreneurs in the central region, 2) to study competitive advantages of perfume business among perfume business owners in the central region, 3) to compare the competitive advantages of the perfume business in the central region, and 4) to analyze the correlation between business marketing strategy and new marketing strategy with competitive advantages of perfume business in the central region. Quantitative research was designed by using questionnaires to collect from 386 perfume business entrepreneurs in the central region. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research findings were as follows: 1) perfume business marketing strategy and new marketing strategies of perfume entrepreneurs in the central region was shown in overall at a high level. 2) The overall competitiveness of the perfume business of the perfume entrepreneurs in the central region was also shown at the high. 3) Comparing the competitive advantages of the perfume business in the central region classified by personal factors found that education level was different, and the overall competitiveness of the perfume business has also shown different at the statistical significance level of .05. The competitive advantage of the perfume business in the field of making a difference and the rapid response was shown different at the statistical significance level of .05. 4) The correlation between the business marketing strategy and the new marketing strategy and the competitive advantage of the perfume business in the central region was shown a correlation in the same direction at the statistical significance level of .01

Keywords: Marketing Strategy, Competitive Advantage of Business, Perfume Entrepreneurs

บทนำ

เครื่องสำอางประเภทน้ำหอมเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายมีจุดประสงค์เพื่อเสริมบุคลิกภาพความดึงดูดความสนใจจากผู้พบเห็น เครื่องสำอางประเภทน้ำหอมได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคมากขึ้นและได้รับความนิยมเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพให้มีเสน่ห์และเป็นบุคลิกภาพเฉพาะตัวของคนๆ อีกทั้งยังช่วยเสริมความมั่นใจให้กับตัวเองโดยคนแต่ละคนจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไป ซึ่งกลิ่นของน้ำหอมแต่ละชนิดก็มีความแตกต่างกัน น้ำหอมจึงถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ได้รับความนิยมและมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมากซึ่งไม่เฉพาะแต่เพียงผู้หญิงเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับการใช้น้ำหอมที่ต้องเสริมสร้างให้ตนเองดูดี ผู้ชายก็นิยมดูแลตัวเองให้ดูดีและสร้างบุคลิกภาพเฉพาะตัวเช่นกัน (สุนัดดา โยมญาติ, 2560) ผลิตภัณฑ์น้ำหอมหลากหลายชนิดวางจำหน่ายในท้องตลาดมากมาย มีระดับราคาและคุณภาพหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยตลาดเครื่องสำอางของไทยมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2560 โดยมีมูลค่าตลาดเครื่องสำอาง 2.51 แสนล้านบาท แยกเป็นตลาดเครื่องสำอางในประเทศ มีมูลค่า 1.68 แสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.8 ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ดูแลผิว

(Skincare) ซึ่งครองส่วนแบ่งตลาดเครื่องสำอางมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.8 และเป็นตลาดส่งออกเครื่องสำอางของไทยไปยังตลาดโลก มีมูลค่า 0.83 แสนล้านบาท โดยตลาดส่งออกหลักที่สำคัญของได้คือประเทศในกลุ่มอาเซียน ญี่ปุ่น และจีน ทำให้ตลาดเครื่องสำอางของไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องทุกปี (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561) ในขณะเดียวกันสภาพการแข่งขันตลาดธุรกิจน้ำหอมโดยรวมมีการแข่งขันสูงและทวีความรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะการใช้กลยุทธ์การโฆษณา การส่งเสริมการขายทุกรูปแบบ และการมุ่งขยายฐานกลุ่มลูกค้าใหม่ให้ได้ตามเป้าหมาย ขณะเดียวกันสามารถเพิ่มยอดขายให้มีอัตราโตตามที่ตั้งไว้ รวมทั้งการใช้นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้สามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ประกอบกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปมีความจงรักภักดีต่อตราสินค้า (Brand loyalty) ลดน้อยลงและมีแนวโน้มไม่ยึดติดกับแบรนด์ใดแบรนด์หนึ่งโดยจะเลือกผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับตัวเองเป็นหลัก (ธรรมรัตน์ โชควัฒนา, 2562) ส่วนแบ่งการตลาดธุรกิจน้ำหอมมีส่วนแบ่งการตลาดประมาณร้อยละ 5 ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมต้องปรับตัวเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยธุรกิจน้ำหอมมีอัตราการเติบโตขึ้นถึงร้อยละ 7 แบ่งเป็น น้ำหอมทั่วไป มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 79 ส่วนผลิตภัณฑ์น้ำหอมเฉพาะกลุ่มหรือ Niche perfume มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 11% แสดงให้เห็นว่า น้ำหอมเป็นตลาดที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ในสถานะเศรษฐกิจที่ผันผวน แต่ผู้บริโภคยุคใหม่นั้นหันมาให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพและความงามเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2561 ยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำหอมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องส่งผลให้ตลาดความงามมีอัตราเติบโต ในระดับที่ดีผู้ประกอบการทั้งหลายหันมาให้ความสนใจผลิตภัณฑ์น้ำหอมกันมากยิ่งขึ้น (วิโนช ดัลลანი, 2561)

ปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีดิจิทัลและการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงเกิดการแข่งขันเพื่อแย่งชิงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายและรักษฐานลูกค้าของธุรกิจไว้ รวมถึงการปรับรูปแบบของสินค้าและบริการให้สอดคล้องตรงกับความต้องการของลูกค้าให้ได้มากที่สุด จึงส่งผลทำให้ธุรกิจน้ำหอมมีการแข่งขันกันสูง ผู้ประกอบการทั้งหลายจึงจำเป็นต้องทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้ตอบสนองตรงกับความต้องการของลูกค้ามากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันผู้ประกอบการน้ำหอมแบรนด์ HERBPINESS พยายามสร้างสรรค์รูปแบบธุรกิจหรือตัวสินค้าให้มีความแตกต่างเพื่อสร้างโอกาสและตัวตนให้ชัดเจนเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้ายุคใหม่ (ประภาวี ศิวะทกุล, 2562) และสอดคล้องกับผู้ประกอบการน้ำหอมแบรนด์ Yugen ที่มองว่าพฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น โดยธุรกิจน้ำหอมจำเป็นต้องค้นหากลิ่นน้ำหอมใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าเองและตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเพิ่มเข้ามาด้วย จึงเพิ่มการผลิตสินค้าในกลุ่ม Eco Friendly ขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือกให้กับกลุ่มลูกค้ารักษ์โลกให้เกิดความภูมิใจที่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม (ปฐมพงษ์ เจริญวุฒิ, 2562)

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจเครื่องสำอางของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง เนื่องจากกลยุทธ์การตลาดจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจน้ำหอมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจน้ำหอมและผลการศึกษาที่ได้มาสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจน้ำหอมเพื่อให้นักการตลาดทราบว่าส่วนประสมทางการตลาดด้านใดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมและเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมสามารถปรับแผนการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ความได้เปรียบในการแข่งขันและปรับปรุงธุรกิจของตนเองเพื่อความอยู่รอดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม และกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจ และกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องสำอาง ในเขตภาคกลาง จำนวนทั้งหมด 10,545 คน (กระทรวงพาณิชย์, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง จำนวน 385 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane (1967, อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2549)

2. ตัวแปรการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อายุของกิจการ จำนวนพนักงานในกิจการ ลักษณะการดำเนินธุรกิจ และเงินลงทุนของกิจการ 2) กลยุทธ์การตลาดธุรกิจน้ำหอม ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ 3) กลยุทธ์การตลาดแนวใหม่ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการหรือกำลังมองหา ด้านความคุ้มค่าของราคาในมุมมองของลูกค้า ด้านความสะดวกของผู้บริโภคในการหาซื้อ และความสะดวกในการจ่ายเงินซื้อสินค้า และด้านการสื่อสารให้ถูกกลุ่มลูกค้า และการเลือกช่องทางการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ต้นทุน ด้านด้านการสร้างความแตกต่าง และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) โดยผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.85 และผลการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Congruence) เท่ากับ 0.958 ผู้วิจัยจึงยอมรับแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม และกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง

1.1 การวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$, S.D. = 0.30) โดยพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.44) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.43) ด้านราคา ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.43) ผลិតภัณฑ์ ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.42) ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.43) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 0.43) และน้อยที่สุดคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.44) โดยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลางในภาพรวม

กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.96	0.42	มาก
2. ด้านราคา	3.98	0.43	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.86	0.44	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.03	0.43	มาก
5. ด้านบุคลากรหรือพนักงาน	4.05	0.44	มาก
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.87	0.43	มาก
7. ด้านกระบวนการให้บริการ	3.92	0.43	มาก
โดยรวม	3.95	0.30	มาก

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.31) โดยพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ ด้านสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 0.39) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสะดวกของผู้บริโภคในการหาซื้อ ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.40) ด้านการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 0.42) และน้อยที่สุดคือ ด้านความคุ้มค่าของราคาในมุมมองของลูกค้า ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.47) โดยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง ในภาพรวม

กลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ	3.94	0.39	มาก
2. ด้านความคุ้มค่าของราคาในมุมมองของลูกค้า	3.86	0.47	มาก
3. ด้านความสะดวกของผู้บริโภคในการหาซื้อ	3.92	0.40	มาก
4. ด้านการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย	3.87	0.42	มาก
โดยรวม	3.90	0.31	มาก

2. ผลการศึกษาความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า การวิเคราะห์ความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.40) โดยพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมให้ความสำคัญต่อการสร้างความแตกต่าง ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.73) รองลงมาคือ ด้านต้นทุน ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 0.38) และน้อยที่สุดคือ ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.50) โดยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจน้ำหอมในภาพรวม

ความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจน้ำหอม	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ด้านต้นทุน	3.91	0.38	มาก
2. ด้านการสร้างความแตกต่าง	4.03	0.73	มาก
3. ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	3.85	0.50	มาก
โดยรวม	3.93	0.40	มาก

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ในภาพรวม แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา / ปวช. มีความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษา ปวส. / อนุปริญญา (0.085) และปริญญาตรี (0.127) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และพบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ด้านการสร้างความแตกต่าง และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจ และกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า

4.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม ด้านภาพรวม มี

ความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.626$) ด้านต้นทุน ($r = 0.470$) ด้านการสร้างความแตกต่าง ($r = 0.462$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.522$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมด้านภาพรวมกับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ด้านภาพรวม

ความได้เปรียบในการแข่งขันของ ธุรกิจน้ำหอม	ด้านภาพรวม		
	Pearson Correlation (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านต้นทุน	0.470	0.000**	ต่ำ
ด้านการสร้างความแตกต่าง	0.462	0.000**	ต่ำ
ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	0.522	0.000**	ปานกลาง
รวม	0.626	0.000**	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ ด้านภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.562$) ด้านต้นทุน ($r = 0.456$) ด้านการสร้างความแตกต่าง ($r = 0.378$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.473$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ด้านภาพรวม กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ด้านภาพรวม

ความได้เปรียบในการแข่งขันของ ธุรกิจน้ำหอม	ด้านภาพรวม		
	Pearson Correlation (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านต้นทุน	0.456	0.000**	ต่ำ
ด้านการสร้างความแตกต่าง	0.378	0.000**	ต่ำ
ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	0.473	0.000**	ปานกลาง
รวม	0.562	0.000**	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลางพบว่า โดยภาพรวม ความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจน้ำหอม อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผลผลิตภัณฑ์น้ำหอมที่มีความแตกต่างจากท้องตลาดจะได้รับความสนใจจากผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมพยายามที่จะทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคเพื่อปรับปรุงกลิ่นของผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้ตรงกับความต้องการให้มากที่สุดเท่าที่จะ

ทำได้ โดยคำนึงถึงต้นทุนต่ำสุดเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคในระดับราคาที่ได้เปรียบคู่แข่งในตลาด ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของวสุธิดา นักเกษม และประสพชัย พสุนนท์ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่าการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง และการตอบสนองอย่างรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านต้นทุน (Cost of Leadership) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ราคาของผลิตภัณฑ์น้ำหอมมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำหอมของผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมจึงพยายามที่จะลดต้นทุนการผลิตโดยพยายามแสวงหาโรงงานผลิตน้ำหอมที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่และมีการใช้เทคนิควิธีการผลิตน้ำหอมที่มีต้นทุนต่ำเพื่อสามารถผลิตผลิตภัณฑ์น้ำหอมได้ในต้นทุนต่ำและจำหน่ายในราคาต่ำกว่าคู่แข่งในตลาด

1.2 ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้มีความแตกต่างไปจากผลิตภัณฑ์น้ำหอมที่วางจำหน่ายในท้องตลาด จะทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจมากขึ้น ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมจึงต้องพยายามแสวงหาโรงงานผลิตน้ำหอมที่มีความพร้อมทางด้านเทคนิควิธี มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีบุคลากรหรือนักปรุงน้ำหอมที่มีความเชี่ยวชาญและสามารถให้คำปรึกษาแนะนำผลิตภัณฑ์น้ำหอมก็จะช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมสามารถนำผลิตภัณฑ์น้ำหอมกลิ่นใหม่ๆ มาจำหน่ายและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

1.3 ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Quick Response) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมต้องการที่จะปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์น้ำหอมและกลิ่นให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค จึงต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้ทันกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

2. กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง มีดังนี้

2.1 กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม (7P's) พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การใช้กลยุทธ์การตลาดโดยมีบุคลากรหรือพนักงานคอยให้บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์น้ำหอมชนิดต่างๆ รวมถึงการนำเสนอโปรโมชั่นต่างๆ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคมีความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์น้ำหอมมากขึ้น ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของณิชา ปะณะรักษ์ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่าการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้ในการปฏิบัติการของธุรกิจน้ำหอมภายในประเทศในเขตจังหวัดภูเก็ตของธุรกิจน้ำหอม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬณี วิริยะกิจไพศาล (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การตลาดของโรงเรียนกวดวิชาในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรณะ แสงสุข (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ด้านบุคคลมีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของสินค้า OTOP ในระดับมาก ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์ (Product) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์หอมควรจัดวางให้เป็นหมวดหมู่ โดยจัดวางให้อยู่ในตำแหน่งที่โดดเด่นให้ผู้บริโภคมองเห็นได้ง่ายและง่ายต่อการหยิบมาทดลองเพื่อให้ผู้บริโภคได้เลือกได้ตามความต้องการ

2) ด้านราคา (Price) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์น้ำหอมควรมีหลากหลายขนาดความจุและหลากหลายราคาเพื่อให้ผู้บริโภคได้เลือกตามความพึงพอใจ และควรระบุราคาผลิตภัณฑ์น้ำหอมแต่ละชนิดให้ชัดเจน

3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้ประกอบการน้ำหอมควรมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายช่องทาง เช่น ทางเว็บไซต์ ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ช่องทางร้านสะดวกซื้อ ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์น้ำหอม ควรให้ความสำคัญต่อช่องทางการจัดจำหน่ายแต่ละช่องทางให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์น้ำหอมแต่ละชนิดและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เนื่องจากผลิตภัณฑ์น้ำหอมแต่ละชนิดมีคุณสมบัติด้านผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน

4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์น้ำหอมมีมากมายหลายชนิดหลายประเภทและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกใช้อย่างพิถีพิถันเพื่อให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและความชอบของตนเอง การส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์น้ำหอมจึงต้องเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีการส่งเสริมการขายด้วยวิธีต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้

5) ด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People or employee) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์น้ำหอมเป็นสินค้าที่แตกต่างจากสินค้าประเภทอื่นๆ โดยผลิตภัณฑ์น้ำหอมต้องใช้สัมผัสกลิ่นจึงต้องอาศัยบุคลากรหรือพนักงานที่มีทักษะและความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์น้ำหอมเป็นอย่างดีเพื่อทำการสาธิตหรือนำเสนอผลิตภัณฑ์น้ำหอมแก่กลุ่มลูกค้าให้เกิดความน่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้มีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำหอม

6) ด้านลักษณะทางกายภาพ (physical evidence) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การเลือกผลิตภัณฑ์น้ำหอมนอกจากจะเลือกจากกลิ่นหอมที่เหมาะสมกับผู้บริโภคแล้ว การผลิตน้ำหอมเพื่อให้มีกลิ่นที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคจึงถือว่ามีความสำคัญ นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับความสะอาดและความปลอดภัยอีกด้วยเนื่องจากน้ำหอมต้องสัมผัสกับร่างกาย

7) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์น้ำหอมเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคต้องทดลองสินค้าก่อนการตัดสินใจซื้อ การมีบริการให้คำปรึกษาแนะนำ และซักถามข้อสงสัยต่างๆ ตลอดจนการสั่งซื้อที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค

2.2 กลยุทธ์ทางการตลาดแนวใหม่ (4C's) พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลางให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลักและปรับปรุงพัฒนาและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้มีความตรงกับความต้องการของผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกคุ้มค่าที่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์น้ำหอม ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของทวิสันต์ โลณานุรักษ์ (2559) พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดด้านความต้องการของผู้บริโภคด้านความสะดวกในการซื้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และกลยุทธ์ทางการตลาดด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านเครื่องมือสื่อสารทางการตลาด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ (Customer) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การรับรู้ถึงความต้องการของผู้บริโภคได้ก็จะสามารถผลิตผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้มีความตรงกับความต้องการของผู้บริโภคได้

2) ด้านความคุ้มค่าของราคาในมุมมองของลูกค้า (Cost) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การบรรจุผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้มีความหรูหรามีเอกลักษณ์ ทำให้ผู้บริโภครู้สึกประทับใจและเกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์น้ำหอมและเมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์น้ำหอมที่มีกลิ่นหอมตรงตามความต้องการของตนก็จะทำให้รู้สึกมั่นใจและรู้สึกสดชื่นจะทำให้ผู้บริโภครู้สึกคุ้มค่าไม่รู้สึกเสียตังเงินที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์น้ำหอมมาใช้

3) ด้านความสะดวกของผู้บริโภคในการหาซื้อ (Convenience) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การที่ผู้บริโภคสามารถซื้อผลิตภัณฑ์น้ำหอมได้สะดวกสบาย มีรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์น้ำหอมระบุไว้ชัดเจน และการมีผลิตภัณฑ์น้ำหอมหลากหลายชนิดจัดแบ่งประเภทผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้ผู้บริโภคสามารถเลือกได้ตามความพอใจ จะช่วยให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกในการเลือกซื้อ เช่น การสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์และสามารถซักถามข้อมูลผลิตภัณฑ์น้ำหอมได้แบบ Real Time มีความสะดวกและไม่ยุ่งยากซับซ้อน เป็นต้น

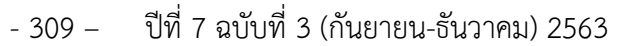
4) ด้านการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย (Communication) พบว่า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การแจ้งข่าวสารหรือแนะนำผลิตภัณฑ์น้ำหอม รวมถึงการให้ข้อมูลโปรโมชั่นและสิทธิพิเศษต่างๆ แก่ผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง และการที่ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมสามารถสื่อสารพูดคุยหรือและตอบข้อซักถามกับลูกค้าได้จะทำให้สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์น้ำหอมกลิ่นใหม่ๆ เพื่อตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง พบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในภาพรวม แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. มีแนวคิดทางการตลาดที่แตกต่างจากผู้ประกอบการที่มีการศึกษาระดับ ปวส. /อนุปริญญา และปริญญาตรี ในเรื่องความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ และการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด ทั้งนี้ยังพบอีกว่า ปัจจัยระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ด้านการสร้าง ความแตกต่าง (Differentiation) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Quick Response) แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมที่มีความแตกต่างด้านระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม กับความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจน้ำหอม พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม ด้านภาพรวม มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.626$) ด้านต้นทุน ($r = 0.470$) ด้านการสร้าง ความแตกต่าง ($r = 0.462$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.522$) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน หมายความว่า การที่ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอม ให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมทั้ง 7 ด้าน โดยให้ความสำคัญต่อการตอบสนองอย่างรวดเร็ว มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านต้นทุน และน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้าง ความแตกต่าง ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละด้านมีดังนี้

4.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.452$) ด้านต้นทุน ($r = 0.319$) ด้านการสร้าง ความแตกต่าง ($r = 0.374$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.357$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอม ให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอม ด้านผลิตภัณฑ์ จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมมีความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจ รองลงมาคือ การสร้าง ความแตกต่าง การตอบสนองอย่างรวดเร็ว และต้นทุน

4.2 ด้านราคา พบว่า มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.452$) ด้านต้นทุน ($r = 0.334$) ด้านการสร้าง ความแตกต่าง ($r = 0.265$) และการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.274$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

5. ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ กับความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจน้ำหอม พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ ด้านภาพรวม มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.562$) ด้านต้นทุน ($r = 0.456$) ด้านการ

สร้างความแตกต่าง ($r = 0.378$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.473$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ ด้านสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ รองลงมาคือ ความคุ้มค่าของราคาในมุมมองของลูกค้า ความสะดวกในการหาซื้อ และการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ด้านสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ในด้านภาพรวม ($r = 0.286$) ด้านต้นทุน ($r = 0.240$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.256$) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และด้านการสร้างความแตกต่าง ($r = 0.167$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ ด้านสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมมีความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจ รองลงมาคือ การตอบสนองอย่างรวดเร็ว ต้นทุน และการสร้างความแตกต่าง

5.2 ด้านความคุ้มค่าของราคาในมุมมองของลูกค้า พบว่า มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.437$) ด้านต้นทุน ($r = 0.339$) ด้านการสร้างความแตกต่าง ($r = 0.304$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = .371$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ ด้านความคุ้มค่าของราคาในมุมมองของลูกค้าจะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมมีความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจ รองลงมาคือ การตอบสนองอย่างรวดเร็ว ต้นทุน และการสร้างความแตกต่าง

5.3 ด้านความสะดวกในการหาซื้อ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.480$) ด้านต้นทุน ($r = 0.414$) ด้านการสร้างความแตกต่าง ($r = 0.322$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.386$) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอม ให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ ด้านความสะดวกในการหาซื้อ จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมมีความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจ รองลงมาคือ ต้นทุน การตอบสนองอย่างรวดเร็ว และการสร้างความแตกต่าง

5.4 ด้านการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า มีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอม ทั้งในด้านภาพรวม ($r = 0.471$) ด้านต้นทุน ($r = 0.369$) ด้านการสร้างความแตกต่าง ($r = 0.329$) และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ($r = 0.397$) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอม ให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดธุรกิจน้ำหอมแนวใหม่ ด้านการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายจะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมมีความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจ รองลงมาคือ ต้นทุน การตอบสนองอย่างรวดเร็ว และการสร้างความแตกต่าง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง อันเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจน้ำหอมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจน้ำหอม และเป็นแนวทางการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจน้ำหอมเพื่อให้นักการตลาดทราบว่าส่วนประสมทางการตลาดด้านใดที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมและเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมสามารถปรับแผนการดำเนินธุรกิจเพื่อให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันและปรับปรุงธุรกิจของตนเอง

เพื่อความอยู่รอดต่อไป ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 กลยุทธ์การตลาดธุรกิจน้ำหอม 7 ปัจจัย ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์หรือบริการ (product or service) ราคา (price) สถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย (place) การส่งเสริมการตลาด (promotion) บุคลากรหรือพนักงาน (people or employee) ลักษณะทางกายภาพ (physical evidence) กระบวนการให้บริการ (process) ส่วนที่ 2 กลยุทธ์การตลาดแนวใหม่ 4 ปัจจัย ประกอบด้วยสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการหรือกำลังมองหา (Customer) ความคุ้มค่าของราคาในมุมมองของลูกค้า (Cost) ความสะดวกของผู้บริโภคในการหาซื้อ และความสะดวกในการจ่ายเงินซื้อสินค้า (Convenience) การสื่อสารให้ถูกกลุ่มลูกค้า และการเลือกช่องทางการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย (Communication) และ ส่วนที่ 3 ความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจน้ำหอมในเขตภาคกลาง 3 ปัจจัย ประกอบด้วยกลยุทธ์ต้นทุน (Cost Leadership) การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Quick Response) สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมควรมีการพัฒนาคุณสมบัติผลิตภัณฑ์น้ำหอมด้วยการเลือกใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ รวมทั้งการนำผลิตภัณฑ์น้ำหอมของตนไปเปรียบเทียบกับจุดเด่นและจุดด้อยกับผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งทางการตลาดเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมควรเน้นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์น้ำหอมในท้องตลาด เช่น พัฒนาเรื่องกลิ่นใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคก็จะส่งผลให้สามารถเพิ่มยอดขายได้มากยิ่งขึ้น

1.3 ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมควรมุ่งเน้นการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายให้ครอบคลุม เพื่อที่จะผลักดันให้สินค้าถึงมือผู้บริโภคที่มีความต้องการสินค้าให้มากที่สุด เช่น การขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ facebook, twitter, instagram, youtube, Sanook, Kapook, Pantip เป็นต้น

1.4 ควรจัดโปรโมชั่นการส่งเสริมการขายเพื่อเป็นตัวช่วยกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เช่น การลดราคา เพื่อให้ภาพของผลิตภัณฑ์น้ำหอมให้ผู้บริโภคสามารถรู้สึกถึงความคุ้มค่า คุ้มค่า มากยิ่งขึ้น และเป็นการดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคได้มากกว่าสินค้าในตลาดคู่แข่งในการสร้างยอดขายและกำไรที่เพิ่มขึ้นได้

1.5 ควรมีบุคลากรหรือพนักงานที่มีความรู้ มากประสบการณ์ เพื่อให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์น้ำหอม รวมทั้งเพื่อจูงใจผู้บริโภคให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำหอม

1.6 ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำหอมควรให้ความสำคัญในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดในเรื่องบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามโดดเด่น รวมทั้งมีความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์น้ำหอมเพื่อที่จะสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคได้มากกว่าสินค้าในตลาดคู่แข่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการต่อยอดการทำการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกควบคู่กันไปด้วย เพราะจะทำให้งานวิจัยมีหลากหลายมุมมองและหลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธรรมรัตน์ โชควัฒนา. (2562). INVESTOR RELATIONS 2019. กรุงเทพมหานคร: ไอ.ซี.ซี.อินเตอร์เนชันแนล.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: วี.อินเตอร์ พรินท์.
- ปฐมพงษ์ เจริญวุฒิ. (2562). ไอเดียธุรกิจความหอม จับใจลูกค้าด้วยกลยุทธ์แห่งกลิ่น. กรุงเทพมหานคร: เพนนิชูลาร์แอสโซซิเอตส์.
- ประภาวี ศิวะเทกุล. (2562). ไอเดียธุรกิจความหอม จับใจลูกค้าด้วยกลยุทธ์แห่งกลิ่น. กรุงเทพมหานคร: เพนนิชูลาร์ แอสโซซิเอตส์.
- วิโนช ดัลลანი. (2561). “Atelier de Prestige” Boutique น้ำหอมระดับโลกแห่งแรกในเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: เพรสทีจโปรดักส์ (ประเทศไทย).
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). บทวิเคราะห์ส่วนแบ่งการตลาดเครื่องสำอางประเภทน้ำหอม. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกสิกรไทย.
- สุนัดดา โยมญาติ. (2560). เครื่องสำอาง สวยอย่างปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. 3rd ed. New York: John Wiley & Sons.
- Taro Yamane. (1967). *Taro Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษา
แห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ*

PATICIPATORY COMMUNICATION BASED ON BUDDHIST EDUCATIONAL
ADMISISTRATION IN DRIVING NATIONAL EDUCATION PLAN FOR
NATIONAL EDUCATION COUNCIL

¹สุกานดา ปานเพชร Sukanda Panpetch, ²อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan,

³ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: sukanda0panpetch@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ ออกแบบวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติของสภาการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการศึกษเอกสาร ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติของสภาการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน และขั้นตอนที่ 3 เสนอการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ขั้นตอนด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางการพัฒนากลไกและปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งการสื่อสารแนวดิ่ง (Top-down Approach) และการสื่อสารแนวระนาบ (Horizontal Communication) เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้ได้รับการตอบสนองและร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจึงภายใต้แนวนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 และกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) การนำไปใช้ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

คำสำคัญ: การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม, หลักพุทธบริหารการศึกษา, การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ, สภาการศึกษาแห่งชาติ

Abstract

This research paper aimed to propose participatory communication based on Buddhist educational administration in driving the National Education Plan for the National Education Council. Qualitative research was designed and three research steps were conducted. Step 1: study the current conditions and problems of participatory communication in driving the National Education Plan of the National Education Council by documentary study. Step 2: develop a participatory communication approach based on Buddhist educational administration in driving the National Education Plan for the National Education Council by interviewing 10 key informants. Step 3: proposing participatory communication based on Buddhist educational administration in driving the National Education Plan for the National Council of Education with focus group discussion of 10 experts. Content analysis was used for data analysis all three steps. Results found that participatory communication based on Buddhist educational administration in driving the National Education Plan for the National Education Council. It is a guideline for the development of mechanisms and factors that will encourage a participatory communication process from all sectors both the top-down approach and horizontal communication to drive the national education plan to be responsive and cooperate in the continuous implementation of the plan under National Education 2017-2032. The direction of development of Thailand according to the National Strategy 20 consists of 1) principles, 2) objectives, 3) development process, 4) implementation, 5) conditions for success.

Keywords: Participatory Communication, Buddhist Educational Administration, National Education Plan Mobilization, National Education Council

บทนำ

การสื่อสาร (Communication) เป็นพฤติกรรมพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการพัฒนา (Development) พบว่า มีนักวิชาการจำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารว่ามีบทบาทต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาในทุกระดับ โดยมีงานวิจัยระบุว่า โครงการพัฒนาต่างๆ บางโครงการ ล้มเหลวเพราะขาดการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลและขาดการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง ดังนั้นการสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาโครงการต่างๆ เป็นอย่างมาก (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548, หน้า 25-34)

การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Communication) เป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดการมีส่วนร่วมและแนวคิดการสื่อสาร ดังนั้นในการที่จะทำความเข้าใจการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมได้นั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจทั้งแนวคิดการมีส่วนร่วมและแนวคิดการสื่อสาร กล่าวคือ การมีส่วนร่วม (Participation) คือ กิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นวางแผนซึ่งประชาชนจะต้องระบุปัญหาและความต้องการ ขั้นปฏิบัติการ ขั้นประเมินผล ตลอดจนถึง

บำรุงรักษา ในส่วนของคำว่า การสื่อสาร (Communication) นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย สรุปว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกิดขึ้นโดยการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่ส่งสารผ่านสื่อหรือช่องทางต่างๆ ไปยังผู้รับสารเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง (United Nations, 1983) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นจากแนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication) ซึ่งมีพัฒนาการทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติที่เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยการสื่อสารเพื่อพัฒนานั้นจะเป็นการสื่อสารเพื่อสนับสนุนโครงการ ที่ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์เพื่อจูงใจให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและยกระดับกระบวนการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Thomus Tufte and Paolo Mefalopulos, 2009, p. 6)

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะ ในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 โดยประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด และเนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแผนที่ระบุถึงนโยบายและแนวทางการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งนโยบายการศึกษาตามปัจจัยของเศรษฐกิจและสังคมตามแต่ละช่วงปีที่ผ่านมา ซึ่งปัจจุบันมีนโยบายการศึกษา คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีสติปัญญาที่รอบรู้และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการหนุนเสริมสถาบันทางสังคมให้แข็งแกร่งและเอื้อต่อการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงมีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีการสังสมทุนทางปัญญาเชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพและการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย (พระมหาญาณวฑฺฒน์ วชิรพัฒน์, อชิรญา ภู่งศกร, 2559, หน้า 30-46) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันเพื่อให้บรรลุตามปรัชญาหลักและเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงฯ จึงกำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา 2) เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และ 3) เพื่อ

พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ (วราพร เอรารวรรณ, 2560, หน้า 3-19)

แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแผนแม่บทที่กำหนดทิศทางและการพัฒนาการศึกษาของประเทศไว้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการติดตามประเมินการบรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนฯ ว่ามีมากน้อยเพียงใด รวมถึงการติดตามประเมินการดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่าได้มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ แผนนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานในแต่ละวัตถุประสงค์เพียงใด มีปัญหา อุปสรรค หรือสาเหตุจากปัจจัยใดที่ทำให้ไม่บรรลุผลที่กำหนดไว้ในแผนฯ รวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่อไป

อย่างไรก็ดี เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ในปี 2559 การพัฒนาการศึกษาของประเทศได้กำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) คนไทยเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะเชิงวิชาชีพมีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศ 2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีสุขภาวะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และ 3) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาและเรียนรู้มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งความร่วมมือในภูมิภาคและนานาชาติมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันของประเทศ และการอยู่ร่วมกับพลโลกอย่างสันติสุขมีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (วราพร เอรารวรรณ, 2560, หน้า 3-19) ซึ่งหากมีหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสถานการณ์การศึกษาแห่งชาติ อาจเป็นประโยชน์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะหลักพุทธธรรม คือ อปริหานิยธรรม 7 (ที.ม. (ไทย) 10/68/67-68) เป็นธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ที่ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะนำไปเพื่อความเจริญ (บ้านจอมยุทธ์, 2563) ได้แก่

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมซึ่งความเจริญไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาถูกไปติดยาเสพติดก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาดทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

2. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำการที่ควรทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกันไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่น ในครอบครัวมีอะไรปรึกษารื้อกันก็ต้องอยู่พร้อมกันเพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่กำลังไปด้วยความเต็มใจ

3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจของตนหรือของ

กลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

4. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้ใหญ่เกิดก่อนผ่านประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟังพ่อแม่ก็จะเป็นคนดีได้เพราะไม่มีพ่อแม่คนไหนอยากลูกตนเองให้ชั่ว

5. ไม่ชมเชยล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติให้ การยกย่องปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือชมเชยรังแก

6. สักการะเคารพเจดีย์ หมายถึงการให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกันเช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

7. ให้การอารักขา คัมภีร์ อ้นชอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือการคุ้มครองบรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแผนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมโดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรม เพื่อการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ” เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบแนวคิด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางการพัฒนากลไกและปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งการสื่อสารแนวดิ่งและการสื่อสารแนวระนาบ เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้ได้รับการตอบสนองและร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจังกายใต้แนวนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 และกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) การนำไปใช้ และ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักการ

1.1 กำหนดแนวคิดในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดให้มีรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

1.2 วิธีการในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติต้องกำหนดให้มีความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของสังคมทุกระดับ

1.3 เครื่องมือในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติต้องสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม

1.4 กลยุทธ์ในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้นำหลักพุทธบริหารศึกษามาประยุกต์ใช้

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ วิธีการ และเครื่องมือสื่อสารภายใต้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษา

2.2 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษา

3. กระบวนการพัฒนา กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษา ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาด้านรูปแบบการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติมาผสมผสานกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยแบ่งกระบวนการดังกล่าวออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

3.1 กระบวนการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับมหภาค

กระบวนการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับมหภาค คือ การขับเคลื่อนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการแปลงนโยบายให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการ แผนการศึกษาแห่งชาติถือเป็นนโยบายสาธารณะระดับชาติจึงต้องมีการกำหนดขอบเขตการนำนโยบายไปปฏิบัติในลักษณะของแนวทาง/แผนงาน/โครงการต่างๆ ซึ่งจะกระจายออกไปในรูปแบบแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ คือ แผนระดับกระทรวง แผนระดับภูมิภาค แผนระดับเขตพื้นที่ แผนระดับโรงเรียน และแผนการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนก็ตาม จะมีการพิจารณาหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานราชการที่ได้รับมอบหมายความรับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวงและกรมในส่วนกลาง จะทำหน้าที่แปลงนโยบายนั้นออกมาให้หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และ/หรือส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่การขับเคลื่อนนโยบายจะต้องใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อนโยบายต่างๆ อย่างชัดเจน และการขับเคลื่อนนโยบายต้องอาศัยการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากบุคคลฝ่ายต่างๆ เช่น ชนชั้นนำ ผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น แต่ความสนับสนุนจากฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จะทำให้นโยบายประสบความสำเร็จได้มาก โดยเฉพาะฝ่ายการเมืองต้องให้ความสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเต็มที่ทั้งด้านการเงิน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่ดิน/สถานที่ทำการ รวมทั้งวิทยาการ/เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

การแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานหรือโครงการเพื่อนำไปปฏิบัติจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้กำหนดนโยบาย และสนองตอบต่อประเด็นปัญหาที่ทำให้นโยบายก่อตัวขึ้นนั้น ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติควรนำแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาไปใช้เพื่อหลีกเลี่ยงเงื่อนไขหรือสภาพการณ์ในการขับเคลื่อนแผนระดับมหภาค ได้แก่ (1) นโยบายที่มีวัตถุประสงค์ที่คลุมเครือ ไม่เฉพาะเจาะจง ทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถใช้ดุลพินิจได้มาก (2) วัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีหลากหลายประการและขัดแย้งกัน รวมทั้งลำดับความสำคัญก่อนหลัง (3) ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบายของหน่วยงานที่รับผิดชอบนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของผู้กำหนดนโยบาย (4) การขาดความร่วมมือและความจริงใจที่มีต่อนโยบาย การขาดความร่วมมือและความจริงใจที่มีต่อนโยบายของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายความรับผิดชอบให้นำนโยบายไปปฏิบัติ

3.2 การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับจุลภาค

การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับจุลภาค คือ การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องนำการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ ทั้งในด้านการใช้การสื่อสารเพื่อชักนำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนา เช่น การใช้หอกระจายข่าวสารเป็นช่องทางเสริมสร้างความเข้าใจแก่ชุมชน อันนำมาสู่การมีส่วนร่วมในงานพัฒนา รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เช่น การให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการหอกระจายข่าว อันนำมาสู่การเสริมสร้างพลังชุมชนในที่สุด

ในการดำเนินงานพัฒนาจำเป็นที่จะต้องนำการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ในกระบวนการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามนัยยะที่หนึ่งที่ใช้การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม เช่น การแลกเปลี่ยนหรือแสดงความคิดเห็นทั้งในระดับกลุ่มที่มีรูปแบบการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ และในที่ประชุมซึ่งมีรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการ หรือการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามนัยยะที่สองที่เปิดให้คนได้เข้ามามีส่วนร่วมในตัวสื่อชุมชนและใช้สื่อชุมชนนั้นกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความสนใจและ

เข้าร่วมงานพัฒนา เช่น การใช้สนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนได้ใช้หอกระจายข่าวในการเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีอันจะส่งผลในการเข้าร่วมงานพัฒนาในที่สุด

การสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดระบบการสื่อสารให้ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนานั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองตามยถากรรม แต่เป็นการสื่อสารที่ต้องการความเสียสละจากผู้ร่วมสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นด้านสติ ปัญญา แรงกายและแรงใจดังที่ได้เสนอไปแล้วในช่วงแรก นอกจากนั้นในการวางแผนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังจำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูลจากการวิจัยหรือสำรวจชุมชน เนื่องจากในแต่ละชุมชนย่อมมีบริบทที่แตกต่างกัน และบริบทชุมชนที่แตกต่างกันเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่ในแต่ละชุมชนให้มีความแตกต่างกัน

การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติระดับระดับจุลภาค ประกอบด้วย 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 สร้างการมีส่วนร่วมในการระดมพลัง เมื่อหน่วยงานยอมรับว่าแนวทาง/แผนงาน/โครงการ จากส่วนกลางมีความเหมาะสม ตรงกับวัตถุประสงค์และหน้าที่หลักของหน่วยงานหรือสนองต่อความต้องการและปัญหาของท้องถิ่น ก็จะต้องหาความสนับสนุนจากสมาชิกในหน่วยงาน บุคคลสำคัญและองค์กรอื่นในท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันกำหนดแผนงานหรือโครงการของท้องถิ่น

ชั้นที่ 2 ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือสร้างแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่ชัดเจน ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของสมาชิกในหน่วยงานให้เข้ากับแผนงานหรือโครงการ หรือปรับแผนงานหรือโครงการให้เข้ากับพฤติกรรมการทำงานของสมาชิกในหน่วยงาน

ชั้นที่ 3 ใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นปึกแผ่น/ความต่อเนื่องของการดำเนินงาน กล่าวคือ เมื่อแนวทางของนโยบายได้รับการยอมรับเป็นหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้ปฏิบัติงานเต็มใจที่จะดำเนินงานตามนโยบายในลักษณะของงานประจำ ยังจำเป็นต้องใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่นโยบายหรือสร้างความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานตามนโยบาย เพื่อให้ผู้บริหารใช้แนวความคิดพัฒนาองค์การ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกผูกพันและยอมรับโครงการตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

3.3 การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ

หลักพุทธธรรมและกลยุทธ์การขับเคลื่อนนโยบายมาผสมผสานเพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษา คือ วิสัยทัศน์ที่เป็นจุดยึดมั่นร่วมกันขององค์กรทำให้การตัดสินใจต่างๆ มีความสอดคล้องกันและทำให้องค์กรโดยรวมมุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกัน ดังนั้น กลยุทธ์การนำนโยบายสู่การปฏิบัติจึงเป็นวิธีการ/เทคนิค ที่ทำให้เกิดการนำเอานโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยนำหลักพุทธธรรม คือ อปริหานิยธรรม 7 มาบูรณาการกับหลักพุทธธรรม โดยมีกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ 1) กลยุทธ์การเผยแพร่ข่าวสารนโยบาย โดยอาศัยสื่อต่างๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิวแผ่นพับ เป็นต้น 2) กลยุทธ์ด้านผู้นำและผู้มีอำนาจ 3) กลยุทธ์การจัดองค์การบริหารและประสานงานที่บูรณาการลดหลั่นกัน ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับหมู่บ้าน บริหารการปฏิบัติงานโดยคณะบุคคลประกอบด้วยผู้แทนที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน ร่วมเป็นกรรมการในกลไกของโครงสร้างองค์การบริหารและประสานงานแต่ละระดับ 4) กลยุทธ์การประชุมอบรมหรือการสัมมนาปัญหา 5) กลยุทธ์การใช้เอกสารค้นคว้าคู่มือปฏิบัติงาน 6) กลยุทธ์ในการออกตรวจเยี่ยม 7) กลยุทธ์การตรวจสอบควบคุม กำกับดูแลและประเมินผล 8) กลยุทธ์การให้รางวัลและสิ่งตอบแทน

4. การนำไปใช้

4.1 การแผน กำหนดแนวคิดและหลักการเพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาและระดมความคิด กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม กำหนดกิจกรรม วิธีการ และเครื่องมือในการพัฒนา

4.2 การดำเนินงาน นำแนวคิดและหลักการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงความแตกต่างในทุกๆ ด้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ

4.3 การประเมินผล แบ่งระยะการประเมินเป็นก่อน/ระหว่าง/หลังการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและทุกฝ่ายในการประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภากาการศึกษา

5. เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ 1) การสื่อสารมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Standard and Objectives) 2) ทรัพยากรของนโยบาย (Policy Resources) 3) การสื่อสารระหว่างองค์กร และการบังคับให้เป็นไปตามนโยบาย 4) ศักยภาพของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หรือบุคคลที่สำคัญในกระบวนการของการนำ นโยบายไปปฏิบัติ 5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง 6) สภาพแวดล้อมภายนอก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ สำหรับสภากาการศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางการพัฒนากลไกและปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งการสื่อสารแนวดิ่งและการสื่อสารแนวระนาบ เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้ได้รับการตอบสนองและร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจึงภายใต้ แผนนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 และกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทยตาม ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) การนำไปใช้ 5) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของวราพร เอรารวรรณ (2560, หน้า 3-19) ที่ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอตามเป้าหมายเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยคนไทยเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะเชิงวิชาชีพมีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมาย และฐานหลักของการพัฒนาประเทศ พบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภท และการปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับที่พระมหาญาณวัณณัฐตวทฒโน, อชิรญา ภูพงศกร (2559, หน้า 30-46) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

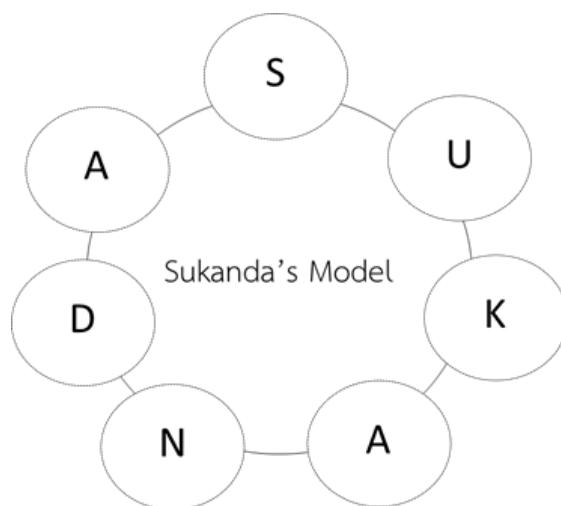

แห่งชาติ มีนโยบายการศึกษา คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้าง ศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีนโยบายการศึกษาที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม และจริยธรรม ด้วยการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่และผู้ดูแลในการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็กทั้งในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐให้มี มาตรฐานสอดคล้องกับภูมิสังคม และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง พัฒนาการของเด็กเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ีระหว่างคนสามวัย 2) ส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสม และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการเรียนรู้วัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจ ในวิถีชีวิตของคนในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน 3) เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรง ตามวิชาที่สอน มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและยกย่องครูเพื่อศิษย์และหรือครูสอนดี จัดให้มี ระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) พัฒนาคนทุกช่วงวัยด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่วัฒนธรรมการ เกื้อกูลเสริมสร้างทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การต่อยอดสู่นวัตกรรมความรู้ การฝึกฝนจนเกิด ความคิดสร้างสรรค์ การเปิดใจกว้างพร้อมรับทุกความคิดเห็น และการปลูกฝังจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์มี ระเบียบวินัย

ผู้วิจัยได้นำหลักพุทธธรรมสำคัญ คือ อปริหานิยธรรม 7 มาบูรณาการกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพราะหลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญอย่างเดียว สอดคล้องกับแนวคิดของพระ พรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2556, หน้า 211-213) ที่เสนอไว้ว่า อปริหานิยธรรม 7 ของกษัตริย์วชิ หรือ วชิอปริหานิยธรรม 7 ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือ ผู้บริหารบ้านเมือง ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า : พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียง กันทำกิจทั้งหลาย 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตาม หลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม 4) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววชิ ี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5) บรรดากุลสตรีกุลมารีทั้งหลาย ให้ อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่ำครวญใจ 6) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดจน อนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวชิ (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำ แก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรมานไป 7) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ซึ่งหมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสุก ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดของหลักพุทธธรรม และพบว่า สอดคล้องกับแนวคิดด้านกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงนำมาผสมผสานเป็นแนวคิดในการ วิเคราะห์ผลการศึกษารวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน แผนการศึกษาแห่งชาติต่อไป ทั้งนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องพิจารณา เลือกใช้กลยุทธ์ดังกล่าวด้วยให้มีความถูกต้องและละเอียดรอบคอบตามความเหมาะสม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ อันเป็นผลสมผสานการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ Sukanda's Model ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

องค์ความรู้การวิจัย คือ Sukanda มีหลักการสำคัญ ดังนี้

S = Stakeholders/Social Context การให้ความสำคัญต่อบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในทุกระดับ ตลอดจนบริบททางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในท้องถิ่นไปจนถึงสิ่งแวดล้อม

U = Unity การมีเอกภาพในการบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการดำเนินงานด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

K = Knowledge/know-how ให้ความสำคัญต่อองค์ความรู้ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ ความชำนาญ วิธีการ ตลอดจนผู้มีศักยภาพในการดำเนินงานที่หลากหลาย

A = Access / Active การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้าถึง (Access) โอกาสในการเสนอแนะความคิดเห็นและสามารถร่วมพิจารณาหรือตัดสินใจ (Active) ต่อประเด็นต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน

N = New Media/ New Technology ให้มีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ (New Media) และเทคโนโลยีสมัยใหม่ (New Technology) มาพัฒนาเป็นช่องทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

D = Dialogue/ Digest/ Decentralize ให้ความสำคัญต่อการปรึกษาหารือในเชิงสร้างสรรค์ ลดภาระงานต่างๆ และความยุ่งยากซับซ้อนของขั้นตอนหรือเนื้อหาต่างๆ ให้ทุกอย่างสามารถแจ่มแจ้ง ทำความ

เข้าใจได้ง่ายแก่ทุกภาคส่วน รวมถึงให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจในการดำเนินงานสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อให้การดำเนินงานมีเอกภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

A = Alternative/ Acknowledged การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมต้องเปิดกว้างต่อรูปแบบและวิธีการคิดที่แปลกใหม่ โดยนำแนวคิดเรื่องหลักพุทธธรรมมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญต่อหลักการพัฒนาที่หลากหลายไม่ยึดติดต้นแบบการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ขณะเดียวกันการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังต้องมีบทบาทอย่างแท้จริง กล่าวคือ มีอิทธิพลและสร้างผลกระทบให้เป็นที่ยอมรับแก่หน่วยงานทุกระดับไม่ว่าหน่วยงานส่วนกลาง ระดับภูมิภาค หรือเขตพื้นที่ก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาเป็นคู่มือการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ด้วยการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมให้การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติให้บรรลุเป้าหมาย

1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรสร้างโอกาสและช่องทางสื่อสารเพื่อเปิดรับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสำหรับสภาการศึกษาแห่งชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติในระดับปฏิบัติการต่างๆ เพื่อให้มีองค์ความรู้ด้านการขับเคลื่อนนโยบายอย่างจริงจัง

2.2 การศึกษาวิจัยต่อไปควรขยายกลุ่มประชากรไปสู่องค์กรในระดับปฏิบัติการต่างๆ เพื่อให้มีองค์ความรู้ด้านการขับเคลื่อนนโยบายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2548). **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- บ้านจอมยุทธ์. (2563). **อปปริหานิยธรรม 7**. แหล่งที่มา https://www.baanjomut.com/library_3/extension-3/aparhaniya/index.html สืบค้นเมื่อ 5 ม.ค. 2563
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.
- พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตพัฒโน, อธิรญา ภู่งงศกร. (2559). นโยบายการศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 3(3). 30-46.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วรภาพร เอรารวรรณ. (2560). การติดตามและประเมินผลการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559). วารสารวิจัย มสท สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 13(3). 3-19.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค.
- Thomas Tufte and Paolo Mefalopulos. (2009). **Participatory Communication A Practical Guide**. Washington DC: The World Bank.
- United Nations. (1983). **Popular participation as a strategy for promoting community level action and nation development**. New York: United Nations.

ภาคผนวก

กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธ ศาสนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยาและการแนะแนว ภาษาศาสตร์ การสอนสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาสังคม และ สาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมิน ต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ ตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย และการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้นเพียงผู้เดียว และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบ หลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

1. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์/นักวิจัย/นิสิต
2. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ
3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่าน ประเมินต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง
4. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์ต้นฉบับวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. จัดส่งต้นฉบับ ดำเนินการจัดทำรูปเล่ม
7. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสาร

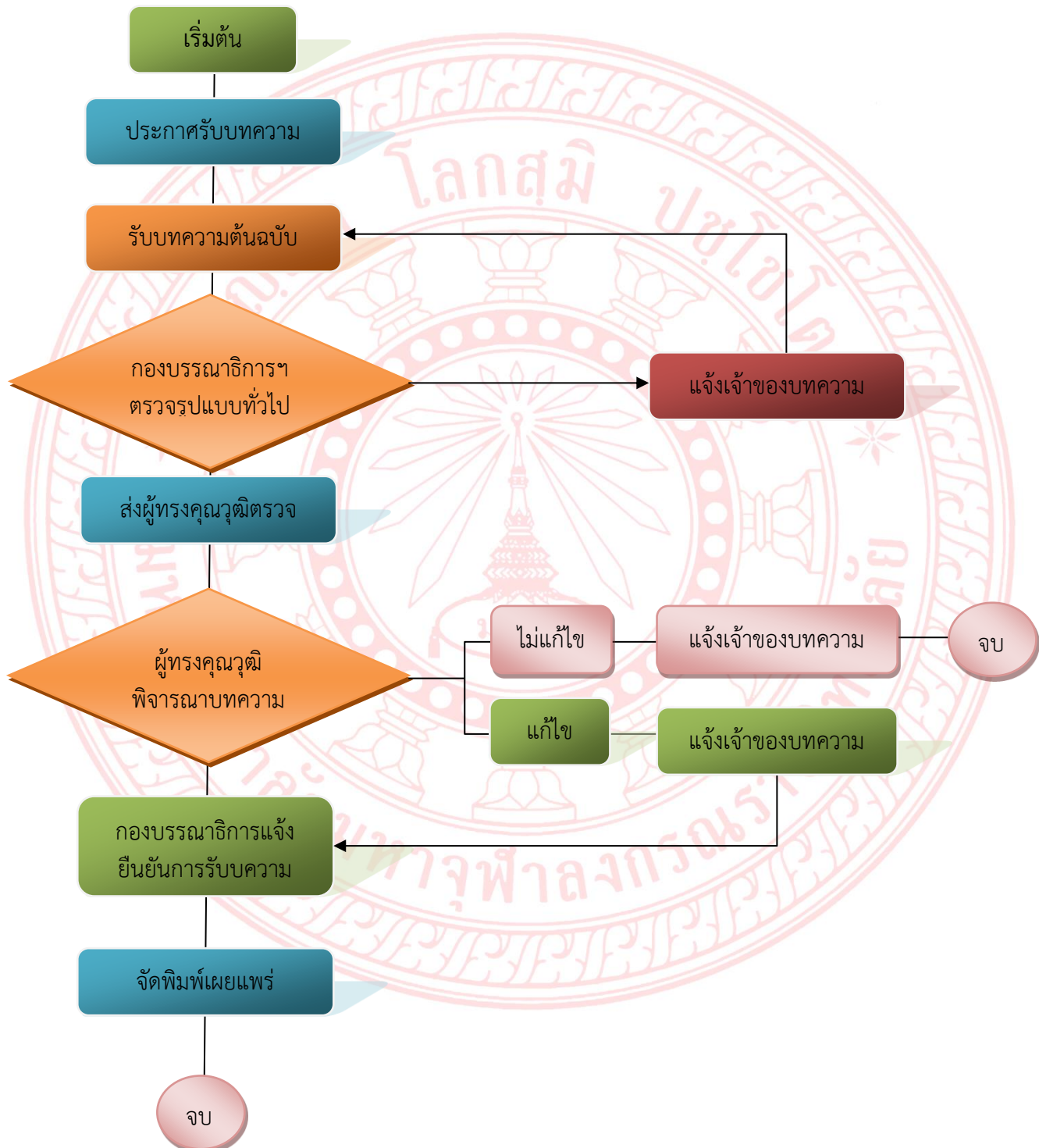

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน	กำหนดออก เดือนเมษายน
ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม	กำหนดออก เดือนสิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม	กำหนดออก เดือนธันวาคม

กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ

**หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของ
วารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียน
- 5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 6) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียนร่วม
- 7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 8) หัวข้อของบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 9) เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 300-350 คำต่อบทคัดย่อ
- 10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 11) หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
- 12) หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย
- 13) เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทความวิจัย

- 1) ชื่อเรื่อง** ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- 3) ที่อยู่** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน

4. บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ

7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

8) สรุปผลการวิจัย (Research Result) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายได้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสเก็ตช์ได้

9) อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์

10) องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge) อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

11) **ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion)** เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษา ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) **สังกัด** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4) **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) **เนื้อหา (Material)** ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า

7) **บทสรุป (Summary)** เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา**. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย**.

ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.

ตัวอย่าง.

พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์). (2558). **การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). **กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์). เลขหน้าที่อ้างอิง.

ตัวอย่าง.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). **กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 5(3). 26-27

5) บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. ใน **ชื่อบรรณาธิการ**. **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. (เลขหน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโณ. (2542). **ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) : วิเคราะห์จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. ใน **มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. **ชีวิตและผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และนันทาทศนะของนักวิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. (40-42). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). แหล่งที่มา http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 17 ก.ย. 2556.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 ก.พ. 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้สถิติสมมติเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์. แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 17 ส.ค. 2562.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (30 พ.ค. 2562).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย**3. กองบรรณาธิการ**

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 31170

โทรศัพท์ 035-24800 ต่อ 8284, 095-542-6695

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU>

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อ 1 เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มีดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และ

ติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

โดยวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แปลและปรับปรุงจาก <https://publicationethics.org/>